

Cerkveni dokumenti 75
SPLOŠNI PRAVILNIK ZA KATEHEZO

Kongregacija za duhovščino

**SPLOŠNI PRAVILNIK
ZA KATEHEZO**

**Družina
Ljubljana
1998**

CERKVENI DOKUMENTI 75

Kongregacija za duhovščino, SPLOŠNI PRAVILNIK ZA KATEHEZO. Naslov izvirnika: DIRETTORIO GENERALE PER LA CATECHESI, Libreria Editrice Vaticana, Citta del Vaticano 1997. Prevod: Franc Oražem, SDB. Lektorica: Marija Bratina. Redakcija: Rafko Valenčič. Oprema: Lucijan Bratuš.

Zbirko CERKVENI DOKUMENTI izdaja Družina, d.o.o. Glavni in odgovorni urednik: Rafko Valenčič. Uredništvo: Trubarjeva 80, 1000 Ljubljana. Uprava: Družina, d.o.o., Krekov trg 1, 1000 Ljubljana, SLO. Za založbo: dr. Janez Gril.

Tisk: Tiskarna Schwarz, Ljubljana, aprila 1998.

CIP - Kataloški zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

268(094)

SPLOŠNI pravilnik za katehezo / [pripravila] Kongregacija za duhovščino ; [Prevod Franc Oražem]. - Ljubljana : Družina, 1998. - (Cerkveni dokumenti, ISSN 1318-1262 ; 75)

Prevod dela: Direttorio generale per la catechesi.

ISBN 961-185-5.

1. Sacra congregazione per il clero (Roma). - I. Kongregacija za duhovščino (Roma) glej Sacra congregazione per il clero (Roma)
74758400

Po mnenju Ministrstva za kulturo z dne 4. 5. 1998 št. 415-46/98 spada publikacija Splošni pravilnik za katehezo med proizvode, za katere se obračunava 5% davek od prometa proizvodov.

UVODNA BESEDA

Oznanjevanje Kristusovega evangelija, vesele vesti odrešenja, je prvenstvena in osrednja naloga Cerkve (prim. Mt 28, 19–20). Tako je od vsega začetka razumela svoje poslanstvo. Zavedajoč se, da je »vera iz oznanjevanja« (Rim 10, 17), Pavel zatrjuje, da ga »Kristus ni poslal krščevat, ampak oznanjat evangelij« (1 Kor 1, 17). Do današnjega dne Cerkev ni nehala iskati in prevzemati najrazličnejših sredstev in oblik za oznanjevanje evangelija: govorjeno in zapisano besedo, slikarski čopič, glasbo in arhitekturo, tisk in sodobna sredstva obveščanja, oznanjevanje po domovih in cerkvah, po vaseh in mestnih trgih, posameznikom in množicam, družinam in skupinam, od rane mladosti do trenutkov odhoda s sveta, v ugodnih ali neugodnih okoliščinah (prim. 2 Tim 4, 2). Glede uspešnosti ali neuspešnosti oznanila je še vedno veljavno merilo prilika o sejavcu in semenu (prim. Mt 13, 1–23). Nič bistvenega se ni spremenilo. Zato je nujnost tako imenovane »nove evangelizacije« vedno aktualna, v našem času – glede na nepoučenost v veri, anemičnost krščanskega pričevanja in na razkristijanjenost nekdanj krščanskih dežel, – toliko večja.

V tej luči moremo razumeti prizadevanja Cerkve, da bi krščansko oznanilo prišlo do vsakega človeka, ga nagovorilo v njegovi vesti, da bi prekvasilo tudi družbene strukture, ki bodo na ta način človeku opora za življenje po veri. Bera cerkvenih dokumentov, ki obravnavajo omenjena vprašanja, je presenetljivo velika, še bolj pa indikativna za krščansko občestvo, ki je nosilec oznanjevanja. Na izhodišča za oznanjevanje je v novejšem času opozoril 2. vatikanski koncil (1962–1965), ki je postavil Sveto pismo v ospredje krščanskega oznanjevanja, teološke in pastoralne preнове (prim. KV; B 24, 51; DV 16). Nato so se vrstili pomembni dokumenti o oznanjevanju, naslovljenjih in oznanjevalcih: Splošni katehetski pravilnik (1971), Uvajanje odraslih v krščanstvo (1972), Apostolska spodbuda o evangelizaciji (1976), Apostolska spodbuda o katehezi (1979), Posinodalna apostolska spodbuda o krščanskih laikih (1988),

Veselo oznanilo evangelija in vzgoja v veri (1989), Okrožnica Odrašenikovo poslanstvo (1991), Katekizem katoliške Cerkve (1992) ter številne okrožnice o družbenem nauku Cerkve.

Novi Splošni pravilnik za katehezo je dejansko močno dopolnjen Splošni katehetski pravilnik iz leta 1971). V marsičem ga moremo primerjati s Katekizmom katoliške Cerkve (1992), v katerem ima svoje izhodišče. Katekizem obravnava celoten katoliški verski in moralni nauk sklicujoč se na Sveto pismo, versko izročilo, cerkveno učiteljstvo ter človeško izkustvo. Splošni pravilnik za katehezo pa je nekakšen priročnik (*vademecum*) za današnje oznanjevalce: starše, katehete, vzgojitelje, pridigarje, pričevalce za evangelij in druge. V Pravilniku, zlasti v številnih opombah, teh je kar 848, ima oznanjevalec izhodišče za vsebinske, pedagoške, pastoralne, metodološke in druge prijeme, ki jih bo prilagajal potrebam ljudi in razmer. Po svoji zasnovi je Pravilnik takšen, da je katehetu izziv za njegovo iskanje, razmišljanje in dopolnjevanje. Že sedaj je mogoče ob študiju Pravilnika nakazati določena načela, pomembna za oznanjevalno delo. Nekaj teh načel lahko strnemo v naslednje maksime:

- * verska vzgoja je prizadevanje za celostno oblikovanje človeka, njegovo osebno in družbeno razsežnost, upetost v družbo in svet;

- * kontinuiteta verske vzgoje je nenadomestljiva razsežnost, ne glede na to, na kateri stopnji življenja je kdo vero spoznal in sprejel kot svojo izbiro in življenjski stil;

- * evangelij je odličen vzorec vsebinske in pedagoške (metodične) predstavitve posredovanja verskega nauka (prim. Mr 4, 26–29);

- * dvatisočletno izkustvo Cerkve na mnogih področjih (vzgojnem, katehetskem, moralnem, liturgičnem, družbenem, diakonijskem ...) daje Cerkvi in družbi gotovost in usmeritev za nadaljnje delo;

- * oznanjevanje evangelija je ne samo naloga Cerkve, marveč tudi pot, ki ji omogoča njeno rast in dopolnjevanje;

- * v Splošnem pravilniku za katehezo imajo odslej krajevne Cerkve oporo in vzorec za pripravo lastnih katehetskih pravilnikov, katekizmov, priročnikov in modelov.

dr. Rafko Valenčič
glavni urednik

Kongregacija za duhovščino

SPLOŠNI PRAVILNIK ZA KATEHEZO

PREDGOVOR

1. Drugi vatikanski koncil je naročil izdelavo »pravilnika za katehetski pouk krščanskega ljudstva«. ¹ Da bi uresničili to koncilsko naročilo, je Kongregacija za kler sklicala komisijo izvedencev in sosvet škofovskih konferenc iz vsega svetá, ki so dali številne predloge in pripombe k načrtu. Izdelano besedilo sta pregledali teološka komisija, sestavljena prav »ad hoc«, in Kongregacija za nauk vere. Papež Pavel VI. ga je 18. marca 1971 dokončno potrdil in ga 11. aprila istega leta razglasil pod naslovom *Splošni katehetski pravilnik*.

2. Trideset let, ki so pretekla od sklepa 2. vatikanskega koncila do zarje tretjega tisočletja, so bila glede usmerjanja in pospeševanja kateheze brez dvoma zelo koristna. To je bil čas, ki je na neki način vrnil Cerkvi živost začetkov pri delu evangelizacije, znova uveljavil nauke cerkvenih očetov in podprl zdravo vrnitev prvotnega katehumenata. Od leta 1971 je Splošni katehetski pravilnik vodil delne Cerkve na dolgi poti prenove kateheze. Hotel je upoštevati tako vsebino kot pedagogiko in metode, po katerih naj bi se ravnali.

Za opravljeno pot kateheze v tem obdobju je bila povsod značilna velikodušna zavzetost številnih oseb, čudovite pobude, lepi sadovi za vzgojo in zorenje v veri otrok, mladih in odraslih. Prav tako pa ta čas ni bil brez kriz in pomanjkljivosti glede nauka ter izkušenj, ki so obubožale kakovost kateheze. Te pomanjkljivosti so bile v veliki meri posledica razvoja svetovnega kulturnega konteksta in cerkvenih vprašanj, ki nimajo svojega izvora v katehezi.

3. Cerkveno učiteljstvo ni v teh letih nikoli nehalo posvečati svojo pastoralno skrb katehezi. Na vseh celinah so številni škofje in škofovske konference dajali pomembne pobude za katehetsko dejavnost, zlasti z izdajanjem dobrih katekizmov in pastoralnih smernic; pospeševali so usposabljanje izvedencev in podpirali katehetske raziskave. Ti naporji so bili zelo koristni in so ugodno vplivali na praktično katehezo delnih Cerkev. Posebno bogastvo za prenovu kateheze je prispeval obrednik *Uvajanje odraslih v krščanstvo*, ki ga je 6. januarja 1972 izdala Kongregacija za bogoslužje.

Posebno je treba omeniti delo papeža Pavla VI., ki je vodil Cerkev v prvi pokoncilski dobi. Janez Pavel II. pravi o njem: »S svojimi potezami, s svojo pridigo, s svojo verodostojno razlago 2. vatikanskega koncila – ki ga je imel za veliki katekizem modernih časov –, z vsem svojim življenjem je moj častiti prednik Pavel VI. opravljal katehezo Cerkev na prav posebno zgleden način.«²

4. Temeljni kamen, odločilen za katehezo, je bilo zavzeto razmišljanje ob splošnem zasedanju škofovske sinode o evangelizaciji današnjega sveta v oktobru 1974. Predloge tega zasedanja so izročili papežu Pavlu VI., ki je izdal apostolsko spodbudo *O evangelizaciji* 8. decembra 1975. Ta dokument med drugim predlaga načelo, ki zasluži, da ga podčrtamo, da bi vedeli, da je kateheza evangelizacijsko dejanje v okviru velikega poslanstva Cerkev. Katehetska dejavnost bi morala odslej veljati za trajno udeleženo pri nujnih potrebah in skrbah, lastnih misijonskemu poslanstvu za naš čas.

Prav tako je zadnje zasedanje škofovske sinode, ki jo je sklical Pavel VI. v oktobru 1977, izbralo katehezo za temo analize in razmišljanja zbranih škofov. Tej sinodi pomeni »katehetska prenova dragocen dar Svetega Duha današnji Cerkvi.«³

5. Janez Pavel II. je sprejel to dediščino leta 1978 in izrazil svoje prve usmeritve v apostolski spodbudi *O katehezi*, 16. oktobra 1979. Ta spodbuda je povezana celota s spodbudo *O evangelizaciji* in v celoti postavlja katehezo v okvir evangelizacije.

V svojem pontifikatu je Janez Pavel II. vztrajno opravljal učiteljsko službo, ki ima pomembno katehetsko vrednost. Med njegovimi govori, pismi in poučnimi spisi se odlikuje 12 okrož-

nic – od okrožnice *Človekov Odrešenik* do okrožnice *Da bi bili eno*. Te okrožnice so strnjena in organska celota nauka v prizadevanju za prenavo cerkvenega življenja, ki jo želi 2. vatikanski koncil.

Med temi dokumenti učiteljstva Janeza Pavla II. se nekatere odlikujejo po katehetski veljavi: *Človekov Odrešenik* (4. marca 1979), *O božjem usmiljenju* (30. novembra 1980), *O Svetem Duhu* (18. maja 1986), in v potrditev trajne veljavnosti misijonskega naročila, *Odrešenikovo poslanstvo* (17. decembra 1990).

6. Z druge strani je na rednih in izrednih splošnih zasedanjih škofovske sinode kateheza vzbujala posebno pozornost. Tako je bilo tudi na sinodah leta 1980 in 1987 o poslanstvu družine in o poklicanosti krščanskih laikov. Delu teh sinod sta sledili dve apostolski spodbudi Janeza Pavla II.: *Apostolsko pismo o družini* (22. septembra 1981) in *Krščanski laiki* (30. decembra 1988). Prav tako je izredna škofovska sinoda leta 1985 odločilno vplivala na sedanost in prihodnost kateheze našega časa. Ob tej priložnosti so preverili dvajsetletno izvajanje 2. vatikanskega koncila in sinodalni očetje so svetemu očetu predložili izdelavo splošnega katekizma za katoliško Cerkev. Janez Pavel II. je z veseljem sprejel ta predlog, ki je postal tudi njegov predlog. Na koncu potrpežljivega in zapletenega dela je bil *Katekizem katoliške Cerkve* predan škofom in delnim Cerkvam z Apostolsko konstitucijo *Zaklad vere*, 11. oktobra 1992.

7. Ta izredno pomembni dogodek ter vsa dejstva in posegi cerkvenega učiteljstva, ki smo jih omenili, so zahtevali pregled Splošnega katehetskega pravilnika, da bi ta dragoceni teološki in pastoralni pripomoček prilagodili novim razmeram in novim potrebam. Sprejeti to dediščino in uresničiti njeno sintezo v vlogi katehetske dejavnosti, vedno z vidika sedanje dobe življenja Cerkve, pomeni služenje, ki ga Sveti sedež daje vsem.

Preureditev Splošnega pravilnika za katehezo je prevzela Kongregacija za kler; delo je opravila skupina škofov in izvedencev v teologiji in katehezi. Besedilo je bilo poslano v oceno škofovskim konferencam, različnim specialistom in glavnim ustanovam ali središčem katehetskih študijev; delo je bilo opravljeno ob upoštevanju duha in vsebine besedila iz leta 1971.

Nova ureditev Splošnega pravilnika za katehezo je seveda morala upoštevati dve poglavitni zahtevi:

- z ene strani vključitev kateheze v evangelizacijo, ki jo zahtevata spodbudi *O evangelizaciji* in *O katehezi*;
- z druge strani privzetje vsebine vere, ki jo predlaga Katekizem katoliške Cerkve.

8. Novi Splošni pravilnik za katehezo ohranja temeljno zgradbo besedila iz leta 1971, razčlenjen pa je takole:

- *Uvodni pregled* daje navodila za razlago in umevanje človeških in cerkvenih razmer v luči vere in v zaupanju v moč evangeljskega semena. Gre za kratke diagnoze glede na poslanstvo.

- *Prvi del*⁴ obsega tri poglavja in še globlje utemeljuje katehezo v koncilski konstituciji *O božjem razodetju*. Postavlja jo v okvir evangelizacije, predstavljene po spodbudah *O evangelizaciji* in *O katehezi*. Prav tako razlaga naravo kateheze.

- *Drugi del*⁵ obsega dve poglavji. Prvo z naslovom *Predpisi in merila za predstavitev evangeljskega sporočila v katehezi*, z novim izražanjem in v obogateni perspektivi povzema celotno vsebino poglavja prvega besedila. Drugo poglavje, popolnoma novo, je posvečeno predstavitvi *Katekizma katoliške Cerkve* kot opornega besedila pri katehetskem posredovanju vere in pri sestavljanju krajevnih katekizmov. Besedilo daje tudi temeljna načela glede izdelave katekizmov za delne in krajevne Cerkve.

- *Tretji del*⁶ je zelo prenovljen in različno oblikuje bistvene poteze pedagogike vere, ki jo navdihuje Božja pedagogika; vprašanje zadeva tako teologijo kot človeške vede.

- *Četrty del*⁷ nosi naslov *Naslovljenci kateheze*. V petih kratkih poglavjih preučuje zelo različne položaje oseb, na katere je kateheza naslovljena, vidike, ki zadevajo družbeni in verski položaj, in še posebno vprašanje inkulturacije.

- *Peti del*⁸ postavlja delno Cerkev za težišče kateheze; ta ima prednostno dolžnost, da pospešuje, načrtuje, nadzoruje in usklajuje vso katehetsko dejavnost. Poseben poudarek je na opisu vlog, ki zadevajo različne dejavnike, (ki vedno najdejo oporno točko v pastirju delne Cerkve) in zahteve po usposabljanju v posameznih primerih.

- *Sklep* nas spodbuja, da v naših dneh okrepimo katehetsko dejavnost. Razmišljanje in smernice se končajo s klicem k

zaupanju v delovanje Svetega Duha in v učinkovitost Božje besede, sejane z ljubeznijo.

9. Namen Splošnega pravilnika je seveda isti kot besedila iz leta 1971. Dejansko se predlaga, da oznanjamo »temeljna teološko pastoralna načela, izvedena iz učiteljstva Cerkve in zlasti iz 2. vatikanskega koncila, da bi se pastoralno delovanje službe Božje besede – in konkretno kateheze – moglo tako voditi in usklajevati na bolj prilagojen način.«⁹ Temeljni namen je torej bil in je ponuditi razmišljanja in načela, ne pa predlagati neposredno uporabo ali dajati praktična navodila. Ta način je bil sprejet iz naslednjega razloga: samó če naravo in cilje kateheze kot tudi resnice in vrednote, ki jih je treba izročati, od začetka pravilno razumemo, se bo mogoče izogibati pomanjkljivostim in zmotam v katehezi.¹⁰

V posebni pristojnosti škofov je, da skrbijo, da se konkretno uporabljajo ta načela in njihove izjave po narodnih, krajevnih ali škofijskih pravilnikih katekizmov in po vsakem drugem sredstvu, ki jih bodo imeli za primerne, da učinkovito pospešujejo katehezo.

10. Jasno je, da niso vsi deli Pravilnika enako pomembni. Tisti, ki obravnavajo Božje razodetje, naravo kateheze, merila, ki naj vodijo oznanjevanje krščanskega sporočila, veljajo za vse. Tiste dele, ki se nanašajo na sodobne razmere, metode in način prilagajanja kateheze različnim starostim in kulturnim okoljem, pa je treba vzeti bolj kot navodila in smernice.¹¹

11. Pravilnik je namenjen predvsem škofom, škofovskim konferencam in na splošno tistim, ki imajo pod njihovim mandatom in vodstvom odgovornosti na področju kateheze. Jasno je, da je Pravilnik lahko koristno sredstvo za oblikovanje kandidatov za duhovništvo, za trajno formacijo duhovnikov in za usposabljanje katehetov.

Neposredni cilj Pravilnika je pomagati pri sestavljanju pravilnikov za katehezo in katekizmov. V skladu z nasveti, ki so jih dali mnogi škofje, so bile vnesene številne pripombe in priporočila, ki bi mogla biti zelo koristna za izdelavo teh pripomočkov.

12. Ker se Pravilnik obrača na delne Cerkve, katerih razmere in pastoralne potrebe so zelo različne, je bilo seveda mogoče

upoštevati samo skupne in splošne razmere. Podobno velja tudi tedaj, ko gre za opis organiziranja kateheze na različnih ravneh. Pri uporabi Pravilnika je potrebno upoštevati to pripombo. Besedilo iz leta 1971 navaja: Kar se bo pokazalo nezadostno v pokrajinah, kjer je kateheza dosegla kakovostno raven in sredstva, se bo morda zdelo preveč tam, kjer kateheza še ne pozna takega razvoja.

13. Ko objavljamo ta dokument, kot novo pričevanje skrbi Apostolskega sedeža glede katehetske službe, želimo, da ga sprejmete, preizkusite in pozorno preučite ter upoštevate pastoralne potrebe vsake delne Cerkve, da bi tako mogel voditi k bolj poglobljenemu študiju in raziskovanju, ki ustreza potrebam kateheze in navodilom in smernicam cerkvenega učiteljstva.

Naj nas blažena Devica Marija, zvezda nove evangelizacije, vodi naproti polnemu spoznanju Jezusa Kristusa, Učitelja in Gospoda.

»Sicer pa, bratje, molite za nas, da bi se Gospodova beseda širila in poveličevala, kakor se je pri vas« (2 Tes 3,1).

V Vatikanu, 15. avgusta 1997, na praznik vnebovzetja Device Marije.

+ **Crescencio SEPE**
naslovni nadškof Gradeža
tajnik

+ **Dario CASTRILLON HOYOS**
nekdanji nadškof Bukaramenge
Pro-prefekt

OPOMBE

¹ Š 44.

² OK 2.

³ OK 3.

⁴ Ustreza II. delu SKP (1971).

⁵ Ima iste cilje kot III. del SKP (1971).

⁶ Ustreza IV. delu SKP (1971).

⁷ Ustreza V. delu SKP (1971).

⁸ Prevzema vse prvine VI. dela SKP (1971).

⁹ Prim. SKP (1971), *Uvod*.

¹⁰ Prim. *prav tam*.

¹¹ Prim. *prav tam*.

UVODNI PREGLED

OZNANJEVANJE EVANGELIJA V DANAŠNJEM SVETU

»Poslušajte! Sejalec je šel sejat. Pri sejanju je nekaj semena padlo ob pot. Priletele so ptice in ga pozobale. Drugo je padlo na kamnita tla, kjer ni imelo veliko prsti. Hitro je pognalo, ker ni imelo globoke zemlje. Ko pa je sonce vzšlo, ga je ožgalo, in ker ni imelo korenine, se je posušilo. Spet drugo je padlo med trnje, in trnje je zrastle ter ga zadušilo, da ni obrodilo sadu. Druga semena pa so padla na dobro zemljo, rastle, se množila in dajala sad; eno je obrodilo trideseternega, drugo šestdeseternega in spet drugo stoternega« (Mr 4,3–8).

14. Uvodni pregled želi spodbuditi pastirje in katehete, da se zavedajo, kako pomembno je spoznati področja setve in da to store z vidika vere in usmiljenja. Razumevanje sodobnega sveta, ki je tu predstavljeno, ima očitno začasni značaj, vezan na zgodovinske okoliščine.

»Sejalec je šel sejat« (Mr 4,3)

15. Ta prilika je vir navdihnjenja za evangelizacijo. »Seme je Božja beseda« (Lk 8,11). Sejalec je Jezus Kristus. Oznanjal je evangelij v Palestini pred dva tisoč leti in poslal svoje učence sejat evangelij v svet. Jezus Kristus, danes navzoč v Cerkvi po svojem Duhu, nadaljuje s sejanjem Očetove besede na polju, ki je svet.

Kakovost tal je vedno zelo različna. Evangelij pade »ob pot« (Mr 4,4), ko se ga dejansko ne posluša; pade na »na kamnita tla« (Mr 4,5), ne da bi prodril v globino zemlje; »med trnje« (Mr 4,7) in se takoj zaduši v srcu ljudi zaradi mnogih posvetnih skrbi. Nekaj semena pade »na dobro zemljo« (Mr 4,8), se pravi v srca mož in žena, ki so odprti za osebni odnos z Bogom in solidarni s svojim bližnjim, in obrodijo sad v izobilju.

Jezus v priliki oznanja veselo novico: Božje kraljestvo prihaja kljub težavam zaradi tal, napetosti, sporov in problemov sveta. Evangeljsko seme oplaja človeško zgodovino in naznanja bogato žetev. Jezus prav tako pove, da Božja beseda vzklije samo v srcu, ki jo je pripravljeno sprejeti.

Pogled na svet z očmi vere

16. Cerkev nadaljuje s sejanjem Jezusovega evangelija na širnem Božjem polju. Kristjani, uvrščeni v najrazličnejša socialna okolja, enako gledajo na svet, kot je Jezus gledal na družbo svojega časa. Učenec Jezusa Kristusa se dejansko od znotraj udeležuje »veselja in upanja, žalosti in tesnobe današnjih ljudi«, ¹² gleda človeško zgodovino, se je udeležuje ne samo z razumom, temveč tudi z vero. V luči vere svet kaže hkrati, »da ga je osnovala in ga ohranja v bivanju Stvarnikova ljubezen; zapadel je sicer sužnosti greha, a Kristus, križani in od mrtvih vstali, je zlomil oblast hudobnega duha«. ¹³

Kristjan ve, da je pri vsaki stvarnosti in človeškem dogajanju hkrati navzoče:

- ustvarjalno delo Boga, ki posreduje vsakemu bitju svojo dobroto;
- prirojena moč greha, ki omejuje in duši človeka;
- dinamizem, ki izvira iz Kristusove velike noči kot kal pre-nove, ki prinaša verniku upanje na dokončno »dovršitev«. ¹⁴

Pogled na svet, ki ne bi upošteval katerega od teh vidikov, ne bi bil pristno krščanski. Zato je pomembno, da zna kateheza uvajati katehumene in katehizirance v teološko branje sodobnih problemov. ¹⁵

POLJE SVETA

17. Cerkev, mati ljudi, gleda predvsem z globoko bolečino »nešteto množico mož in žena, otrok, odraslih in ostarelih, z eno besedo množico konkretnih in enkratnih človeških oseb, ki trpijo pod neznosno težo bede.« ¹⁶ S katehezo, v kateri ima svoje mesto socialni nauk, ¹⁷ želi zbuditi v srcu kristjanov »zavzetost za pravičnost« ¹⁸ in »izbiro za prednostno ljubezen do ubogih«, ¹⁹

tako da bo njena navzočnost v resnici luč, ki sveti, in sol, ki preoblikuje.

Človekove pravice

18. V svoji analizi polja svetá ima Cerkev živ čut za vse, kar žali dostojanstvo človeške osebe. Ve, da človekove pravice izvirajo iz tega dostojanstva,²⁰ so nenehen predmet skrbi in zavzemanja kristjanov. Zato se njen pogled ne zaustavlja le pri ekonomskih in socialnih kazalcih,²¹ temveč predvsem na kulturnih in verskih. Njen cilj je celosten razvoj oseb in narodov.²²

Cerkev se veseli, da se danes »vedno bolj širi in vedno močnejše utrjuje pomen osebnega dostojanstva slehernega človeškega bitja«. ²³ Ta zavest se izraža v globoki skrbi za spoštovanje človekovih pravic in z odločnim zavračanjem kršitev teh pravic. Danes se posebno poudarja pravica do življenja, do vzgoje, do ustvarjanja družine, do udeležbe pri javnem življenju, do verske svobode.

19. Medtem pa se na raznih krajih in v očitnem nasprotju z dojemanjem dostojanstva osebe očitno kršijo človekove pravice.²⁴ To izziva drugačne oblike uboštva, ki ni materialne vrste: gre za kulturno in versko uboštvo, ki prav tako zaskrbljuje cerkveno skupnost. Zanikanje ali omejevanje človekovih pravic dejansko obuboža osebo in ljudstva takó ali še bolj kot pomanjkanje materialnih dobrin.²⁵

Evangelizacijsko delo Cerkve na tem širokem področju človekovih pravic se ne more odreči naloge, da odkriva neodtujljivo dostojanstvo vsake človeške osebe. V določenem smislu »je to osrednja in zedinjujoča naloga služenja, s katerim naj se Cerkev in krščanski laiki v njej obračajo k človeški družini«. ²⁶ Kateheza jih mora pripravljati za to nalogo.

Kultura in kulture

20. Sejalec pravi, da seme prodre v konkretna tla in treba je, da usvoji vse potrebne prvine, da prinese sad.²⁷ Prav tako pravi, da včasih nekatere prvine lahko onemogočijo klitje in žetev.

Konstitucija *o Cerkvi v sedanjem svetu* poudarja veliko pomembnost znanosti in tehnike pri vodenju in razvijanju moderne kulture. Znanstvena miselnost, ki izvira iz nje, globoko

»oblikuje kulturo in način mišljenja«²⁸ z velikimi človeškimi in verskimi posledicami. Znanstveno in izkustveno umsko presojanje je globoko ukoreninjeno v današnjem človeku.

Vedno bolj pa se danes uveljavlja spoznanje, da ta vrsta razumskega spoznanja ne more razložiti vsega. Sami znanstveniki ugotavljajo, da se mora togosti izkustvene metode pridružiti še druga vrsta spoznanja, da bi v gobini dojeli človeško bitje. Filozofsko razmišljanje o jeziku, na primer, kaže, da simbolična misel omogoča pristop k skrivnosti človeške osebe, ki bi sicer ostala nedostopna. Neizogibno je torej umsko presojanje, ki ne razdeli človeškega bitja, pač pa povezuje v celoto njegovo čustvenost, ga poenoti in daje globlji smisel njegovemu življenju.

21. Skupaj s temi »novimi oblikami kulture«²⁹ danes ugotavljamo tudi vedno večjo željo, da bi se znova uveljavile prvotne kulture. Koncilsko vprašanje ostaja: »Kako je treba podpirati dinamizem in razmah nove kulture, ne da bi pri tem šla v izgubo živa zvestoba do izročil?«³⁰

- Na mnogih krajih se ugotavlja, da tradicionalne kulture podleajo napadu vladajočih zunanjih vplivov in odtujevalnemu posnemanju vnesenih načinov življenja, ki postopno ogrožajo identiteto in vrednote, lastne ljudstvom.

- Prav tako se ugotavlja velik vpliv sredstev obveščanja, ki zaradi ekonomskih ali ideoloških ciljev pogosto vsiljujejo vizijo življenja, ki ne spoštuje kulturne fizionomije ljudstev, h katerim se obračajo.

Evangelizacija tako najde v inkulturaciji enega od največjih izzivov. Cerkev mora v luči evangelija prevzeti vse pozitivne vrednote kulture in kultur,³¹ in zavračati prvine, ki ovirajo osebe in ljudstva, da razvijajo svoje pristne možnosti.

Verski in moralni položaj

22. Med prvinami, ki sestavljajo kulturno dediščino ljudstva, dobiva verski in moralni vidik za sejalca posebno pomembnost. Verska indiferentnost se v sedanji kulturi nenehno širi: »Mnogi naši sodobniki najbolj notranje in življenjske povezanosti z Bogom nikakor ne dojemajo ali pa jo celo izrecno zametajo.«³²

Ateizem, zanikanje Boga, »moramo prištevati med najresnobnejša dejstva sedanjega časa«. ³³ Izraža se v različnih odtenkih, toda v naših dneh se kaže pod obliko sekularizma, ki obstaja v avtonomističnem gledanju na človeka in sveta, »po katerem je ta svet sam sebi razlaga, ne da bi se bilo treba zatekati k Bogu«. ³⁴ Na specifično verskem področju so opazna »znamenja vračanja k čutu za sveto«, ³⁵ nova žeja po transcendentnih in božjih stvarnostih. Sedanji svet pod vedno bolj obsežnimi in bolj živimi oblikami priča »o prebujanju verskega raziskovanja«. ³⁶ Ta pojav gotovo ni brez dvomja. ³⁷ Hitro širjenje sekt in novih verskih gibanj, tako kot novo uveljavljanje »fundamentalizma« ³⁸, so danosti, ki izzivajo Cerkev in zaslužijo zelo pozorno analizo.

23. Moralni položaj se razvija v naših dneh na enak način kot verski položaj. Dejansko ugotavljamo zatemnitev ontološke resnice o človeški osebi. Vse se dogaja, kot bi zavračanje Boga pomenilo notranji prelom s pričakovanji človeškega bitja. ³⁹ Na številnih krajih smo priče tudi »etičnemu relativizmu, ki civilnemu sožitju odvzame sleherno trdno нравno oporišče«. ⁴⁰

Evangelizacija ima na verskem in moralnem območju prednostno nalogo. Prvo poslanstvo Cerkve je namreč oznanjati Boga in biti njegova priča pred svetom. Gre za to, da svetu pomaga spoznati pravi obraz Boga, tako kot njegov načrt ljubezni in odrešenja za ljudi, kot je to razodel Jezus.

Da bi pripravila take pričevalce, mora Cerkev razvijati katehezo, ki pospešuje srečanje z Bogom in krepi trajno povezavo občestva z njim.

CERKEV NA POLJIH SVETA

Vera kristjanov

24. Jezusovi učenci so vtopljeni v svet kot kvas, toda kot v vsakem času, tudi danes niso izvzeti od človeških vplivov.

Zato se je potrebno vprašati o sedanjem položaju vere kristjanov.

Katehetska prenova, ki jo je uresničila Cerkev v zadnjih desetletjih, prinaša zelo pozitivne sadove. ⁴¹ Kateheza otrok, mladih in odraslih je v teh zadnjih letih priklicala v življenje

podobo kristjana, ki se zares zaveda svoje vere in živi v skladnosti z njo. Ta kateheza je dejansko okrepila v kristjanih:

- novo življenjsko izkušnjo Boga kot usmiljenega Očeta;
- ponovno globlje odkritje Jezusa Kristusa, ne samo v njegovem božanstvu, temveč tudi v njegovi resnični človečnosti;
- čut, da smo soodgovorni za poslanstvo Cerkve v svetu;
- zavedanje socialnih zahtev vere.

25. Ob pogledu na današnji verski položaj pa se sinovom Cerkve postavlja vprašanje: »Koliko je tudi nje prizadelo ozračje sekularizma in etičnega relativizma?«⁴²

Prvo kategorijo predstavlja »množica ljudi, ki so prejeli krst, a žive popolnoma zunaj krščanskega življenja«,⁴³ Gre za množico kristjanov, »ki ne živijo po veri«,⁴⁴ čeprav na dnu srca mnogih ni popolnoma izginil verski čut. Prebuditi jih za vero je resničen izziv za Cerkev.

Obstaja pa tudi »preprosto ljudstvo«,⁴⁵ ki včasih izraža prav iskrena verska čustva in neko zelo utrjeno »ljudsko religioznost«,⁴⁶ Ti ljudje imajo neko vero, slabo pa poznajo njene temelje.⁴⁷ So pa še številni zelo izobraženi kristjani, ki pa so samo v otroštvu dobili verski pouk in čutijo potrebo, da bi preverili svojo vero in bi v njej zoreli v drugačni luči.⁴⁸

26. Poleg tega nekateri krščeni na nesrečo skrivajo svojo krščansko identiteto, bodisi zaradi slabega razumevanja medverskega dialoga, bodisi, ker se ne čutijo, da bi v sodobni družbi lahko pričali za svojo vero v Jezusa Kristusa.

Takšno stanje vere kristjanov z vso nujnostjo kliče sejalec, da pošlje na pot »*novo evangelizacijo*«,⁴⁹ predvsem v Cerkvah stare krščanske tradicije, kjer je sekularizem najgloblje prodril. V tem novem položaju, ki potrebuje evangelizacijo, sta čisto jasno na prvem mestu misijonsko oznanilo in kateheza, predvsem za mlade in odrasle.

Notranje življenje cerkvene skupnosti

27. Pomembno je premisliti tudi samo življenje cerkvene skupnosti, njeno notranjo kakovost.

Na prvem mestu je treba ugotoviti, kako je bil v Cerkvi sprejet 2. vatikanski koncil in kakšni so bili njegovi sadovi.

Veliki koncilski dokumenti niso ostali mrtva črka: ugotavljajo se njihovi učinki. Štiri konstitucije (*O svetem bogoslužju, o Cerkvi, o Božjem razodetju in o Cerkvi v sedanjem svetu*) so obogatile Cerkev. Dejansko:

- Liturgično življenje se globlje dojema kot vir in vrhunec cerkvenega življenja.

- Božje ljudstvo se je bolj živo ovedelo »skupnega duhovništva«, ⁵⁰ ki ima svoje korenine v krstu. Hkrati vedno bolj odkriva svojo splošno poklicanost k svetosti in vedno bolj živ čut za služenje v dejavni ljubezni.

- Cerkevna skupnost je pridobila bolj živ čut za Božjo besedo. Na primer: na globlji način bere, okuša in premišljuje Sveto pismo.

- Poslanstvo Cerkve v svetu se dojema na nov način. Dejansko je koncil na podlagi notranje prenovе pokazal katoličanom nujnost evangelizacije, vedno povezane s človeško promocijo; nujnost dialoga s svetom in z različnimi kulturami in verstvi in nujnost iskanja edinosti kristjanov.

28. Poleg teh, tako pozitivnih učinkov pa je treba priznati tudi »pomanjkljivosti in težave pri sprejemanju koncila«, ⁵¹ Kljub obsežnosti in globini ekleziološkega nauka je čut pripadnosti Cerkvi oslabil; večkrat smo priče »nenaklonjenosti do Cerkve«, ⁵² Večkrat se enostransko gleda nanjo kot na zgolj ustanovo, brez skrivnosti.

Včasih so bila pri razlagi in uporabi navodil za prenovu, ki jo z 2. vatikanskim koncilom zahteva Cerkev, zavzeta pristranska in nasprotna stališča. Take ideologije in drže so vodile do razhajanj in predsodkov, ki kompromitirajo pričevanje občestva; to pričevanje pa je za evangelizacijo neogibno potrebno.

Evangelizacijsko delovanje Cerkve in v njej kateheza si mora odločneje prizadevati za trdno cerkveno povezanost. V ta namen je nujno pospeševati in poglobljati pristen ekleziološki nauk občestva ⁵³ in ustvariti pri kristjanih globoko cerkvenostno duhovnost.

Položaj kateheze: vitalnost in vprašanja

29. Številni so pozitivni vidiki kateheze, ki v zadnjih letih kažejo svojo vitalnost. Nekateri vidiki zaslužijo, da jih poudarimo:

– Veliko število duhovnikov, redovnikov in laikov, ki se navdušeno in vztrajno posvečajo katehezi. Ta velja za eno najpomembnejših cerkvenih dejavnosti.

– Treba je tudi poudariti misijonski značaj sedanje kateheze in njeno težnjo, da zagotovi privrženost veri katehumenov in katehiziranih v svetu, v katerem se zatemnjuje verski čut. V tej dinamiki se večkrat jasno vidi, da mora kateheza dobiti značaj celostnega oblikovanja in se ne sme omejiti zgolj na pouk: dejansko si mora prizadevati, da zbudi resnično spreobrnjenje.⁵⁴

– Iz povedanga razumemo, kako je v katehetskem načrtu zelo številnih delnih Cerkva izredno pomemben razvoj kateheze za odrasle.⁵⁵ V pastoralnih načrtih številnih škofij je ta kateheza dobila prednostni značaj. Prav tako zavzema središčno mesto pri nekaterih gibanjih in cerkvenih skupinah. Brez dvoma je ob podpori novih usmeritev cerkvenega učiteljstva katehetska misel v naših dneh pridobila vsebino in globino. Številne delne Cerkve že razpolagajo z ustreznimi pastoralnimi navodili.

30. Vendar je potrebno pozorno spoznavati določene probleme in iskati rešitve zanje.

– Prvi problem: pojmovanje kateheze kot šole vere, kot učne dobe in vaje za vse krščansko življenje, ni v polnosti vstopilo v zavest katehetov.

– Kar zadeva temeljno usmeritev, pojem »razodetje« splošno prepaja katehetsko dejavnost; koncilski pojem »tradicije« pa, kakorkoli je stvarna prvina inspiracije, ima manjši vpliv. Pogosto kateheza upošteva tako rekoč izključno Sveto pismo, premalo pa črpa iz razmišljanja in dvatisočletnega življenja Cerkve.⁵⁶ Cerkevna narava kateheze je v tem primeru manj jasna. Povezovanje Svetega pisma, tradicije in učiteljstva, »vsakega na svoj način«,⁵⁷ še vedno skladno ne oplaja katehetskega podajanja vere.

– Glede na namembnost kateheze, ki ima za cilj pospeševati občestvo z Jezusom Kristusom, je potrebna bolj uravnotežena predstavitev vse resnice o Kristusovi skrivnosti. Včasih se poudarja samo njegova človečnost brez izrecnega odnosa do njegovega božanstva, v drugem, v našem času manj pogostnem primeru, pa se izključno poudarja njegovo božanstvo: tako se zatemnjuje stvarnost skrivnosti učlovečenja Besede.⁵⁸

– Pri vsebini kateheze so različni problemi; npr. določene doktrinalne vrzeli glede resnice o Bogu in človeku, o grehu,

milosti in zadnjem namenu. Potrebno je trdnejše moralno vzgajanje. Zgodovina Cerkve se predstavlja na neustrezen način in njen socialni nauk se ne pokaže dovolj jasno. V nekaterih pokrajinah smo priče širjenja katekizmov in besedil, ki izhajajo iz pristranskih pobud, s selektivnimi težnjami in s tako različnimi poudarki, da škodijo nujni skladnosti v enotnosti vere.⁵⁹

– »Kateheza je notranje povezana z vso liturgično in zakramentalno dejavnostjo.«⁶⁰ Večkrat pa je povezava kateheze z liturgijo zelo slabotna ali okrnjena; tako se posveča premalo pozornosti znamenjem in liturgičnim obredom; slabo se uveljavljajo liturgični viri; katehetski tečaji so malo, ali pa sploh niso povezani z liturgičnim letom in liturgična slavlja so le obrobna.

V pedagogiki so nekateri pretirano poudarjali pomen metod in tehnik. Še naprej se ne polaga dovolj pozornosti, ki bi bila potrebna glede na zahteve in izvirnost pedagogike, lastne veri.⁶¹ Tako lahko zapademo v dualizem »vsebina-metoda«, ki se skrči tako v enem kot v drugem smislu. V zvezi s pedagoško razsežnostjo omenimo, da ni bilo vedno upoštevano tako potrebno teološko razločevanje.

– Končno, kar zadeva razliko med kulturami v služenju vere, ostaja problem, kako razlagati evangelij ob upoštevanju kulture ljudstev, katerim se oznanja, na način, da ga lahko dojamejo kot veliko novost za življenje posameznikov in družbe.⁶²

– Usposabljanje za apostolat in za poslanstvo je ena od temeljnih nalog kateheze. Medtem pa, ko v katehetski dejavnosti napreduje nov čut glede oblikovanja vernih laikov za krščansko pričevanje, medverski dialog in za prizadevanje v svetu, je vzgoja za poslanstvo v *misijonski dejavnosti (ad gentes)* še slabotna in nezadostna. Redna kateheza marsikdaj namenja misijonom le obrobno in občasno pozornost.

SEME EVANGELIJA

31. Potem ko je sejalec preizkusil tla, je poslal svoje delavce oznanjat evangelij po vsem svetu in jim v ta namen izročil moč svojega Duha. On jih hkrati uči brati znamenja časov in zahteva od njih, da so dobro pripravljeni za setev.

Kako brati znamenja časov

32. Glas Duha, ki ga je Jezus od Očeta poslal svojim učencem, odmeva tudi po zgodovinskih dogodkih.⁶³ V spremembah sedanjih razmer in v globokih motivacijah izzivov, ki se predstavljajo evangelizaciji, je treba odkriti »resnična znamenja Božje navzočnosti ali njegovega načrta«.⁶⁴ Ta analiza se mora opravljati v luči vere, v drži sočutja. S pomočjo človeških, vedno upoštevanja vrednih ved,⁶⁵ skuša Cerkev odkriti smisel sedanjega položaja znotraj zgodovine odrešenja. Njene presoje o stvarnosti so vedno presoje glede na poslanstvo.

Nekaj izzivov za katehezo

33. Da bi kateheza lahko izražala svojo vitalnost in svojo učinkovitost, bi se morala danes držati naslednjih smernic:

- predvsem mora imeti poudarjen misijonski značaj, ki je v resničnem služenju za evangelizacijo Cerkve;
- mora se obračati na nekatere svoje prednostne naslovljence, kot so bili in so vedno otroci v detinski in otroški dobi, doraščajoči, mladi in odrasli, začeni predvsem od zadnjih;
- po zgledu patristične kateheze mora oblikovati vernikovo osebnost in biti dosledno resnična in prava šola krščanske vzgoje;
- oznanjati mora bistvene skrivnosti krščanstva, tako da pospešuje trinitarično izkušnjo življenja v Kristusu kot središču življenja vere;
- končno mora imeti za pomembno nalogo pripravo globoko vernih katehetov.

- ¹² CS 1.
- ¹³ CS 2.
- ¹⁴ CS 2.
- ¹⁵ Prim. SSP 35.
- ¹⁶ SSP 13b; pri. OE 30.
- ¹⁷ Prim. OK 29.
- ¹⁸ SSP 41; prim. DOCUMENTI DEL SINODO DEI VESCOVI, II: *De Iustitia in mundo* (30. nov. 1971), III, »L'educazione alla giustizia«; AAS 63 (1971), pp. 935-937; in KS 77.
- ¹⁹ SSP 42; pri. KL 42; KKC 2444-2448; ZTT 51.
- ²⁰ Janez XXIII., Okrožnica *Mir na zemlji* (1963), 9-27. Kateheza mora upoštevati »temeljne človeške pravice« in glavne »človekove dolžnosti«.
- ²¹ Pri. SSP 15a.
- ²² Prim. RN 14; OS 29.
- ²³ KL 5d; prim. SSP 26b; SR 31c.
- ²⁴ Prim. KL 5a; Sinoda 1985, II, D, 1.
- ²⁵ Prim. SSP 15; KKC 2444; OS 57b.
- ²⁶ KL 37a; prim. OS 47c.
- ²⁷ M 22a.
- ²⁸ CS 5.
- ²⁹ CS 54
- ³⁰ CS 56c.
- ³¹ Prim. OE 20; OK 53.
- ³² CS 19.
- ³³ *Prav tam.*
- ³⁴ OE 55; prim. CS 19 in KS 41.
- ³⁵ Sinoda 1985, II, A. 1.
- ³⁶ KL 4.
- ³⁷ Prim. OP 38.
- ³⁸ OS 29; OS 46c.
- ³⁹ Prim. CS 36. Janez Pavel II. v okrožnici *O Svetem Duhu* (1986), št. 38 postavlja tudi to povezavo: »Ideologija 'božje smrti' s svojimi učinki dobro kaže, da je tako na teoretični kakor na praktični ravni ideologija 'smrti človeka'«.
- ⁴⁰ SR 101; prim. OE 19,20.
- ⁴¹ OK 3; prim. MPD 4. Škofovska sinoda 1977.
- ⁴² ZTT 36b; prim. CS 19c.
- ⁴³ OE 52; prim. OK 19 in 42.
- ⁴⁴ OE 56.
- ⁴⁵ OE 52.
- ⁴⁶ OE 48; prim. OK 54; KL 34b; SKP (1971) 6; Sinoda 1985, II, A, 4.
- ⁴⁷ OE 52.

- ⁴⁸ Prim. OE 52; OK 44.
- ⁴⁹ Prim. KL 34b; OP 33d.
- ⁵⁰ C 10.
- ⁵¹ Sinoda 1985, I, 3.
- ⁵² *Prav tam.*
- ⁵³ Kongregacija za nauk vere, Pismo *Communiois notio* (28. maja 1992),
1: AAS 85 (1993), str. 838; prim. ZTT 36e.
- ⁵⁴ Prim. OK 19b.
- ⁵⁵ Prim. OK 43.
- ⁵⁶ Prim. OK 27b.
- ⁵⁷ BR 10c.
- ⁵⁸ Prim. OK 29b.
- ⁵⁹ Prim OK 30.
- ⁶⁰ OK 23.
- ⁶¹ Prim. OK 58.
- ⁶² Prim. OE 63.
- ⁶³ Prim. OD 4b; prim. KL 3e.
- ⁶⁴ CS 11; prim. CS 4.
- ⁶⁵ Prim. CS 62e; OD 5c.

Prvi del

KATEHEZA V EVANGELIZACIJSKEM POSŁANSTVU CERKVE

»Pojdite po vsem svetu in oznanite evangelij vsemu stvarstvu« (Mr 16,15).

»Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence. Krščujte jih v ime Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih izpolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal! In glejte: jaz sem z vami vse do konca sveta« (Mt 28, 19-20).

»Prejeli boste moč, ko bo Sveti Duh prišel nad vas, in boste moje priče ... do skrajnih mej sveta« (Apd 1,8).

Jezusovo misijonsko naročilo

34. Jezus je po vstajenju po Očetu poslal Svetega Duha, da bi od znotraj dopolnil delo odrešenja in da bi spodbudil učence, naj nadaljujejo njegovo poslanstvo po vsem svetu, kot je on sam bil poslan od Očeta. Bil je prvi in največji evangelizator. Oznanil je Božje kraljestvo⁶⁶ kot novi in dokočni Božji poseg v zgodovino in je označil to oznanilo kot »evangelij«, to se pravi kot Veselo vest. Posvetil mu je vse svoje zemeljsko življenje: dal je spoznati veselje pripadnosti Božjemu kraljestvu,⁶⁷ zahteve tega kraljestva in njegovo Veliko listino,⁶⁸ skrivnosti, ki jih vsebuje,⁶⁹ bratsko življenje tistih, ki pridejo vanj,⁷⁰ in njegovo prihodnjo dovršitev.⁷¹

Pomen in cilj tega dela

35. Prvi del namerava določiti značaj, lasten katehezi.

Prvo poglavje vodi v teološko zgradbo, na kratko podaja pojem razodetja, razložen v koncilskem dokumentu o *Božjem razodetju*. Določneje govori o načinu dojemanja službe besede. Pojmi: *Božja beseda, evangelij, Božje kraljestvo in tradicija*, navzoči v tej dogmatični konstituciji, sestavljajo pomen

kateheze. Z njimi postane pojem *evangelizacije* obvezna orientacijska točka za katehezo. Njena dinamika in njene prvine so razložene z novo in poglobljeno natančnostjo v apostolski spodbudi *O evangelizaciji*.

Drugo poglavje uvršča katehezo v okvir evangelizacije in jo postavlja v odnos z drugimi oblikami službe Božje besede. Po tem odnosu lažje odkrivamo lastni značaj kateheze.

Tretje poglavje bolj neposredno razčlenjuje katehezo samo: njeno cerkveno naravo, njen povezujoči značaj občestva z Jezusom Kristusom, njene naloge, katehumenskega duha, ki jo oživlja.

Zamisel, ki jo imamo o katehezi, globoko določa izbor in organizacijo njenih (*kognitivnih, eksperimentalnih, vedenjskih*) vsebin, označi njene naslovljence, določa pedagogijo, ki se zahteva za doseg ciljev.

Izraz »kateheza« se je pomensko razvila v dvajsetih stoletjih zgodovine Cerkve. V tem pravilniku se pojem kateheze navdihuje ob dokumentih papeškega pokoncilskega učiteljstva, predvsem ob dokumentih *O evangelizaciji, O katehezi in Odrešenikovo poslanstvo*.

OPOMBE

⁶⁶ Prim. Mr 1,15 in podobne; OP 12-20; KKC 541-560.

⁶⁷ Prim. Mt 5,3-12.

⁶⁸ Prim. Mt 5,1-7,29.

⁶⁹ Prim. Mt 13,11.

⁷⁰ Prim. Mt 18,1-35.

⁷¹ Prim. Mt 24,1-25,46.

Prvo poglavje

RAZODETJE IN NJEGOVO ŠIRJENJE Z EVANGELIZACIJO

»Slavljen Bog in Oče našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki nas je v nebesih v Kristusu blagoslovil z vsakršnim duhovnim blagoslovom ... ko nam je razodel skrivnost svoje volje po blagohotnem načrtu, kakor si ga je naprej zastavil, da bi ga uresničil v polnosti časov: vse osrediniti v Kristusu kot v glavi« (Ef 1,3-10).

Razodetje previdnostnega Božjega načrta

36. »Bog, ki z Besedo vse ustvarja, daje ljudem po ustvarjenih bitjih trajno pričevanje o sebi.«⁷² Človek je po naravi in poklicanosti »zmožen Boga«; more torej, ko posluša sporočilo stvarstva, priti do gotovosti, da biva Bog, vzrok in namen vsega, in se lahko razodene človeku.

Konstitucija *O Božjem razodetju* 2. vatikanskega koncila je opisala razodetje kot dejanje, po katerem se Bog osebno razodeva ljudem. Bog se dejansko kaže kot tisti, ki se sam priobčuje, ko je napravil človeško osebo deležno svoje Božje nara-ve.⁷³ Tako uresničuje svoj načrt ljubezni.

»Bog je v svoji dobroti in modrosti hotel razodeti samega sebe in razkriti skrivnost svoje volje ... (ljudem), da bi jih povabil in sprejel v svoje občestvo.«⁷⁴

37. Ta Očetov previdnostni načrt,⁷⁵ v polnosti razodet po Jezusu Kristusu, se uresničuje po moči Svetega Duha. Ta načrt obsega:

- razodetje Boga, njegove »najgloblje resnice«, ⁷⁶ njegove »skrivnosti«, ⁷⁷ prave poklicanosti in dostajanstva človeške osebe; ⁷⁸
- ponuja odrešenje vsem ljudem kot dar Božje milosti in usmiljenja, ⁷⁹ ki vsebuje odrešenje od zla, greha in smrti; ⁸⁰
- dokončni klic, da zbere v Božjo družino vse razkropljene otroke in tako uresniči bratsko združenje ljudi. ⁸¹

Razodetje: dejstva in besede

38. Da bi se razodel človeški osebi, Bog v svoji brezmejnosti uporablja umetnost vzgoje:⁸² z dogodki in človeškimi besedami sporoča svoj načrt; to dela postopno,⁸³ da bi se bolj približal ljudem. Bog dejansko dela tako, da ljudje pridejo do spoznanja njegovega odrešenjskega načrta po dogodkih zgodovine odrešenja in po navdihnjenih besedah, ki jih spremljajo in razlagajo.

»Ta načrt razodetja se uresničuje z dejanji in besedami, ki so med seboj v notranji zvezi:

- dela, ki jih Bog izvršuje v zgodovini odrešenja, nam razkrivajo in spričujejo nauk in vsebino, ki sta z besedami izražena,
- besede pa oznanjajo Božja dela in osvetljujejo v teh delih vsebovano skrivnost.«⁸⁴

39. Tudi evangelizacija sporoča svetu razodetje po delih in besedah. Je hkrati pričevanje in oznanilo, beseda in zakrament, nauk in obveznost.

S svoje strani kateheza prenaša dejstva in besede razodetja: mora jih razglašati in pripovedovati, hkrati pa razjasniti globoke skrivnosti, ki jih vsebujejo. Z druge strani pa kateheza ne le spomnja na čudovita dela, ki jih je storil Bog v preteklosti, temveč s pomočjo razodetja, ki je vir luči za človeško osebo, razlaga znamenja časov in sedanje življenje ljudi, kajti v njih se izpolnjuje Božji načrt za odrešenje sveta.⁸⁵

Jezus Kristus, posrednik in polnost razodetja

40. Bog se je postopno razodeval ljudem po posredovanju prerokov in odrešenjskih dogodkov do dopolnitve razodetja, ko je poslal lastnega Sina:⁸⁶

»Jezus Kristus z vso svojo navzočnostjo in nastopanjem, z besedo in dejanji, z znamenji in čudeži, predvsem pa s svojo smrtjo in s povelžanim vstajenjem od mrtvih in končno s poslanim Duhom resnice dopolnjuje in dovršuje razodetje.«⁸⁷

Jezus Kristus ni le največji od prerokov, on je večni Božji Sin, ki je postal človek in zato zadnji dogodek, naproti katerega se stekajo vsi dogodki odrešenjske zgodovine.⁸⁸ On je dejansko »ena sama, popolna in nepresegljiva Očetova Beseda.«⁸⁹

41. Služba Besede mora pokazati to čudovito značilnost, lastno ekonomiji razodetja: Božji Sin vstopa v zgodovino ljudi, prevzema človeško življenje in smrt in uresniči novo in dokočno zavezo med Bogom in ljudmi. Vloga kateheze je pokazati, kdo je Jezus Kristus – njegovo življenje in njegova skrivnost – in predstaviti krščansko vero kot hojo za njegovo Osebo.⁹⁰ Kateheza mora torej vedno izhajati iz evangelijev, »ki imajo prednost med vsemi svetopisemskimi knjigami Nove zaveze, saj so glavno pričevanje o življenju in nauku učlovečene Besede, našega Odrešenika.«⁹¹

Dejstvo, da je Jezus Kristus polnost razodetja, je temelj »kristocentričnosti«⁹² kateheze: Kristusova skrivnost v razodetem sporočilu ni prvina, dodana drugim, temveč je središče, iz katerega vse druge prvine prejemajo hierarhijo in luč.

Posredovanje razodetja po Cerkvi kot delo Svetega Duha

42. Božje razodetje, ki ima vrhunec v Jezusu Kristusu, je namenjeno vsemu človeštvu: »Bog hoče, da bi se vsi ljudje rešili in prišli do spoznanja resnice« (1 Tim 2,4). Po tej splošni odrešitjski volji je Bog storil, da se razodetje posreduje vsem ljudstvom in vsem rodovom, in da ostane vedno neokrnjeno.⁹³

43. Da bi izpolnil Božji načrt, je Jezus Kristus ustanovil Cerkev na temeljih apostolov. Poslal jim je Očetovega Duha in jim naročil, naj oznanjajo evangelij vsemu svetu. Apostoli so z besedami, deli in spisi zvesto izpolnili to naročilo.⁹⁴

To apostolsko izročilo se nadaljuje v Cerkvi in po Cerkvi. In vsa Cerkev, duhovni pastirji in verniki, bedijo nad njegovim ohranjanjem in podajanjem naprej. V Cerkvi evangelij dejansko ohranja svojo nedotaknjenost in ostaja živ: učenci Jezusa Kristusa ga nenehno premišlujejo in razglabljujejo, ga živijo v vsakdanjem življenju in oznanjajo v svojem poslanstvu. Sveti Duh ne neha oplajati Cerkve, ko ta živi evangelij; stori, da nenehno raste v razumevanju evangelija, jo podpira in vzdržuje v nalogi, da ga oznanja vsemu svetu.⁹⁵

44. Celostno ohranjanje razodetja, Božje besede, vsebovane v izročilu in Svetem pismu, kot tudi njegovo podajanje naprej uživa zagotovilo verodostojnosti. Cerkveno učiteljstvo, ki ga podpira Sveti Duh in je obdarjeno s »karizmo resnice«, ima nalogo, da »verodostojno razlaga Božjo besedo.«⁹⁶

45. Cerkev, »vesoljni zakrament odrešenja«,⁹⁷ vodena po Svetem Duhu posreduje razodetje po evangelizaciji: oznanja Veselo vest o Očetovem odrešensjskem načrtu in v zakramentih podaja Božje darove.

Bogu, ki se razodeva, dolgujemo pokorščino v veri, po kateri človek svobodno pripada »evangeliju o Božji milosti« (Apd 20,24), s polno privolitvijo razuma in volje. Pod vodstvom vere, daru Svetega Duha, človek pride do tega, da razglablja in uživa Boga ljubezni, ki je v Kristusu razodel bogastvo svoje slave.⁹⁸

*Evangelizacija*⁹⁹

46. Cerkev »biva, da oznanja evangelij«,¹⁰⁰ to je, »da prinaša veselo oznanilo v vse plasti človeštva in z vplivom tega oznanila od znotraj spreminja in prenavlja človeštvo.«¹⁰¹ Jezusovo misijonsko naročilo ima različne, tesno med seboj povezane vidike: »oznanjati« (Mr 16,15), »naredite za učence in učite«,¹⁰² »bodite moje priče«,¹⁰³ »krščujte«,¹⁰⁴ »to delajte v moj spomin« (Lk 22,19), »ljubite drug drugega« (Jn 15,12). Oznanjevanje, pričevanje, poučevanje, zakramenti, ljubezen do bližnjega, napraviti za učence: vse to so vidiki, so poti in sredstva za izročanje edinega evangelija naprej in pomenijo prvine evangelizacije.

Nekateri so tako pomembni, da bi jih včasih hoteli kar istovetiti z evangelizacijo. Vendar »nobena delna in fragmentarna opredelitev ne more ustrezati bogati, mnogovrstni in dinamični resničnosti, kakršna je evangelizacija.«¹⁰⁵ Bili bi v nevarnosti, da jo okrnemo. Razvijati mora »svojo polnost«¹⁰⁶ in utelešati svojo bipolarnost: pričevanje in oznanjanje,¹⁰⁷ besede in zakrament,¹⁰⁸ notranjo spremembo in socialno preoblikovanje.¹⁰⁹ Oznanjevalci evangelija morajo znati delovati s »celostnim pregledom«¹¹⁰ evangelizacije in jo istovetiti s celovitostjo poslanstva Cerkve.¹¹¹

Proces evangelizacije

47. Čeprav Cerkev vsebuje polnost sredstev za odrešenje, deluje postopoma.¹¹² Koncilski odlok *O misijonski dejavnosti Cerkve* je dobro razložil dinamiko procesa evangelizacije: krščansko pričevanje, dialog in navzočnost dejavne ljubezni (11–12), oznanjanje evangelija in klic k spreobrnitvi (13), katehumenat in uvajanje v krščanstvo (14), oblikovanje krščanske skupnosti

z zakramenti in službami (15–18).¹¹³ To je dinamizem ukoreninjenja in graditve Cerkve.

48. Zato je treba evangelizacijo razumeti kot proces, po katerem Cerkev, oživljena po Duhu, oznanja in širi evangelij po vsem svetu:

- Cerkev, ki jo poživlja *dejavna ljubezen*, prepaja in preoblikuje ves časni red, ko prevzema in prenavlja kulture;¹¹⁴

- *pričuje*¹¹⁵ med ljudstvi za nov način bivanja in življenja, ki označuje kristjane:

- izrecno oznanja evangelij s »*prvim oznanilom*«,¹¹⁶ ko kliče k spreobrnitvi;¹¹⁷

- uvaja v vero in v krščansko življenje po »*katehezi*«¹¹⁸ in po »*zakramentih uvajanja*«¹¹⁹ tiste, ki se spreobrnejo k Jezusu Kristusu, ali tiste, ki znova začenjajo hoditi za njim, tako da prve in druge vključuje v krščansko skupnost;¹²⁰

- brez prestanka razvija dar *občestva*¹²¹ pri vernikih po trajni vzgoji v veri (homilija, druge oblike služenja Božje besede), po zakramentih in opravljanju dejavne ljubezni;

- nenehno pospešuje *poslanstvo*,¹²² tako da pošilja vse Kristusove učence, da z besedami in deli oznanjajo evangelij vsemu svetu.

49. Proces evangelizacije¹²³ je zato organiziran po stopnjah ali v »bistvenih momentih«¹²⁴ misijonska dejavnost za neverujoče in za tiste, ki živijo v verski brezbriznosti; katehetska dejavnost uvajanja za tiste, ki se odločijo za evangelij, in za tiste, ki so potrebni dopolnitve ali spremembe njihovega uvajanja; in pastoralno delo za verne kristjane, ki so že dosegli zrelost v krilu krščanske skupnosti.¹²⁵ Ti trenutki ne pomenijo dokončnih postaj: treba jih je ponoviti, če je potrebno, da bodo prinašali najboljše prilagojeno evangeljsko hrano za duhovno rast vsake osebe ali same skupnosti.

Služba Božje besede v evangelizaciji

50. Služba Božje besede¹²⁶ je temeljna prвина evangelizacije. Krščansko navzočnost med različnimi človeškimi skupinami in pričevanje življenja pa je treba osvetliti in utemeljiti z izrecnim oznanjenjem Jezusa Kristusa, Gospoda. »Ni prave evangelizacije, če ni oznanila o imenu, nauku, življenju, obljubah, kraljestvu

in skrivnosti Jezusa iz Nazareta kot Božjega sina.«¹²⁷ Celo tisti, ki so že Kristusovi učenci, se morajo nenehno hraniti z Božjo besedo, da bi rastle v svojem krščanskem življenju.¹²⁸

Služba besede v evangelizaciji podaja naprej razodetje po Cerkvi ob uporabi človeških »besed«. Toda te se vedno nanašajo na »dela«: na dela, ki jih je Bog storil in jih še vedno dela, predvsem v liturgiji; na pričevanje življenja kristjanov; na dela preoblikovanja, ki ga ti z neštetimi ljudmi dobre volje uresničujejo v svetu. Človeška beseda Cerkve je sredstvo, ki ga uporablja Sveti Duh, da nadaljuje dialog s človeštvom. Sveti Duh je dejansko glavni dejavnik službe Besede, tisti, po katerem »živ glas evangelija odmeva v Cerkvi in po Cerkvi v svetu«.¹²⁹

Obstaja »mnogo načinov«¹³⁰ opravljanja službe Besede. Že v času apostolov¹³¹ je Cerkev v svoji želji, da bi nudila Božjo besedo na najbolj primeren način, uresničila to služenje v številnih oblikah.¹³² Vse služijo za prenašanje teh temeljnih funkcij, za katere je poklicano služenje Besede, da jih opravlja.

Vloge in oblike službe Božje besede

51. Glavne vloge službe Božje besede so naslednje:

– *Sklicanje in povabilo (klic) k veri*: To je vloga, ki se izvaja neposredno iz Jezusovega misijonskega naročila. Uresničuje se po »prvem oznanilu«, naslovljenem na neverujoče: na tiste, ki so izbrali pot nevere, na krščene, ki živijo ob robu krščanskega življenja, na tiste, ki pripadajo drugim verstvom ...¹³³ Versko prebujanje otrok v krščanskih družinah je tudi zelo pomembna oblika te naloge.

– *Uvajanje (inicijacija)*: Tisti, ki se, ganjeni po milosti, odločijo iti za Jezusom, so »uvedeni v življenje vere, liturgije in ljubezen Božjega ljudstva.«¹³⁴ Cerkev to opravilo uresničuje v bistvu po katehezi, v tesni povezavi z zakramenti uvajanja, ki naj so jih sprejeli ali ki jih še imajo prejeti. Med pomembnimi oblikami navedimo: kateheza za odrasle nekrščene v katehumenatu; kateheza za odrasle krščene, ki se želijo vrniti k veri, ali od tistih, ki so potrebni dopolnitve svojega uvajanja; kateheza za otroke in mlade, ki ima sama po sebi značaj uvajanja. Prav tako opravljajo službo uvajanja krščanska vzgoja v krogu družine in verski pouk v šoli.

– *Trajna vzgoja v veri*: Na različnih območjih se zahteva tudi »trajna kateheza«. ¹³⁵

Ta kateheza se obrača na kristjane, ki so uvedeni v temeljne prvine, treba pa je njihovo vero nenehno hraniti in jo vse življenje voditi k zorenju. To opravilo se uresničuje na zelo različne načine: »sistematično ali priložnostno, individualno ali skupno, organizirano ali spontano, itd.« ¹³⁶

– *Liturgična služba*: Služba Besede je prav tako liturgično opravilo, kajti ko se opravlja med svetim dejanjem, je njen integralni del. ¹³⁷ Odlično se izraža s homilijo. Posegi in spodbude med obhajanjem Besede so njene druge oblike. Omeniti je treba tudi neposredno pripravo na razne zakramente, na obhajanje zakramentalov in predvsem za udeležbo vernikov pri evharistiji kot prvi obliki vzgoje za vero.

– *Teološka funkcija*: ima za cilj razvijati razumevanje vere, uvršča se v dinamiko gesla »fides quaerens intellectum«, to je vere, ki skuša razumevati. ¹³⁸ Da izpolni to opravilo, mora teologija vstopiti v stik in dialogizirati s filozofskimi miselnimi tokovi, s humanizmi, ki označujejo kulturo, in z vedami o človeku. Izraža se v različnih oblikah, ki podpirajo »sistematičen pregled in znanstveni študij resnic vere«. ¹³⁹

52. Pomembne oblike službe Besede so: prvo oznanilo ali misijonska pridiga; kateheza pred krstom in po krstu; liturgična oblika in teološka oblika. Pogosto se dogaja, da morajo te oblike – iz pastoralnih razlogov – prevzeti več kot eno funkcijo (vlogo). Primer: kateheza mora večkrat poleg njej lastnega opravila uvajanja izpolniti tudi misijonske naloge. Prav tako bi morala homilija glede na okoliščine izpolniti nalogo zbiranja in organskega uvajanja.

Spreobrnjenje in vera

53. Ko evangelizacija oznanja svetu veselo vest razodetja, vabi človeka k spreobrnjenju in k veri. ¹⁴⁰ Jezusov klic »spreobrnite se in verujte evangeliju« (Mr 1,15) danes nadalje odmeva po delovanju Cerkve.

Krščanska vera je predvsem spreobrnjenje k Jezusu Kristusu, ¹⁴¹ polna in iskrena privrženost njegovi osebi in odločitev za

hojo za njim.¹⁴² Vera je osebno srečanje z Jezusom Kristusom; pomeni postati njegov učenec. To zahteva od človeka, da si nenehno prizadeva misliti kot On, presoјati kot On in živeti, kot je On živel.¹⁴³ Vernik se tako združuje tudi s skupnostjo učenecv in sprejema vero Cerkve.¹⁴⁴

54. »Da« Jezusu Kristusu, ki je polnost Očetovega razodetja, vsebuje dvojno razsežnost: zaupno predanost Bogu in ljubeče soglasje z vsem, kar nam je razodel. To pa je mogoče samo po delovanju Svetega Duha.¹⁴⁵

» Po poslušnosti vere

– se človek svobodno vsega izroči Bogu,

– ko razodevajočemu Bogu izkaže »popolno pokorščino razuma in volje in prostovoljno pritrđi njegovemu razodetju«. ¹⁴⁶

»Verovati se torej nanaša na dvoje: na osebo in na resnico; na resnico prek zaupanja v osebo, ki to resnico zatrjuje.«¹⁴⁷

55. Vera vsebuje spremembo življenja, »metanoio«. ¹⁴⁸ To je globoka sprememba misli in srca; vernika vodi k »novemu načinu bivanja, življenja, sožitja skupaj z drugimi; v vse to namreč evangelij uvaja«. ¹⁴⁹ Ta sprememba življenja se kaže na vseh ravneh kristjanovega bivanja: v njegovem notranjem življenju češčenja in sprejemanja Božje volje; v udeležbi pri poslanstvu Cerkve; v zakonskem in družinskem življenju; v poklicnem življenju; v ekonomskih in socialnih dejavnostih.«

Vera in spreobrnjenje izvirata iz »srca«, to je iz najgloblje notranjosti človeške osebe, in ga vsega prevzameta. Po svojem srečanju z Jezusom Kristusom in po svoji privrženosti njegovi osebi človek vidi, da se spolnjujejo njegova najgloblja pričakovanja, najde to, kar je vedno iskal, in vse to prejme v obilju. ¹⁵⁰ Vera odgovarja na to »pričakovanje«, ¹⁵¹ večkrat nezavedno in vedno omejeno, da spozna resnico o Bogu, o človeku in o prihodnosti, ki ga čaka. Vera je kot čista voda ¹⁵² na življenjski poti človeka, romarja, ki išče svoj dom.

Vera je Božji dar. Nastane v globini človekovega srca samo kot sad »predhodne in pomagajoče« milosti, ¹⁵³ kot popolnoma svobodan odgovor na klic Svetega Duha, ki gane srce in ga obrne naproti Bogu ter podarja »lahkoto, da pritrđi resnici in jo z vero sprejme«. ¹⁵⁴

Devica Marija je najpopolneje živela te razsežnosti vere. Cerkev časti v njej »najčistejše uresničenje vere«. ¹⁵⁵

Proces nenehnega spreobračanja

56. Vera je dar, določen, da se razvija v vernikovem srcu. ¹⁵⁶ Privrženost Jezusu Kristusu dejansko sproži proces trajnega spreobračanja, ki traja vse življenje. ¹⁵⁷ Oseba, ki začne verovati, je kot novorojenček, ¹⁵⁸ ki polagoma raste in postaja odrasel, »popoln človek«, ¹⁵⁹ da uresniči Kristusovo polnost.

V procesu vere in spreobrnjenja je treba s teološkega vidika poudariti različne nagibe:

a) *Zanimanje za evangelij*: Prvi nagib je tisti, ko je prvo oznanilo porodilo v srcu neverujočega, indiferentnega ali člana druge vere, zanimanje za evangelij, ni pa še trdne odločitve. Ta prvi vzgib človekovega duha naproti veri, ki je že sad milosti, nosi več imen: »nagnjenje k veri«, ¹⁶⁰ »priprava na evangelij«, ¹⁶¹ nagnjenje k verovanju, »versko iskanje«. ¹⁶² Cerkev imenuje tiste, ki kažejo to skrb, »simpatizerje«. ¹⁶³

b) *Spreobrnjenje*. To prvo zanimanje za evangelij zahteva nekaj časa za iskanje, ¹⁶⁴ preden postane trdna izbira. Opcija za vero je odločitev, ki mora biti dobro pretehtana. To iskanje pod delovanjem Svetega Duha in po oznanjenju kerigme vodi k spreobrnjenju, ki bo seveda »začetno«, ¹⁶⁵ toda to je že pripadnost Jezusu Kristusu in želja hoditi za njim. Ta »temeljna odločitev« utemeljuje vse kristjanovo življenje Gospodovega učenca. ¹⁶⁶

c) *Izpoved vere*. Predanost Jezusu Kristusu ustvarja pri vernikih željo, da bi ga bolje spoznali in se vživeli vanj. Kateheza jih uvaja v poznanje vere in v začetno krščansko življenje, ko pospešuje duhovno pot, ki sproži »postopno spremembo miselnosti in navad«, ¹⁶⁷ odpovedi in boje, pa tudi radosti, ki jih Bog deli brez mere. Učenec Jezusa Kristusa je tedaj pripravljen za izpoved žive, jasne in dejavne vere. ¹⁶⁸

d) *Pot naproti popolnosti*. To začetno zorenje, ki je vir izpovedi vere, ni zadnja stopnja trajnega procesa spreobrnjenja. Izpoved krstne vere je temelj duhovne zgradbe, določene, da raste. Krščenc, ki ga vedno poživlja Sveti Duh in ga hrani

zakramenti, molitev in dejavna ljubezen, skuša ob podpori mnogovrstnih oblik trajne vzgoje za vero usvojiti Kristusovo željo: »Bodite popolni, kot je vaš nebeški Oče popoln« (Mt 5,48).¹⁶⁹ To je klic k popolnosti, naslovljen na vse krščene.

57. Služba Besede je torej v službi procesa resničnega spreobrnjenja. Prvo oznanilo kliče k veri; kateheza daje temelj za spreobrnjenje in temeljno strukturo za krščansko življenje, trajna vzgoja za vero – v kateri se posebno odlikuje homilija –, pa je hrana, ki jo potrebuje vsak odrasel organizem za življenje.¹⁷⁰

Evangelizacija in različne družbeno-religiozne razmere

58. Evangelizacija sveta ima pred seboj zelo različno in spremenljivo versko dogajanje, v katerem se temeljno razlikujejo »trije položaji«, ¹⁷¹ ki zahtevajo posebne, ustrezne in različne odgovore.

a) Položaj »narodov, skupin ljudi, družbeno-kulturnih okolij, v katerih Kristus in njegov evangelij nista poznana ali v katerih ni dovolj zrelih krščanskih skupnosti, da bi mogle v svojem okolju utelešati vero in jo oznanjati drugim skupinam.«¹⁷² Take razmere zahtevajo misijonsko dejavnost Cerkve (*»missio ad gentes«*)¹⁷³ z evangelizacijsko dejavnostjo, osredinjeno predvsem na mlade in odrasle. Njena posebnost je, da se obrača na nekristjane, ko jih vabi k spreobrnitvi. Kateheza se redno opravlja v krstnem katehumenatu.

b) V nekaterih družbeno-kulturnih okoljih najdemo »krščanske skupnosti z ustrežno in trdno cerkveno ureditvijo, goreče v veri in v življenju, skupnosti, ki izžarevajo v svoje okolje pričevanje evangelija in se čutijo zavezane vesoljnemu poslanstvu.«¹⁷⁴ Te skupnosti potrebujejo zavzeto *»pastoralno dejavnost Cerkve«* od trenutka, ko so bile sestavljene iz oseb in družin, ki imajo globok krščanski čut. V tem okolju mora kateheza za otroke, odrasčajoče in mlade pospeševati resničen proces dobro organiziranega uvajanja v krščanstvo, ki jim omogoča priti do odrasle dobe z zrelo vero; od evangeliziranih bodo postali oznanjevalci evangelija. V takih okoljih so prav tako različne metode, prilagojene za krščansko oblikovanje odraslih.

c) V številnih deželah stare krščanske tradicije in včasih v mlajših Cerkvah je »vmesni položaj«, ¹⁷⁵ kjer »so cele skupine

krščenih izgubile živ čut za vero ali pa se celo več ne priznavajo za ude Cerkve in žive daleč od Kristusa in njegovega evangelija.¹⁷⁶ Tak položaj zahteva »*novo evangelizacijo*«. Njena značilnost obstaja v dejstvu, da se misijonska dejavnost obrača na krščene vseh starosti, ki živijo v verskem okolju, kjer sicer obstajajo krščanska obeležja (izročila), toda dojemajo jih samo na zunaj. V takem položaju imata prednost prvo oznanilo in temeljna kateheza.

Povezanost evangelizacijskih dejavnosti v takih razmerah

59. Družbeno-religiozne razmere so očitno različne in jih ne smemo enačiti. Različnost, ki je bila vedno značilna za poslanstvo Cerkve, prevzema danes v spreminjajočem se svetu nove podobe. Dejansko so pogosto skupaj na istem območju različne razmere. V velikih mestih, na primer, se je treba soočiti s položajem, ki zahteva misijonsko dejavnost Cerkve (*»missio ad gentes«*), in takim, ki zahteva »*novo evangelizacijo*«. Med temi so navzoče misijonske krščanske skupnosti, ki se hranijo z ustrezno »pastoralno dejavnostjo«. Pogosto je v naših dneh, na področju delne Cerkve, treba biti pripravljen na več takih možnosti skupaj. »Meje med pastoralno skrbjo za vernike, novo evangelizacijo in posebnim misijonskim delovanjem niso čisto določljive in ni misliti, da bi med njimi ustvarili pregrade ali nepropustne stene.«¹⁷⁷ Dejansko »vsaka dejavnost vpliva na drugo, jo spodbuja in ji pomaga«,¹⁷⁸

Zato je z vidika medsebojne obogatitve evangelizacijskih dejavnosti treba upoštevati, da je:

- Poslanstvo *misijonske dejavnosti Cerkve (ad gentes)*, naj bo že kakršno koli območje ali okolje, v katerem se uresničuje, najbolj specifično misijonska naloga, ki jo je Jezus zaupal svoji Cerkvi; zato je odličen vzorec za vse druge misijonske dejavnosti Cerkve. »Nova evangelizacija« ne more ne spodriniti ne nadomestiti »misijonske dejavnosti Cerkve (ad gentes)«, ki ostaja svojska in prvenstvena misijonska dejavnost.¹⁷

- »Vzorec za vsako katehezo je krstni katehumenat, ki je v posebnem oblikovanju, po katerem na velikonočno vigilijo odrasli spreobrnjenec k veri prihaja k izpovedi krstne vere.«¹⁸⁰ To katehumensko oblikovanje mora navdihovati druge oblike kateheze v njihovih ciljih in njihovem dinamizmu.

– »Kateheza za odrasle je poglavitna oblika kateheze, kolikor je namenjena osebam, ki so sposobne resnično odgovornega pristanka; vse druge kateheze – nič manj potrebne – so na katehezo odraslih nekako naravnane.«¹⁸¹ Zato se mora kateheza, ki se obrača na druge starostne dobe, ozirati nanjo in sestavljati z njo katehetski načrt v skladu s škofijsko pastoralo.

Tako kateheza, ki je del evangelizacijskega poslanstva Cerkve in ki je njen bistveni »trenutek«, črpa v evangelizaciji misijonski dinamizem, ki jo oplaja od znotraj in ji daje njeno lastno identiteto. Služenje katehezi je torej temeljna cerkvena služba pri izpolnjevanju Jezusovega misijonskega naročila.

OPOMBE

⁷² BR 3.

⁷³ Prim. 2 Pt 1,4; KKC 51-52.

⁷⁴ BR 2.

⁷⁵ Prim. Ef 1,9.

⁷⁶ BR 2.

⁷⁷ OE 11.

⁷⁸ Prim. CS 22a.

⁷⁹ Prim. Ef 2,8; OE 27.

⁸⁰ Prim. OE 9.

⁸¹ Prim. Jn 11,52; M 2b in 3a.

⁸² Prim. BR 15; OK 58; KL 61; KKC 53, 122; sv. Irenej iz Lijona, *Proti krivovercem* III, 20, 2. Poglej v tem Pravilniku III. del, 1. pogl.

⁸³ KKC 54-64.

⁸⁴ BR 2.

⁸⁵ Prim. SKP (1971) 11b.

⁸⁶ Prim. Heb 1,1-2.

⁸⁷ BR 4.

⁸⁸ Prim. Lk 24,27.

⁸⁹ KKC 65.

⁹⁰ Prim. OK 5; KKC 542 in 2053.

⁹¹ KKC 125, ki se nanaša na BR 18.

⁹² OK 5. Temo *kristocentričnosti* nadrobneje srečujemo v: »Namembnost kateheze: občestvo z Jezusom Kristusom« (I. del, 3. pogl.) in »Kristocentričnost evangelijskega sporočila« (II. del, 1. pogl.).

⁹³ Prim. BR 7.

⁹⁴ Prim. BR 7a.

⁹⁵ Prim. BR 8 in KKC 75-79.

⁹⁶ BR 10b; prim. KKC 774-776.

- ⁹⁷ C 48; M 1; CS 45; prim. KKC 774-776.
- ⁹⁸ Prim. Kol 1,26.
- ⁹⁹ V BR (2-5) in v KKC (50-175) se govori o veri kot o odgovoru na razodetje. V tej zvezi pa smo vero zaradi katehetsko pastoralnih razlogov raje bolj povezali z evangelizacijo kot z razodetjem, kolikor to dejansko človek normalno doseže po evangelizacijskem poslanstvu Cerkve.
- ¹⁰⁰ OE 14.
- ¹⁰¹ OE 18.
- ¹⁰² Prim. Mt 28,19-20.
- ¹⁰³ Prim. Apd 1,8.
- ¹⁰⁴ Prim. Mt 28,19.
- ¹⁰⁵ OE 17.
- ¹⁰⁶ OE 28.
- ¹⁰⁷ Prim OE 22a.
- ¹⁰⁸ Prim OE 47b.
- ¹⁰⁹ Prim. OE 18.
- ¹¹⁰ OE 24d.
- ¹¹¹ Prim OE 14.
- ¹¹² Prim. M 6b.
- ¹¹³ V dinamizmu evangelizacije je treba razlikovati »začetne položaje«, »postopne razvojne stopnje« in položaj zrelosti: »A vsakemu od teh položajev in stanj morajo ustrezati posebna dejanja« (M 6).
- ¹¹⁴ Prim. OE 18-20 in OP 52-54; M 11.
- ¹¹⁵ Prim. OE 21 in 41; OP 42-43; M 11.
- ¹¹⁶ OE 51.52.53; prim. OK 18.19.21.25; OP 44.
- ¹¹⁷ Prim. M 13; OE 10 in 23; OK 19; OP 46.
- ¹¹⁸ OE 22; OK 18; prim. M 14 in OP 47.
- ¹¹⁹ M 14; KKC 1212; prim. KKC 1229-1233.
- ¹²⁰ Prim. OE 23; OK 24; OP 48-49; prim. M 15.
- ¹²¹ Prim. KL 18.
- ¹²² Prim. KL 32, ki kaže tesno povezavo med »občestvom« in »poslanstvom«.
- ¹²³ Prim. OE 24.
- ¹²⁴ OK 18.
- ¹²⁵ Prim. M 61; OP 33 in 48.
- ¹²⁶ Prim. Apd 6,4. *Službo Božje besede* opravljajo v Cerkvi:
- posvečeni služabniki (prim. ZCP 756-757);
 - člani ustanov posvečenega življenja v moči njihove posvetitve Bogu (prim. ZCP 758);
 - verni laiki v moči njihovega krsta in birme (prim. ZCP 759).
- Glede izraza *služba* (servitium, služenje) je treba poudariti, da samo trajni odnos do edinega in temeljnega *Kristusove službe* omogoča v določeni meri brez dvomja uporabljati izraz *služenje* tudi za vernike brez svetega reda. V izvirnem pomenu izraža delo, s katerim člani Cerkve nadaljujejo med seboj in za svet Kristusovo poslanstvo. Kadar pa se izraz razlikuje v odnosu in glede med različnimi *munera* in *officia* (opravili in

vlogami, funkcijami), tedaj je treba jasno opozoriti, da *samo* v moči svetega reda dobi tisto polnost in enoznačnost, ki jim jo je tradicija vedno pripisovala (prim. Janez Pavel II., *Nagovor* pri simpoziju o »Udeležbi laikov pri službi duhovnika«, št. 4; *L'Osservatore Romano* 23. aprila 1994, str. 41.

127 OE 22; prim. OE 51-53.

128 Prim. OE 42-45.54.57.

129 BR 8c.

130 D 4b; prim. Š 13c.

131 V NZ se pojavljajo zelo različne oblike iste službe: »oznanilo«; »pouk«, »spodbuda«... Veliko bogastvo izrazov.

132 *Načini*, po katerih poteka ista služba Besede, niso vsebinsko povezani s krščanskim sporočilom. Pomenijo pa poudarke, različno razlaganje, prilagojeno položaju vere posameznika in človeške skupine v konkretnih okoliščinah.

133 Prim. OE 51-53.

134 M 14.

135 Različni razlogi opravičujejo izraze »*trajna vzgoja za vero*« ali »*trajna kateheza*«. Izraz nastopa po 2. vatikanskem koncilu kot izraz nadaljnje stopnje. Prim. posinodalno spodbudo Janeza Pavla II., *Dal vam bom pastirjev*, 5. in 6. poglavje, zlasti št. 71.

136 SKP (1971) 19d.

137 Prim. B 35; KKC 1154.

138 Prim. Kongregacija za nauk vere, *Donum veritatis* o cerkvenostni poklicanosti teologov, št. 6.

139 SKP (1971) 17; prim. CS 62g.

140 Prim. Rim 10,17; C 7; prim. KKC 846-848.

141 Prim. M 13a.

142 Prim. OK 5b.

143 Prim. OK 20b.

144 Prim. KKC 166-167.

145 Prim. KKC 150, 153 in 175.

146 BR 5.

147 KKC 177.

148 Prim. OE 10, M 13b, KKC 1430-1431.

149 OE 23.

150 Prim. M 13.

151 OP 45c.

152 Prim. OP 46d.

153 BR 5; prim. KKC 153.

154 BR 5; prim. KKC 153.

155 KKC 149.

156 OK 20a.

157 Prim. OP 46b.

158 Prim. 1Pt 2,2; Heb 5,13.

159 Ef 4,13.

- 160 RICA 12.
- 161 Prim. Evzebij iz Cezareje, *Praeparatio evangelica*, I, 1; C 16; M 3a.
- 162 KL 4 c.
- 163 RICA 12 in 111.
- 164 Prim. RICA 6 in 7.
- 165 M 13b.
- 166 Prim. M 13; OE 10; OP 46; SR 66; RICA 10.
- 167 M 13b.
- 168 Prim. MPD 8b; KKC 187-189.
- 169 Mt 5,48; prim. C 11c, 49b, 42e.
- 170 Prim. BR 24; OE 45.
- 171 Prim. OP 33.
- 172 OP 33b.
- 173 OP 33b. »Področja«, ki jih OP namenja »misijonski dejavnosti Cerkve« (M), niso le »teritorialna« (OP 37), temveč tudi »novi svetovi in novi družbeni pojavi« (OP 37 b), »kulturna območja ali moderni aeropagi«, torej poslanstvo ne le »ad extra« (zunaj), temveč tudi »ad intra« (znotraj) teh meja.
- 174 OP 33c.
- 175 OP 33d.
- 176 OP 33d
- 177 OP 34b.
- 178 OP 34c. Gre za obogatitev med poslanstvom *ad intra* in poslanstvom *ad extra*. V OP 59c vidimo, kako »misijonska dejavnost« spodbuja narode k razvoju, medtem ko »nova evangelizacija« v bolj razvitih deželah ustvarja jasno zavest solidarnosti do drugih.
- 179 Prim. OP 31; 34.
- 180 MPD 8.
- 181 SKP (1971) 20; prim. OK 43; IV. del, 2. pogl.

Drugo poglavje

KATEHEZA V PROCESU EVANGELIZACIJE

»Kar smo slišali, reči, ki jih poznamo, in so nam jih naši očetje pripovedovali. Ne bomo prikrivali pred njihovimi sinovi, temveč bomo pripovedovali poznejšemu rodu o slavnih Gospodovih delih in njegovi moči, o njegovih čudežih, ki jih je storil« (Ps 78,3-4).

»Apolon je bil z Gospodovo potjo seznanjen. Poln navdušenja je govoril in natančno pripovedoval o Jezusu« (Apd 18,25).

60. To poglavje razlaga razmerje med katehezo in drugimi prvimi evangelizacije, katere celosten del je.

Začenja z opisom razmerja med katehezo in *prvim oznanilom*, ki se uresničuje v poslanstvu. Nato poudarja tesno vez med katehezo in *zakramenti uvajanja v krščanstvo*. Potem osvetljuje temeljno vlogo kateheze v vsakdanjem življenju Cerkve pri njeni nalogi, da *trajno vzgaja* za vero.

To poglavje namenja posebno pozornost razmerju med katehezo in *poučevanjem vere v šoli*, kajti ti dve dejavnosti sta med seboj odvisni, s krščansko vzgojo v družini pa sta bistveni za oblikovanje otroštva in mladosti.

Prvo oznanilo in kateheza

61. Prvo oznanilo je namenjeno neverujočim (nevernikom) in tistim, ki živijo v verski brezbržnosti. Za predmet ima oznanilo evangelija in klic k spreobrnitvi. Kateheza, ki se »razlikuje od prvega oznanila evangelija,«¹⁸² razvija in vodi k zrelosti začetno spreobrnjenje, ko spreobrnjenca vzgaja za vero in ga vključuje v krščansko skupnost. Tako sta ti dve obliki službe Besede različni in se dopolnjujeta.

Prvo oznanilo je dolžnost vsakega kristjana in je odgovor na Jezusovo naročilo apostolom: »Pojdite.«¹⁸³ To prvo oznanilo zato kliče na pot. Kateheza pa nasprotno izhaja iz pogoja, ki ga Jezus sam postavlja: »Tisti, ki bo veroval,«¹⁸⁴ tisti, ki se bo

spreobrnili, tisti, ki se bo odločil. Dve dejanji sta bistveni in se sklicujeta drugo na drugo: iti in sprejeti, oznanjati in vzgajati, povabiti in vključiti.

62. Pri pastoralnem delu pa meje dveh dejavnosti ni lahko določiti. Pogosto so osebe, ki pristopajo h katehezi, res potrebne pristnega spreobrnjenja. Zato Cerkev želi, da se na splošno prva stopnja katehetskega procesa posveča temu, da zbudi spreobrnjenje.¹⁸⁵ Pri »misijonski dejavnosti Cerkve (missio ad gentes)« se ta naloga udejanja v »predkatehumenatu«.¹⁸⁶ V tem položaju »nova evangelizacija zahteva kerigmatično katehezo«, ki jo nekateri imenujejo »predkatehezo«.¹⁸⁷ Le-ta, navdihnjena ob predkatehumenatu, je predlog veselega oznanila za trdno odločitev za vero. Samo od spreobrnjenja naprej, to je računajoč na notranjo držo »tistega, ki bo veroval«, bo prava kateheza opravljala svojo posebno vlogo vzgoje za vero.¹⁸⁸

Dejstvo, da kateheza v prvem času opravlja to misijonsko nalogo, ne odvezuje delne Cerkve od prvega oznanila po ustaljenih predpisih, saj neposredno izpolnjuje Jezusovo misijonsko naročilo. Katehetska prenova mora temeljiti na tej predhodni misijonski evangelizaciji.

KATEHEZA V SLUŽBI UVAJANJA V KRŠČANSTVO

Kateheza, bistveni »trenutek« evangelizacije

63. Apostolska spodbuda *O katehezi* postavlja katehezo v poslanstvo Cerkve in opozarja, da je evangelizacija bogata, večplastna in razgibana stvarnost, ki obsega bistvene, med seboj različne »trenutke«. Dodaja: »Kateheza je ena sama zelo pomembna sestavina med vsemi prvinami evangelizacije.«¹⁸⁹ To pomeni, da so nekatere dejavnosti, ki katehezo »pripravljajo«, ¹⁹⁰ in druge, ki iz nje »izhajajo«. ¹⁹¹

»Trenutek« kateheze je čas, v katerem se oblikuje spreobrnjenje k Jezusu Kristusu; postavlja temelje prve pritrditve. Spreobrnjenici so po »oblikovanju za celostno krščansko življenje in za vajo, opravljeno na ustrezen način«, ¹⁹² uvedeni v skrivnost odrešenja in način evangelijskega življenja. Dejansko gre za to, da se »uvedejo v polnost krščanskega življenja«. ¹⁹³

64. Ko kateheza na različne načine opravlja to nalogo uvajanja službe Besede, postavlja temelje zgradbe vere.¹⁹⁴ Druge naloge tega služenja bodo pozneje zgradile različne ravni iste zgradbe.

Kateheza uvajanja je tako člen v verigi, ki povezuje misijonsko dejavnost – ta kliče k veri – in pastoralno dejavnost, ki nenehno hrani krščansko skupnost. Ne gre torej za poljubno, temveč za temeljno dejavnost, da oblikuje učenčevo osebnost kot tudi podobo skupnosti. Brez nje misijonska dejavnost ne bi imela povezave, bila bi neučinkovita. Brez nje tudi pastoralna dejavnost ne bi imela temelja in bi bila površna in nejasna: najmanjši udarec vetra bi jo zrušil.¹⁹⁵

»Notranja rast Cerkve, njena skladnost z Božjim načrtom je bistveno odvisna od nje.«¹⁹⁶ V tem smislu je treba katehezo imeti za prvenstveno nalogo evangelizacije.

Kateheza v službi uvajanja v krščanstvo

65. Vera, po kateri človek odgovarja na oznanilo evangelija, zahteva krst. Notranja povezava med vero in krstom je ukoreninjena v sami Kristusovi volji, ki naroča apostolom, naj napravijo vse narode za njegove učence in jih krstijo. »Poslanstvo krščevanja, torej zakramentalno poslanstvo, je vključeno v poslanstvo evangeliziranja.«¹⁹⁷

S sprejemom zakramentov uvajanja v krščanstvo – krsta, birme in evharistije – tisti, ki so se spreobrnili k Jezusu Kristusu in so bili po katehezi poučeni v veri, »dosežejo osvoboditev iz oblasti teme, s Kristusom umrejo in so z njim pokopani ter obujeni od mrtvih; prejmejo Duha posinovljenja in s celotnim Božjim ljudstvom obhajajo spomin Gospodove smrti in vstajenja.«¹⁹⁸

66. Tako je kateheza temeljna prvina uvajanja v krščanstvo, tesno je povezana z zakramenti uvajanja, predvsem s krstom, »zakramentom vere«.¹⁹⁹ Člen v verigi, ki povezuje katehezo s krstom, je izpoved vere, ta pa je hkrati notranja prvina tega zakramenta in predmet kateheze. Namem katehetske dejavnosti je prav to, da podpira izpoved žive, zavestne in dejavne vere.²⁰⁰ Da bi to dosegli, Cerkev podaja katehumenom in katehizirancem svojo živo izkušnjo evangelija, svojo vero, da bi si jo s svoje strani z izpovedjo usvojili. Zato »je pristna kateheza vselej urejeno

in načrtno naravnano uvajanje v razodetje, ki ga je Bog o sebi podaril človeku v Jezusu Kristusu in se je ohranilo v globoki zavesti Cerkve in v Svetem pismu ter se nenehno z živim in dejavnim izročanjem podajalo iz roda v rod». ²⁰¹

Temeljne značilnosti kateheze uvajanja

67. Kateheza kot »ključni trenutek« procesa evangelizacije v službi uvajanja v krščanstvo, daje katehezi nekatere značilnosti. ²⁰² Te so:

- Celovita in načrtna vzgoja v veri. Sinoda leta 1977 je poudarila nujnost »dobro zgrajene in strnjeno naravnane kateheze«, ²⁰³ kajti življenjsko in organsko poglobljanje v Kristusovo skrivnost je tisto, kar v temelju razlikuje katehezo od vseh drugih oblik oznanjanja Božje besede.

- To celovito oblikovanje je več kot samo poučevanje; je vaja v vsem krščanskem življenju, je »celostno uvajanje v krščanstvo«, ²⁰⁴ ki omogoča pristno življenje v hoji za Kristusom, osredinjeno na njegovo Osebo. Dejansko gre za poznanje vere in življenja po veri, tako da ves človek v svojih najglobljih izkušnjah čuti, da ga je prekrasila Božja beseda. Kristusov učenec bo s to pomočjo preobrazil starega človeka, prevzel naloge svojega krsta in izpovedal vero »z iskrenim srcem«. ²⁰⁵

- Kateheza je temeljno, bistveno oblikovanje, ²⁰⁶ osredinjeno na jedro krščanskega izkustva, na gotovost vere in na temeljne evangeljske vrednote. Kateheza postavlja temelje kristjanove duhovne zgradbe, daje hrano koreninam njegove vere, ko ga pripravlja na prejem krepke hrane v vsakdanjem življenju krščanske skupnosti.

68. Na kratko: organsko in sistematično naravnana kateheza uvajanja ne more biti odvisna od okoliščin ali naključij; ²⁰⁷ kot vaja v krščanskem življenju presega zgolj pouk, čeprav ga vključuje, ²⁰⁸ ker je bistvena, vodi k temu, kar je kristjanom »skupno«, ne loteva se spornih vprašanj niti se ne spreminja v teološko raziskovanje. Končno se kot uvajanje vključuje v skupnost, ki živi, obhaja in izpričuje vero. Opravlja torej hkrati naloge uvajanja, vzgoje in pouka. ²⁰⁹ To bogastvo katehumenata nekrščenih odraslih mora navdihovati druge oblike kateheze.

KATEHEZA V SLUŽBI TRAJNE VZGOJE ZA VERO

Trajna vzgoja za vero v krščanskih skupnostih

69. Trajna vzgoja v veri sledi temeljni vzgoji in jo predpostavlja. Obe udejanjata dve vlogi službe Besede, različni in dopolnjujoči se glede na službo trajnega procesa spreobrnjenja.

Kateheza uvajanja postavlja v Jezusovih učencih temelje krščanskega življenja. Trajni proces spreobrnjenja prerašča to, kar prinaša temeljna kateheza. Za podporo tega procesa je potrebna krščanska skupnost, ki katehumene sprejme, jih podpira in jih oblikuje v veri. »Katehezi preti, da bo postala nerodovitna, če kaka skupnost vere in krščanskega življenja ne sprejme katehumena na določeni stopnji njegovega katehetskega pouka.«²¹⁰ Ko krščanska skupnost spremlja katehumena, stori, da se ta v polnosti vključi v samo skupnost.

70. V krščanski skupnosti se Jezusovi učenci hranijo pri dvojni mizi: »tako pri mizi Božje besede kot pri mizi Kristusovega telesa.«²¹¹ Evangelij in evharistija sta trajna hrana romarjem na poti naproti Očetovi hiši. Delovanje Svetega Duha stori, da sta dar »obhajila« in vključenje v »poslanstvo« živeta na vedno globlji in vedno bolj zavzet način.

Trajna vzgoja v veri je namenjena ne samo vsakemu kristjanu, da ga spremlja na njegovi poti naproti svetosti, temveč tudi kot pomoč krščanski skupnosti, da zori v svojem notranjem življenju ljubezni do Boga in do bratov in v svoji misijonski odprtosti do sveta. Želja in molitev Jezusa k Očetu sta nenehen klic: »Da bi bili vsi eno, kot si ti, Oče, v meni in jaz v tebi, da bi svet veroval, da si me ti poslal.«²¹² Da bi se skupnost postopno približala temu idealu, potrebuje veliko zvestobo delovanju Svetega Duha, da se nenehno hrani z Gospodovim telesom in z njegovo krvjo in se v poslušanju Božje besede trajno vzgaja v veri.

Pri mizi Božje besede zavzema homilija prednostno mesto, kajti »homilija nadaljuje pot vere, ki jo je začela kateheza, in jo usmerja k njenemu naravnemu namenu, hkrati pa spodbuja Gospodove učence, naj vsak dan znova stopijo na duhovno pot v resnici, molitvi in zahvali.«²¹³

Številne oblike trajne kateheze

71. Pri trajni vzgoji v veri služba Besede lahko računa na številne oblike kateheze. Med njimi lahko navedemo naslednje:

- Študij in poglobljanje Svetega pisma, branega ne samo v Cerkvi, temveč s Cerkvijo in z njeno vedno živo vero. To pomaga odkrivati Božjo resnico tako, da spodbudi k odgovoru vere. Tako imenovana »lectio divina« je ena izmed odličnih oblik tega življenjskega študija Svetega pisma.²¹⁴

- Krščansko branje dogodkov, ki ga zahteva misijonski poklic krščanske skupnosti. Zato je nujen študij socialnega nauka Cerkve, kajti »njegov glavni namen je razložiti in pojasniti te stvarnosti (zapletene stvarnosti o človekovom življenju v družbi in v mednarodnem kontekstu), ko ugotavlja, ali so v skladu ali pa v nasprotju s smernicami evangeljskega nauka.«²¹⁵

- Liturgična kateheza pripravlja na zakramente, podpira razumevanje in globljo izkušnjo liturgije. Razlaga vsebino molitev, pomen kretenj in znamenj, vzgaja k dejavni udeležbi, k razmišljanju in molku. Imeti jo je treba za »odlično obliko kateheze«.²¹⁶

- Priložnostna kateheza pomaga razlagati in živeti z očmi vere določene okoliščine osebnega, družinskega in socialnega življenja.²¹⁷

- Pobude za duhovno oblikovanje krepijo prepričanje, odpirajo za nova obzorja in pomagajo vztrajati v molitvi in pri zavzemanju za hojo za Kristusom.

- Sistematično poglobljanje krščanskega sporočila s teološkim poukom zares vzgaja za vero, pomaga rasti v razumevanju vere in usposablja kristjana, da v sedanjem svetu pričuje za razloge svojega upanja.²¹⁸ V določenem pomenu bi mogli ta pouk imenovati kot »dopolnjujočo katehezo«.

72. Zelo pomembno je, da so kateheza uvajanja za odrasle (krščene ali nekrščene), kateheza uvajanja (za otroke in mladino) in nenehna kateheza povezane med seboj v katehetskem načrtu krščanske skupnosti, da bi delna Cerkev skladno rasla in bi njena evangeljska dejavnost potekala iz pristnih virov. »Pomembno je, da kateheza otrok in mladine, nenehna kateheza in kateheza odraslih niso neprodušno zaprta področja ...Treba se je truditi, da se med seboj popolnoma dopolnjujejo.«²¹⁹

KATEHEZA IN VEROUK V ŠOLI

Posebni značaj verouka v šoli

73. Posebno pozornost je treba posvečati – v okviru službe Besede – značaju verouka v šoli in njegovemu odnosu do kateheze otrok in mladine.

Verouk v šoli in kateheza sta različna; med seboj pa se dopolnjujeta: »Med verskim poukom in katehezo obstaja neločljiva vez in hkrati jasna razlika.«²²⁰

Posebna značilnost verouka v šoli je, da je poklican vstopiti v kulturno okolje in vzpostaviti razmerje z drugimi oblikami znanja. Kot izvirna oblika službe Besede dejansko ta pouk vrašča evangelij v osebni, sistematični in kritični proces usvajanja kulture.²²¹

V svet kulture, ki ga usvajajo učenci in ki ga označujejo znanja in vrednote drugih šolskih predmetov, polaga verouk v šoli dinamičen kvas evangelija in skuša »zares zajeti druge prvine znanja in vzgoje, da bi evangelij preževal miselnost učencev na ravni njihovega oblikovanja in bi se njihova kultura usklajevala v luči vere.«²²²

Odtod nujnost, da verouk v šoli nastopa kot šolski predmet z istimi zahtevami reda in strogosti kot drugi predmeti. Predstavljati mora krščansko sporočilo in dogodek z isto resnostjo in isto globino, kot je to pri drugih predmetih, ko predstavljajo svoja znanja. Ob njih ne sme biti postavljen kot nekaj postranskega, temveč kot nujna prvina dialoga med predmeti. Ta dialog se mora postaviti predvsem na ravni, na kateri vsak predmet oblikuje učenčevo osebnost. Tako bo predstavitev krščanskega sporočila vplivala na način, kako se pojmuje začetek sveta in smisel zgodovine, temelj etičnih vrednot, vloga religije v kulturi, človekova usoda in odnos do narave. Verouk v šoli po tem medpremetnem dialogu utemeljuje, krepi, razvija in dopolnjuje vzgojno dejavnost šole.²²³

Šolsko območje in naslovljenci verouka v šoli

74. Verouk v šoli se poučuje v različnih šolskih kontekstih; zaradi tega dobiva različne poudarke, čeprav ohranja svoj lastni značaj. Ti poudarki so odvisni od pravnih določb in organiza-

cijskih možnosti, od pojmovanja pouka, osebnih prepričanj učiteljev in učencev kot tudi od razmerja med veroukom v šoli in družinsko ter župnijsko katehezo.

Vseh vzorcev verouka v šoli, ki so se pojavili v zgodovini po sporazumih z državami in po odločitvah škofovskih konferenc, ni mogoče spraviti v eno obliko. Vendar pa se je potrebno zavzemati, da bi verouk v šoli tako, kot je zasnovan, dosegal svoj namen in ohranil svoje značilnosti.²²⁴

Učenci »imajo pravico, da so v resnici in z gotovostjo poučeni v veri, kateri pripadajo. Ne sme se zanemarjati njihova pravica, da globlje spoznavajo Kristusa in oznanilo odrešenja, ki ga je prinesel. Verski značaj pouka vere v šoli, ki ga Cerkev opravlja po načinih in oblikah, določenih v vsaki deželi, je torej nujno zagotovilo, dano družinam in učencem, ki izberejo ta pouk.«²²⁵

Za katoliško šolo je ta verouk, ki ga dopolnjujejo in opredeljujejo druge oblike službe Božje besede (kateheza, liturgična obhajanja, itd.), nepogrešljiv del njihove pedagoške naloge in temelj njihovega obstoja.²²⁶

Verouk v okviru državne in nekonfesionalne šole, tam, kjer ga civilne oblasti ali druge okoliščine nalagajo kot skupnega katoličanom in nekatoličanom, bo imel bolj ekumenski značaj in bo služil za medsebojno medversko poznanje.²²⁷

V drugih okoliščinah bo šolski pouk vere lahko imel bolj kulturni značaj in se bo zanimal za poznanje ver, vendar tako, da se katoliška vera predstavi z vlogo, ki ji pripada.²²⁸ Tudi v tem primeru, zlasti če to opravljajo profesorji z iskreno spoštljivostjo, verski pouk v šoli ohranja razsežnost prave »priprave na evangelij«.

75. Za življenje in vero učencev, ki obiskujejo verski pouk v šoli, je značilno to, da se nenehno in občutno spreminjajo. Verouk v šoli mora upoštevati to dejstvo, da bi mogel doseči svoj namen.

Verski pouk v šoli pomaga vernim učencem, da bolj razumejo krščansko sporočilo glede velikih vprašanj, skupnih vsem veram in značilnih za vsako človeško bitje, glede najbolj razširjenih pogledov na življenje v sodobni kulturi, glede glavnih moralnih vprašanj, ki danes zadevajo človeštvo.

Učenci, ki so na stopnji iskanja ali se soočajo z verskimi dvomi, lahko v šolskem verouku odkrivajo, kaj je pravzaprav vera v Jezusa Kristusa, kateri so odgovori Cerkve na njihova vprašanja; omogoča jim, da bolje pretehtajo svojo osebno odločitev.

Končno bo za neverne učence šolski pouk vere prevzel značilnosti misijonskega oznanila evangelija glede odločitve za vero, ki ji bo s svoje strani kateheza v skupnostnem kontekstu pomagala, da raste in zori.

Krščanska vzgoja v družini, kateheza in verouk v šoli v službi vzgoje v veri

76. Krščanska vzgoja v družini, kateheza in verouk v šoli so, vsaka s svojimi lastnimi značilnostmi, tesno povezane med seboj v službi krščanske vzgoje otrok, odraščajočih in mladih. V praksi pa je treba upoštevati različne spremembe, ki se pojavljajo, da bi z realizmom in pastoralno modrostjo uporabljali splošne smernice.

Zato je naloga vsake škofije ali pastoralnega območja, da dobro presodi različne okoliščine, bodisi glede tega, ali v okviru družine obstaja uvajanje v krščanstvo ali ne, bodisi glede vzgojnih nalog, ki jih po tradiciji ali po krajevnem položaju opravljajo župnije, šole, itd.

Zato bodo delne Cerkve in škofovske konference za različna okolja dale lastna navodila in spodbujale dejavnosti, ki so hkrati različne in se med seboj dopolnjujejo.

OPOMBE

- 182 OK 19.
183 *Mr* 16,15 in *Mt* 28,19.
184 *Mr* 16,16.
185 Prim. OK 19; SKP (1971) 18.
186 RICA 9-13; prim. ZCP 788.
187 V tem pravilniku se domneva, da naslovljenec *kerigmatične kateheze*« ali »*predkateheze*« redno čuti zanimanje ali neki nemir glede evangelija. Če tega sploh ni, je dejanje, ki se zahteva, »*prvo oznanilo*«.
188 Prim. RICA 9,10,50; OK 19.
189 OK 18; prim. OK 20c.
190 OK 18.
191 *Prav tam*.
192 *M* 14.
193 OK 18.
194 Sv. Ciril Jeruzalemski, *Catecheses illuminandorum*, I, 11.
195 Prim. *Mt* 7,24-27.
196 OK 13; prim. OK 15.
197 KKC 1122.
198 *M* 14; prim. KKC 1212, 1229.
199 KKC 1253. Pri krstnem katehumenatu odraslih, lastnem *misijonski dejavnosti Cerkve*, je kateheza pred krstom. Pri katehezi krščenih sledi formacija. Toda tudi v tem primeru je cilj kateheze pomagati odkrivati in živeti neizmerna bogastva že prejetega krsta. KKC 1231 uporablja izraz *pokrstni katehumenat*. KL 61 ga imenuje *pokrstna kateheza*.
200 Prim. Š 14.
201 OK 22; prim. OK 18d, 21b.
202 Prim. OK 21.
203 OK 21. Dva razloga zaslužita, da ju poudarimo v tem sinodalnem pripevku, vzetem iz OK: skrb za upoštevanje *pastoralnega problema* (»Vztrajam, da je potreben organski in načrtno urejen krščanski pouk, ker skušajo z različnih strani zmanjševati njegov pomen«); in dejstvo, da se upošteva urejenost kateheze kot *glavno značilnost*, ki ji pripada.
204 OK 21.
205 Prim. OK 20.
206 Prim. OK 21b.
207 Prim. OK 21c.
208 Prim. *M* 14; OK 33 in KKC 1231.
209 Prim. SKP (1971) 31.
210 OK 24.
211 Prim. BR 21.
212 *Jn* 17,21.
213 OK 48; prim. B 52; BR 24; SKP (1971) 17; *Rimski misal*, *Mašna berila*, št.24.

- ²¹⁴ Prim. BR 21-25.
- ²¹⁵ SSP 41; prim. OS 5. 53-62; SKP (1971) 26.
- ²¹⁶ OK 23; prim. B 35,3; ZCP 777, 1 in 2.
- ²¹⁷ Prim. OK 21c in 47; SKP (1971) 96c,d,e,f.
- ²¹⁸ Prim. 1 Pt 3,15.
- ²¹⁹ OK 45c.
- ²²⁰ Kongregacija za katoliško vzgojo, *Verska razsežnost pouka v katoliški šoli, Smernice za razmišljanje in preverbo* (7. aprila 1988), št. 68. Š 13c; ZCP 761.
- ²²¹ Sacree congregation pour l'education catholique, Document *L'école catholique* (19. marc 1977), št. 27.
- ²²² OK 69. Izvirnost verouka v šoli ni le v tem, da se omogoči dialog s kulturo na splošno, saj to zadeva vse oblike službe Besede. V IRS se skuša neposredneje pospeševati dialog v osebnem procesu sistematičnega in kritičnega uvajanja in srečanjem s kulturno dediščino, ki jo pospešuje šola.
- ²²³ Prim. Kongregacija za katoliško vzgojo, *Verska razsežnost vzgoje v katoliški šoli. Smernice za razmišljanje in preverbo*, št.70.
- ²²⁴ Prim. Janez Pavel II., *Nagovor pri simpoziju škofovskih konferenc Evrope o verouku v javni šoli* 15. aprila 1991): *Insegnamenti di Giovanni Polo II. XIV/1*, str. 780 sl.
- ²²⁵ *Prav tam.*
- ²²⁶ Prim. OK 69; Kongregacija za katoliško vzgojo, *Verska razsežnost pouka v katoliški šoli. Smernice za razmišljanje in preverbo*, št. 66.
- ²²⁷ Prim. OK 33.
- ²²⁸ Prim. OK 34.

Tretje poglavje

NARAVA, NAMENI IN NALOGE KATEHEZE

»... Da vsak jezik izpove, da je Jezus Kristus Gospod, v slavo Boga Očeta«
(Flp 2, 11)

77. Potem ko smo določili mesto kateheze v evangelizacijskem poslanstvu Cerkve, njene odnose z različnimi prvinami evangelizacije in z drugimi oblikami službe Besede, želi to poglavje razmišljati posebno o naslednjem:

- o cerkveni naravi kateheze, to je o delujočem subjektu kateheze: o Cerkvi, ki jo poživlja Duh;
- o namenu, za katerega bistveno gre pri katehiziranju;
- o nalogah, po katerih uresničuje ta namen in so njeni neposredni cilji;
- o notranji postopnosti v katehetskem procesu in katehumenatskem navdihu, ki jo oživlja.

Poleg tega to poglavje pogloblja lastni značaj kateheze, že opisan v prejšnjem poglavju ob študiju razmerij, ki jih vzpostavlja z drugimi cerkvenimi dejavnostmi.

Kateheza kot cerkvenostna dejavnost

78. Kateheza je bistveno cerkvenostna dejavnost.²²⁹ Pravi subjekt kateheze je Cerkev, ki po navdihu Svetega Duha nadaljuje poslanstvo Jezusa, Učitelja. Poklicana je, da je vzgojiteljica vere. Zato Cerkev posnema Gospodovo Mater in zvesto ohranja evangelij v svojem srcu,²³⁰ ga oznanja, slavi, živi in po katehezi podaja naprej vsem, ki so se odločili hoditi za Jezusom Kristusom.

To posredovanje evangelija je dejanje, ki živi iz izročila Cerkve:²³¹

- Cerkev namreč posreduje vero, ki jo sama živi; posreduje svoje umevanje Boga in njegovega odrešitjskega načrta; svoje

videnje o vzvišenem človekovem poklicu; evangelijski slog življenja, ki posreduje veselje Božjega kraljestva; upanje, ki jo preveva, ljubezen, ki jo čuti do človeštva in do vseh Božjih stvari.

– Cerkev posreduje vero, jo seje v srca katehumenov in katehizirancev, da bi obogatila njihovo najgloblje izkustvo.²³² Izpoved vere, prejete od Cerkve (*»traditio«*), ki klije in raste med katehetskim procesom, je obnovljena (*»redditio«*), obogatena z vrednotami različnih kultur.²³³ Katehumenat se tako preoblikuje v temeljno središče razvoja katolištva in kvas prenovne Cerkve.

79. Ko Cerkev po uvajanju v krščanstvo posreduje vero in novo življenje, deluje kot mati ljudi, ki poraja otroke, spočete po Svetem Duhu in rojene od Boga.²³⁴ Prav zato, »ker je naša mati, je tudi vzgojiteljica naše vere«. ²³⁵ Je hkrati mati in vzgojiteljica. S katehezo hrani svoje otroke z lastno vero in jih vključuje v cerkveno občestvo. Kot dobra mati jim daje evangelij v vsej njegovi pristnosti in čistosti, jim daje pripravljeno hrano, kulturno obogateno, kot odgovor na najgloblja hrepenja človeškega srca.

Namen kateheze: občestvo z Jezusom Kristusom

80. »Končni namen kateheze je ne le, da kdo pride v stik z Jezusom Kristusom, temveč tudi v skupnost, do globoke domačnosti z njim.«²³⁶

Vsa evangelizacija ima namen podpirati občestvo z Jezusom Kristusom. Po nagibu Svetega Duha pride človek s prvim označilom do »začetnega«²³⁷ spreobrnjenja h Gospodu. Naloga kateheze je, da položi temelj prvi povezanosti in jo vodi k zorenju. Gre za pomoč tistemu, ki se je pravkar spreobrnil, da »...bolje spozna Jezusa, ki se mu je podaril: da spozna njegovo 'skrivnost', Božje kraljestvo, ki ga oznanja, zahteve in obljube njegovega evangelijskega sporočila, pota, ki jih je pokazal vsem, ki hočejo hoditi za njim.«²³⁸ Krst je zakrament, »po katerem smo upodobljeni po Kristusu«²³⁹ in ki s svojo milostjo podpira delo kateheze.

81. Občestvo z Jezusom Kristusom po svoji notranji dinamiki nagiblje učenca, da se združi z vsem, s čimer je Jezus Kristus sam globoko združen: z Bogom, svojim Očetom, ki ga je poslal

na svet, in s Svetim Duhom, ki ga je spodbudil za poslanstvo; s Cerkvijo, njegovim telesom, za katero se je daroval, in z ljudmi, svojimi brati, katerih usode je hotel biti deležen.

Cilj kateheze se izraža v izpovedi vere v edinega Boga: Očeta, Sina in Svetega Duha

82. Kateheza je posebna oblika službe Božje besede, ki pomaga pri zorenju začetnega spreobrnjenja, dokler ne pride do izpovedi žive, jasne in dejavne vere: »Kateheza se poraja iz izpovedi vere in vodi k izpovedi vere.«²⁴⁰

Izpoved vere pri krstu²⁴¹ je na poseben način trinitarična. Cerkev krščuje »V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha« (Mt 28, 19),²⁴² v imenu troedinega Boga, kateremu kristjan zaupa svoje življenje. Kateheza uvajanja v krščanstvo pripravlja – pred krstom in po njem – za to odločilno obveznost. Trajna kateheza bo pomagala zoreti izpoved vere, jo izražati v evharistiji in obnavljati naloge, ki jih vsebuje. Pomembno je, da kateheza zna dobro povezati izpoved kristološke vere, da je »Jezus Gospod«, z izpovedjo trinitarične vere, »Verujem v Očeta in Sina in Svetega Duha«, ker gre le za dva načina izražanja iste krščanske vere. Tisti, ki se v prvem oznanilu spreobrne k Jezusu Kristusu in ga prizna za Gospoda, začenja proces, ki s pomočjo kateheze nujno vodi k izrecni izpovedi Svete Trojice.

Z izpovedjo vere v enega Boga se kristjan odpove službi čemukoli drugemu, povsem človeškemu: oblasti, nasladi, rasi, prednikom, državi, denarju ...,²⁴³ in se osvobodi vsakega malika, ki ga usužnjuje. Izpove svojo voljo, da bo služil Bogu in ljudem brez vsake ovire. Ko izpoveduje vero v Sveto Trojico, občestvo oseb, učenec Jezusa Kristusa hkrati izpove, da je ljubezen do Boga in do bližnjega načelo, ki oblikuje njegovo bitje in ravnanje.

83. Izpoved vere je celovita (popolna) samo, če je povezana s Cerkvijo. Krščeni osebno izpove vero (Credo), kajti nobeno dejanje ni bolj osebno. Toda on ga izpove v Cerkvi in po njej kot njen član. Izjavi »Verujem« in verujemo« sta med seboj povezani.²⁴⁴ Ko kristjan utemeljuje svojo izpoved v izpovedi Cerkve, je vključen v njeno poslanstvo: biti »vesoljni zakrament odrešenja« za življenje sveta. Tisti, ki izpove vero, sprejema

naloge, ki mu bodo pogosto prinesle preganjanje. V krščanski zgodovini so mučenci oznanjevalci in pričevalci v pristnem pomenu besede.²⁴⁵

Naloge kateheze uresničujejo svoj cilj

84. Namen kateheze se doseže s različnimi nalogami, ki se med seboj prepletajo.²⁴⁶ Da bi jih udejanjila, se bo kateheza navdihovala z metodo, po kateri je Jezus vzgojil svoje učence: dal jim je spoznati različne razsežnosti Božjega kraljestva (*»Vam je dano spoznati skrivnosti Božjega kraljestva«, Mt 13,11*);²⁴⁷ učil jih je moliti (*»Ko vi molite, recite: Oče ...«, Lk 11,2*);²⁴⁸ predlagal jim je evangeljske drže (*»Učite se od mene, ker sem krotak in v srcu ponižen«, Mt 11,29*), uvajal jih je v poslanstvo (*»Poslal jih je po dva in dva ...«, Lk 10,1*).²⁴⁹

Naloge kateheze ustrezajo različnim stopnjam vere, kajti kateheza je celostno krščansko oblikovanje, odprto za vsa področja krščanskega življenja.²⁵⁰ V moči svoje notranje dinamike vera zahteva, da jo v molitvi priznavamo, slavimo, živimo in posredujemo. Kateheza si mora prizadevati za vse omenjene razsežnosti. Toda vera se živi v krščanski skupnosti in se oznanja v poslanstvu: to je soudeležena in oznanjana vera. Tudi te razsežnosti mora kateheza enako podpirati.

Drugi vatikanski koncil je takole izrazil te naloge: »Katehetski pouk, ki razsvetljuje in utrjuje vero, daje hrano življenju v Kristusovem duhu, vodi k zavestnemu in dejavnemu sodelovanju pri bogoslužni skrivnosti in spodbuja k apostolski dejavnosti.«²⁵¹

Temeljne naloge kateheze: pomagati pri spoznavanju, obhajanju, življenju in premišljevanju Kristusove skrivnosti

85. Temeljne naloge kateheze so:

- *Podpirati poznanje vere:* Kdor sreča Kristusa, ga želi vedno bolj spoznati, prav tako kot želi spoznati Očetov načrt, ki ga (Kristus) razodeva. Poznanje vsebine vere (*fides quae*) se zahteva po pritrditvi vere (*fides qua*).²⁵² Že v človeškem redu, ko kdo ljubi neko osebo, jo želi vedno bolj spoznati. Kateheza mora torej voditi k temu, »da se postopno spozna vsa resnica Božjega načrta«, ²⁵³ ko oblikuje učence Jezusa Kristusa za spo-

znavanje izročila in Svetega pisma, ki sta »vzvišeno spoznanje Jezusa Kristusa« (Flp 3,8).²⁵⁴

Poglabljanje v spoznanju vere daje krščansko luč človeškemu bivanju, hrani življenje vere in omogoča pojasniti razloge za to v svetu. *Izročitev simbola*, to je sinteze Svetega pisma in vere Cerkve, izraža uresničenje te naloge.

– *Liturgična vzgoja*: Dejansko »je Kristus vedno navzoč v svoji Cerkvi, zlasti v bogoslužnih opravilih.«²⁵⁵ Občestvo z Jezusom Kristusom vodi k obhajanju njegove odrešitjske navzočnosti v zakramentih, zlasti v evharistiji. Cerkev zelo želi vse vernike privedi k tistemu polnemu, zavestnemu in dejavnemu sodelovanju pri bogoslužnih opravilih, ki ga od njih zahteva že bistvo bogoslužja, pa tudi dostojanstvo njihovega krstnega duhovništva.²⁵⁶ Kateheza mora tudi podpirati umevanje liturgije in zakramentov, prav tako pa mora učence Jezusa Kristusa navajati »k molitvi, zahvali, pokori, zaupni prošnji, skupnostnemu duhu, umevanju simbolične govorice ...«,²⁵⁷ vse to je nujno za pristno liturgično življenje.

– *Moralna vzgoja*: Spreobrniti se k Jezusu Kristusu pomeni hoditi za njim. Kateheza mora učencem podajati Učiteljeve odgovore. Tako bodo hodili po poti notranjega preoblikovanja, pri čemer bodo s svojo udeležbo pri Gospodovi velikonočni skrivnosti »prešli od starega človeka k novemu človeku v Jezusu Kristusu«,²⁵⁸ Govor na gori, v katerem je Jezus povzel deset zapovedi in ga označuje duh blagrov,²⁵⁹ je nujna povezava pri moralni vzgoji, ki je danes tako zelo potrebna. Evangelizacija, ki »vsebuje tudi oznanilo in moralni predlog«,²⁶⁰ razširja vso svojo moč vprašanja, ko skupaj z oznanjeno besedo lahko nudi tudi živeto besedo. To moralno pričevanje, za katero kateheza pripravlja, mora znati pokazati socialne posledice evangeljskih zahtev.²⁶¹

– *Učiti moliti*: Občestvo z Jezusom Kristusom vodi učence k temu, da prevzamejo Učiteljevo molitveno in premišljevalno naravnost. Učiti se moliti z Jezusom pomeni moliti z istimi čustvi, s katerimi se je on obračal na Očeta: češčenje, hvalnica, zahvala, sinovsko zaupanje, vdana prošnja, občudovanje njegove slave. Ta čustva odsevajo v očenašu, molitvi, ki jo je Jezus naučil učence in ki je vzor vsake krščanske molitve. Ta

»izročitev očenaša«, ²⁶² povzetek vsega evangelija, ²⁶³ je zato pravi izraz uresničitve te naloge. Ko je kateheza prežeta z ozračjem molitve, učna doba vsega krščanskega življenja dosega svojo globino. To ozračje je posebno potrebno, ko so katehumen in katehiziranci pred najzahtevnejšimi vidiki evangelija in se čutijo slabotne, ali kadar – začudeni – odkrivajo Božje delovanje v svojem življenju.

Druge temeljne naloge kateheze: uvajanje in vzgoja za skupnostno življenje in poslanstvo

86. Kateheza kristjana usposobi za življenje v skupnosti in za dejavno udeležbo pri življenju in poslanstvu Cerkve. Drugi vatikanski koncil je nakazal nujnost, da duhovni pastirji »prav gojijo občestvenega duha,« ²⁶⁴ za katehumene pa, da »se naučijo dejavno sodelovati pri evangelizaciji in graditvi Cerkve.« ²⁶⁵

– *Vzgoja za skupnostno življenje:*

a) Krščansko življenje v skupnosti zahteva dobro pripravo in skrbno vzgojo. Jezusov nauk o skupnostnem življenju, ki ga navaja Matejev evangelij, zahteva nekatere naravnosti, ki jih bo morala kateheza podpirati: duha preprostosti in ponižnosti (»Če ne postanete kakor otroci ...«, Mt 18,3); skrb za najmanjše (»Kdor pohujša enega od teh malih ...«, Mt 18,6); posebno pozornost do tistih, ki so se oddaljili (»Iskat ovco, ki je zašla ...«, Mt 18,12); bratski opomin (»Posvari ga na štiri oči ...«, Mt 18,15); skupna molitev (»Če sta dva izmed vas na zemlji soglasna v katerikoli prošnji ...«, Mt 18,19); medsebojno odpustčanje (»do sedemdesetkrat sedemkrat ...«, Mt 18,22); bratska ljubezen združuje vse te naravnosti (»Kakor sem vas jaz ljubil, tako se tudi vi ljubite med seboj!«, Jn 13,34).

b) Pri vzgoji za takšen skupnostni čut bo kateheza skrbela tudi za ekumensko razsežnost in opogumljala bratsko naravnost do članov drugih Cerkva in cerkvenih skupnosti. Zato bo kateheza v ta namen jasno razložila nauk katoliške Cerkve in se pri tem izogibala izrazov ali razlag, ki bi mogle koga zavesti v zmoto. Poleg tega bo »pospeševala spoznavanje drugih veroizpovedi,« ²⁶⁶ s katerimi obstajajo skupne dobrine, npr.: »napisana Božja beseda, življenje milosti, vera, upanje in ljubezen in drugi notranji darovi Svetega Duha.« ²⁶⁷ Kateheza bo

imela ekumensko razsežnost v tisti meri, v kateri bo znala zbuditi in hraniti »resnično željo po edinosti«, ²⁶⁸ mišljeno ne kot lahek irenizem, temveč z vidika popolne edinosti, ko bo Gospod hotel, in po poteh, po katerih bo on hotel.

– *Uvajanje v poslanstvo:*

a) Kateheza je prav tako odprta za misijonsko zavzetost. ²⁶⁹ Prizadeva si usposobiti Jezusove učence, da so kot kristjani navzoči v družbi, v poklicnem, kulturnem in družbenem življenju. Pripravlja jih tudi, da sodelujejo pri različnih cerkvenih službah, glede na poklicanost posameznika. To evangelizacijsko prizadevanje izhaja za verne laike iz zakramentov uvajanja v krščanstvo in svetnega značaja njihovega poklica. ²⁷⁰ Pomembno je tudi vsestransko prizadevanje za duhovniške poklice in poklice posebne posvečenosti Bogu v raznih oblikah redovniškega in apostolskega življenja, in za to, da se v srcih posameznih vname poseben misijonski poklic.

Evangeljske drže, ki jih je Jezus predlagal svojim učencem, ko jih uvaja v poslanstvo, so drže, ki jih mora kateheza hraniti: iskati izgubljeno ovco, oznanjati in hkrati ozdravljati; biti ubog, brez zlata in brez torbe; znati sprejeti zavračanje in preganjanje; stavljati svoje zaupanje v Očeta in v pomoč Svetega Duha, ne pričakovati drugega plačila kot veselje v delu za Božje kraljestvo. ²⁷¹

b) Pri vzgoji za ta misijonski čut bo kateheza vzgajala za medverski dialog, ki vernike lahko usposobi za koristen pogovor z ljudmi drugih verstev. ²⁷² Kateheza bo pokazala, da je vez Cerkev z nekrščanskimi verstvi v prvi vrsti vez skupnega izvora in skupnega cilja človeškega rodu, kot tudi vez mnogovrstnega »semena Božje besede«, ki ga je Bog položil v ta verstva. Kateheza bo pomagala tudi uskladiti in hkrati razlikovati »oznanjevanje Kristusa« od »medverskega dialoga«. Ti dve prvini ohranjata svoje globoko notranje razmerje, ne smemo pa ju pomešati niti enačiti. ²⁷³ Kajti »dialog ne odvezuje od evangeliziranja.« ²⁷⁴

Nekaj premislekov o povezanosti teh nalog

87. Naloge kateheze sestavljajo torej bogato in raznoliko celoto vidikov. Koristno bo, da o tem oblikujemo nekaj premislekov:

– Vse naloge so potrebne. Kot je za vitalnost človeškega organizma potrebno, da delujejo vsi njegovi organi, tako je za zorenje krščanskega življenja potrebno, da gojimo vse njegove razsežnosti: poznanje vere, liturgično življenje, moralno vzgojo, molitev, skupnostno pripadnost, misijonski duh. Če bi kateheza zanemarila katero od teh nalog, bi se krščanska vera ne mogla povsem razviti.

– Vsaka naloga na svoj način uresničuje namen kateheze. Na primer, moralna vzgoja je bistveno kristološka in trinitarna, polna cerkvenostnega čuta in odprta za socialno razsežnost. Enako je z liturgično vzgojo, ki je bistveno religiozna in cerkvenostna, pa tudi zelo zahtevna v svojem evangelizacijskem prizadevanju v prid sveta.

– Naloge se med seboj prepletajo in se skupaj razvijajo. Vsaka pomembna katehetska tema – na primer kateheza o Bogu Očetu – ima spoznavno razsežnost in moralne zahteve; ponotranji se v molitvi in se usvaja v pričevanju. Vsaka naloga je povezana z drugo: poznanje vere usposablja za poslanstvo, zakramentalno življenje daje moč za moralno preoblikovanje.

– Da bi kateheza uresničila svoje naloge, uporablja dvojne velikih sredstev: posredovanje evangeljskega sporočila in izkušnjo krščanskega življenja.²⁷⁵ Pri liturgični vzgoji je, na primer, potrebno razložiti, kaj je krščanska liturgija in kaj so zakramenti; treba pa je tudi pomagati izkusiti različne oblike bogoslužja, odkriti in ljubiti simbole, pomen telesnih kretenj, itd. Moralna vzgoja ne podaja samo vsebine krščanske morale, temveč tudi dejavno goji evangeljske naravnosti in krščanske vrednote.

– Različne razsežnosti vere so predmet vzgoje, tako v svojem vidiku kot »dar« kot tudi z vidika »naloge«. Poznanje vere, liturgično življenje, hoja za Kristusom so vsaka zase dar Duha, ki se prejema v molitvi, in hkrati spodbuda, da jih preučujemo na duhovni, moralni in pričevalni ravni. Gojiti je potrebno vse vidike.²⁷⁶

– Vsaka razsežnost vere kot vere v svoji celoti, se mora ukoreniniti v človeški izkušnji, da ne bi ostala v človeku kot nekaj začasnega ali osamljenega. Poznanje vere je pomembno, razsvetljuje vse bivanje in dialogizira s kulturo, z liturgijo, vse duhov-

no življenje je duhovna daritev; evangelijska morala prevzema in dviga človeške vrednote; molitev je odprta za vse osebne in socialne probleme.²⁷⁷

Kot je nakazal Splošni pravilnik iz leta 1971, »je zelo pomembno, da kateheza ohranja to bogastvo različnih vidikov, tako da noben vidik ni osamljen na škodo drugih«. ²⁷⁸

Krstni katehumenat: struktura in postopnost

88. Vera, ki jo spodbuja Božja milost in jo krepi delovanje Cerkve, doživlja proces zorenja. Kateheza v službi te rasti je postopno delovanje. Ustrezna kateheza je razdeljena po stopnjah.²⁷⁹

Pri krstnem katehumenatu se oblikovanje odvija v štirih stopnjah:

- *predkatehumenat*,²⁸⁰ ki ga označuje dejstvo, da je v njem prva evangelizacija glede na spreobrnjenje in se razloži kerigma prvega oznanila;

- *katehumenat*,²⁸¹ v pravem pomenu, namenjen za celotno katehezo in v katerega začetku je »izročitev evangelija«;²⁸²

- čas *očiščenja in razsvetljenja*,²⁸³ ki daje intenzivnejšo pripravo na zakramente uvajanja in v katerem je »izročitev simbola«²⁸⁴ in »izročitev Gospodove molitve«;²⁸⁵

- čas *mistagogije*,²⁸⁶ ki ga označuje izkustvo zakramentov in vstopa v skupnost.

89. Te stopnje, polne modrosti velike katehumenske tradicije, navdihujejo postopnost kateheze.²⁸⁷ V dobi cerkvenih očetov se je namreč katehumenska formacija v pravem pomenu uresničevala s *svetopisemsko katehezo*, osredinjeno v pripovedovanje zgodovine odrešenja; neposredna priprava na krst s *katehezo nauka*, ki je razlagala malo prej izročen simbol (veroizpoved) in očenaš z njunimi moralnimi povezavami; in stopnja, ki je sledila zakramentom uvajanja z *mistagoško katehezo*; ta je pomagala novokrščenim pri ponotranjenju zakramentov in pri vključitvi v občestvo. To patristično pojmovanje je še vedno vir luči za sedanji katehumenat in za samo katehezo uvajanja.

Ta kateheza, kolikor spremlja proces spreobrnjenja, je bistveno postopna; kolikor je o službi tistega, ki se je odločil, da gre za Jezusom Kristusom, je izrazito kristocentrična.

Krstni katehumenat, navdihovalec kateheze v Cerkvi

90. Poslanstvo k ljudstvom (*missio ad gentes*) je vzor vse misijske dejavnosti Cerkve, krstni katehumenat, ki mu je pridružen, pa je srčika njegove katehetske dejavnosti.²⁸⁸ Zato je primerno poudariti prvine katehumenata, ki morajo navdihovati sedanje katehezo, in pomen tega navdiha. Vendar je treba poudariti, da je med katehiziranimi in katehumeni²⁸⁹ in med *pokrstno* katehezo, ki jo prejemajo prvi, in *predkrstno* katehezo, ki jo prejemajo drugi, bistvena razlika. Ta razlika prihaja iz zakramentov uvajanja, ki so jih prejeli tisti, ki »so že bili uvedeni v Cerkev in so po krstu postali Božji otroci. Zato je temelj njihovega spreobrnjenja že prejeti krst, katerega moč morajo razvijati.«²⁹⁰

91. Spričo te bistvene razlike je koristno razmisliti o nekaterih prvinah krstnega katehumenata, ki morajo biti vir navdiha za pokrstno katehezo.

- Krstni katehumenat vso Cerkev nenehno spominja na temeljno pomembnost *vloge uvajanja* z osnovnimi dejavniki, ki jo sestavljajo: kateheza in zakramenti krsta, birme in evharistije. Pastoralna uvajanja v krščanstvo je življenjskega pomena za vsako delno Cerkev.

- Krstni katehumenat je odgovornost *vse krščanske skupnosti*. Namreč: »Za to katehumensko uvajanje v krščanstvo naj skrbe ne samo kateheti ali duhovniki, marveč vse občestvo vernikov, posebno še botri.«²⁹¹ Katehumenska ustanova tako v Cerkvi pogloblja zavest duhovnega materinstva, ki ga opravlja v vsaki obliki vzgoje za vero.²⁹²

- Krstni katehumenat je ves prežet s *Kristusovo velikonočno skrivnostjo*. Zato »mora vse uvajanje v krščanstvo jasno razodevati svoj velikonočni značaj«.²⁹³ Velikonočno bedenje, središče krščanske liturgije, in njegova krstna duhovnost sta navdih za vso katehezo.

- Krstni katehumenat je tudi začetni prostor *inkulturacije*. Po zgledu učlovečenja Božjega Sina, ki je postal človek v konkretnem trenutku zgodovine, Cerkev sprejema katehumene takšne, kakršni so, z vsemi njihovimi kulturnimi vezmi. Vsa katehetska dejavnost je udeležena pri tej vlogi, da vljuči v katolištvo Cerkve pristno »seme Besede«, zasejano v posameznikih in v narodih.²⁹⁴

– Končno daje pojmovanje krstnega katehumenata kot *oblikovalnega procesa in prave šole vere* pokrstni katehezi dinamiko in nekatere označujoče poteze: intenzivnost in celovitost formacije (oblikovanja); svoj postopni značaj z določenimi stopnjami; svojo povezavo z obredi, simboli in znamenji, posebno s svetopisemskimi in liturgičnimi, svoje trajno razmerje s krščansko skupnostjo.

Prav je, da se pokrstna kateheza navdihuje pri tej »šoli pri prave na krščansko življenje«, ²⁹⁵ ne da bi morala natančno posnemati upodobitev krstnega katehumenata, in priznati katehizirancem njihovo stvarnost krščenih.

OPOMBE

²²⁹ Prim. to, kar je bilo nakazano v I. pogl. tega dela, v »Posredovanje razodetja po Cerkvi, delu Svetega Duha« in v II. delu, I. pogl. v »Cerkvenost evangelijskega sporočila«. Prim. OE 60, ki govori o cerkvenosti vsakega dejanja evangelizacije.

²³⁰ Prim. C 64; BR 10a.

²³¹ Prim. SKP (1971) 13.

²³² Prim. M 22a.

²³³ Prim. OK 28; RICA 25 in 183-187. *Traditio-redditio* (izročitev simbola in odgovor) je bil in bo pomembna prvina krstnega katehumenata. Dvo-polnost te kretnje izraža dvojno razsežnost vere: prejet dar (*traditio*) in osebni ter inkulturiran odgovor (*redditio*). Prim. OK po »Ta značilni obred... bi bilo treba še bolj široko uvesti v rabo, prilagojeno našemu času.«

²³⁴ Prim. C 64.

²³⁵ KKC 169. Odnos med *materinstvom Cerkve in njeno vzgojno vlogo* je zelo lepo izrazil sv. Gregor Veliki: »Ko je Cerkev bila oplojena in spočela svoje otroke po skrivnosti pridiganja, jim daje s svojimi nauki rast v svojem krilu« (*Moralia in Job*, XIX, 12; CCL 143a, 970).

²³⁶ OK 5; prim. KKC 426; M 14a. Glede kristološke namembnosti kateheze glej, kar navaja I. del, I. pogl.: »Jezus Kristus, srednik in polnost razodetja«; in kar je rečeno v II. delu, I. pogl.: »Kristocentričnost evangelijskega sporočila.«

²³⁷ M 13b.

²³⁸ OK 20c.

²³⁹ C 7b.

²⁴⁰ MPD 8; prim. KKC 185-197.

²⁴¹ Prim. KKC 189.

²⁴² Prim. KKC 189-190 in 197.

²⁴³ Prim. KKC 2113.

- 244 Prim. KKC 166-167; KKC 196.
 245 Prim. OP 45.
 246 Tudi SKP (1971) 21-29 razlikuje med namenom (finis) in nalogami (munera) kateheze. Naloge so posebni cilji, v katerih se uresničuje namembnost.
 247 Prim. Mr 4,10-12.
 248 Prim. Mt 6,5-6.
 249 Prim. Mt 10,5-15.
 250 OK 21b.
 251 KV 4; prim. RICA 19; ZCP 788,2.
 252 Prim. SKP (1971) 36a.
 253 SKP (1971) 24.
 254 BR 25a.
 255 B 7.
 256 Prim. B 14.
 257 SKP (1971) 25b.
 258 M 13.
 259 Prim. KS 62; KKC 1965-1986. KKC 1697 posebej določa značilnosti, ki jih mora kateheza sprevesti pri moralni formaciji.
 260 SR 107.
 261 Prim. OK 29f.
 262 RICA 25 in 188-191.
 263 Prim. KKC 2761.
 264 D 6d.
 265 M 14d.
 266 SKP (1971) 27.
 267 E 3b.
 268 OK 32; prim. KKC 821; OK 32-34.
 269 Prim. OK 24c in SKP (1971) 28.
 270 Prim. C 31b in KL 15; KKC 898-900.
 271 Prim. Mt 10,5-42 in Lc 10,1-20.
 272 Prim. OE 53 in OP 55-57.
 273 Prim. OP 55b. Papeški svet za medverski dialog in Kongregacija za evangelizacijo narodov, Instrukcija *Dialogo e Annuncio. Riflessioni e orientamenti* de Evangelio nuntiando et de Dialogo Interreligioso (19. maja 1991), št 14-54.
 274 OP 55a.
 275 Prim. ZCP 773 in 788,2.
 276 Prim. SKP (1971) 22 in 23.
 277 Prim. SKP (1971) 26.
 278 SKP (1971) 31b.
 279 Prim. RICA 19.
 280 RICA 9-13.
 281 RICA 14-20; 68-72; 98-105.
 282 RICA 93; prim. MPD 8c.
 283 RICA 21-26; 133-142; 152-159.

²⁸⁴ RICA 25 in 183-187.

²⁸⁵ RICA 25 in 188-192.

²⁸⁶ RICA 37-40; 235-239.

²⁸⁷ *Postopnost* je razvidna tudi iz imen, ki jih Cerkev uporablja za tiste, ki se srečujejo pri različnih etapah krstnega katehumenata: »*simpatizer*«, pripravljen za vero, četudi še ne veruje popolnoma; »*katehumen*«, trdno odločen, da sledi Jezusu; »*izbran*«, poklican, da prejme krst; »*neofit*« (odrasel novokrščenec), rojen za luč po milosti krsta; »*kristijan vernik*«, z zrelo vero in dejaven član krščanske skupnosti.

²⁸⁸ Prim. MPD 8; OE 44; KL 61.

²⁸⁹ V tem Splošnem pravilniku za katehezo se kot različna uporabljata izraza »katehumeni« in »katehiziranci«, da bi nakazali to razliko. S svoje strani ZCP, kan. 204, 296, navaja različen način povezave s Cerkvijo, ki jo imajo »katehumeni« in »verni kristjani«.

²⁹⁰ RICA 295. *Obred uvajanja odraslih v krščanstvo*, 4. pogl., se ozira na primer krščenih odraslih, ki potrebujejo katehezo uvajanja. OK 44. natančneje določi okoliščine, v katerih je ta kateheza potrebna.

²⁹¹ M 14d.

²⁹² Metod z Olimpije na primer misli na to *materinsko dejanje* »krščanske skupnosti, ko pravi: »Glede teh, ki so še nepopolni (v krščanskem življenju), so zrelejši tisti, ki jih oblikujejo in jim spravijo na svetlo kot v materinskem dejanju.« Metod z Olimpije, Symposium, III. 8.

²⁹³ RICA 8.

²⁹⁴ Prim. OK 53.

²⁹⁵ SKP (1971) 130. Št. 130 se začenja s izjavo: »Katehumenat odraslih, ki je hkrati kateheza, liturgična udeležba in skupno življenje, je tipičen primer ustanove, ki se poraja iz sodelovanja različnih pastoralnih dejavnosti.«

Drugi del

EVANGELJSKO SPOROČILO

»Večno življenje pa je v tem, da spoznavajo tebe, edinega resničnega Boga, in njega, ki si ga poslal, Jezusa Kristusa« (Jn 17,3).

»...je šel Jezus v Galilejo. Oznanjal je Božji evangelij in govoril: 'Čas se je dopolnil in Božje kraljestvo se je približalo; spreobrnite se in verujte evangeliju'« (Mr 1,14-15).

»Spominjam vas, bratje, na evangelij, ki sem vam ga oznanil... Izročil sem vam predvsem to, kar sem prejel: Kristus je umrl za naše grehe, kakor je v Pismih. Pokopan je bil in tretji dan je bil obujen, kakor je v Pismih« (1 Kor 15,1-4).

Pomen in namen tega dela

92. Na krščansko vero, po kateri kdo izgovori svoj »da« Jezusu Kristusu, lahko gledamo z dveh vidikov:

- kot na privolitev Bogu, ki se razodeva, privolitev, dano pod vplivom milosti.

V tem primeru vera obstaja v tem, da se človek zanesa na Božjo besedo in se ji prepusti (*fides quae*);

- kot na vsebino razodetja in evangeljskega sporočila.

Vera se v tem pomenu izraža v prizadevanju za vedno boljše spoznavanje globokega pomena te Besede (*fides quae*).

Teh dveh vidikov že zaradi njune narave ne moremo ločiti. Zorenje in rast vere zahtevata njun skladni razvoj. Iz metodoloških razlogov pa ju vendar lahko posamič preučujemo.²⁹⁶

93. Drugi del razpravlja o vsebini evangeljskega sporočila (*fides quae*).

- Prvo poglavje prinaša navodila in merila, po katerih se mora kateheza ravnati, da utemelji, oblikuje in razloži svojo vsebino.

Vsaka oblika službe Besede ureja in predstavlja evangeljsko sporočilo glede na njemu lastni značaj.

– Drugo poglavje obravnava vsebino vere, kot je razložena v *Katekizmu katoliške Cerkve*, ki je oporno besedilo nauka za katehezo. Nekatera navodila lahko pomagajo usvojiti in poglobiti Katekizem ter ga umestiti v okvir katehetske dejavnosti Cerkve. Poleg tega je tu nekaj meril, po katerih naj bi ob *Katekizmu katoliške Cerkve* v delnih Cerkvah izdelali krajevne katekizme, ki naj – ohranjajoč edinost v veri – upoštevajo različne razmere in kulture.

OPOMBE

²⁹⁶ Prim. SKP (1971) 36a.

Prvo poglavje

NAVODILA IN MERILA ZA PREDSTAVLJANJE EVANGELJSKEGA SPOROČILA V KATEHEZI

»Poslušaj, Izrael, Gospod je naš Bog, Gospod je edini. Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem, z vso dušo in vso močjo! Te besede, ki ti jih danes zapovedujem, naj bodo v tvojem srcu. Ponavljaj jih svojim sinovom in govori o njih, ko bivaš v svoji hiši in ko hodiš po poti, ko legaš in ko vstajaš! Priveži si jih za znamenje na roko in naj ti bodo za čelni nakit med očmi! Napiši jih na hišne podboje in na mestna vrata!« (5 Mz 6,4-9).

»In Beseda je postala meso in se naselila med nami« (Jn 1,14).

Božja beseda, vir kateheze

94. Vir, iz katerega kateheza črpa svoje sporočilo, je Božja beseda:

Kateheza bo svojo vsebino vedno zajemala in živega vira Božje besede, ki ga sprejemamo po izročilu in Svetem pismu, kajti »sveto izročilo in Sveto pismo sestavljata en sam sveti zaklad Božje besede, ki je bil izročen Cerkvi.«²⁹⁷

Ta »zaklad vere«²⁹⁸ je kot zaklad gospodarja hiše, zaupan Cerkvi, Božji družini, iz katerega nenehoma črpa novo in staro.²⁹⁹ Vsi Očetovi otroci, ki jih oživlja Sveti Duh, se hranijo s tem zakladom Besede. Vedo, da je Beseda Jezus Kristus, Beseda, ki je človek postala in katere glas nenehno odmeva po Svetem Duhu v Cerkvi in v svetu.

Božja beseda je po čudovitem Božjem »sestopu«³⁰⁰ poslana k nam in prihaja k nam po človeških »delih in besedah«, tako »kakor si je nekoč Beseda večnega Očeta prevzela neobgljeno človeško meso in postala podobna ljudem«,³⁰¹ Ne da bi prenehala biti Božja beseda, se izraža v človeški besedi. Čeprav blizu, ostane vendar zakriljena, v »kenotičnem« stanju. Zato jo mora

Cerkev, ki jo vodi Sveti Duh, nenehno razlagati in medtem ko jo razmišlja z globokim duhom vere, »jo pobožno posluša, jo skrbno ohranja in zvesto razlaga«,³⁰²

*Vir in »viri« sporočila kateheze*³⁰³

95. *Božjo besedo*, vsebovano v svetem izročilu in v Svetem pismu:

- kristjani premišlujejo in vedno globlje razumevajo po čutu vere vsega Božjega ljudstva, pod vodstvom cerkvenega učiteljstva, ki jo verodostojno razlaga;

- jo obhajajo v liturgiji, kjer jo nenehno oznanjajo, poglobljajo in razlagajo;

- razodevajo v življenju Cerkve, v njeni dvatisočletni zgodovini, predvsem v pričevanju kristjanov, zlasti svetnikov;

- jo poglobljajo s teološkim raziskovanjem, ki pomaga vernikom, da napredujejo v življenjskem razumevanju skrivnosti vere;

- ta beseda se razodeva v pristnih verskih in moralnih vrednotah, ki so kot seme Besede razsejane v človeški družbi in v različnih kulturah.

96. Vse to so glavni ali pomožni viri kateheze, ki jih nikakor ni razumeti v enoznačnem pomenu.³⁰⁴ Sveto pismo »je Božja beseda, kolikor je ob navdihovanju Božjega Duha pismeno znamenovana«;³⁰⁵ sveto izročilo »pa Božjo besedo, ki sta jo Kristus Gospod in Sveti Duh zaupala apostolom, v celoti izroča njihovim naslednikom«.³⁰⁶ Cerkveno učiteljstvo ima nalogo »verodostojno razlagati Božjo besedo«,³⁰⁷ izpolnjujoč – v Jezusovem imenu – temeljno cerkvenostno službo. Sveto izročilo, Sveto pismo in cerkveno učiteljstvo, med seboj tesno povezano in združeno, so »vsako na svoj način«³⁰⁸ glavni viri kateheze.

»Viri« kateheze imajo vsak svojo lastno govorico, ki ji daje obliko bogata različnost dokumentov:³⁰⁹ svetopisemski odlomki, liturgična besedila, spisi cerkvenih očetov, izjave cerkvenega učiteljstva, simboli vere, pričevanje svetnikov, teološka razmišljanja.

Živ vir Božje besede in »viri«, ki iz nje izhajajo in v katerih se izraža, dajejo katehezi merila za posredovanje njenega spo-

ročila vsem tistim, v katerih je dozorela odločitev, da gredo za Jezusom Kristusom.

Merila za predstavitev sporočila

97. Merila za predstavitev evangelijskega sporočila v katehezi so tesno povezana med seboj, ker izvirajo iz enega edinega vira.

- Sporočilo, osredinjeno v osebi Jezusa Kristusa (*kristocentričnost*) po svoji notranji dinamiki uvaja k *trinitarni razsežnosti* samega sporočila.

- Oznanilo vesele vesti o Božjem kraljestvu, osredinjeno v *daru odrešenja*, vključuje sporočilo *osvoboditve*.

- *Cerkvenostni* značaj sporočila navaja k njegovemu *zgodovinskemu* značaju, ker se kateheza kot celota evangelizacije urešničuje v »času Cerkve«.

- Evangelijsko sporočilo – vesela vest – namenjena vsem narodom, zahteva *inkulturacijo*, ki se bo mogla v globini udeležiti samo, če se sporočilo predstavi v vsej svoji *celovitosti in čistosti*.

- Evangelijsko sporočilo je nujno *organsko sporočilo* z lastno hierarhijo resnic. Ta skladni vidik evangelija ga preobrazí v *pomemben dogodek* za človeško osebo.

Čeprav ta merila veljajo za vso službo Besede, jih bomo v nadaljevanju obravnavali glede na katehezo.

Kristocentričnost evangelijskega sporočila

98. Jezus Kristus oznanja naprej Božjo besedo in je hkrati Božja beseda. Zato se tudi vsa kateheza nanaša nanj.

V tem smislu označuje sporočilo kateheze predvsem »kristocentričnost«, ³¹⁰ ki jo je treba razumeti v različnih pomenih.

- To pomeni, da »stoji v srži kateheze predvsem oseba Jezusa Kristusa, 'Edinorojenega od Očeta, polnega milosti in resnice'«. ³¹¹ Dejansko je temeljna naloga kateheze predstaviti Kristusa: vse drugo je v razmerju do njega. Kateheza podpira hojo za Kristusom in občestvo z njim. Vsi vidiki sporočila so v to usmerjeni.

- Kristocentričnost tudi pomeni, da je Kristus v »središču zgodovine odrešenja«, ³¹² ki jo kateheza razlaga. On je namreč tisti dogodek, naproti kateremu se steka vsa sveta zgodovina.

Prišel je »v polnosti časov« (Gal 4,4), je »ključ, središče in cilj vse človeške zgodovine«, ³¹³ Katehetsko sporočilo kristjanu pomaga najti njegovo mesto v zgodovini in se ji dejavno pridružiti, tako da pokaže, kako je Kristus zadnji smisel te zgodovine.

– Poleg tega kristocentričnost pomeni, da evangelijsko sporočilo ne prihaja od človeka, temveč je Božja beseda. Cerkev in v njenem imenu vsak katehet lahko v resnici pravi: »Moj nauk ni moj, temveč tistega, ki me je poslal« (Jn 7,16). Zato je vse, kar posreduje kateheza, »nauk Jezusa Kristusa, resnica, ki nam jo on priobčuje, ali bolj natančno, resnica, ki je on sam«, ³¹⁴ Kristocentričnost obvezuje katehezo, da podaja to, kar Jezus uči glede Boga, človeka, sreče, moralnega življenja, smrti ..., ne da bi si dovolila spreminjati njegovo misel. ³¹⁵

Evangeliji, ki pripovedujejo Jezusovo življenje, so v središču katehetskega sporočila. Sami opremljeni s »katehetsko zgradbo«, ³¹⁶ izražajo nauk, ki je bil predložen prvim krščanskim skupnostim in ki je podajal Jezusovo življenje, njegovo sporočilo in njegova odrešenjska dejanja. V katehezi »štirje evangeliji zavzemajo središčno mesto, ker je njihovo središče Kristus«. ³¹⁷

Trinitarična kristocentričnost evangelijskega sporočila

99. Božja beseda, učlovečena v Jezusu iz Nazareta, Sinu Device Marije, je Očetova Beseda, ki govori svetu po svojem Duhu. Jezus se nenehno sklicuje na Očeta kot njegov edinorojeni Sin, in na Svetega Duha kot njegov Maziljenec. On je »pot«, ki vodi v najglobljo Božjo skrivnost. ³¹⁸

Kristocentričnost kateheze v moči svoje notranje dinamike vodi k izpovedi vere v Boga: Očeta, Sina in Svetega Duha. To je bistveno trinitarična kristocentričnost. Kristjani se pri krstu upodobijo po Kristusu, »Enem od Trojice«, ³¹⁹ in to upodobljenje postavi krščene, »sinove v Sinu«, v občestvo z Očetom in s Svetim Duhom. Zato je njihova vera radikalno trinitarična. »Skrivnost presvete Trojice je središčna skrivnost krščanske vere.« ³²⁰

100. Trinitarična kristocentričnost evangelijskega sporočila navaja katehezo, da med drugim skrbi za naslednje vidike:

– Notranjo zgradbo kateheze; vsak način predstavljanja bo vedno kristocentričen-trinitaričen: »Po Kristusu k Očetu v

Duhu».³²¹ Kateheza, ki bi opuščala katero od teh razsežnosti ali bi pozabljala na njihovo organsko povezavo, bi bila v nevarnosti, da izda izvirnost krščanskega sporočila.³²²

– Po zgledu Jezusove pedagogike pri njegovem razodevanju Očeta, sebe kot Sina, in Svetega Duha, bo kateheza kazala Božje notranje življenje v prid človeštva, začevši z odrešenjskimi dejanji.³²³ Božja dela razodevajo, kdo je on sam v sebi, medtem ko skrivnost njegovega najglobljega Bitja osvetljuje razumnost vseh njegovih del. Po analogiji se tako dogaja v človeških odnosih: osebe se razodevajo po svojih delih in bolj ko jih poznamo, bolj razumemo njihova dejanja.³²⁴

– Predstavljanje notranjega Božjega bitja, enega v bistvu in trojnega v osebah, ki ga je razodeval Jezus, bo pokazalo osnovne povezave za življenje človeških bitij. Izpovedovati enega Boga pomeni, da »človek svoje osebne svobode ne sme absolutno podvreči nobeni zemeljski oblasti«.³²⁵ Prav tako pomeni, da je človeštvo, ustvarjeno po podobi Boga, ki je »občestvo oseb«, poklicano, da je bratska družba, sestavljena od otrok enega Očeta, enakih v osebnem dostojanstvu.³²⁶ Človeške in socialne vsebine krščanskega pojmovanja Boga so neizmerne. Cerkev pri izpovedovanju vere v Sveto Trojico in pri njenem oznanjevanju svetu razume sebe kot »ljudstvo, zbrano v edinosti Očeta, Sina in Svetega Duha«.³²⁷

Sporočilo, ki oznanja odrešenje

101. Jezusovo sporočilo o Bogu je dobra novica za človeštvo. Jezus je namreč oznanjal Božje kraljestvo:³²⁸ nov in dokončen Božji poseg s preoblikovalno močjo, prav tako veliko in celo višjo od tiste, ki jo je uporabil pri stvarjenju sveta.³²⁹ V tem smislu »kot jedro in središče svoje vesele novice naznanja Kristus odrešenje, ta veliki božji dar, ki je osvoboditev od vsega, kar stiska in zatira človeka, a je predvsem osvoboditev od greha in hudobnega duha, v veselju nad tem, da človek pozna Boga in da Bog pozna njega, da Boga vidi in se mu zaupno izroča«.³³⁰

Kateheza izroča to sporočilo o kraljestvu kot osrednje v Jezusovem pridiganju. Ko to dela, se sporočilo »vedno bolj pogloblja, se razvija v svojih vključnih posledicah«³³¹ in kaže velike posledice, ki jih ima za ljudi in za svet.

102. V razlaganju Jezusove evangeljske kerigme kateheza poučarja naslednje temeljne vidike:

- Jezus s prihodom Kraljestva oznanja in razodeva, da Bog ni oddaljeno in nepristopno bitje, »neka brezimna in oddaljena moč«³³², temveč Oče, ki je navzoč sredi svojih stvari in deluje s svojo ljubeznijo in svojo oblastjo. To pričevanje o Bogu kot Očetu, dano na preprost in neposreden način, je temeljno v katehezi.

- Jezus hkrati oznanja, da Bog s svojim kraljestvom daje dar celostnega odrešenja, osvobaja od greha, vodi v občestvo z Očetom, podeljuje Božje otroštvo in obljublja večno življenje z zmago nad smrtjo.³³³ To celostno odrešenje je hkrati imanentno in eshatološko, ki se sicer »začenja v tem življenju, a se dovrši v večnosti«,³³⁴

- Jezus pri oznanjanju Božjega kraljestva oznanja Božjo pravičnost: razglaša Božjo sodbo in našo odgovornost. Oznanilo Božje sodbe s svojo močjo oblikovanja vesti je središčna vsebina evangelija in dobre vesti za svet. To je tako za tiste, ki trpijo zaradi pomanjkanja pravičnosti, kot za tiste, ki se bojujejo, da bi jo uveljavili; to je tudi za tistega, ki ni znal ljubiti in biti solidaren, ker je možna pokora in odpuščanje, kajti v Kristusovem križu prejemamo odrešenje od greha. Klic k spreobrnitvi in k veri v evangelij Kraljestva, ki je kraljestvo pravičnosti, ljubezni in miru in v katerega luči bomo sojeni, je temelj za katehezo.

- Jezus izjavlja, da se Božje kraljestvo začneja z njim, v njegovi osebi.³³⁵ Razodene namreč, da on sam, postavljen za Gospoda, prevzema uresničitev tega Kraljestva, dokler ga, v polnosti dovršenega, ne vrne Očetu, ko bo znova prišel v slavi.³³⁶ »V skrivnosti je to kraljestvo že navzoče na tej zemlji, doseglo pa bo svojo dovršitev ob Gospodovem prihodu.«³³⁷

- Jezus prav tako pravi, da skupnost njegovih učencev, njegova Cerkev, »pomeni na zemlji kal in začetek tega kraljestva«³³⁸ in da je to, kar ona želi, kot kvas v testu, da Božje kraljestvo raste v svetu kot ogromno drevo in združuje vse narode in vse kulture. »Cerkev je resnično in stvarno v službi kraljestva.«³³⁹

- Jezus končno razodeva, da zgodovina človeštva ne gre na proti nič, temveč da je človeštvo s svojimi vidiki milosti in

greha v Njem prevzeto od Boga, da bi bilo preobraženo. V svojem sedanjem romanju naproti Očetovi hiši že daje predokus prihodnjega sveta, kjer bo, prevzeto in očiščeno, doseglo svojo popolnost. »Evangelizacija torej nujno obsega preroško naznanilo onstranstva, to globoko in dokončno človekovo poklicanost, ki je nadaljevanje in hkrati popolno preseženje sedanjega stanja.«³⁴⁰

Sporočilo osvoboditve

103. Veselo oznanilo Božjega kraljestva, ki oznanja odrešenje, vključuje sporočilo osvoboditve.³⁴¹ Pri oznanjevanju tega Kraljestva se je Jezus na čisto poseben način obračal k ubogim: »Blagor vam, ubogi, kajti vaše je Božje kraljestvo. Blagor vam, ki ste zdaj lačni, kajti nasičeni boste. Blagor vam, ki zdaj jokate, kajti smejali se boste« (Lk 6,20-21). Ti blagri, namenjeni tistim, ki trpijo, so eshatološko oznanilo odrešenja, ki ga Kraljestvo prinaša s seboj. Opisujejo pretresljive izkušnje, za katere ima evangelij toliko čuta: uboštvo, lakota in trpljenje človeštva.

Cerkev, skupnost Jezusovih učencev, ima danes isti čut, kot ga je tedaj imel njen Učitelj. Z globoko bolečino obrača svojo pozornost tistim »narodom, ki se z vsemi silami zavzemajo in bojujejo za to, da bi premagali vse tisto, zaradi česar so obsojeni ostati ob robu življenja: pomanjkanje, kronične bolezni, nepismenost, revščino, krivične mednarodne odnose ... in neokolonialistični ekonomski in kulturni položaj.«³⁴² Vse te oblike uboštva »ne samo ekonomskega, temveč tudi kulturnega in verskega uboštva«, ³⁴³ Cerkev skrbi.

Kot pomembno razsežnost svojega poslanstva »ima Cerkev dolžnost oznanjati svoboditev milijonov človeških bitij, od katerih so mnogi njeni sinovi. Cerkev je dolžna pomagati, da pride do te osvoboditve; dolžna, da pričuje za to osvoboditev in da dela za to, da bo osvoboditev popolna.«³⁴⁴

104. Da bi kateheza pripravila kristjane za to nalogo, bo med drugim skrbela za naslednje vidike:

– Postavila bo sporočilo osvoboditve v načrt »izrazite religiozne namenskosti evangelizacije«, ³⁴⁵ kajti ta bi izgubila razlog za svoj obstoj, »če bi se odmaknila od osi, ki jo nosi; in ta os

je predvsem Božje kraljestvo v polnem teološkem smislu.³⁴⁶ Zato se sporočilo osvoboditve »ne more omejiti samo na ozko ekonomsko, politično, socialno ali kulturno razsežnost, temveč mora imeti pred očmi celotnega človeka v vseh njegovih razsežnostih, tudi v njegovi odprtosti nasproti absolutnemu, tudi nasproti Absolutnemu, ki je Bog«. ³⁴⁷

– Kateheza bo glede moralne vzgoje predstavila krščansko socialno moralo kot zahtevo Božje pravičnosti in zato »radikalne osvoboditve, storjene po Kristusu«. ³⁴⁸ To je dejansko veselelo oznanilo, ki ga izpovedujejo kristjani s srcem, polnim upanja: Kristus je osvobodil svet in ga nenehno osvobaja. Tu se poraja krščanska praksa, ki je izpolnjevanje velike zapovedi ljubezni.

– Prav tako bo kateheza glede na nalogo uvajanja v poslanstvo vzbujala v katehumenih in katehiziranih »prednostno odločitev za uboge«, ³⁴⁹ ki, »daleč od tega, da bi bila znamenje partikularizma ali sektaštva, razodeva univerzalnost narave in poslanstva Cerkve. Ta opcija ni ekskluzivna«, ³⁵⁰ temveč obsega »zavzemanje za pravico v skladu s položajem, poklicem in razmerami vsakogar«. ³⁵¹

Eklezialnost evangelijskega sporočila

105. Eklezialna narava kateheze daje podanemu evangelijskemu sporočilu notranji cerkvenostni značaj. Kateheza ima svoj izvor v izpovedi vere Cerkve in vodi k izpovedi vere katehumena in katehiziranca. Prva uradna beseda, ki jo Cerkev naslovi na odraslega krščenca, potem ko je zvedela njegovo ime, je: »*Kaj želiš od Božje Cerkve?*«*«Vero,*« je kandidatov odgovor. ³⁵² Katehumen namreč ve, da je evangelijski, ki ga je odkril in ga želi spoznati, živ v srcih vernikov. Kateheza ni drugo kot proces izročanja evangelijskega, takega, kot ga je krščanska skupnost prejela, ga umeva, obhaja v bogoslužju, živi in sporoča v mnogovrstnih oblikah.

Zato kadar kateheza podaja Kristusovo skrivnost, v njenem sporočilu odmeva vera vsega Božjega ljudstva vse zgodovine: vera apostolov, ki so jo sprejeli od samega Kristusa in po delovanju Svetega Duha, vera mučencev, ki so jo izpovedovali in izpovedujejo s svojo krvjo; vera očetov in učiteljev Cerkve, ki so jo jasno učili; vera misijonarjev, ki jo nenehno oznanjajo; vera

teologov, ki jo pomagajo bolje razumeti; vera vseh tistih, ki verujejo in se dajo voditi po Svetem Duhu.

106. Ta vera, ki jo izroča cerkvena skupnost, je ena sama. Čeprav učenci Jezusa Kristusa sestavljajo skupnost, ki je razsejana po vsem svetu, in čeprav kateheza izroča vero v jezikih zelo različnih kultur, je evangelij, ki se izroča, samo eden, izpoved vere samo ena in en sam krst: »En Gospod, ena vera, en krst; en Bog in Oče vseh« (Ef 4.5).

Kateheza je torej v Cerkvi služba, ki uvaja katehumene in katehizirane v edinost izpovedi vere.³⁵³ Po svoji naravi hrani vez edinosti,³⁵⁴ ustvarjajoč čut pripadnosti veliki skupnosti, ki ji ne moreta postaviti meja ne prostor ne čas: »Od pravičnega Abela do poslednjega izvoljenca do skrajnih meja zemlje, vse dni do konca sveta«. ³⁵⁵

Zgodovinski značaj skrivnosti odrešenja

107. Izpoved vere učencev Jezusa Kristusa se dviga iz Cerkve, romarice, ki je poslana. Ta izpoved ni še slovesna razglasitev konca poti, temveč razglasitev, ki ustreza »*času Cerkve*«. ³⁵⁶ Zato ima »*ekonomija odrešenja*« zgodovinski značaj, ker se uresničuje v času: »*Začela se je v preteklosti, nadaljevala se je in dosegla višek v Kristusu, deluje v sedanjosti in bo dovršena v prihodnosti*«. ³⁵⁷

Zato Cerkev, ko danes posreduje krščansko sporočilo, začneja z živo zavestjo, ki jo ima o tem sporočilu, obhaja nenehen »spomin« odrešenjskih dogodkov v preteklosti, tako da jih pripoveduje. V njihovi luči razlaga sedanje dogodke človeške zgodovine, ko Gospodov Duh obnavlja obličje zemlje, in vztraja v vernem pričakovanju Gospodovega prihoda. V patristični katehezi sta pripoved (*narratio*) čudežnih Božjih del in pričakovanje (*expectatio*) Kristusove vrnitve vedno spremljala razlago skrivnosti vere. ³⁵⁸

108. Zgodovinski značaj krščanskega sporočila obvezuje katehezo, da skrbi za te vidike:

– Predstavljati zgodovino odrešenja po biblični katehezi, ki naj da spoznati »*dela in besede*« (*facta et verba*), s katerimi se je Bog razodel človeštvu: velika obdobja Stare zaveze, s katerimi je pripravil pot evangeliju; ³⁵⁹ življenje Jezusa, v Marijinem

telesu učlovečenega Božjega Sina, ki je s svojimi deli in svojim naukom dopolnil razodetje;³⁶⁰ in zgodovino Cerkve, ki posreduje razodetje. Ta zgodovina, kakor jo zaznavajo začetki vere, je prav tako temeljni del vsebine kateheze.

– Pri razlagi simbola vere in vsebine krščanske morale mora evangelijsko sporočilo po doktrinalni katehezi osvetljevati »danes« (ta trenutek) zgodovine odrešenja. Namreč »... služba Besede ne le kliče v spomin razodetje čudovitih del, ki jih je Bog storil v preteklosti ..., temveč tudi razlaga v luči tega razodetja človeško življenje našega časa, znamenja časov in danosti tega sveta, kolikor se v njih udejanja Božji načrt za človekovo odrešenje.«³⁶¹

– Postaviti zakramente znotraj zgodovine odrešenja z mistagoško katehezo, ki »... znova in znova prebira in podoživlja vse te velike dogodke zgodovine odrešenja v 'danes' ... liturgije«. ³⁶² Odnos do zgodovinsko odrešenjskega »danes« je bistven pri tej katehezi. Tako kateheza pomaga katehumenom in katehiziranim »... da se odpro »duhovnemu« umevanju odrešijske ekonomije ...«. ³⁶³

– »Dela in besede« razodetja napotijo k »skrivnosti, vsebovani v njih«. ³⁶⁴ Kateheza bo pomagala napraviti prehod od znamenja do skrivnosti. Vodila bo k temu, da se znotraj Jezusove človeške narave odkrije njegov položaj Božjega Sina, znotraj zgodovine Cerkve njena skrivnost kot »zakrament odrešenja«; znotraj »znamenj časov« sledi Božje navzočnosti in Božjega načrta. Kateheza bo tako pokazala značilno spoznavanje vere, »ki je spoznavanje po znamenjih«. ³⁶⁵

*Inkulturacija evangelijskega sporočila*³⁶⁶

109. Božja beseda je postala človek, ta človek, postavljen v čas in prostor, ukoreninjen v določeni kulturi: »Kristus se je s svojim učlovečenjem vključil v določene družbene in kulturne razmere ljudi, med katerimi je živel.«³⁶⁷ To je izvirna »inkulturacija« Božje besede in vzorec razmerja za vso evangelizacijo Cerkve, »poklicane, da vsadi moč evangelija v srce človeške kulture in posameznih kultur«. ³⁶⁸

»Inkulturacija«³⁶⁹ vere, po kateri se v čudoviti medsebojni izmenjavi sprejemajo »vsa bogastva narodov, ki so bila dana v dediščino Kristusu«, ³⁷⁰ je globok in celosten proces počasne

poti.³⁷¹ Ni preprosto zunanje prilagajanje, ki bi se v želji, da napravi krščansko sporočilo privlačnejše, omejilo, da ga na prekrije s površnim ličilom.

Gre, nasprotno, za to, da evangelij prodre v najbolj skrite plasti oseb in narodov in jih doseže »... življenjsko, v globino in do korenin«³⁷² njihovih kultur.

Vendar pa bodo morale pri tem delu inkulturacije krščanske skupnosti razlikovati: gre z ene strani za »privzemanje«³⁷³ teh kulturnih bogastev, ki so združljiva z vero, z druge strani pa tudi za pomoč pri »zdravljenju«³⁷⁴ in »preoblikovanju«³⁷⁵ tistih meril, načina mišljenja ali slogov življenja, ki so v nasprotju z Božjim kraljestvom. To razločevanje vodita dve temeljni načeli: »združljivost z evangelijem in povezanost z vesoljno Cerkvijo«³⁷⁶ Vse Božje ljudstvo se mora vključiti v ta proces, ki »... mora biti postopen, tako da je res izraz krščanske izkušnje skupnosti ...«³⁷⁷

110. Pri inkulturaciji vere se pred katehezo postavljajo različne naloge. Med temi je treba opozoriti na naslednje:

- Glavni dejavnik inkulturacije je cerkvena skupnost. Izraz in prav tako učinkovito sredstvo za to nalogo predstavlja katehet, ki mora poleg globoke vere imeti živ socialni čut in mora biti dobro ukoreninjen v svojem kulturnem okolju.³⁷⁸

- Potrebno je pripraviti krajevne katekizme, ki naj ustrezajo zahtevam različnih kultur³⁷⁹ in predstavljajo evangelij, sledeč navdihom, vprašanjem in problemom, ki se pojavljajo v teh kulturah.

- Udejanjati ustrezno inkulturacijo v katehumenatu in v katehetskih ustanovah, tako da s preudarnostjo vključujejo govorico (jezik), simbole in vrednote kulture, v kateri živijo katehumeni in katehizirani.

Predstavljati krščansko sporočilo tako, da napravi sposobne dati »razlog upanja, ki je v njih« (1 Pt 3,15) tiste, ki so poklicani, da oznanjajo evangelij sredi kultur, ki so večkrat pogske in včasih pokrščanske. Dobra apologetika, ki naj pomaga dialogu med vero in kulturo, je danes nepogrešljiva.

Celovitost evangelijskega sporočila

111. Pri nalogi inkulturacije vere mora kateheza posredovati evangelijsko sporočilo v njegovi celovitosti in čistosti. Jezus

oznanja evangelij v celoti: »Razodel sem vam vse, kar sem slišal od svojega Očeta« (Jn 15,15). Isto celovitost zahteva Jezus od svojih učencev, ko jih pošilja z nalogo: »... in jih učite spolnjevati vse, kar koli sem vam zapovedal« (Mt 28,19). Zato je temeljno merilo kateheze to, da ohrani celovitost sporočila in se izogiba okrnjenih ali popačenih predstavitev: »Da bo podaritev vere tistega, ki postane Kristusov učenec, popolna, ima ta pravico, da prejme 'besedo vere' ne le nepopačeno in nezmanjšano, ampak polno in celotno v vsej njeni trdnosti in moči.«³⁸⁰

112. Dve tesno povezani razsežnosti sta podvrženi temu merilu:

– Predstaviti evangeljsko sporočilo *celovito*, ne da bi po tihem prešli kakšen temeljni vidik ali delali izbor iz zaklada vere.³⁸¹ Nasprotno, kateheza »mora skrbeti, da se zaklad krščanskega sporočila oznanja zvesto v njegovi celovitosti«,³⁸² Vendar se mora to izpolniti zlagoma, po zgledu Božje pedagogike, s kakršno je Bog ravnal in se razodeval po stopnjah. Celovitost je potrebno spremljati z ustreznim prilagajanjem.

Zato kateheza izhaja iz preproste predložitve celotne ureditve krščanskega sporočila in ga na primeren način razloži po sposobnosti naslovljencev. Ne da bi se omejevala pri tej začetni ekspoziciji, bo kateheza postopno predložila sporočilo vsakikrat na širši in jasnejši način, po sposobnosti katehiziranca in po lastnem značaju kateheze.³⁸³ Ti dve ravni celostne ekspozicije sporočila se imenujeta »*intenzivna integriteta*« in »*ekstenzivna integriteta*«.

– Predstaviti *pristno* evangeljsko sporočilo v vsej njegovi čistosti, ne da bi iz strahu pred zavračanjem okrnili njegove zahteve, in ne da bi nalagali težka bremena, ki jih sporočilo ne obsega, kajti Gospodov jarem je prijeten.³⁸⁴

Merilo pristnosti je tesno povezano z merilom inkulturacije, kajti ta ima vlogo »prevajanja«³⁸⁵ bistva sporočila v določeno kulturno govorico (jezik). Pri tej nujni nalogi je vedno neka napetost: »Evangelizacija izgubi veliko svoje moči in učinkovitosti, če ne upošteva konkretnega ljudstva, na katerega se obrača ...«, vendar pa »je v nevarnosti, da izgubi svojo dušo in se notranje izprazni, če pod pretvezo, da jo je treba prevesti, izvotlimo ali popačimo njeno vsebino.«³⁸⁶

113. V tem zapletnem odnosu med inkulturacijo in integriteto krščanskega sporočila je merilo, po katerem se je treba ravnati, merilo evangelijske naravnosti »misijonske odprtosti za celostno odrešenje sveta«, ³⁸⁷ Ta odprtost mora znati povezati sprejetje zares človeških in verskih vrednot, onstran vsake nepremične zaprtosti, z misijonsko zavzetostjo, da oznanja vso resnico evangelija, ne da bi padla v lahke prilagoditve, ki bi mogle oslabiti moč evangelija in Cerkev sekularizirati. Evangeljska pristnost izključuje obe drži, ki sta nasprotni pravemu pomenu poslanstva.

Organsko in po stopnjah razvrščeno (hierarhizirano) sporočilo

114. Sporočilo, ki ga kateheza podaja, ima »organski in po stopnjah razvrščen značaj«, ³⁸⁸ sestavlja skladno in življenjsko sintezo vere. Ureja se s kristocentričnega vidika okrog skrivnosti Svete Trojice, kajti ta skrivnost je »izvir vseh drugih skrivnosti vere; je luč, ki jih razsvetljuje ...«, ³⁸⁹ Izhajajoč iz te skrivnosti, zahteva skladnost celote sporočila »hierarhijo resnic«, ³⁹⁰ kolikor je različna povezava vsake od njih s temeljem vere. Vendar pa hierarhija »ne pomeni, da bi nekatere resnice manj pripadale veri kot druge, ampak samo to, da se nekatere resnice naslanjajo na druge, ki so pomembnejše in jih te osvetljujejo«. ³⁹¹

115. Vsi vidiki in razsežnosti krščanskega sporočila so udeleženi pri tej po stopnjah razvrščeni ureditvi:

– Zgodovina odrešenja, ko pripoveduje o »čudovitih Božjih delih« (*mirabilia Dei*), to, kar je storil, kar dela in bo storil za nas, se osredinja na Jezusa Kristusa, »središče zgodovine odrešenja«, ³⁹² Priprava na evangelij v Stari zavezi, polnost razodetja v Jezusu Kristusu in čas Cerkve sestavljajo vso odrešenijsko zgodovino, katere stvarjenje in eshatologija sta njen začetek in njen cilj.

– Apostolska veroizpoved (simbol) kaže, kako je Cerkev vedno hotela predstavljati krščansko skrivnost v življenjski sintezi. Ta veroizpoved je sinteza in ključ branja vsega Svetega pisma in vsega nauka Cerkve, ki se hierarhično (po stopnjah) ureja krog nje. ³⁹³

- Tudi zakramenti so organska celota, ki kot preroditvene sile izvirajo iz velikonočne skrivnosti Jezusa Kristusa in sestavljajo »organizem, v katerem ima vsak posamezen zakrament svoje življenjsko mesto.«³⁹⁴ Evharistija zavzema v tem organizmu kot »zakrament zakramentov« edinstveno mesto: vsi drugi zakramenti so naravnani nanjo kot na svoj cilj.³⁹⁵

- Dvojna zapoved ljubezni do Boga in do bližnjega je – v moralnem sporočilu – hierarhija (lestvica) vrednot, ki jo je Jezus sam postavil: »Na teh dveh zapovedih stoji vsa postava in preroki« (Mt 22,40). Če se ljubezen do Boga in ljubezen do bližnjega, ki povzemata deset zapovedi, uresničujeta v duhu evangelijskih blagrov, pomenita *magno charto* (*veliko listino*) krščanskega življenja, ki jo je Jezus razglasil v Govoru na gori.³⁹⁶

- Očenaš, ki povzema bistvo evangelija, podaja v kratkem in po stopnjah neizmerna bogastva molitve, vsebovana v Svetem pismu in v vsem življenju Cerkve. Ta molitev, ki jo je Jezus sam predložil učencem, izraža otroško zaupanje in najgloblje želje, s katerimi se človek lahko obrača na Boga.³⁹⁷

Pomembno sporočilo za človeka

116. Božja beseda pri učlovečenju prevzema človeško naravo v vsem, razen v grehu. Tako je Jezus Kristus, ki je »*podoba nevidnega Boga*« (Kol 1,15), tudi popoln človek. Od tod razumemo, da »samo v skrivnosti učlovečene Besede res v jasni luči zasije skrivnost človeka.«³⁹⁸

Pri predstavljanju krščanskega sporočila kateheza ne kaže samo, kdo je Bog in kakšen je njegov odrešitelski načrt, temveč tudi, kot je storil Jezus sam, v polnosti odkriva človeka človeku in mu razodeva njegovo najvišjo poklicanost.³⁹⁹ Razodetje namreč »... ni ločeno od življenja in tudi ni njegovo nasprotje. Saj je naravnano na zadnji smisel bivanja, ki ga vsega razsvetljuje, da mu daje navdihe ali ga preizkuša v luči evangelija.«⁴⁰⁰

Odnos krščanskega sporočila do človeške izkušnje ni preprosto metodološko vprašanje, ampak izvira iz samega namena kateheze, ki skuša človeško osebo povezati v občestvo z Jezusom Kristusom. V svojem zemeljskem življenju je v polnosti živel svojo človeško naravo: »S človeškimi rokami je delal, s

človeškim razumom je razmišljal, s človeško voljo je deloval, s človeškim srcem je ljubil.«⁴⁰¹ Zato »vse, kar je Jezus živel, stori, da bi mi mogli to živeti v njem in da bi on to živel v nas.«⁴⁰² Kateheza deluje za to identiteto človeške izkušnje med Jezusom Učiteljem in učencem in uči misliti kot on, delati kot on, ljubiti kot on.⁴⁰³ Živeti občestvo s Kristusom pomeni doživljati izkušnjo novega življenja milosti.⁴⁰⁴

117. Iz tega izrazito kristološkega razloga se mora kateheza pri podajanju krščanskega sporočila »truditi, da ljudi osvesti o njihovih najpomembnejših osebnih in družbenih izkušnjah. Prizadevati si mora tudi, da v luči evangelija osvetli vprašanja, ki se porajajo ob takih položajih, tako da spodbudi v ljudeh resnično željo, da bi preoblikovali način svojega življenja.«⁴⁰⁵ V tem smislu:

- Pri prvi evangelizaciji, lastni predkatehumenatu ali predkatehezi, bo potrebno evangelij oznanjati v tesni zvezi s človeško naravo in njenimi težnjami ter pokazati, kako evangelij v polnosti izpolni človeško srce.⁴⁰⁶

- Pri svetopisemski katehezi si bo kateheza prizadevala razložiti sedanje človeško življenje v luči izkušenj, ki so jih živeli izraelsko ljudstvo, Jezus Kristus in cerkvena skupnost, v kateri Duh vstalega Kristusa živi in nenehno deluje.

- Pri razlagi veroizpovedi bo kateheza pokazala, kako so velike teme vere (stvarjenje, izvirni greh, učlovečenje, velika noč, binkošti, eshatologija ...) vedno vir življenja in luči za človeško bitje.

- Moralna kateheza bo učila, v čem obstaja življenje, vredno evangelija,⁴⁰⁷ predstavila bo evangeljske blage kot duh, ki preveva dekalog (deset božjih zapovedi), in jih ukoreninila v človeške kreposti, navzoče v človekovem srcu.⁴⁰⁸

- V liturgični katehezi bo moral biti stalen odnos do velikih človeških izkušenj, ki jih predstavljajo znamenja in simboli liturgičnega dejanja, začenši z judovsko in krščansko kulturo.⁴⁰⁹

*Metodološko načelo za predstavljanje sporočila*⁴¹⁰

118. Navodila in merila, označena v tem poglavju, »ki zadevajo podajanje vsebine kateheze, morajo biti prisotna in dejavna v različnih vrstah kateheze: v biblični in liturgični katehezi, v

priročnikih krščanskega nauka, v razlagi konkretnih okoliščin človeškega bivanja, itd».⁴¹¹

Iz teh meril in navodil pa ni mogoče določati reda, po katerem naj bi se razlaga vsebine ravnala. »V današnjih katehetskikh razmerah se namreč lahko zgodi, da metodološki ali pedagoški razlogi svetujejo, naj bi bogato vsebino kateheze podajali tako ali drugače.«⁴¹² Mogoče je začeti pri Bogu in priti do Kristusa in nasprotno; prav tako je mogoče začeti pri človeški osebi in priti k Bogu in nasprotno. Uporaba določenega reda pri podajanju sporočila je odvisna od okoliščin in stopnje vere pri tistem, ki mu je kateheza namenjena.

Potrebno je poiskati pedagoški način, ki najbolj ustreza okoliščinam življenja cerkvene skupnosti ali naslovljencem kateheze. Zato je potrebno pozorno poiskati poti in načine, ki najbolj ustrezajo različnim razmeram.

Naloga škofov je, da glede tega izdajo natančnejša navodila in poskrbijo za njihovo uporabo v katehetskikh pravilnikih, katekizmih za različne starosti in kulturne razmere in z drugimi sredstvi, ki jih imajo za najbolj primerne.⁴¹³

OPOMBE

²⁹⁷ OK 27.

²⁹⁸ Prim. BR 10 a in b; 1 Tim 6,20 in 2 Tim 1,14.

²⁹⁹ Prim. Mt 13,52.

³⁰⁰ BR 13.

³⁰¹ Prav tam.

³⁰² BR 10.

³⁰³ »Vir« poudarja enotnost Božje besede, pojem razodetja v BR. OK 27 govori o viru kateheze. Uporablja pa se kljub temu tudi navadni katehetski izraz *vir*, da se izrazi konkretne kraje, od koder kateheza črpa svoje sporočilo; prim. SKP (1971) 45.

³⁰⁴ Prim. SKP (1971) 45b.

³⁰⁵ BR 9.

³⁰⁶ Prav tam.

³⁰⁷ BR 10b.

³⁰⁸ BR 10c.

³⁰⁹ Prim. MPD 9.

³¹⁰ Prim. KKC 426-429; OK 5-6; SKP (1971) 40.

³¹¹ BR 5.

³¹² SKP (1971) 41a; prim. SKP (1971) 39, 40, 44.

- 313 CS 10.
 314 OK6.
 315 Prim. 1 Kor 15,1-4; OE 15e, f.
 316 OK 11b.
 317 KKC 139.
 318 Prim. Jn 14,6.
 319 Izraz »Eden od Trojice« je uporabil V. cerkveni koncil v Carigradu (leta 553). To se omenja v KKC 468.
 320 KKC 234; prim. KKC 2157.
 321 SKP (1971) 41; prim. Ef 2,18.
 322 Prim. SKP (1971) 41.
 323 Prim. KKC 258, 236 in 259.
 324 Prim. KKC 236.
 325 KKC 450.
 326 Prim. KKC 1702; 1878. SSP 40-krat uporabi izraz »vzor enotnosti«, nanašajoč se na to temo. KKC imenuje občestvo Svete Trojice »vir in merilo resnice vsakega odnosa«.
 327 C 4b, ki dobesedno navaja sv. Ciprijana, *De dominica oratione* 23.
 328 Prim. OE 11-12; OP 12-20; KKC 541-556.
 329 Liturgija Cerkve se na velikonočno vigilijo takole izraža: »Vsi odrešeni naj spoznajo, da je bilo stvarjenje sveta čudovito delo, še čudovitejše pa ob dopolnitvi časov odrešenje sveta z daritvijo našega velikonočnega Jagnjeta Jezusa Kristusa«
 330 OE 9.
 331 OK 25.
 332 OE 26.
 333 Ta dar odrešenja nam prinaša »opravičenje po milosti vere in zakramentov Cerkve. Ta milost nas osvobaja od greha in nas vodi v občestvo z Bogom« (KS 52).
 334 OE 27.
 335 Prim. C 3 in 5.
 336 Prim. OP 16.
 337 CS 39.
 338 C 5.
 339 OP 20.
 340 OE 28.
 341 Prim. OE 30-35.
 342 OE 30.
 343 OS 57; prim. KKC 2444.
 344 OE 30.
 345 OE 32; prim. SSP 41 in OP 58.
 346 OE 32.
 347 OE 33; prim. KS: to Navodilo je obvezna oporna točka za katehezo.
 348 KS 71.
 349 OS 57; KS 68; prim. SSP 42; KKC 2443-2449.

- 350 KS 68.
- 351 SSP 41; prim. KS 77. Sinoda 1971 je obravnavala za katehezo osnovno pomembno temo: *Vzgoja za pravičnost*;
- 352 RICA 75; prim. KKC 1253.
- 353 Prim. KKC 172-175, kjer se ob sv. Ireneju iz Liona analizira vse bogastvo, ki jo vsebuje stvarnost ene same vere.
- 354 KKC 815.
- 355 OE 61, ki povzema po sv. Gregoriju Velikemu in po Didahé.
- 356 KKC 1076.
- 357 SKP (1971) 44.
- 358 Sveti očetje so utemeljevali katehezo na pripovedovanje odrešenjskih dogodkov; hoteli so krščanstvo ukoreniniti v čas ter pokazati, da odrešenjska zgodovina ni le neka verska filozofija; hoteli so tudi jasno pokazati, da je Kristus središče te zgodovine.
- 359 KKC 54-64. Tu je temeljni odnos za biblijsko katehezo, navajajo se najpomembnejše *dobe* razodetja, v katerih je Zaveza temeljni ključ; prim. KKC 1081 in 1093.
- 360 Prim. BR 4.
- 361 SKP (1971) 11.
- 362 KKC 1095; prim. 1075; KKC 1116; KKC 129-130 in 1093-1094.
- 363 KKC 1095; KKC v št. 1075 nakaže induktivni značaj te »mistagoške kateheze«, kajti »prehaja od vidnega k nevidnemu, od znamenja k temu, na kar znamenje kaže, od »zakramentov« k »skrivnostim.«
- 364 BR 2.
- 365 SKP (1971) 72; prim. KKC 39-43.
- 366 Prim. IV. del, 5. pogl.
- 367 M 10; prim. M 22a.
- 368 OK 53; priom. OE 20.
- 369 Izraz »*inkulturacija*« je vzet iz raznih dokumentov učiteljstva. Glej: OK 53; OP 52-54. Pojem »kultura«, tako v splošnem kot v »sociološkem in etnološkem« pomenu, je bil pojasnjen v CS 53; in tudi v KL 44a.
- 370 M 22a; prim. C 13 in 17; CS 53-62; SKP (1971) 37.
- 371 Prim. OP 52b, govori o »dolgi dobi«, ki jo zahteva inkulturacija.
- 372 OE 20; prim. OE 63; OP 52.
- 373 C 13b uporabljaja izraz »goji in privzema« (*fovet et assumit*).
- 374 C 17 se izraža: »*sanare, elevare et consummare*«, »se ozdravlja, povzdiguje in izpopolnjuje«.
- 375 OE 19.
- 376 OP 54a.
- 377 OP 54b.
- 378 Prim. GCM, 12.
- 379 Prim. KKC 24.
- 380 OK 30.
- 381 Prim. *prav tam*.
- 382 SKP (1971) 38a.

- 383 Prim. SKP (1971) 38b.
 384 Prim. Mt 11,39.
 385 OE 63 uporablja izraza »*transferre*« in »*translatio*«; prim. OP 53b.
 386 OE 63c; prim. OK 53c in OK 31.
 387 Sinoda 1985, II, D, 3; prim. OE 65.
 388 OK 31, ki prav tako razloži celotnost spodočila; prim. SKP (1971) 39 in 43.
 389 KKC 234.
 390 E 11.
 391 SKP (1971) 43.
 392 SKP (1971) 41.
 393 Sv. Ciril Jeruzalemski glede simbola vere parvi: *»Ta sinteza vere ni bila sestavljena po ljudskih mnenjih, temveč je bilo iz vsega Sv. pisma zbrano to, kar je v njem najpomembnejšega, da bi v simbolu podali nauk vere v njegovi celoti.«* (*Catecheses illuminandorum*, 5, 12). Tekst je tudi v KKC 186; prim. KKC 194.
 394 KKC 1211.
 395 KKC 1211.
 396 Sv. Avguštin predstavlja govor na gori kot »popolno listino krščanskega življenja ..., ki vsebuje vse potrebne zapovedi za krščansko življenje« (*De sermone Domini in monte*, 1, 1: CCL 35; prim. OE 8.
 397 Očenaš je v resnici »povzetek vsega evangelija« (Tertulijan, *De oratione*, 1); »Preglejte vse molitve v Svetem pismu in ne verjamem, da bi mogli najti nekaj, Kar ni obseženo v Gospodovi molitvi« (Sv. Avguštin, *Epistola*, 130, pogl.12).
 398 CS 22a.
 399 Prim. *pravtam*.
 400 OK 22c; prim. OE 29.
 401 CS 22b.
 402 KKC 521; prim. KKC 519-521.
 403 Prim. OK 20b.
 404 Prim. Rim 6,4.
 405 SKP (1971) 74; prim. OK 29.
 406 Prim. M 8a.
 407 Prim. Flp 1,27.
 408 Prim. KKC 1697.
 409 Prim. KKC 1145-1152.
 410 Prim. III. del, 2. pogl.
 411 SKP (1971) 46.
 412 OK 31.
 413 Prim. ZCP 775, par. 1-3.

Drugo poglavje

»TO JE NAŠA VERA, TO JE VERA CERKVE«

»Vse Pismo je navdihnjeno od Boga in koristno za poučevanje, svarjenje, za popoljševanje in vzgojo v pravičnosti, da bi bil Božji človek popoln in pripravljen za vsako dobro delo« (2 Tim 3,16).

»Stojte trdno in se držite izročil, o katerih vas je poučila bodisi naša beseda bodisi naše pismo« (2 Tes 2,15).

119. To poglavje razmišlja o vsebini kateheze, kot jo podaja Cerkev v povzetkih vere, ki jo službeno izdela in predloži v svojih katekizmih.

Cerkev je vedno uporabljala formulacije vere, ki v kratki obliki vsebujejo bistvo tega, kar veruje in živi: novozavezna besedila, simbole ali veroizpovedi, liturgične obrazce in evharistične molitve. Pozneje so imeli za primerno nuditi širšo razlago vere na način organske sinteze po katekizmih. Ti so bili v zadnjih stoletjih izdelani v številnih krajevnih Cerkvah. V dveh zgodovinskih trenutkih, na tridentinskem koncilu in v naših dneh se je zdelo primerno dati organsko razlago vere s Katekizmom vesoljnega značaja, kot oporno besedilo za katehezo vse Cerkve. To je storil Janez Pavel II. z razglasitvijo *Katekizma katoliške Cerkve* 11. oktobra 1992.

To poglavje želi predstaviti službena sredstva Cerkve, katekizme, v razmerju do katehetske dejavnosti.

Na prvem mestu bomo razmišljali o *Katekizmu katoliške Cerkve* in skušali razjasniti vlogo, ki jo ima v celoti cerkvene kateheze. Potem bomo analizirali potrebo krajevnih katekizmov, ki imajo namen prilagoditi vsebino vere različnim razmeram in kulturam, in bomo predložili nekaj navodil za olajšanje njihovih izdelav. Cerkev – ob razmišljanju o bogastvu vsebine vere, razložene v sredstvih, ki jih škofje predlagajo Božjemu ljudstvu

in ki kot »simfonija«⁴¹⁴ izražajo to, kar veruje, slavi in živi – izpoveduje: »To je naša vera, to je vera Cerkve.«

Katekizem katoliške Cerkve in Splošni pravilnik za katehezo

120. Katekizem katoliške Cerkve in Splošni pravilnik za katehezo sta dve različni in dopolnilni sredstvi za službo katehetske dejavnosti Cerkve.

- Katekizem katoliške Cerkve je »prikaz vere Cerkve in katoliškega nauka, ki ju izpričuje ali osvetljuje Sveto pismo, apostolsko izročilo in cerkveno učiteljstvo«,⁴¹⁵

- Splošni Pravilnik za katehezo je predloga »temeljnih teološko-pastoralnih načel, povzetih iz cerkvenega učiteljstva in na poseben način iz ekumenskega 2. vatikanskega cerkvenega zbora, s katerimi hoče ustrezneje usmerjati in usklajati«⁴¹⁶ katehetsko dejavnost Cerkve.

Obe sredstvi, vzeti vsako glede na njuno vrsto in njuno posebno veljavo, se med seboj dopolnjujeta.

- Katekizem katoliške Cerkve je dejanje papeževega učiteljstva, s katerim v našem času v moči apostolske avtoritete normativno povzema celotnost katoliške vere in jo daje predvsem Cerkvam kot oporno besedilo za verodostojno razlago vsebine vere.

- Splošni pravilnik za katehezo ima s svoje strani veljavo, ki jo daje Sveti sedež takim sredstvom usmerjanja s tem, da jih odobri in potrdi. Je službeni pripomoček za posredovanje evangeljskega sporočila in za celoto katehetskega dela.

Dopolnilni značaj obeh sredstev opravičuje dejstvo, kot je že bilo rečeno v Uvodu, da Splošni pravilnik za katehezo ne posebej posebnega poglavja za razložitev vsebine vere, kot je bilo v Splošnem katehetskem pravilniku leta 1971 pod naslovom »*Poglavitne sestavine krščanskega sporočila*«,⁴¹⁷ Zato glede vsebine sporočila Splošni pravilnik za katehezo usmerja h *Katekizmu katoliške Cerkve*, katerega metodološko sredstvo hoče biti za njegovo konkretno uporabo.

Predstavitev *Katekizma katoliške Cerkve*, ki ga v naslednjem razlagamo, ni izdelana ne za povzetek ne za potrditev tega sredstva cerkvenega učiteljstva, temveč zato, da bi olajšala umevanje in sprejemanje Katekizma pri katehetskem delu.

KATEKIZEM KATOLIŠKE CERKVE

Namen in narava Katekizma katoliške Cerkve

121. *Katekizem katoliške Cerkve* v uvodu nakazuje svoj cilj: »Cilj pričujočega katekizma je predstaviti organski in sintetičen pregled bistvenih in temeljnih vsebin katoliškega nauka tako o veri kakor o morali, v luči 2. vatikanskega koncila in celotnega izročila Cerkve.«⁴¹⁸

Cerkveno učiteljstvo je s *Katekizmom katoliške Cerkve* hotelo napraviti uslugo za naš čas, s tem da ga je priznalo za:

– »veljavno in zakonito orodje v službi cerkvenega občestva«. ⁴¹⁹ Želi utrjevati vez edinosti s tem, da olajša učencem Jezusa Kristusa »izpoved ene same vere, prejete od apostolov«, ⁴²⁰

– »zanesljivo pravilo za poučevanje vere«, ⁴²¹ Spričo zakoni-te pravice vsakega krščenega, da od Cerkve spozna to, kar je prejel, in to, v kar veruje, daje *Katekizem katoliške Cerkve* jasen odgovor. Zato ga je obvezno treba upoštevati pri katehezi in drugih oblikah službe Besede;

– »oporno besedilo pri sestavljanju katekizmov ali priročnikov v raznih pokrajinah«, ⁴²² *Katekizem katoliške Cerkve* namreč »noče spodriniti krajevnih katekizmov«, ⁴²³ temveč opogumiti in podpreti »sestavljanje novih krajevnih katekizmov, ki upoštevajo različne razmere in kulture, ki pa skrbno ohranjajo edinost vere in zvestobo katoliškemu nauku«, ⁴²⁴

Narava ali značaj tega dokumenta cerkvenega učiteljstva obstaja v dejstvu, da se predstavlja kot organska splošno veljavna sinteza vere. V tem se razlikuje od drugih dokumentov učiteljstva, ki nimajo namena dajati tako sintezo. Različen je tudi od krajevnih katekizmov, ki so v občestvu s cerkveno skupnostjo namenjeni določenemu delu Božjega ljudstva.

Razčlenitev Katekizma katoliške Cerkve

122. *Katekizem katoliške Cerkve* se razčlenjuje okrog štirih temeljnih razsežnosti krščanskega življenja. To so: izpoved vere, liturgično slavlje, evangelijska morala in molitev. Te štiri razsežnosti izhajajo iz istega jedra, iz *krščanske skrivnosti*. Ta skrivnost:

- »je predmet vere (*prvi del*);
- se slavi in posreduje v liturgičnih dejanjih (*drugi del*);
- je navzoča, da razsvetljuje in podpira Božje otroke pri njihovem delovanju (*tretji del*);
- utemeljuje našo molitev, katere prednostni izraz je oče-naš, in pomeni predmet naše prošnje, naše hvale in naše priprošnje (*četrti del*)«. ⁴²⁵

To besedilo v štirih delih razvija bistvene vidike vere:

- verovati v Boga Stvarnika, Enega in Trojnega, in v njegov odrešitveni načrt;
- prejemati od njega posvečenje v zakramentalnem življenju;
- ljubiti ga z vsem srcem in ljubiti bližnjega kakor sam sebe;
- moliti v pričakovanju prihoda njegovega kraljestva in srečanja z njim iz obličja v obličje.

Katekizem katoliške Cerkve je tako v zvezi z vero, kot jo verujemo, slavimo, živimo in molimo, in pomeni klic k celostni krščanski vzgoji.

Besedilo *Katekizma katoliške Cerkve* vodi h globoki edinstnosti krščanskega življenja. V njem gre za izrecen medsebojni odnos med »*lex orandi*«, »*lex credendi*« in »*lex vivendi*« (med »zakonom molitve«, »zakonom verovanja« in »zakonom življenja«). »Bogoslužje samo je molitev: izpovedovanje vere najde svoje pravo mesto v obhajanju bogoslužja. Milost, sad zakramentov, je nenadomestljivi pogoj krščanske dejavnosti, podobno kakor udeležba pri bogoslužju Cerkve terja vero. Če se vera ne dopolnjuje v delih, je mrtva in ne more obroditi sadov večnega življenja.« ⁴²⁶

S tradicionalno razdelitvijo na štiri stebre, ki podpirajo prikaz vere (*veroizpoved, zakramenti, deset zapovedi, očenaš*), ⁴²⁷ je *Katekizem katoliške Cerkve* verska opora pri vzgajanju za štiri temeljne naloge kateheze ⁴²⁸ in za sestavo krajevnih katekizmov, ne da bi hotel ne prvim ne drugim nalagati določeno obliko. Najustreznejši način za ureditev sestavin vsebine kateheze mora ustrezati konkretnim zadevnim okoliščinam in ne sme biti določen za vso Cerkev po Splošnem katekizmu. ⁴²⁹ Popolna zvestoba katoliškemu nauku je združljiva z bogato različnostjo v načinu podajanja nauka.

Navdih Katekizma katoliške Cerkve: trinitarična kristocentričnost in vzvišenost človekove poklicanosti

123. Nosilna os *Katekizma katoliške Cerkve* je Jezus Kristus, »pot, resnica in življenje« (Jn 14).

Katekizem katoliške Cerkve, osredinjen v Jezusu Kristusu, se usmerja v dve smeri: naproti Bogu in naproti človeku.

– Skrivnost Boga, Enega in Troedinega, in njegova odrešitvena ekonomija navdihuje in od znotraj gradi po stopnjah *Katekizem katoliške Cerkve* v njegovi celoti in v njegovih delih. Izpoved vere, liturgija, evangeljska morala in molitev imajo v Katekizmu katoliške Cerkve trinitarični navdih, ki prešinja vse delo kot vodilna nit.⁴³⁰ Ta središčna navdihovalna prvina daje besedilu globok verski značaj.

– Skrivnost človeške osebe predstavlja *Katekizem katoliške Cerkve* na svojih straneh in predvsem v nekaterih, posebej pomembnih poglavjih: »Človek je zmožen Boga«, Človekova poklicanost je življenje v Duhu«... in še drugih.⁴³¹ Ta nauk, gledan v luči človeške narave Jezusa, popolnega človeka, kaže vzvišeno poklicanost in ideal popolnosti, h kateremu je človek poklican.

Dejansko se ves nauk *Katekizma katoliške Cerkve* lahko povzame v tej koncilski misli: »Jezus Kristus, ... z razodetjem Očeta in njegove ljubezni človeku v polnosti razodeva človeka in mu odkriva njegovo najvišjo poklicnost.«⁴³²

Literarna zvrst Katekizma katoliške Cerkve

124. Pomembno je odkriti literarno zvrst *Katekizma katoliške Cerkve*, da bi upoštevali vlogo, ki mu jo oblast Cerkve pripisuje pri opravljanju in prenovi katehetske dejavnosti našega časa.

Glavne poteze, ki določajo literarno zvrst *Katekizma katoliške Cerkve*, so:

– *Katekizem katoliške Cerkve* je predvsem katekizem; je uradno besedilo učiteljstva Cerkve, ki z verodostojnostjo zbira v jasni obliki na način organske sinteze temeljne odrešitvene dogodke in resnice, ki izražajo skupno vero Božjega ljudstva in pomenijo nujno temeljno razmerje za katehezo.

– Iz dejstva, da je katekizem, *Katekizem katoliške Cerkve* zbira to, kar je temeljno in skupno v krščanskem življenju, ne

da bi predstavljal kot veri pripadajoče posebne razlage, ki so osebne hipoteze ali mnenja kakšne teološke šole.⁴³³

– *Katekizem katoliške Cerkve* je poleg tega katekizem splošnega značaja, dan vsej Cerkvi. V njem se predstavlja posodobljen povzetek vere, ki vsebuje nauk 2. vatikanskega koncila ter verska in moralna vprašanja naše dobe. Vendar pa si »po samem svojem namenu ta katekizem ne zastavlja naloge, da bi uresničil tiste prilagoditve prikaza krščanskega nauka in katehetskih metod, ki jih zahtevajo razlike kultur, starosti, duhovnega življenja, družbenih in cerkvenih položajev ljudi, ki jim je kateheza namenjena. Te nujne prilagoditve so stvar ustreznih katekizmov in še bolj tistih, ki poučujejo vernike.«⁴³⁴

Zaklad vere in Katekizem katoliške Cerkve

125. Drugi vatikanski koncil si zastavlja za glavno nalogo, da bolje varuje in podaja dragocen zaklad krščanskega nauka, da bi ga približal Kristusovim vernikom in vsem ljudem dobre volje.

Vsebina tega zaklada je Božja beseda, ki jo Cerkev ohranja. Ker si je učiteljstvo Cerkve zastavilo nalogo sestaviti ustrezno besedilo za poučevanje vere, je izbralo ta dragoceni zaklad novih in starih stvari, ki jih je imelo za najbolj ustrezne za dosego željenega cilja. *Katekizem katoliške Cerkve* se tako predstavlja v svoji osnovni službi: to je podpirati oznanjevanje evangelija in poučevanje vere, ki črpata svoje sporočilo iz zaklada izročila in Svetega pisma, zaupanega Cerkvi, da bi se uresničili s popolno pristnostjo. *Katekizem katoliške Cerkve* ni edini vir kateheze, ker kot dejanje cerkvenega učiteljstva ni višje od Božje besede, temveč ji samo služi. Vendar gre za zelo pomembno delo pristne razlage Božje besede, storjeno, da bi bil evangelij oznanjan in podajan v vsej resnici in čistosti.

126. V luči tega odnosa *Katekizma katoliške Cerkve* do zaklada vere je primerno pojasniti dve, za katehezo življenjsko pomembni vprašanji:

- odnos med Svetim pismom in *Katekizmom katoliške Cerkve* kot opornimi točkami za vsebino kateheze;
- odnos med katehetskim izročilom cerkvenih očetov z njegovim vsebinskim bogastvom in umevanja katehetskega procesa, in *Katekizmom katoliške Cerkve*.

Sveto pismo, Katekizem katoliške Cerkve in kateheza

127. Dogmatična konstitucija 2. vatikanskega koncila *O božjem razodeanju* je poudarila temeljno pomembnost Svetega pisma v življenju Cerkve. Skupaj s cerkvenim izročilom je predstavljeno »kot vrhovno pravilo vere«, ker »nespremenljivo podaja besedo Boga samega tako, da v besedah prerokov in apostolov odmeva glas Svetega Duha«. ⁴³⁵ Zato Cerkev želi, da ima v vsej službi Besede Sveto pismo vodilno mesto. Kateheza mora konkretno biti »verodostojen uvod za »lectio divina«, to je za branje Svetega pisma, opravljenega »po Duhu«, ki biva v Cerkvi«. ⁴³⁶

V tem pomenu »govoriti o izročilu in Svetega pismu kot viru kateheze ne pomeni samo, da jo v vztrajnem stiku s temi besedili prešinjajo svetopisemske in evangeljske misli, duh in naravnost, ampak mora tudi priklicati v spomin, da bo kateheza toliko bolj bogata in učinkovita, kolikor bolj bo besedila prebiral z istim umevanjem in srcem kakor Cerkev in se navdihovala iz razmišljanja in dvatisočletnega življenja Cerkve«. ⁴³⁷ Pri tem cerkvenem branju Svetega pisma v luči izročila opravlja *Katekizem katoliške Cerkve* zelo pomembno vlogo.

128. Sveto pismo in *Katekizem katoliške Cerkve* nastopata kot dve oporni točki za navdih vsega katehetskega delovanja Cerkve v našem času.

– Sveto pismo namreč kot »Božja beseda, kolikor je ob navdihovanju Božjega Duha pismeno zaznamovana«, ⁴³⁸ in *Katekizem katoliške Cerkve* kot pomemben sodoben izraz Cerkve in zanesljivo navodilo za poučevanje vere, sta vsak na svoj način in po njima lastni avtoriteti poklicana, da obogatita katehezo v sodobni Cerkvi.

– Kateheza podaja vsebino Božje besede na dva načina, s katerima jo Cerkev posreduje, jo pogloblja in živi: kot pripoved zgodovine odrešenja in kot razlago simbola vere. Sveto pismo in *Katekizem katoliške Cerkve* morata navdihovati tako biblično katehezo kot katehezo verskega nauka, ki posredujeta to vsebino Božje besede.

– Pri rednem razvoju kateheze je pomembno, da se katehumeni in katehiziranci lahko seznanjajo tako s Svetim pismom kot s krajevnim katekizmom. Kateheza končno ni drugo kot življenjsko in pomenljivo podajanje teh dokumentov vere. ⁴³⁹

Katehetsko izročilo svetih očetov in Katekizem katoliške Cerkve

129. V *zakladu vere* skupaj s Svetim pismom je vsebovano vse izročilo Cerkve. »Izjave cerkvenih očetov pričujejo za oživljajočo navzočnost tega izročila, katerega bogastvo se izliva v dejavnost in življenje Cerkve, ki veruje in moli.«⁴⁴⁰

Glede na toliko bogastvo nauka in pastorage zaslužijo pozornost nekateri vidiki:

- Odločilna pomembnost, ki jo očetje pripisujejo krstnemu katehumenatu pri oblikovanju delnih Cerkva.

- Napredujoče in postopno umevanje krščanskega oblikovanja, urejenega po stopnjah.⁴⁴¹ Očetje oblikujejo katehumenat ob navdihu Božje pedagogike. Pri katehumenskem procesu katehumen, kot Izraelci, prehodi pot, da dospe v obljubljeni deželo: krstno istovetenje s Kristusom.⁴⁴²

- Zgradba vsebine kateheze po stopnjah tega procesa. V patristični katehezi je pripoved zgodovine odrešenja imela prvenstveno vlogo. Ko je bil post že dobro v teku, so prešli na izročitev *simbola vere* in *očenaša* kot tudi na njuno razlago z vso njuno moralno vsebino. Ko so bili opravljeni zakramenti uvajanja, jih je mistagoška kateheza pomagala ponotranjiti in okušati.

130. *Katekizem katoliške Cerkve* s svoje strani prinaša katehezi veliko izročilo katekizmov.⁴⁴³ Iz velikega bogastva tega izročila velja tudi tu poudariti nekatere vidike:

- Spoznavna ali resničnostna razsežnost vere. Ta ni samo življenjski pristanek Bogu, temveč tudi privolitev razuma in volje razodeti resnici. Katekizmi nenehno Cerkvi kličejo v spomin potrebo, da imajo verniki, čeprav v preprosti obliki, organsko poznanje vere.

- Vzgoja za vero, dobro ukoreninjena v vseh svojih virih, zajema različne razsežnosti: vera v izpovedi, v slavljenju, v življenju in v molitvi.

Bogastvo patrističnega izročila in izročila katekizmov se steka v današnji katehezi Cerkve ter jo bogati tako v njenem pojmovanju kot v njenih vsebinah. Ta izročila spominjajo katehezo na sedem temeljnih prvin, ki jo sestavljajo: tri stopnje pripovedi zgodovine odrešenja: Stara zaveza, Jezusovo življenje

in zgodovina Cerkve; in štiri stebri razlage: simbol vere, zakramenti, dekalog in očenaš. S temi sedmimi *temeljnimi kamni*, temelji bodisi procesa kateheze uvajanja bodisi nenehne poti krščanskega zorenja, se lahko postavijo zgradbe različne arhitekture in izraza glede na naslovljence ali na različne kulturne okoliščine.

KATEKIZMI KRAJEVNIH CERKVA

*Krajevni katekizmi: njihova potreba*⁴⁴⁴

131. *Katekizem katoliške Cerkve* je dan vsem vernikom in vsakemu človeku, ki bi želel spoznati to, kar katoliška Cerkev veruje.⁴⁴⁵ Na prav poseben način je »določen, da opogumi in podpre sestavljanje novih krajevnih katekizmov, ki upoštevajo različne razmere in kulture, ki pa skrbno ohranjajo edinstvo vere in zvestobo katoliškemu nauku«.⁴⁴⁶

Dejansko so krajevni katekizmi, ki jih sestavijo ali odobrijo škofje ordinariji ali škofovske konference,⁴⁴⁷ neprecenljiva sredstva za katehezo, ki je »poklicana, da vsadi moč evangelija v srce človeške kulture in posameznih kultur«.⁴⁴⁸ Zaradi tega je Janez Pavel II. naslovil škofovskim konferencam vsega sveta priporočilo, naj se potrpežljivo, pa tudi s trdno odločnostjo lotijo zahtevnega dela v soglasju s Svetim sedežem, da bodo pripravili res dobre katekizme: zveste bistvenim prvinam razodetja, metodološko ustrezne današnjemu času in tako sposobne krščanske rodove novega časa vzgajati v trdni veri.⁴⁴⁹

Po krajevnih katekizmih Cerkev udejanja »božjo pedagogiko«,⁴⁵⁰ ki jo je Bog uporabil pri razodetju in je svojo govorico s pozorno skrbnostjo prilagodil naši naravi.⁴⁵¹ V krajevnih katekizmih Cerkev sporoča človeku evangelij tako, da bi ga mogel stvarno dojeti kot *veselo oznanilo* odrešenja. Krajevni katekizmi se spremenijo v otipljiv izraz »čudovitega sestopa«⁴⁵² Boga in njegove neizrekljive ljubezni⁴⁵³ do sveta.

Literarna zvrst krajevnega katekizma

132. Tri glavne poteze označujejo vsak katekizem, ki ga krajevna Cerkev sprejme za svojega: njegov uradni značaj, organska

in temeljna sinteza vere, ki jo podaja, ter dejstvo, da je dan, skupaj s Svetim pismom kot oporna točka za katehezo:

– Krajevni katekizem je namreč službeno besedilo Cerkve. Na določen način predoči »izročitev simbola vere« in »izročitev očenaša« katehumenom in krščencem. Zato je izraz dejanja izročila.

Službeni značaj krajevnega katekizma določa kakovostno razliko glede drugih sredstev za delo, koristnih pri katehetski pedagogiki (*učna besedila, neuradni katekizmi, navodila za katehete ...*).

– Poleg tega je vsak katekizem besedilo, ki ima značaj sinteze in temelja, v katerem se organsko in ob upoštevanju »hierarhije resnic« predstavljajo dogodki in temeljne resnice krščanske skrivnosti.

– Krajevni katekizem v svoji izvornosti predstavlja skupek »dokumentov razodetja in krščanskega izročila«, ⁴⁵⁴ ki so dani v bogati različnosti »govorice«, v kateri se izraža Božja beseda.

Krajevni katekizem se končno daje kot oporna točka, ki navdihuje katehezo. Sveto pismo in katekizem sta dva temeljna dokumenta nauka v procesu katehizacije, ki ju je vedno treba imeti pri roki. Čeprav sta Sveto pismo in katekizem sredstvi primarnega pomena, vendar nista edina: potrebna so namreč druga bolj neposredna sredstva za delo. ⁴⁵⁵ Zato se upravičeno vprašamo, ali mora službeni katekizem imeti pedagoške prvine ali pa se je, nasprotno, treba omejiti na to, da je samo sinteza verskega nauka in podaja samo vire.

Ker je katekizem sredstvo za katehetsko delo, ki je delo sporočanja, v vsakem primeru ustreza določenemu pedagoškemu navdihu in mora vedno v svoji vrsti jasno pokazati Božjo pedagogiko.

Najočitneje metodološka vprašanja so navadno tudi bolj skladna z drugimi sredstvi.

Vidiki prilagoditve v krajevnem katekizmu ⁴⁵⁶

133. *Katekizem katoliške Cerkve* kaže, kakšni so vidiki, ki jih je treba upoštevati pri prilagoditvi ali ureditvi organske sinteze vere, ki jo mora nuditi vsak krajevni katekizem. Ta sinteza vere mora vsebovati prilagoditve, ki jih zahtevajo »razlike kultur, starosti, duhovnega življenja, družbenih in cerkvenih položajev

ljudi, ki jim je kateheza namenjena«. ⁴⁵⁷ Tudi 2. vatikanski koncil s poudarkom potrjuje nujnost prilagoditve evangeljskega sporočila: »Takšno prilagojeno oznanjevanje razodete besede mora ostati zakon sleherne evangelizacije.« ⁴⁵⁸ Zato:

- Mora krajevni katekizem predstavljati sintezo vere glede na konkretno kulturo, v kateri živijo katehumeni in katehizirani. Zato bo vključila vse tiste »izvirne izraze življenja, obhajanja slavij in miselnost, ki so krščanska«, ⁴⁵⁹ ki so izšla iz lastnega kulturnega izročila in so sad dela in inkulturacije krajevnne Cerkve.

- Krajevni katekizem, »zvest sporočilu in zvest človeški osebi«, ⁴⁶⁰ predstavlja krščansko oznanilo na izviren način, blizu psihologiji, miselnosti in starosti konkretnega naslovljenca in zato v jasnem odnosu s temeljnimi izkušnjami njegovega življenja. ⁴⁶¹

- Posebno je treba upoštevati konkretno obliko dojemanja in življenja po veri v določeni družbi. Ni ista stvar sestavljati katekizem za okolje, v katerem vlada verska brezbriznost, ali pa za drugo okolje, ki je globoko religiozno. ⁴⁶² V vsakem katekizmu je treba zelo skrbno obravnavati razmerje vera-znanost.

- Navzoča socialna problematika, vsaj kar zadeva globlje strukturalne prvine (ekonomske, politične, družinske ...), je za pripravo katekizma pomemben dejavnik. Ob navdihu socialnega nauka Cerkve bo katekizem znal pokazati merila, nagibe in smernice delovanja, ki naj osvetljujejo krščansko navzočnost v omenjeni problematiki. ⁴⁶³

- Končno so predvsem konkretne cerkvene razmere, v katerih živi delna Cerkev, obvezen kontekst, na katerega se mora ozirati katekizem. Jasno, da tu ne gre za naključne zadeve, ki jih obravnavajo drugi dokumenti učiteljstva, temveč za trajnejše razmere, ki zahtevajo evangelizacijo z bolj posebnimi in določenimi poudarki. ⁴⁶⁴

Ustvarjalnost krajevnih Cerkva pri izdelavi katekizmov

134. Krajevnim Cerkvam je pri nalogi, da se s katekizmi prilagodijo, postavijo v razmere in inkulturirajo evangeljsko sporočilo za različne starosti, položaje in kulture, potrebna zanesljiva in zreła ustvarjalnost. Iz *zaklada vere*, zaupanega Cerkvi, morajo krajevnne Cerkve pod vodstvom Svetega Duha, notranjega

Učitelja, izbrati, urediti in izraziti vse tiste prvine, s katerimi je treba v določenih razmerah podati evangelij v vsej njegovi pristnosti.

Pri tej zahtevni nalogi je *Katekizem katoliške Cerkve* »oporno besedilo« za zagotovilo enotnosti vere. Splošni pravilnik za katehezo daje s svoje strani temeljna merila, ki morajo usmerjati predstavitev krščanskega sporočila.

135. Pri izdelavi krajevnih katekizmov je primerno spomniti na naslednje:

- Gre predvsem za izdelavo resnično prilagojenih in inkulturiranih katekizmov. V tem smislu je primerno razlikovati med katekizmom, ki prilagaja krščansko sporočilo različnim starostim, razmeram in kulturam, in tem, kar je le sinteza *Katekizma katoliške Cerkve* kot sredstvo za uvajanje v učenje tega katekizma. Obstajata torej dve različni vrsti.⁴⁶⁵

- Krajevni katekizmi imajo lahko škofijski, pokrajinski ali nacionalni značaj.⁴⁶⁶

- Kar zadeva zgradbo vsebin, dejansko škofje objavljajo katekizme z različnim izražanjem ali oblikovanjem. Kot je že bilo rečeno, je bil *Katekizem katoliške Cerkve* predložen kot oporna točka, ne želi pa se z njim nalagati vsej Cerkvi določeno oblikovanje katekizma. Tako obstajajo trinitarično oblikovani katekizmi, drugi so urejeni po dobah odrešenja, tretji po zelo zgoščeni svetopisemski in teološki temi (*Zaveza, Božje kraljestvo itd. ...*), četrti po razsežnosti vere, peti po liturgičnem (cerkvenem) letu.

- Kar zadeva način izražanja evangeljskega sporočila, vpliva ustvarjalnost katekizma tudi na samo oblikovanje vsebine.⁴⁶⁷ Jasno je, da mora katekizem v svojem načinu izražanja bistva nauka krščanskega sporočila ostati zvest zakladu vere. »Delne Cerkve so globoko notranje povezane z ljudmi, pa tudi s teženji, z bogastvom in mejami ter s tistimi načini molitve, ljubezni in gledanja na življenje in svet, ki so značilni za določeno človeško okolje. Te Cerkve imajo nalogo, da si bistveno vsebino evangeljskega oznanila globoko prilicijo in prisvojijo ter jo brez najmanjšega izdajstva nad njegovo bistveno resnico prelijejo v govorico, ki jo ti ljudje razumejo, nato pa to blagovest v isti govorici oznanjajo.«⁴⁶⁸

Pri tej občutljivi nalogi se je treba držati načela, ki ga izraža 2. vatikanski koncil: »Vedno iskati čimbolj primeren način, kako bi verski nauk posredovali ljudem svojega časa; nekaj drugega je namreč sam zaklad vere ali verske resnice, nekaj drugega pa je način, kako izraziti te resnice, seveda v istem pomenu in z isto vsebino«,⁴⁶⁹

Katekizem katoliške Cerkve in krajevni katekizmi: simfonija vere

136. *Katekizem katoliške Cerkve* in krajevni katekizmi, seveda vsak s svojo posebno veljavo, sestavljajo enotnost. So konkreten izraz »edinosti v isti apostolski veri«⁴⁷⁰ in hkrati izraz bogate različnosti v izražanju iste vere.

– *Katekizem katoliške Cerkve* in krajevni katekizmi skupaj s tistim, ki razmišlja o njihovi skladnosti, izražajo simfonijo vere: predvsem simfonijo, ki je v samem *Katekizmu katoliške Cerkve*, pripravljenem s sodelovanjem vsega episkopata katoliške Cerkve; in simfonija, ki izhaja iz njega in se razodeva v krajevnih katekizmih. Ta »simfonija«, ta »zbor glasov vesoljne Cerkve«,⁴⁷¹ ki se razodeva v krajevnih katekizmih, zvestih *Katekizmu katoliške Cerkve*, ima močan teološki pomen:

– Predvsem razodeva katolištvo Cerkve. Kulturna bogastva narodov se vključujejo v izražanje vere enotne Cerkve.

– *Katekizem katoliške Cerkve* in krajevni katekizmi izražajo tudi cerkveno občestvo, katerega »izpoved ene same vere«⁴⁷² je ena od vidnih vezi. Delne Cerkve, »v katerih in iz katerih obstaja ena in edina Kristusova Cerkev«,⁴⁷³ sestavljajo s celoto, z vesoljno Cerkvijo, »poseben odnos vzajemne notranjosti«,⁴⁷⁴ Enotnost med *Katekizmom katoliške Cerkve* in krajevnimi katekizmi dela to občestvo vidno.

– *Katekizem katoliške Cerkve* in krajevni katekizmi prav tako na jasen način izražajo stvarnost škofovske kolegialnosti. Škofje, vsak v svoji škofiji in skupaj kot kolegij, v občestvu s Petrovim naslednikom imajo največjo odgovornost za katehezo v Cerkvi.⁴⁷⁵

– *Katekizem katoliške Cerkve* in krajevni katekizmi po svoji globoki enotnosti in bogati različnosti so poklicani, da

bodo prenovitveni kvas kateheze Cerkve. Ko Cerkev, to je celotna skupnost Kristusovih učencev, gleda nanje s katoliškim in vesoljnim pogledom, lahko v resnici reče: »To je naša vera, to je vera Cerkve«.

OPOMBE

- ⁴¹⁴ Prim. ZV 2d.
⁴¹⁵ ZV 4a.
⁴¹⁶ SKP (1971) *Uvod*.
⁴¹⁷ SKP (1971) III. del, 2. pogl.
⁴¹⁸ KKC 11.
⁴¹⁹ ZV 4a; prim. ZV 4b.
⁴²⁰ KKC 815.
⁴²¹ ZV 4a; prim. ZV 4c.
⁴²² ZV 1f; prim. ZV 4c.
⁴²³ ZV 4d.
⁴²⁴ *Prav tam*.
⁴²⁵ ZV 3d.
⁴²⁶ ZV 3e.
⁴²⁷ Prim. KKC 13.
⁴²⁸ Prim. I. del 3. pogl. tega Pravilnika.
⁴²⁹ Prim. Kard. J. Ratzinger, *Il Catechismo della Chiesa Cattolica e l'ottimismo dei redenti*, v J. Ratzinger - C. Schönborn, *Breve introduzione al Catechismo della Chiesa cattolica*, Rim 1994, str. 26-27. (Izvirni nasl. *Kleine Hinführung zum Katechismus der Katholischen Kirche*, München 1993).
⁴³⁰ Prim. KKC 189-190; 1077-1109; 1693-1695; 2564; itd.
⁴³¹ Prim. KKC 27-49; 355-379; 1699-1756; itd.
⁴³² CS 22a.
⁴³³ Prim. (1971) 119.
⁴³⁴ KKC 24.
⁴³⁵ BR 21.
⁴³⁶ MPD 9c.
⁴³⁷ OK 27; prim. Sinoda 1985, II, B, a, 1.
⁴³⁸ BR 9.
⁴³⁹ Prim. MPD 9.
⁴⁴⁰ BR 8c.
⁴⁴¹ Drugi vatikanski koncil je spodbudil obnovo *katehumenata za odrasle* in poudaril njegovo potreno postopnost: »Obnoviti je treba katehumenat za odrasle, razdeljen na več stopenj« (B 71, 149).
⁴⁴² Značilno je kot primer Origenovo pričevanje: »Ko zapustiš teme malikovalnja in želiš priti k spoznanju Božjega zakona, tedaj si začel izhod iz

- Egipta. Ko si pridružen množici katehumenov in se začel pokoravati zapovedim Cerkve, tedaj si prešel Rdeče morje. Vsak dan ob postankih v puščavi poslušaj Božjo postavo in zri Mojzesov obraz, ki ti odkriva Gospodovo slavo. Ko pa dospeš do duhovnega studenca krsta ..., tedaj, ko si prekoračil Jordan ..., boš stopil v obljubljeno deželo» (Origen, *Homiliae in Jesu Nave*, IV, 1: SCR 71,149).
- 443 Prim. KKC 13.
- 444 Naslov zadeva samo službene katekizme, to je tiste, ki jih krajevni škof (ZCP 775,1) ali škofovsko konferenca (ZCP 775,2) prevzema za svoje. O neslužbenih katekizmihih (ZCP 827,1) in drugih pripomočkih za delo kateheze (SKP 1971) se obravnava v V. delu, 4. pogl.).
- 445 ZV 4c.
- 446 ZV 4d.
- 447 Prim. ZCP 775.
- 448 OK 53a; prim KKC 24.
- 449 OK 50.
- 450 BR 15.
- 451 Prim. BR 13.
- 452 BR 13.
- 453 BR 13. *Neizrekljiva dobrota, previdnost in skrb, sestop*, so izrazi, ki označujejo Božjo pedagogiko pri razodetju. Kažejo željo Boga, da se prilagodi (synkatabasis) človeškim bitjem. Isti duh mora voditi tudi izdelavo krajevnih katekizmov.
- 454 SKP (1971) 119.
- 455 Pri katehezi skupaj s sredstvi vplivajo drugi odločilni dejavniki: katehetova oseba, njegov način podajanja, odnos med katehetom in katehiziranim, upoštevanje notranjega ritma, s katerim namembnik sprejema, ozračje ljubezni in vere pri posredovanju, dejavno vključenje krščanske skupnosti, itd.
- 456 Prim. IV. del, 1. pogl.
- 457 KKC 24.
- 458 CS 44.
- 459 OK 53a.
- 460 Prim. OK 55c, MPD 7; SKP (1971) 34.
- 461 Prim. OK 36-45.
- 462 V krajevnih katekizmihih je treba posvečati pozornost vodenju in usmerjanju ljudske vernosti (prim. OE 48; OK 54 in KKC 1674-1676); prav tako tudi temu, kar zadeva ekumenski dialog (prim. OK 32-34; KKC 817-822) in medverski dialog (prim. OE 53; OP 55-57 in KKC 839-845).
- 463 KS 72 razlikuje med »načeli razmišljanja« in merili presoje« in »vodili delovanja«, ki jih Cerkev nudi v svojem socialnem nauku. Katekizem bo znal razlikovati te ravni.
- 464 V temelju spricho evangelizacije zadeva »različne družbeno-verske razmere«. To se obravnava v I. delu, 1. pogl.

- ⁴⁶⁵ O razlikovanju med krajevnimi katekizmi in sintetičnimi deli KKC glej v Kongregacija za nauk vere – Kongregacija za kler, Pismo predsednikom škofovskih konferenc *Orientamenti circa le »opere di sintgesi« del Catechismo della Chiesa cattolica* (del. 20 dicembre 1994) Premesse 1-5. Med drugim je rečeno: Dela sinteze KKC se zmotno lahko razume kot nadomestek za krajevne katekime, tako da dejansko odvzame pogum za njihovo pripravo, medtem pa manjka prilagoditev za posebne razmere naslovljencev, prilagoditve, ki jih kateheza zahteva« (Premesse 4).
- ⁴⁶⁶ Prim. ZCP 775, 1-2.
- ⁴⁶⁷ Vprašanje jezika tako v krajevnih katekizmi kot pri katehetskem delu je izredno pomembno: prim OK 59.
- ⁴⁶⁸ OE 63. Pri tej občutljivi nalogi *asimiliranja-prevajanja*, o kateri govori besedilo, je zelo pomembno upoštevati opozorilo Kongregacija za nauk vere – Kongregacija za kler v: *Orientamenti circa le »opere di sintesi« del Catechismo della Chiesa Cattolica*, Premesse 3: »Izdelava krajevnih katekizmov, ki imajo KKC kot 'za zanesljivo in verodostojno besedilo' (ZC 4), je pomemben cilj za škofije. Predvidljive težave, na katere bi naleteli pri tem delu, bo mogoče premagati samo, če bo z ustreznim in tudi s podaljšanim časom usvajanja KKC, pripravljen teološki, katehetski in jezikovni teren za stvarno delo inkulturacije vsebine Katekizma.«
- ⁴⁶⁹ CS 62b.
- ⁴⁷⁰ ZV 4b.
- ⁴⁷¹ OP 54b.
- ⁴⁷² KKC 815.
- ⁴⁷³ C 23a.
- ⁴⁷⁴ Kongregacija za nauk vere, Prismo *Communione Notio*, št. 9.
- ⁴⁷⁵ Prim. OK 63b.

Tretji del

PEDAGOGIKA VERE

»Jaz sam sem Efrajima učil hoditi, jemal sem jih na svoje lakte ... Pri-tegoval sem jih s človeškimi vezmi, z vezicami ljubezni; bil sem jim kakor tisti, ki vzdigujejo otroka k licu, počasi sem mu dajal jesti« (Oz 11,1-4).

»Ko je bil na samem, so ga tisti, ki so bili skupaj z dvanajsterimi okrog njega, vprašali, kaj pomenijo prilike. In govoril jim je: 'Vam je dana skrivnost Božjega kraljestva.' 'Učencem je posebej vse razlagal'« (Mr 4,11.34).

»Eden je vaš vodnik, Mesija« (Mt 23.10)

137. Jezus je pazljivo skrbel za oblikovanje učencev, ki jih je napotil v poslanstvo. Predstavljal se jim je kot edini Učitelj in hkrati kot potrpežljiv in zvest prijatelj,⁴⁷⁶ dejansko je poučeval z vsem svojim življenjem,⁴⁷⁷ spodbujal jih je s primernimi vprašanji⁴⁷⁸ in jim poglobljeno razlagal, kar je oznanjal množici;⁴⁷⁹ uvajal jih je v molitev;⁴⁸⁰ poslal jih je, da opravijo misijonsko učno dobo;⁴⁸¹ najprej jim je obljubil in potem poslal Duha svojega Očeta, da bi jih vodil k vsej resnici⁴⁸² in jih podpiral v neizogibnih težavah.⁴⁸³ Jezus Kristus je »Učitelj, ki razodeva Boga ljudem in človeka samemu sebi; Učitelj, ki rešuje, posvečuje in vodi, ki je živ, govori in pretresa, gane, graja, sodi, odpušča, hodi vsak dan z nami po poti zgodovine; Učitelj, ki prihaja in ki bo prišel v slavi.«⁴⁸⁴ V Jezusu Gospodu in Učitelju ima Cerkev transcendentno milost, trajen navdih, pričljiv vzor za vsako sporočanje vere.

Pomen in namen tega dela

138. V šoli Jezusa, Učitelja, katehet tesno združuje svojo dejavnost kot odgovorna oseba s skrivnostnim delovanjem Božje milosti. Zato je kateheza opravljanje »izvirne pedagogike vere«.⁴⁸⁵

Posredovanje evangelija po Cerkvi je predvsem in vedno delo Svetega Duha in ima v razodetju pričevanje in temeljno pravilo (prvo poglavje).

Toda Sveti Duh uporablja osebe, ki prejmejo poslanstvo oznanjevanja evangelija in katerih človeške pristojnosti in izkušnje vstopajo v pedagogiko vere.

Iz tega izhaja vrsta vprašanj, o katerih se je v zgodovini kateheze mnogo razpravljalo glede katehetskega delovanja, virov, metod, naslovljencev in poteka inkulturacije.

Drugo poglavje nima namena izčrpno obdelati pedagogike vere, temveč obravnava samo tiste točke, ki se danes zdijo posebno pomembne za vso Cerkev. Posebne probleme bodo razreševali pravilniki (direktoriji) in druga sredstva za delo v posameznih Cerkvah.

OPOMBE

⁴⁷⁶ Prim. *Jn* 15,15; *Mr* 9,33-37; 10,41-45.

⁴⁷⁷ Prim. OK 9.

⁴⁷⁸ Prim. *Mr* 8,14-21.27.

⁴⁷⁹ Prim. *Mr* 4,34; *Lk* 12,41.

⁴⁸⁰ Prim. *Lk* 11,1-2.

⁴⁸¹ Prim. *Lk* 10,1-20.

⁴⁸² Prim. *Jn* 16,13.

⁴⁸³ Prim. *Mt* 10,20; *Jn* 15,26; *Apd* 4,31.

⁴⁸⁴ OK 9.

⁴⁸⁵ OK 58.

Prvo poglavje

BOŽJA PEDAGOGIKA, VIR IN VZOR PEDAGOGIKE VERE⁴⁸⁶

Božja pedagogika

139. »Bog ravna z vami kakor s sinovi. Kje je namreč sin, ki ga oče ne bi strogo vzgajal?« (Heb 12,7). Človekovo odrešenje, ki je cilj razodetja, se razodeva kot sad tudi izvirne in učinkovite »Božje pedagogike« v zgodovini. Podobno kot pri človeških navadah in po kulturnih kategorijah časa se je Bog v Svetem pismu predstavljal kot usmiljen oče, učitelj, modrec,⁴⁸⁷ ki sprejema človeka – posameznika in skupnost – v položaju, v katerem je, ga osvobaja od vezi zla, ga priteguje k sebi z vezmi ljubezni, mu pomaga, da postopno in potrpežljivo raste naproti zrelosti svobodnega otroka (sina), zvestega in pokornega njegovi besedi. V ta namen Bog kot genialen in jasnoviden vzgojitelj preoblikuje nestalnosti življenja svojega ljudstva v učne ure modrosti⁴⁸⁸ in se prilagaja različnim starostim in življenjskim razmeram. Bog mu izroča besede pouka in kateheze, ki se podarjajo od roda do roda;⁴⁸⁹ opominja s spominom na nagrado ali na kazen; stori, da so poučne tudi same preizkušnje in trpljenje.⁴⁹⁰ Pomagati človeku, da zares sreča Boga, kar je katehetova naloga, pomeni postaviti v središče in razmerje, ki ga ima Bog do človeka ter se prepustiti njegovemu vodstvu.

Kristusova pedagogika

140. Ko je prišla polnost časov, je Bog poslal človeštvu svojega Sina, Jezusa Kristusa. On je prinesel svetu najvišji dar odrešenja, s tem da je uresničil svoje poslanstvo kot odrešenik v procesu, ki je nadaljeval »Božjo pedagogiko« s popolnostjo in učinkovitostjo, vloženi v novost njegove osebe. Iz njegovih besed, znamenj in del so v vsem njegovem kratkem, toda intenzivnem življenju učenci doživeli neposredno izkušnjo temeljnih potez »Kristusove pedagogike«, ki so jih potem zapisali v evange-

lijih: sprejemanje drugega, posebno ubogega, majhnega, grešnika kot ljubljeno osebo, ki jo Bog išče; pristno oznanjevanje Božjega kraljestva kot veselega oznanila Očetove resnice in tolažbe; slog nežne in močne ljubezni, ki osvobaja od zla in pospešuje življenje; nujno povabilo k vedenju, ki ga podpira vera v Boga, upanje v kraljestvo in ljubezen do bližnjega; vključenje vseh sredstev medosebne komunikacije, kot so beseda, molk, metafora, podoba, zgled, nešteto različnih znamenj, kot je bilo lastno svetopisemskim prerokom. Kristus vabi učence, naj mu sledijo v vsem in brez obžalovanja,⁴⁹¹ in jim izroča svojo pedagogiko vere kot polno soudeležnost pri njegovi stvari in njegovi usodi.

Pedagogika Cerkve

141. Od vsega začetka je Cerkev, ki je »v Kristusu nekaj zakrament«, ⁴⁹² živela svoje poslanstvo kot vidno in sodobno nadaljevanje pedagogike Očeta in Sina. »Kot naša mati je tudi vzgojiteljica naše vere.«⁴⁹³

To so globoki razlogi, zaradi katerih je krščanska skupnost sama v sebi živa kateheza. S tem, kar je, oznanja, slavi in vedno ostane življenjski, nujen in prvenstven kraj kateheze.

Cerkev je v stoletjih napravila zaklad pedagogike vere brez primere: gre predvsem za pričevanje svetih katehetov in katehistinj. Pestrost izvirnih poti in oblik verske komunikacije kot katehumenat, katekizmi, itinerariji krščanskega življenja; dragocena dediščina katehetskih nauk, kulture vere, ustanov in služb kateheze: vsi ti vidiki ustvarjajo zgodovino kateheze in po pravici vstopajo v spomin skupnosti in v katehetovo ravnanje.

Božja pedagogika, delovanje Svetega Duha v vsakem kristjanu

142. »Blagor človeku, ki ga opominjaš, Gospod, in ga učiš iz svoje postave« (Ps 94,12). V šoli Božje besede, sprejete v Cerkvi po daru Svetega Duha, ki ga je poslal Kristus, učenec napreduje kot njegov Učitelj »v modrosti, rasti in milosti pri Bogu in pri ljudeh« (Lk 2,52). Pomaga mu, da razvija v sebi »Božjo vzgojo«, prejeta po katehezi in sredstvih znanja in izkušnje.⁴⁹⁴ Ko tako vedno bolj spoznava skrivnost odrešenja in se uči častiti Boga Očeta in »živi v resnici po ljubezni«, skuša »v vsem rasti vanj, ki je glava, Kristus« (Ef 4,15).

Božja pedagogika se lahko imenuje dopolnjena, ko učenec pride »do popolnega človeka, v mere doraslosti Kristusove polnosti« (Ef 4,13). Zato ne moremo biti učitelji in pedagogi vere drugega, če sami nismo prepričani in zvesti Kristusovi učenci v njegovi Cerkvi.

Božja pedagogika in kateheza

143. Kateheza kot sporočanje Božjega razodetja se radikalno navdihuje ob Božji pedagogiki, kot se kaže pri Kristusu in v Cerkvi, sprejema njene sestavne poteze in pod vodstvom Svetega Duha skrbi za njeno razumno sintezo ter tako podpira resnično izkušnjo vere, sinovsko srečanje z Bogom. Na ta način:

- je kateheza pedagogika, ki se včlenjuje in služi »dialogu odrešenja« med Bogom in človekom, ko poudarja, kot je treba, vesoljni namen tega odrešenja; kar zadeva Boga, poudarja Božjo pobudo, njegov nagib ljubezni, zastonjskost, spoštovanje svobode; kar zadeva človeka, kaže dostojanstvo prejetega daru in potrebo, da nenehno raste v njem;⁴⁹⁵

- sprejema načelo postopnosti razodetja, transcendentnost in skrivnostnost Božje besede, kot tudi njeno prilagajanje različnim osebam in kulturam;

- priznava načelo središčnosti Jezusa Kristusa, Božje besede, ki se je učlovečila, ki določa katehezo kot »pedagogiko učlovečenja«, po katerem je treba evangelij predlagati vedno za življenje in v življenje osebe;

- vrednoti skupnostno izkušnjo vere, kot je lastna Božjemu ljudstvu, Cerkvi;

- se ukoreninja v medoseben odnos in sprejema potek dialoga za lastno nalogo;

- postane pedagogika znamenj, kjer se prepletajo dejstva in besede, pouk in izkušnja;⁴⁹⁶

- ker je Božja ljubezen zadnji razlog njegovega razodetja, črpa kateheza iz neizčrpne Božje ljubezni, ki je Sveti Duh, moč resnice in nenehno prizadevanje, da pričuje o njej.⁴⁹⁷

Kateheza se tako predstavlja kot proces ali kot itinerarij ali kot hoja za Kristusom evangelija v Duhu naproti Očetu, kot začeta pot, da bi prišli do zrelosti vere »po meri Kristusovega daru« (Ef 4,7) in po možnostih in potrebah vsakogar.

144. Kateheza, ki je torej pedagogika v dejanju vere, se pri uresničevanju svojih nalog ne prepušča navdihom ideoloških razmišljanj ali čisto človeških interesov;⁴⁹⁹ ne meša Božjega odrešenjskega delovanja, ki je čista milost, s človekovim pedagoškim delovanjem; ju ne postavlja drugega proti drugemu niti ju ne loči. Je dialog, ki ga Bog ljubeče vodi z vsakim človekom, ki postane njegov navdih in pravilo; iz tega kateheza postane neutruden »odmev«, ki nenehno išče dialog z ljudmi po velikih navodilih, ki jih daje cerkveno učiteljstvo.⁵⁰⁰

Cilji, ki navdihujejo njene metodološke izbire, so:

- pospeševati postopno in skladno sintezo med polno pritrditvijo človeka Bogu (*fides qua*) in vsebinami krščanskega sporočila (*fides quae*);

- razvijati vse razsežnosti vere, po katerih ljudje vero spoznavajo, živijo iz nje v bratskem občestvu ter jo obhajajo v liturgiji in molitvi;⁵⁰¹

- spodbujati človeka, da se prepusti »popolnoma vsega in svobodno Bogu«;⁵⁰² razum, voljo, srce in spomin;

- pomaga človeku, da spozna poklic, h kateremu ga Gospod kliče.

Kateheza tako skupaj opravlja delo uvajanja, vzgoje in pouka.

*Zvestoba Bogu in zvestoba človeku*⁵⁰³

145. Jezus Kristus je živ, popoln odnos Boga s človekom in človeka z Bogom. Od njega prejema pedagogika vere »načelo, ki je za vse življenje Cerkve temeljno«, in torej tudi za katehezo: »načelo zvestobe Bogu in zvestobe človeku iz iste ljubezni«.⁵⁰⁴

Zato bo pristna kateheza, ki pomaga na vsej oblikovalni poti dojemati Božje delovanje, podpirala ozračje poslušanja, zahvaljevanja in molitve,⁵⁰⁵ hkrati imela za cilj svoboden človekov odgovor ob pospeševanju dejavne udeležbe katehizirancev.

*Božji »sestop«, šola za človeka*⁵⁰⁶

146. Ko Bog želi govoriti ljudem kot prijateljem,⁵⁰⁷ na poseben način razodeva svojo pedagogiko in s skrbno previdnostjo prilagaja svojo besedo našemu zemeljskemu položaju.⁵⁰⁸

To nalaga katehezi nikoli končano nalogo, da najde govori-co, zmožno, da sporoči Božjo besedo in verovanje Cerkve, ki je njen razvoj v različnih položajih poslušalcev,⁵⁰⁹ hkrati ohranja gotovost, da se po Božji milosti to lahko stori in da Sveti Duh daje veselje, da se to stori.

Zato so za katehezo primerna tista pedagoška navodila, ki omogočajo sporočanje celovitosti Božje besede v konkretnem življenju ljudi.⁵¹⁰

*Evangelizirati z vzgojo in vzgajati z evangeliziranjem*⁵¹¹

147. Ob nenehnem navdihu pedagogike vere katehet oblikuje svoje služenje kot kakovostno vzgojno pot, oziroma z ene stra-ni pomaga človeku, da se odpre verski razsežnosti življenja, z druge strani pa mu predlaga evangelij, tako da prenikne in preoblikuje procese umevanja, zavesti, svobode, delovanja, tako da napravi življenje za podaritev samega sebe po zgledu Jezu-sa Kristusa.

V ta namen katehet pozna in uporablja prispevek krščan-sko pojmovanih vzgojnih znanosti.

OPOMBE

⁴⁸⁶ BR 15; SKP (1971) 33; OK 58; KL 61; KKC 53, 122, 684, 708, 1145, 1609, 1950, 1964.

⁴⁸⁷ Prim. 5 Mz 8,5; Oz 11,3-4; Prg 3,11-12.

⁴⁸⁸ Prim. 5 Mz 4,36-40; 11,2-7.

⁴⁸⁹ Prim. Ez 12,25-27; 5 Mz 6,4-8; 6,20-25; 31,12- 13; Joz 4,20.

⁴⁹⁰ Prim. Am 4,5; Oz 7,10; Jer 2,30; Prg 3,11-12; Heb 12,4-11; Apd 3,19.

⁴⁹¹ Prim. Mr 8,34-38; Mt 8,18-22.

⁴⁹² C 1.

⁴⁹³ KKC 169; prim. KV 4.

⁴⁹⁴ Prim. KV 4.

⁴⁹⁵ Prim. Pavel VI, Okrožnica *Ecclesiam suam* (6. avgusta 1964) III: AAS 56 (1964), 637-659.

⁴⁹⁶ Prim. BR 2.

⁴⁹⁷ Prim. OP 15; KKC 24b-25; SKP (1971) 10.

⁴⁹⁸ Prim. MPD 11; OK 58.

⁴⁹⁹ Prim. OK 52.

⁵⁰⁰ Prim. PAVEL VI, Okrožnica *Ecclesiam Suam*, n. d., 609-659.

⁵⁰¹ Prim. MPD 7-11; KKC 3; SKP (1971) 36.

502 BR 5.
503 Prim. MPD 7; OK 55; SKP (1971) 4.
504 OK 55.
505 Prim. SKP (1971) 10, 22.
506 BR 13; KKC 684.
507 Prim. BR 2.
508 Prim. BR 13.
509 Prim. OE 63; OK 59.
510 Prim. OK 31.
511 Prim. KV 1-4; OK 58.

Drugo poglavje

METODOLOŠKE PRVINE

*Različne metode pri katehezi*⁵¹²

148. Pri posredovanju vere Cerkev nima lastne enotne metode, temveč v luči Božje pedagogike razlikuje metode časa, sprejema v svobodi duha »vse, kar je resnično, kar je vzvišeno, kar je čisto, kar je ljubeznivo, kar je častno, kar je količkaj krepostno in hvalevredno« (Fil 4,8); z drugo besedo, sprejema vse prvine, ki niso v nasprotju z evangelijem, in jih daje v njegovo službo. To čudovito potrjuje zgodovina Cerkve, v kateri so neštete karizme službe Božje besede ustvarile različne metodološke prijeme. V tem je »različnost metod znamenje življenja in bogastva«, in hkrati dokaz spoštovanja do naslovljencev. To različnost zahteva »starost in umski razvoj kristjanov, njihova stopnja cerkvene in duhovne zrelosti in mnoge druge osebne okoliščine«. ⁵¹³

Katehetska metodologija ima za enoten cilj vzgojo v veri; uporablja pedagoške vede in komunikacijo, prilagojene za katehezo; upošteva številne in pomembne pridobitve sodobne katehetike.

*Odnos med vsebino in metodo pri katehezi*⁵¹⁴

149. Načelo »zvestobe Bogu in zvestobe človeku« vodi k izogibanju vsakega nasprotovanja ali umetne ločitve ali samovoljne nevtralnosti med metodo in vsebino, raje potrjuje njihov medsebojni odnos in medsebojni vpliv. Katehet spozna, da je metoda v službi razodetja in spreobrnjenja⁵¹⁵ in jo je zato potrebno uporabiti. Z druge strani pa katehet ve, da vsebina kateheze ne prenaša kakršne koli metode, ampak zahteva, da način podajanja vsebine ustreza naravi sporočila, virom in jeziku, konkretnim okoliščinam cerkvene skupnosti in položajem posameznih vernikov, katerim je kateheza namenjena.

Zaradi notranje pomembnosti bodisi v izročilu bodisi v katehetski aktualnosti je treba omeniti metodo pristopa k Svetemu pismu,⁵¹⁶ metodo ali »pedagogiko dokumenta« (potrditve), posebno simbola vere, kolikor »je kateheza posredovanje dokumentov (potrditve) vere«, ⁵¹⁷ metodo liturgičnih in cerkvenih znamenj ter metodo, lastno družbenim občilom.

Dobra katehetska metoda zagotavlja zvestobo vsebini.

*Induktivna in deduktivna metoda*⁵¹⁸

150. Sporočanje vere v katehezi je dogodek milosti, ki se udejanja v srečanju Božje besede s človekovo izkušnjo; izraža se po čutnih znamenjih in se končno odpre za skrivnost. Do tega lahko pride po različnih poteh, ki nam niso vedno povsem znane.

Glede na zgodovino kateheze se danes na splošno govori o induktivni in deduktivni metodi. Induktivna metoda obstaja v predstavljanju dejstev (svetopisemski dogodki, liturgična dejanja, dogodki iz življenja Cerkve in vsakdanjega življenja ...) z namenom razločevanja pomena, ki bi ga ta dejstva mogla imeti v Božjem razodetju. Ta metoda ima velike prednosti, ker je skladna z ekonomijo razodetja, ustreza globokemu pričakovanju človeškega srca, da pride do spoznanja stvari, ki jih je mogoče razumeti po vidnih stvareh; skladna je tudi z značajem poznanja vere, ki je poznanje po znamenjih.

Induktivna metoda ne izključuje, celo zahteva deduktivno metodo, ki razlaga in opisuje dejstva, izhajajoč iz njihovih vzrokov. Toda deduktivna sinteza bo imela polno veljavo samo, ko je izpolnjen induktivni postopek.⁵¹⁹

151. Drug pomen pa je treba dati, ko gre za delovne poti: prva se imenuje tudi »kerigmatična« (ali *sestopajoča*), ko izhaja iz oznanila sporočila, izraženega v glavnih dokumentih vere (Sveto pismo, liturgija, nauk ...), in jih naobrača na življenje; druga se imenuje »eksistencialna« (ali *dvigajoča se*), kadar izhaja iz človeških problemov in razmer in jih osvetljuje v luči Božje besede. Oba načina sta upravičena pod pogojem, da upošteva ta vse dejavnike, za katere gre, skrivnost milosti in človeško danost, umevanje vere in miselni potek.

*Človeško izkustvo v katehezi*⁵²⁰

152. Izkustvo ima pri katehezi različne vloge, zato ga je treba nenehno in pravilno uveljavljati.

a) Poraja v človeku zanimanja, vprašanja, upanja in tesnobe, razmišljanja in presoje, ki prebujajo določeno željo po spremembi življenja. Naloga kateheze je, da ljudi opozarja na njihova najpomembnejša izkustva; da jim pomaga v luči evangelija presoјati vprašanja in potrebe, ki iz njih izvirajo; da jih vzdga k novi zasnovi življenja. Tako bo človek spričo Božjega daru zmogel ravnati dejavno in odgovorno.

b) Izkustvo podpira razumljivost krščanskega sporočila. To se dobro ujema z Jezusovim ravnanjem, ki uporablja človeško izkustvo in položaje, da bi razložil eshatološke in transcendentne stvarnosti in hkrati pokazal, kako se je treba ravnati pred takimi stvarnostmi. V tem smislu izkustvo pomaga raziskati in usvojiti resnice, ki so objektivna vsebina razodetja.

c) Navedena opravila kažejo, da v veri preјeto izkustvo postane na določen način kraj razodetja in uresničenja odrešenja, kjer Bog skladno s pedagogiko učlovečenja dosega človeka s svojo milostjo in ga rešuje. Katehet mora pomagati človeku, da v tej luči gleda na svoje življenje, da bi v tem razbral povabilo Svetega Duha k spreobrnjenju, k zavzetosti in upanju, in tako vedno bolj odkrival Božji načrt v svojem življenju.

153. Osvetljevati in razlagati izkustvo z danostjo vere je tudi trdna naloga katehetske pedagogike, ki ni brez težav, ne sme pa se zanemariti, sicer bi bila v nevarnosti, da pade v umetne vzporednosti ali zaprto (integristično) umevanje resnice.

To je mogoče doseči ob pravilni uporabi medsebojne zveze ali medsebojnega vpliva med globokimi človeškimi izkustvi⁵²¹ in razodetim sporočilom. O tem nam pričajo napovedi prerokov, Kristusovo oznanjanje in učenje apostolov. Zato pomenijo temeljno merilo za vsako srečanje med vero in človeškim izkustvom v času Cerkve.

*Učenje na pamet pri katehezi*⁵²²

154. Kateheza je del tistega »spomina« Cerkve, ki ohranja med nami živo Gospodovo navzočnost.⁵²³ Vaja spomina (učenje na

pamet – memoriranje) je torej od vsega začetka krščanstva sestavni vidik pedagogike vere. Da bi premagali nevarnost mehaničnega učenja na pamet, se mora spominsko učenje skladno včleniti v različne vloge učenja, kot so spontanost in razmišljanje, pogovor in molk, ustna razlaga in pisno delo.⁵²⁴

Za predmet učenja na pamet veljajo predvsem glavni obrazci vere, ker zagotavljajo natančnejšo razlago vere in dajejo poročilo za dragoceno skupno dediščino nauka, kulture in jezika. Zanesljivo znanje govornice vere je pogoj za samo življenje vere.

Potrebno pa je, da se taki obrazci predlagajo kot sinteza po vnaprejšnji razlagi in so zvesti krščanskemu sporočilu. Sem štejemo nekatere najpomembnejše obrazce in odlomke Svetega pisma, dogem, liturgije, dobro znane molitve krščanskega izročila (apostolska vera, očenaš, zdravamarija ...).⁵²⁵

»Cvetovi vere in pobožnosti, če moremo tako reči, ne poganjajo na pusti zemlji kateheze brez učenja na pamet. Bistveno je seveda, da človek ta, na pamet naučena besedila hkrati notranje prisvoji in jih vedno bolj dojema v njihovi globini; le tako bodo postala vir osebnega in občestvenega krščanskega življenja.«⁵²⁶

155. Učenje obrazcev vere in njihovo verno izpoved je treba umeti še globlje v toku tradicionalnega in koristnega opravljanja »*traditio*« in »*redditio*«, po katerih na izročitev vere v katehezi (*traditio*) ustreza odgovor subjekta na katehetski poti in potem v življenju (*redditio*).⁵²⁷

Ta proces podpira boljšo udeležbo pri prejeti resnici. Je pravilen in zrel osebni odgovor, ki v polnosti upošteva pristen smisel danosti vere in kaže, da razume govornico, ki jo uporablja, da to pove (*svetopisemska, liturgična, govornica nauka* ...).

*Katehetova vloga*⁵²⁸

156. Nobena metoda pa ne osvobaja kateheta od osebnega dela pri vseh stopnjah kateheze.

Karizma, ki mu je dana po Duhu, solidna duhovnost, prozorno jasno življenjsko pričevanje sestavljajo dušo vsake metode in samo resnične človeške in krščanske kakovosti zagotavljajo dobro uporabo besedil in drugih sredstev za delo.

Katehet je v bistvu posrednik, ki omogoča komunikacijo med ljudmi in Božjo skrivnostjo, med posameznimi subjekti in s skupnostjo. Zato si mora prizadevati, da njegovo gledanje na kulturo, socialni položaj in življenjski slog ne bodo ovira na poti vere, temveč ustvarjajo najustreznejše možnosti za iskanje, sprejemanje in poglobitev krščanskega sporočila.

Ne pozablja, da je človekov pristanek na vero sad milosti in svobode; ravna torej tako, da njegovo dejavnost vedno podpira vera v Svetega Duha in molitev.

Končno je bistveno pomembno katehetovo osebno razmerje do katehiziranja. Tako razmerje krepijo vzgojna zavzetost, domiselna ustvarjalnost, prilagajanje in hkrati največje spoštovanje do svobode in zorenja osebe.

S takim razumnim spremljanjem opravlja katehet eno od najdragocenejših katehetskih dejavnosti: pomaga katehizirancem spoznati poklicanost, h kateri jih Bog kliče.

*Dejavnost in ustvarjalnost katehizirancev*⁵²⁹

157. Dejavna udeležba katehizirancev pri njihovem oblikovalnem procesu je popolnoma skladna, ne samo z vsako pristno človeško komunikacijo, temveč posebno z ekonomijo razodetja in odrešenja. V rednem stanju krščanskega življenja so namreč verniki poklicani, da dejavno odgovorijo, posamezno ali v skupini, Božjemu daru z molitvijo, udeležbo pri zakramentih in z drugimi liturgičnimi dejanji, s cerkvenim in socialnim prizadevanjem, z deli ljubezni, s pospeševanjem velikih človeških vrednot, kot so svoboda, pravičnost, mir in ohranjanje stvarstva.

Pri katehezi torej katehiziranci prevzemajo nalogo, da se vadijo v dejavnosti vere, upanja in ljubezni, da si pridobijo zmožnost in pravilnost presoje, okrepijo osebno odločitve za spreobrnjenje in krščansko življenje.

Katehiziranci, zlasti ko gre za odrasle, lahko dejavno prispevajo za razvoj kateheze, s tem da nakažejo najučinkovitejše poti za razumevanje in izražanje sporočila, npr.: »učiti se z dejanji«, prizadevanje za iskanje in za dialog, izmenjava in soočanje vidikov.

*Skupnost, oseba in kateheza*⁵³⁰

158. Katehetska pedagogika je toliko uspešna, kolikor krščanska skupnost postane konkretna in zgledna opora za pot vere posameznikov. To se dogaja, če si skupnost vzame za nalogo biti vir, kraj in cilj kateheze. Tedaj skupnost konkretno postane viden kraj vernega pričevanja, skrbi za oblikovanje (formacijo) svojih članov, jih sprejme kot Božjo družino in se organizira kot življenjsko in trajno okolje rasti vere.⁵³¹

Poleg oznanjevanja evangelija v javni in skupni obliki pa je po zgledu Jezusa in apostolov vedno nujno potreben osebni stik od osebe do osebe. Tako se osebna vest lažje vključi, dar vere kot lastno delovanje Svetega Duha prihaja v živo od človeka do človeka in moč prepričanja je vplivnejša.⁵³²

*Pomen skupine*⁵³³

159. Skupina ima pomembno vlogo pri procesih razvoja osebe. To velja tudi za katehezo. Pri otrocih skupina podpira proces socializacije; pri mladih je življenjsko nujna za oblikovanje njihove osebnosti; pri odraslih spodbuja dialog, čut za soudeležbo z drugimi in krščansko soodgovornost.

Katehet, ki se udeležuje življenja skupnosti, opaza in vrednoti njene energije, priznava in opravlja kot svojo prednostno in posebno nalogo to, da je v imenu Cerkve dejavni pričevalec za evangelij, zmožen, da se z drugimi udeležuje sadov njene zrele vere in da premišljeno spodbuja skupno iskanje.

Krščanska skupina je poučen dejavnik, poleg tega pa je poklicana, da ima izkustvo skupnosti in oblika soudeležbe pri cerkvenem življenju v širši evharistični skupnosti svoj cilj in svoj polni izraz. Jezus pravi: »Kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem sredi med njimi« (Mt 18,20)

*Družbena občila*⁵³⁴

160. »Prvi areopag modernega sveta je svet družbenih občil, ki združuje človeštvo ... Sredstva družbenega obveščanja so doseгла tak pomen, da so za mnoge glavno orodje obveščanja in vzgoje, vodenja in navdiha za osebno, družinsko in družbeno vedenje.«⁵³⁵ Zato je poleg številnih tradicionalnih sredstev »uporaba družbenih občil (sredstev družbenega obveščanja) postala

bistvena za evangelizacijo in katehezo». ⁵³⁶ »Cerkve bi se čutila krivo pred svojim Gospodom, če teh mogočnih sredstev, ki jih človeški razum vsak dan bolj spopolnjuje, ne bi izrabila ... V njih najde moderno in učinkovito obliko prižnice. S pomočjo teh sredstev more govoriti velikim ljudskim množicam.« ⁵³⁷

Sem sodijo, čeprav pod različnim naslovom, televizija, radio, tisk, gramofonske plošče, magnetofonski trakovi, video- in avdiokasete, zgoščenke, celotno avdiovizualno področje. ⁵³⁸ Vsako sredstvo opravlja svojo službo, vsako tudi zahteva posebno uporabo, za vsako je treba upoštevati zahteve in vrednotiti njegov pomen. ⁵³⁹ V dobro načrtovani katehezi ta sredstva torej ne morejo manjkati. Resnična usluga evangelijski stvari je pospeševanje medsebojne pomoči med Cerkvami za sodelovanje pri stroških, včasih zelo visokih, za nabavo in upravljanje teh sredstev.

161. Dobra uporaba družbenih občil zahteva od delavcev v katehezi resno prizadevanje za poznanje, strokovnost in kakovostno in posodobljeno uporabo. Predvsem zaradi močnega vpliva, ki ga imajo družbena občila na kulturo, se ne sme nikoli pozabiti, da »ni dovolj uporabljati ta sredstva za širjenje krščanskega poslanstva in nauka Cerkve, ampak je treba samo poslanstvo združiti s to *»novo kulturo«*, ki so jo ustvarila moderna občila ... z novim jezikom, z novimi tehnikami in novimi psihološkimi držami«. ⁵⁴⁰ Samo tako bo z Božjo milostjo evangelijsko sporočilo lahko prišlo v zavest vsakogar in »prebudilo čisto osebno pritrditev in osebno zavezanost«. ⁵⁴¹

162. Delavci v družbenih občilih in njihovi uporabniki morajo imeti možnost srečati se z milostjo evangelija. To spodbuja katehete, da upoštevajo posebne kategorije oseb: profesionalce družbenih občil, katerim morajo predstaviti evangelij kot veliko obzorje resnice, odgovornosti, navdiha; družine – tako izpostavljene vplivu družbenih občil – za njihovo obrambo, predvsem pa glede na povečano kritično in vzgojno zmoglost; ⁵⁴² mlade rodove, ki so uporabniki in ustvarjalni subjekti družbenih občil. Misliti je treba na vse, ki »pri uporabi in sprejemanju sredstev družbenega obveščanja zahtevajo bodisi vzgojo h kritičnemu čutu, ki ga navdihuje trpljenje za resnico, bodisi dejavno obrambo svobode, spoštovanje osebnega dostojanstva, pristnega kulturnega dviga ljudstev«. ⁵⁴³

OPOMBE

- 512 OK 51.
513 Prim. OK 51.
514 Prim. OK 31, 52, 59.
515 Prim. OK 52.
516 Prim. Papeška biblična komisija, Listina *Razlaga Svetega pisma v Cer-
kvi*, prav tam.
517 MPD 9.
518 SKP (1971) 72.
519 Prim. SKP (1971) 72.
520 Prim. SKP (1971) 74; OK 22.
521 Tu mislimo izkušnje, povezane z »velikimi vprašanji« življenja in stvar-
nosti, posebno človeka: Božje bivanje, človekova usoda, začetek in ko-
nec zgodovine, resnica o dobrem in slabem, smisel trpljenja, ljubezni,
prihodnosti ...; prim. OE 53; OK 22 in 39.
522 Prim. I. del, 3. pogl; SKP (1971) 73; OK 55.
523 Prim. MPD 9.
524 Prim. OK 55.
525 Prim. KKC 22.
526 OK 55.
527 Prim. I. del, 3. pogl, v »*Krstni katehumenat: struktura in postopnost*«.
528 SKP (1971) 71; prim. V. del, pogl. 1. in 2.
529 SKP (1971) 75.
530 Prim. V. del, I. pogl.
531 Prim M 14; SKP (1971) 35; OK 24.
532 Prim. OE 46.
533 SKP (1971) 76.
534 Prim. SKP (1971) 122-123; OE 45; OK 46; OD 76; KL 44; OP 37;
Papeški svet za družbeno obveščanje, Na pragu novih časov, CD 50,
Ljubljana 1992.
535 OP 37.
536 Na pragu novih časov, CD 50, Ljubljana 1992, 11.
537 OE 45.
538 Prim. OK 46.
539 Prim. SKP (1971) 122.
540 OP 37.
541 OE 45.
542 Prim. OD 76.
543 KL 44.

Četrty del

NASLOVLJENCI KATEHEZE

»Zato sem te postavil za luč narodom, da boš moje odrešenje do konca zemlje« (Iz 49,6).

»Prišel je v Nazaret, kjer je odraščal. V soboto je po svoji navadi šel v shodnico. Vstal je, da bi bral, in podali so mu zvitek preroka Izaija.

Odvil je zvitek in našel mesto, kjer je bilo zapisano: Duh Gospodov je nad menoj, ker me je mazilil, da prinesem blagovest ubogim. Poslal me je, da oznanim jetnikom prostost in slepim vid, da pustim zatirane na prostost, da oznamim leto, ki je ljubo Gospodu.

Nato je zvitek zvil, ga vrnil služabniku in sédel. Oči vseh v shodnici so bile uprte vanj. In začel jim je govoriti: Danes se je to Pismo izpolnilo, kakor ste slišali« (Lk 4,16-21).

»Kraljestvo je zadeva vseh«⁵⁴⁴

163. V začetku svoje službe Jezus razglša, da je poslan oznanjat ubogim veselo sporočilo.⁵⁴⁵ S svojim življenjem je pokazal in potem potrdil, da je Božje kraljestvo namenjeno vsem ljudem, začeniši od tistih, ki so bolj nesrečni. Dejansko postane *katehet* Božjega kraljestva za vse vrste ljudi, za velike in male, bogate in revne, zdrave in bolne, bližnje in daljne, jude in pogane, moške in ženske, pravične in grešnike, ljudstva in oblasti, posameznike in skupine. Je na voljo vsakemu človeku in se zanima za vse njegove potrebne: za dušo in za telo, ozdravlja in odpušča, graja in opogumlja, z besedo in z dejanji.

Jezus sklene svoje zemeljsko življenje in vabi učence, naj delajo isto, naj oznanjajo evangelij vsemu stvarstvu,⁵⁴⁶ »vsem narodom« (Mt 28,19; Lk 24,47) »do skrajnih mej sveta« (Apd 1,8) in za vse čase, »do konca sveta« (Mt 28,20).

164. To nalogo uresničuje Cerkev dva tisoč let z neizmerno različnimi izkušnjami oznanjevanja in kateheze, nenehno pod

spodbudo binkoštnega Duha, da izpolnjuje dolg evangeliziranja »tako Grkom kakor barbarom, tako modrim kakor neumnim« (Rim 1,14).

Tako se oblikujejo poteze pedagogike vere, v kateri sta tesno povezana vesoljna odprtost kateheze in njeno čudovito utelešenje v svetu tistih, ki jim je namenjena.

Pomen in namen tega dela

165. Potrebna pozornost na različne razmere življenja ljudi⁵⁴⁷ usmerja katehezo na mnogovrstne poti, da bi jih srečala in prilagodila krščansko sporočilo in pedagogiko vere različnim potrebam.⁵⁴⁸

Če tako gledamo na položaj začetne vere, se odpre pot katehumenov in novokrščencev; ko se pozornost obrača na razvoj vere krščencev, govorimo o katehezi poglobljanja ali dohitevanja za tiste, ki so še potrebni bistvenih smernic. Če gledamo na fizičen in psihičen razvoj, se kateheza ureja po starosti. Ko pa se posveča pozornost družbeno-kulturnim razmeram, pomeni, da se kateheza posveča raznim kategorijam.

166. Nemogoče je predstaviti vse vrste kateheze. Zato v tem delu obravnavamo samo nekatere vidike, veljavne za vse položaje:

- splošni vidiki katehetskega prilagajanja (1. poglavje);
- kateheza po starostnih dobah (2. poglavje);
- kateheza glede na osebne položaje (3. poglavje);
- kateheza glede na posebna okolja (4. poglavje).

Tako problem inkulturacije obravnavamo v praksi glede na vsebino vere, oseb in kulturnega okolja.

Naloga delnih Cerkev bo, da v svojih nacionalnih in pokrajinskih katehetskih pravilnikih dajo natančnejša, bolj določna navodila na podlagi konkretnih krajevnih razmer in potreb.

OPOMBE

⁵⁴⁴ OP 15; prim. OE 49-50; OK 35s; OP 14, 23.

⁵⁴⁵ Prim. Lk 4,18.

⁵⁴⁶ Prim. Mr 16,15.

⁵⁴⁷ Prim. Splošni uvod.

⁵⁴⁸ Prim. SKP (1971) 77.

Prvo poglavje

PRILAGODITEV NASLOVLJENCU SPLOŠNI VIDIKI

*Potreba in pravica vsakega vernika, da je deležen dobre kateheze*⁵⁴⁹

167. Ker je vsak krščenec od Boga poklican k zrelosti vere, potrebuje ustrezno katehezo in torej ima pravico do nje. Zato je prednostna naloga Cerkve, da odgovori na povsem ustrezen in zadovoljiv način.

Glede tega je pred vsem drugim dobro spomniti, da je naslovljenec evangelija »konkreten, zgodovinski človek«, ⁵⁵⁰ vedno uko-
reninjen v danem položaju in vedno pod vplivom psiholoških, so-
cialnih, kulturnih in verskih razmer, naj se tega zaveda ali ne.⁵⁵¹

Pri procesu kateheze mora naslovljenec imeti možnost, da se pokaže dejaven, zavesten in soodgovoren subjekt, in ne samo tih in pasiven prejemnik.⁵⁵²

*Potreba in pravica skupnosti*⁵⁵³

168. Pozornost do posameznika ne sme voditi v to, da bi pozabili, da je kateheza namenjena krščanski skupnosti kot taki in vsaki osebi v njej. Če namreč kateheza črpa iz vsega življenja Cerkve legitimnost in energijo, je tudi res, da »je notranja rast Cerkve, njena skladnost z Božjim načrtom bistveno odvisna od kateheze«. ⁵⁵⁴

Zato je potrebna prilagoditev evangelija tudi stvar skupnosti in jo zadeva kot skupnost.

*Prilagajanje zahteva, da je vsebina kateheze kot zdrava in ustrežna hrana*⁵⁵⁵

169. »Prilagojeno oznanjevanje razodete besede mora ostati zakon sleherne evangelizacije.«⁵⁵⁶ To ima globok teološki razlog v skrivnosti učlovečenja, ustreza temeljni pedagoški zahtevi zdrave človeške komunikacije, odseva prakso Cerkve vseh stoletij.

Tako prilagoditev je treba razumeti kot izrazito materinsko dejanje Cerkve, ki prizna osebe kot »Božje polje« (1 Kor 3,9), ki se ne sme obsoditi, temveč obdelovati v upanju. Gre vsake-mu človeku naproti, resno upošteva različne razmere in kultu-re in ohranja občestvo nešteti v enkratni Besedi, ki odrešuje. Tako se evangelij posreduje kot pristna in okusna, zdrava in hkrati prilagojena hrana. Po tem merilu se mora navdihovati vsaka posamezna pobuda in morajo služiti katehetove sposob-nosti ustvarjalnosti in domiselnosti.

Prilagajanje upošteva različne okoliščine

170. Prilagajanje se udejanja po različnih okoliščinah, v kate-rih se posreduje Božja beseda.⁵⁵⁷ Te okoliščine izhajajo iz »razlik kultur, starosti, duhovnega življenja, družbenih in ce-rkvenih položajev ljudi, ki jim je kateheza namenjena«.⁵⁵⁸ Tre-ba jim bo posvečati veliko pozornost.

Prav tako je treba poudariti, da v pluralnosti položajev pri-lagajanje vedno upošteva človeka v vsej njegovi celotnosti in njegovi enostnosti, po viziji, ki jo ima o njem Cerkev. Zato se kateheza ne zaustavlja samo pri upoštevanju zunanjih prvin danega položaja, temveč vedno upošteva človekov notranji svet, resnico o človeškem bitju, »prvi in temeljni poti Cerkve«.⁵⁵⁹ To določa potek prilagajanja, ki je toliko bolj skladen, kolikor bolj so upoštevana vprašanja, pričakovanja in potrebe osebe v njenem notranjem svetu.

OPOMBE

⁵⁴⁹ OE 49-50; OK 14; 35sl.

⁵⁵⁰ ČO 13; prim. OE 31.

⁵⁵¹ Prim. ČO 13-14; KKC 24.

⁵⁵² Prim. SKP (1971) 75.

⁵⁵³ Prim. SKP (1971) 21.

⁵⁵⁴ OK 13.

⁵⁵⁵ Prim. CS 44. V tem delu se sprejema, ker tako uporablja učiteljstvo in zaradi praktične koristi, dvojni izraz *prilagajanje* in *inkulturacija*, tako, da se v prvem izrazu da poudarek na osebe, v drugem na kulturne oko-liščine.

⁵⁵⁶ Prim. OP 33.

⁵⁵⁷ Prim. OP 33.

⁵⁵⁸ KKC 24.

⁵⁵⁹ ČO 14.

Drugo poglavje

KATEHEZA PO STAROSTNIH DOBAH

Splošne informacije

171. Kateheza na različnih starostnih dobah je temeljna zahteva za krščansko skupnost. Z ene strani namreč vera sodeluje pri razvoju osebe, z druge strani pa je vsaka življenjska doba izpostavljena izzivu razkristjanjenja in se mora predvsem utrditi z vedno novimi nalogami krščanskega poklica.

Upravičene so torej kateheze za različne starosti in dopolnilne kateheze, saj jih zahtevajo potrebe in sposobnosti naslovljencev.⁵⁶⁰

Zato je pomembno upoštevati antropološko-razvojne in teološko-pastoralne prvine ter uporabljati sodobne podatke človeških in pedagoških znanosti.

To je potrebno storiti tako, da razumno povezujemo v celoto različne dobe poti vere in pri tem posebno pazimo na to, da se kateheza otroške dobe skladno dopolnjuje v poznejših dobah.

Tudi iz tega razloga je pedagoško učinkovito povezovanje s katehezo odraslih in v njeni luči usmerjati katehezo drugih dob življenja.

Tu bomo navedli samo nekatere splošne prvine in sicer kot zgled, druge pa bomo prepustili katehetskim pravilnikom delnih Cerkva in škofovskih konferenc.

KATEHEZA ODRASLIH⁵⁶¹

Odrasli, na katere se obrača kateheza⁵⁶²

172. Pogovor o veri z odraslimi mora resno upoštevati živete izkušnje in razmere ter izzive, ki jih srečujejo v življenju. Njihova vprašanja in potrebe vere so mnogovrstne in različne.⁵⁶³

Tako lahko razlikujemo:

– verujoče odrasle, ki dosledno živijo svojo izbiro vere in jo iskreno želijo poglobiti;

– odrasle, ki so sicer krščeni, niso pa bili primerno katehizirani ali niso dopolnili poti uvajanja v krščanstvo ali pa so se oddaljili od vere, tako da jih lahko imenujemo »kakor katehumeni«;⁵⁶⁴

– nekrščene odrasle, ki potrebujejo katehumenat v pravem in pristnem pomenu.⁵⁶⁵

Omeniti je treba tudi odrasle iz krščanskih veroizpovedi, ki niso v polnem občestvu s katoliško Cerkvijo.

*Prvine in merila za katehezo odraslih*⁵⁶⁶

173. Kateheza odraslih zadeva osebe, ki imajo pravico in dolžnost, voditi k zrelosti kal vere, ki jim jo je vsadil Bog.⁵⁶⁷ Namenjena je posameznikom, ki so poklicani, da opravljajo različne družbene naloge in tistim, ki so izpostavljeni, včasih zelo globokim spremembam in krizam. Zato je treba vero odraslega nenehno osvetljevati, razvijati in varovati, da bi dosegel tisto krščansko modrost, ki daje smisel, enotnost in upanje različnim izkušnjam njegovega osebnega, družbenega in duhovnega življenja. Kateheza odraslih zahteva, da skrbno zaznavamo značilne poteze vere odraslega kristjana, jih prevedemo v cilje in vsebine, določimo nekatere stalnice pri razlagi, določimo najučinkovitejša metodološka navodila, izberemo prave oblike in vzorce. Posebno pozornost je potrebno posvečati podobi in identiteti kateheta odraslih in njegovemu oblikovanju (izbrazbi), in tistim, ki so odgovorni za katehezo odraslih v skupnosti.⁵⁶⁸

174. Med merili, ki zagotavljajo pristno in učinkovito katehezo odraslih, je treba omeniti.⁵⁶⁹

– pozornost naslovljencem v njihovem položaju odraslih ljudi, pozornost torej njihovim problemom in izkušnjam, duhovnim in kulturnim zmožnostim, s polnim upoštevanjem razlik;

– pozornost na laični položaj odraslih, katere krst spodbuja, da »iščejo Božje kraljestvo s tem, da se ukvarjajo s časniimi rečmi in jih urejajo v skladu z Božjo voljo«⁵⁷⁰ in jih hkrati kliče k svetosti;⁵⁷¹

– pozornost na pritegnitev skupnosti, da bo sprejemala in podpirala odraslega;

– pozornost na organski načrt pastorage odraslih, v katerem se kateheza vključuje v celoto z liturgično vzgojo in s službo dejavne ljubezni.

*Splošne in posebne naloge kateheze odraslih*⁵⁷²

175. Da bi kateheza odraslih odgovorila na najgloblje zahteve našega časa, mora predlagati krščansko vero v vsej njeni celovitosti, pristnosti in sistematičnosti, v skladu z razumevanjem, ki ga ima o tem Cerkev, tako, da postavi na prvo mesto oznanilo odrešenja, osvetljuje številne težave, nejasnosti, nesporazume, predsodke in ugovore ter opazanja na duhovni in moralni vpliv krščanskega sporočila, uvaja v zvesto branje Svetega pisma in v molitveno prakso. Osnovni pripomoček za katehezo odraslih je dan s *Katekizmom katoliške Cerkve* in – v odnosu z njim – s katekizmi za odrasle posameznih Cerkva.

Posebej so naloge kateheze odraslih:

– *Pospeševati formacijo in zorenje življenja v Duhu vstalega Kristusa s primernimi sredstvi: z zakramentalno pedagogiko, duhovnimi vajami, z duhovnim vodstvom ...*

– *Vzgajati za pravo vrednotenje družbeno-kulturnih sprememb današnje družbe v luči vere.* Na ta način se krščanskemu ljudstvu pomaga, da razlikuje prave vrednote in tudi nevarnosti naše omike in prevzema primerne drže.

– *Osvetljevati današnje verske in moralne zahteve, se pravi tista vprašanja, ki se postavljajo ljudem našega časa, na primer glede javne in individualne morale, glede na socialna vprašanja, glede vzgoje novih rodov.*

– *Pojasnjevati odnose med časno dejavnostjo in cerkveno dejavnostjo, tako da se osvetlijo razlike, ugovori in merila njunega delovanja. V ta namen bo socialni nauk Cerkve celostni del formacije odraslih.*

– *Razvijati umske temelje vere.* Pravo umevanje vere in resnic, ki jih je treba verovati, je v skladu z zahtevami človeškega razuma in evangelija, ki je vedno sodoben in mero-dajen. Zato je potrebno učinkovito pospeševati pastoralno mišljenje in krščanske kulture. To bo premagalo določene oblike integritizma in fundamentalizma in preprečilo samovoljne in subjektivne razlage.

– *Vzgajati za sprejemanje odgovornosti pri poslanstvu Cerkve in za krščansko pričevanje v družbi.*

Kateheza pomaga odraslemu odkrivati, vrednotiti in posodabljati, kar je prejel po naravi in po milosti v cerkveni skupnosti in v življenju znotraj človeške skupnosti. Tako bo mogel tudi premagati nevarnosti pomasovljenja in anonimnosti, ki so zlasti pogoste v nekaterih današnjih družbah in vodijo v izgubo identitete ter v nezaupanje do sposobnosti in možnosti, ki jih posameznik ima.

*Posebne oblike kateheze odraslih*⁵⁷³

176. Nekatere razmere in okoliščine zatevajo posebne oblike kateheze:

- kateheza uvajanja v krščanstvo ali katehumenat odraslih, katere načrt izraža Red uvajanja odraslih v krščanstvo;
- kateheza za Božje ljudstvo v tradicionalnih, po potrebi prilagojenih oblikah, v liturgičnem (cerkvenem) letu ali v izredni obliki misijonov;
- izpopolnjevalna kateheza, namenjena tistim, ki imajo vzgojne naloge v skupnosti: katehetom ali tistim, ki so vključeni v apostolat laikov;
- kateheza za posebno pomembne dogodke v življenju, npr. poroka (zakon), krst otrok in drugi zakramenti uvajanja v krščanstvo, v kritičnih nevarnostih mladostnega odraščanja, v bolezni itd. V takih okoliščinah se ljudje bolj kot kdaj sprašujejo po smislu življenja;
- kateheza ob posebnih priložnostih, kot so vstop v poklicno delo, nastop vojaške službe, izselitev ... To so spremembe, ki lahko prinesejo notranjo obogatitev, pa tudi zablode, zaradi katerih se čuti potreba po razsvetljenju in podpori Božje besede;
- kateheza, ki zadeva krščansko izrabo prostega časa, zlasti ob počitnicah in turističnih potovanjih;
- kateheza ob posebnih dogodkih, ki zadevajo življenje Cerkve in družbe.

Te in nešteto drugih oblik kateheze se pridružujejo, ne da bi jih nadomestile, tečajem sistematične, organske in trajne kateheze, ki jo mora vsaka cerkvena skupnost zagotoviti vsem odraslim.

KATEHEZA DETINSTVA IN OTROŠTVA⁵⁷⁴

*Položaj in pomen detinstva in otroštva*⁵⁷⁵

177. Ta doba starosti, po tradiciji razdeljena na zgodnje in pozno detinstvo ter otroštvo ima, v očeh vere in samega razuma, posebno milost začetkov življenja. »Že v detinstvu in otroštvu so dane dragocene možnosti za delo, tako graditve Cerkve kakor počlovečenja družbe«,⁵⁷⁶ na katere je treba odgovoriti. Otroka, ki je po daru krsta Božji otrok, je Kristus razglasil za prednostnega člana Božjega kraljestva.⁵⁷⁷

Iz različnih razlogov danes, morda bolj kot včeraj, otrok zahteva vse spoštovanje in pomoč glede človeške in duhovne rasti, tudi po katehezi, ki je pri krščanskih otrocih nikoli ne smemo zanemariti. Kdor mu je namreč podaril življenje in ga obogatil z darom krsta, ima dolžnost, da ga tudi nenehno hrani.

*Značilnosti kateheze detinske in otroško dobe*⁵⁷⁸

178. Kateheza detinstva je nujno povezana s položajem in z življenjskimi razmerami otrok in je delo različnih vzgojnih dejavnikov, ki se med seboj dopolnjujejo.

Mogli bi navesti nekatere dejavnike, ki so posebno pomembni in so splošno razširjeni:

- Detinstvo in otroštvo, vsako vzeto in obravnavano po lastnih posebnostih, predstavljata čas prve socializacije in človeške ter krščanske vzgoje v družini, v šoli in cerkvi, in jih je torej treba razumeti kot odločilen trenutek za prihodnost vere.

- Po utrjeni tradiciji je to navadno čas, ko se dopolnjuje uvajanje v krščanstvo, začeto s krstom. S prejemom zakramentov gre za prvo organsko oblikovanje otrokove vere in za njegovo uvajanje v življenje Cerkve.⁵⁷⁹

- Zato bo v detinski dobi katehetski proces izrazito vzgójen, pozoren na to, da razvija človeške sposobnosti, ki so antropološka podlaga za življenje vere, kot so čut zaupanja, zastonjskosti, podaritve samega sebe, molitve, veselega udeleževanja ... Vzgoja za molitev in uvajanje v Sveto pismo sta središčna vidika krščanske vzgoje otrok.⁵⁸⁰

- Končno je treba paziti na življenjsko pomembnost dveh vzgojnih krajev: družine in šole. Družinska kateheza je na

določen način nenadomestljiva, predvsem zaradi pozitivnega in prijaznega okolja, zaradi privlačnega zgleda odraslih, zaradi prvega jasnega ozaveščanja in verske prakse.

179. Vstop v šolo pomeni za otroka vstop v družbo, širšo od družine, z mnogo večjimi možnostmi za razvoj njegovih umskih, čustvenih in vedenjskih zmožnosti. V šoli se pogosto daje poseben verski pouk.

Vse to zahteva od kateheze in katehetov nenehno sodelovanje s starši in tudi z učitelji glede na možnosti, ki jih daje okolje.⁵⁸¹ Dušni pastirji naj se zavedajo, da tedaj, ko pomagajo staršem in vzgojiteljem, da dobro opravljajo svoje poslanstvo, prispevajo h graditvi Cerkve. Poleg tega daje to delo najlepšo priložnost kateheze za odrasle.⁵⁸²

*Predšolski otroci in otroci, ki nimajo družinske verske podpore ali ki ne obiskujejo šole*⁵⁸³

180. V resnici je veliko otrok v detinski in otroški dobi, ki so zelo prikrajšani, ker nimajo primerne družinske verske podpore, nimajo prave družine, ne obiskujejo šole, ker živijo v socialno nestalnih in neurejenih razmerah ali v drugih okoliščinah življenja. Mnogi niso niti krščeni; drugi niso bili deležni krščanskega uvajanja v celoti. Naloga krščanske skupnosti je, da se zavzame zanje in nadomesti manjkajoče z velikodušno, ustrezno in stvarno pomočjo, tako da skuša priti do pogovora z družinami, jim predloži ustrezne vzgojne šolske oblike ter poskrbi za katehezo, primerno konkretnim možnostim in potrebam otrok.

KATEHEZA MLADIH⁵⁸⁴

*Predpuberteta, puberteta in mladost*⁵⁸⁵

181. Na splošno se ugotavlja, da so prve žrtve duhovne in kulturne krize, ki prizadeva svet,⁵⁸⁶ mladi rodovi. Prav tako je tudi res, da ima prizadevanje za boljšo družbo v njih največ upanja.

To mora še bolj spodbuditi Cerkev, da pogumno in ustvarjalno uresničuje oznanjevanje evangelija svetu mladih.

Glede tega izkušnja svetuje, da je za katehezo koristno razlikovati med predpuberteto, puberteto in mladostjo ter primerno upoštevati dognanja znanstvenih raziskav in življenjskih razmer v različnih deželah.

Zlasti v razvitih deželah je vprašanje predpubertete posebno pomembno: premalo upoštevajo težave, potrebe, človeške in duhovne zmožnosti predpubertetnikov, kot da bi ta doba sploh ne bila priznana.

Zelo pogosto se v tej dobi dogaja, da dečki in deklice prejmejo zakrament birme in tako končajo obdobje uvajanja, potem pa se popolnoma odtujijo od življenja po veri. To je treba resno upoštevati; zato je potrebna posebna pastoralna skrb, ki bo poglobljala vzgojno oblikovanje, prejeto v poteku uvajanja.

Kar zadeva drugi dve obdobji, je treba razlikovati puberteto od mladostne dobe, toda zavedati se je treba, da je težko enoznačno določiti njun pomen. Globalno vzeto, gre za tisto obdobje življenja, ki mu sledi sprejem odgovornosti v zreli dobi.

Tudi katehezo za mlade je treba temeljito preverjati in pospeševati.

*Pomembnost mladine za družbo in Cerkev*⁵⁸⁷

182. Če Cerkev na mlade gleda kot na »upanje«, jih danes vidi kot »velik izziv za prihodnost Cerkve same«.⁵⁸⁸

Hitre in hrupne kulturne in socialne spremembe, številčni porast mladih, uveljavljanje podaljšane dobe mladosti, preden se mladi vključijo v odgovornosti odraslih, brezposelnost in trajna nerazvitost v nekaterih deželah, pritisk porabniške družbe ..., vse so to dejavniki, ki dajejo svetu mladih podobo svetá na čakanju, svetá razočaranja in pogosto dolgočasje, celo tesnobe in obrobnosti. Oddaljevanje od Cerkve ali vsaj nezaupanje do nje se širi pri mnogih kot trajna drža. Pogosto se kaže pomanjkanje duhovne in moralne podpore družine in nemoč prejete kateheze.

Z druge strani pa so v mnogih mladih globoke in silne težnje po iskanju smisla, solidarnosti, socialnem prizadevanju, celo po verski izkušnji ...

183. Iz tega izhajajo nekatere posledice glede kateheze.

Služba vere opaža predvsem luči in sence glede položaja

mladih, tako kot konkretno obstajajo v različnih krajih in okoljih življenja.

Srčika kateheze je jasen Kristusov predlog bogatemu mladeniču v evangeliju,⁵⁸⁹ predlog, namenjen vsem mladim, upoštevajoč njihove probleme. V evangeliju namreč nastopajo kot neposredni sogovorniki Kristusa, ki jim razodeva njihovo »posebno bogastvo« in jih hkrati vključuje v načrt osebne in skupnostne rasti odločilne vrednosti za usodo družbe in Cerkve.⁵⁹⁰

Zato na mlade ne smemo gledati samo kot na predmet kateheze, temveč tudi kot na »dejavne subjekte, protagoniste evangelizacije in nosilce družbene preнове«.⁵⁹¹

*Značilnosti kateheze za mlade*⁵⁹²

184. Naloga je obsežna, zato morajo katehetski pravilniki delnih Cerkva in narodnih ter pokrajinskih škofovskih konferenc v skladu z razmerami določiti to, kar najbolj ustreza posameznim krajem. Navajamo nekatere splošne smernice:

- Upoštevati je treba različen verski položaj: nekateri mladi niso bili niti krščeni; drugi niso bili deležni uvajanja v krščanstvo v celoti ali so v krizi vere, ki je včasih huda, zopet drugi se odločajo ali so se že odločili za vero in iščejo pomoči.

- Ne smemo pozabiti, da bo koristna tista kateheza, ki se lahko odvija znotraj širše pastorage otrok, pubertetnikov in mladih, kateheza, ki upošteva njihove probleme. V ta namen se mora kateheza povezati z določenimi postopki, kot so: analiza položaja, upoštevanje človeških in vzgojnih ved, sodelovanje laikov in samih mladih.

- Dobro urejeno delovanje skupine, pripadnost dobrim mladinskim združenjem⁵⁹³ in osebno spremljanje mladega človeka, pri čemer je duhovno vodstvo odlična prвина, so izredno koristni prijemi za učinkovito katehezo.

185. Med različnimi oblikami mladinske kateheze je potrebno glede na položaj predvideti mladinski katehumenat v šolski dobi, katehezo za uvajanje v krščanstvo, katehezo o načrtovanih vsebinah, druga bolj ali manj priložnostna in neformalna srečanja.

Bolj splošno rečeno je potrebno katehezo mladih oblikovati na nov način, s čutom za problematiko te starosti, ki je teo-

loške, etične, zgodovinske, družbene ... narave. Zlasti naj dobijo svoje mesto vzgoja za resnico in svobodo po evangeliju, oblikovanje vesti, vzgoja za ljubezen, pogovor o poklicu, krščanska zavzetost v družbi, misijonska odgovornost v svetu.⁵⁹⁴ Vendar je treba poudariti, da mora sodobna evangelizacija mladih pogosto imeti bolj *misijonsko* kot pa strogo *katehumensko razsežnost*. Položaj namreč pogosto zahteva apostolat med mladimi, da namreč mladinska animacija prevzame počlovečujoči in *misijonski značaj* kot prvi potrebni korak, da bi dozorele ugodnejše razmere za strogo katehetski trenutek. Zaradi tega stvarnost večkrat obvezuje, da okrepimo *predkatehumensko dejavnost znotraj celostnih vzgojnih procesov*.

Eden od vozlov, ki se jih je treba lotiti in jih razplesti, zadeva različno »govorico« (*miselnost, čut, okusi, slog, besednjak ...*) med mladimi in Cerkvijo (*kateheza, kateheti*). Zato je potrebno izvesti »prilagoditve kateheze mladih«; potrebno je »s potrpežljivostjo in modrostjo, ne da bi ga izdali, Jezusovo sporočilo«⁵⁹⁵, prevesti v njihovo govorico.

KATEHEZA OSTARELIH⁵⁹⁶

Tretja doba, Božji dar Cerkvi

186. Novo, posebno pastoralno nalogo vidi Cerkev ob naraščajočem številu ostarelih v različnih deželah. Te osebe se neredko čutijo pasiven, bolj ali manj nadležen predmet, v luči vere pa jih je treba imeti za Božji dar Cerkvi in družbi in jim namenjati skrb tudi z ustrezno katehezo. Do tega imajo pravico in dolžnost kot vsi kristjani.

Treba je upoštevati različen osebni, družinski in socialni položaj, posebej preizkušnjo osamelosti in nevarnost marginalizacije. Družina je prva poklicana, da oznanjevanje vere lahko poteka v prijaznem ozračju ljubezni, ki bolje od vsega drugega potrjuje veljavo Besede.

V vsakem primeru kateheza odraslih združuje z vsebino vere tudi prisrčno navzočnost kateheta in verujočega občestva. Zato je zelo zaželeno, da se ostareli v polnosti udeležujejo katehetske poti krščanske skupnosti.

Kateheza polnosti in upanja

187. Kateheza ostarelih posveča pozornost posebnim vidikom njihovega verskega stanja. Ostareli je lahko dočakal ta čas s trdnostjo in bogato vero. Tedaj kateheza na določen način dopolnjuje opravljeno pot v duhu zahvale in zaupnega pričakovanja. Drugi živijo vero bolj ali manj jasno in slabotno krščansko prakso. Tedaj postane kateheza trenutek nove luči in krščanske izkušnje. Včasih ostareli doseže svoja leta z globokimi ranami na duši in telesu. Kateheza mu pomaga živeti v duhu prošnje molitve, odpuščanja in notranjega miru.

Položaj ostarelega v vsakem primeru zahteva katehezo upanja, ki prihaja iz gotovosti dokončnega srečanja z Bogom.

Vedno je zelo koristno za ostarelega in obogatitev za skupnost, če verni ostareli izpričuje vero, ki vedno bolj izžareva, medtem ko se približuje veliki trenutek srečanja z Gospodom.

*Modrost in dialog*⁵⁹⁷

188. Sveto pismo predstavlja vernega ostarelega človeka kot simbol osebe, bogate v modrosti in v Božjem strahu in torej čuvarja velike življenjske izkušnje, ki ga na neki način naredi za naravnega »kateheta« skupnosti. Pričuje namreč za izročilo vere, je učitelj življenja in dobrotnik. Kateheza ceni to milost in ostarelemu pomaga odkrivati bogate možnosti, ki so v njem. Pomaga jim sprejeti katehetske naloge v korist otrok, ki jih pogosto tako visoko cenijo, prav tako v korist mladih in odraslih. Tako se pospešuje temeljni dialog med rodovi v družini in skupnosti.

OPOMBE

- 560 Prim. OK 45.
- 561 Prim. SKP (1971) 20; 92-97; OK 43-44; COINCAT. *La catechesi degli adulti nella comunita cristiana*, 1990.
- 562 Prim. SKP (1971) 20; OK 19, 44; COINCAT 10-18.
- 563 Prim. COINCAT 10-18.
- 564 Prim. OK 44.
- 565 Prim. OK 19.
- 566 Prim. SKP (1971) 92-94; OK 43; COINCAT 20-25; 26-30; 33-84.
- 567 Prim. *IKor* 13,11; *Ef* 4,13.
- 568 Prim. COINCAT 33-84.
- 569 Prim. COINCAT 26-30.
- 570 C 31; prim. OE 70; KL 23.
- 571 Prim. KL 57-59.
- 572 Prim. SKP (1971) 97.
- 573 Prim. I. del, 2. pogl; SKP (1971) 96.
- 574 Prim. SKP (1971) 78-81; OK 36-37.
- 575 Prim. SKP (1971) 78-79; KL 47.
- 576 Prim. KL 47.
- 577 Prim. *Mr* 10,14.
- 578 Prim. SKPO (1971) 78-79; OK 37.
- 579 Prim. OK 37.
- 580 Pri. Kongregacija za bogoslužje, *Pravilnik za maše z udeležbo otrok* (1. nov. 1973); AAS 66 (1974), str. 30-46.
- 581 Prim. SKP (1971) 79.
- 582 Prim. SKP (1971) 78,79.
- 583 Prim. SKP (1971) 80-81; OK 42.
- 584 Prim. SKP (1971) 82-91; OE 72; OK 38-42.
- 585 Prim. SKP (1971) 83.
- 586 Prim. *Uvodni pregled*, 23-24.
- 587 Prim. SKP (1971) 82; OE 72; MPD 3; OK 38-39; KL 46; ZTT 58.
- 588 KV 2; KL 46.
- 589 Prim. *Mt* 19,16-22; Janez Pavel II., *Apostolsko Pismo vsem mladim sveta Vedno pripravljeno* (31. marca 1985), CD 26, Ljubljana 1985.
- 590 Prim. Janez Pavel II., prav tam 3.
- 591 KL 46; prim. SKP (1971) 89.
- 592 Prim. SKP (1971) 84-69; OK 38-40.
- 593 Prim. SKP (1971) 87.
- 594 Druge teme: odnos med vero in razumom; Božje bivanje in pomen; problem zla; Kristusova oseba; Cerkev; etični red v odnosu z osebnim presojanjem; odnos med moškim in žensko; socialni nauk Cerkve.
- 595 OK 40.
- 596 Prim. SKP (1971) 95; KL 48.
- 597 Prim. KL 48.

Tretje poglavje

KATEHEZA ZA POSEBNE PRIMERE, MISELNOSTI, OKOLJA

*Kateheza prizadetih in neprilagodljivih*⁵⁹⁸

189. Vsaka krščanska skupnost ima za posebno ljubljene od Gospoda tiste, posebno mlade, ki trpijo zaradi fizične, umske ali drugačne prizadetosti. Povečana socialna in cerkvena zavest in nesporni napredek posebne pedagogike omogočata, da družina in druge vzgojne ustanove lahko dajo tem osebam primerno katehezo, do katere imajo kot krščeni pravico – in če niso krščeni, kot tisti, ki so poklicani k odrešenju. Ljubezen nebeškega Očeta do teh najslabotnejših otrok in nenehna navzočnost Jezusa z njegovim Duhom vzbujata zaupanje, da je vsaka oseba, pa naj je še tako prizadeta, zmožna rasti v svetosti.

Vzgoja v veri, ki vključuje predvsem družino, zahteva primerne in osebno prilagojene načrte, upošteva navodila pedagoških raziskav in jih koristno uporablja v zvezi s celostno vzgojo osebe. Z druge strani se je treba izogibati tveganja, da bi nujno specializirana kateheza končala na robu skupnostne pastore. Da se to ne zgodi, je potrebno skupnost na to nenehno opozarjati in jo vključevati. Posebne zahteve te kateheze zahtevajo od katehetov, da morajo biti strokovno posebno podkovani, zato je tudi njihova služba še bolj zaslužna.

Kateheza ljudi na družbenem robu

190. Prav tako je treba gledati na katehezo oseb na družbenem robu, blizu tega ali zunaj družbe, kot so npr. priseljenci, begunci, nomadi, osebe brez stalnega bivališča, kronični bolniki, odvisniki, zaporniki, jetniki ... Jasna Jezusova beseda, ki izjavlja, da smo njemu storili, kar je kdo dobrega storil »najmanjšim bratom« (Mt 25,40; 45), zagotavlja milost, da moremo delati dobro v zahtevnih okoliščinah. Trajna znamenja veljavnosti takšne kateheze so zmožnost razlikovanja različnih položajev, prepoznavanje potreb in vprašanj posameznika, osebno srečanje z

velikodušno in potrpežljivo predanostjo, ravnanje z zaupanjem in realizmom, posredna in priložnostna oblika kateheze. Skupnost bo bratsko podpirala katehete, ki se posvečajo temu služenju.

Kateheza različnih skupin

191. Kateheza se danes večkrat znajde pred osebami, ki zaradi poklicne posebnosti in večje kulture in izobrazbe zahtevajo posebno ravnanje. Take so kateheze za delavstvo, svobodne poklice, umetnike, znanstvenike, študente ... Take kateheze se zelo priporočajo znotraj skupne poti krščanske skupnosti.

Jasno je, da so za vsa ta področja potrebni usposobljeni ljudje, ki obvladajo ustrezno govorico; pri tem pa je treba ohranjati polno zvestobo sporočilu, ki ga posredujejo.⁵⁹⁹

Kateheza življenjskega okolja

192. Kateheza je danes zelo pozorna na življenjska okolja, kajti tam človek dejansko razvija svoje življenje, sprejema in daje ter opravlja svoje odgovornosti.

Na splošno in kot primer je treba omeniti dvoje večjih področij: mesto in podeželje, ki zahtevata različne oblike kateheze.

Kateheza kmečkega prebivalstva mora nujno upoštevati zahteve tega okolja, potrebe, ki so pogosto povezane z revščino in bedo, neredko združeni s strahom in praznoverjem, pa tudi zahteve bogate preprostosti, zaupanja v življenje, solidarnostnega čuta, vere v Boga in zvestobe verskim izročilom.

Kateheza mestnega prebivalstva mora upoštevati včasih skrajno različne razmere, ki obsegajo ekskluzivne četrti blaginje do četrti revščine in obrobništva. Življenje teh ljudi je večkrat pod hudim pritiskom, pogosto se selijo, nemalo je nevarnosti za pobeg in neodgovornost, pogosto se srečujejo z anonimnostjo in osamljenostjo.

Za vsako od teh okolij je treba najti ustrezen način služenja v veri, pri tem pa vključiti usposobljene katehete, poiskati ustrezne pripomočke, uporabiti tudi družbena občila.

OPOMBE

⁵⁹⁸ Prim. SKP (1971) 91; OK 41.

⁵⁹⁹ Prim. OK 59.

Četrto poglavje

KATEHEZA V DRUŽBENO - VERSKEM KONTEKSTU

*Kateheza v pluralizmu in kompleksnosti*⁶⁰⁰

193. Mnoge skupnosti in posamezniki živijo v pluralističnem in sekulariziranem svetu,⁶⁰¹ kjer se lahko srečujejo z nevero in verskim indiferentizmom, pa tudi z bogatimi oblikami kulturnega in verskega pluralizma. V mnogih se pojavlja močno iskanje gotovosti in vrednot, ne manjka pa tudi praznoverja in verske mlačnosti. V tako zapletenih okoliščinah so nekateri kristjani zbegani in zmedeni, ne znajo se spoprijeti s položajem niti presoditi sporočil, ki krožijo v teh okoljih; zato opuščajo redno opravljanje verskih vaj in končno živijo, kot bi Boga ne bilo in se pogosto zatekajo k psevdoreligioznim nadomestkom. Njihova vera je izpostavljena preizkušnjam in je ogrožena, v nevarnosti je, da ugasne in umre, če nenehno ne dobiva hrane in popore.

194. Nujna je evangelizacijska kateheza, se pravi »kateheza, polna evangeljskega soka in pripravljena v jeziku, prilagojenem časom in osebam«,⁶⁰² Ta kateheza ima za cilj vzgajati v kristjanih čut pripadnosti krščanskemu in cerkvenemu občestvu, ki sta odprta in v dialogu s svetom. Kliče jim v spomin temeljne prvine vere, spodbuja jih k dejanskemu spreobrnjenju, pogloblja v njih resnico in vrednoto krščanskega sporočila pred teoretičnimi in praktičnimi ugovori, pomaga jim razlikovati in živeti evangelij v vsakdanu, usposablja jih, da dajo odgovor za razloge upanja,⁶⁰³ opogumlja jih, da opravljajo svoj misijonski poklic s pričevanjem, dialogom in oznanjevanjem.

*Kateheza v odnosu do ljudske vernosti*⁶⁰⁴

195. V krščanskih skupnostih obstajajo kot dejavne razsežnosti katoliške stvarnosti posebni izrazi iskanja Boga in verskega življenja, izrazi, polni vneme in včasih prav ganljivo čistih

namenov, ki bi jih lahko imenovali »ljudska pobožnost«. »V tej ljudski vernosti se razodeva taka žeja po Bogu, kakršno lahko poznajo samo preprosti in ubogi. Človeka usposablja za veliko-dušnost in požrtvovalnost prav do junaštva, ko gre za izpovedovanje vere. V njej se kaže izostreni čut za neizrekljive božje lastnosti: za božje očetovstvo, previdnost, ljubečo in stalno navzočnost. Ta pobožnost poraja notranjo usmerjenost, ki je drugod zlepa ne srečamo v enaki meri: potrpežljivost, smisel za križ v vsakdanjem življenju, nenavezanost, odprtost za druge, predanost.«⁶⁰⁵ To je bogata, a hkrati ranljiva stvarnost, kjer vera, ki je njen temelj, potrebuje očiščenja in okrepitve.

Potrebna je torej kateheza, ki je zmožna, da iz te verske zaloge izbere notranje razsežnosti in nesporne vrednote ter ji pomaga, da premaga nevarnosti fanatizma, praznoverja, sinkretizma in verske nevednosti. »Če je ta ljudska pobožnost deležna pravilne usmeritve, lahko postane za naše ljudske množice bolj in bolj resnično srečevanje z Bogom v Jezusu Kristusu.«⁶⁰⁶

196. Tudi pobožnost vernikov do Matere Božje je dobila mnogovrstne oblike glede na okoliščine kraja in časa, različen čut ljudstev in njihovo različno kulturno izročilo. Oblike, v katerih se izraža marijanska pobožnost, so podvržene zobu časa, potrebne so prenovljene kateheze, ki omogoča nadomestiti v njih zastarele prvine in jim vrniti trajno vrednost, ter včleniti prvine nauka, pridobljene iz teološkega razmišljanja, ki jih predlaga cerkveno učiteljstvo.

Taka kateheza je zelo potrebna. Primerno je tudi, da kateheza jasno izraža trinitarični, kristološki in cerkvenostni značaj, lasten mariologiji. Poleg tega je pri preverjanju ali uvajanju marijanskih pobožnosti treba upoštevati svetopi-semske, liturgične, ekumenske in antropološke usmeritve.⁶⁰⁷

*Kateheza v ekumenskem kontekstu*⁶⁰⁸

197. Vsako resnično krščansko skupnost Sveti Duh nagiblje, da spozna svojo ekumensko poklicanost v razmerah, v katerih živi, ter se udeležuje ekumenskega dialoga in drugih pobud za uresničevanje edinosti kristjanov. Zato je kateheza poklicana, da vedno in posvoda prevzema »ekumensko razsežnost«,⁶⁰⁹ Ta se uresničuje predvsem s predstavitvijo celotnega razodetja, katerega zaklad varuje katoliška Cerkev v spoštovanju hierarhije

resnic;⁶¹⁰ na drugem mestu kateheza osvetljuje edinost vere, ki obstaja med kristjani, in hkrati razlaga razlike, ki obstajajo, in korake, ki bi jih bilo treba storiti, da bi jih premagali;⁶¹¹ kateheza nadalje zbuja in krepi resnično željo po edinosti zlasti z ljubeznijo do Svetega pisma; končno si prizadeva pripraviti otroke, mlade in odrasle, da živijo v stiku z brati in sestrami drugih veroizpovedi ter gojijo lastno katoliško identiteto v spoštovanju vere drugih.

198. V navzočnosti različnih krščanskih verstev lahko škofje presodijo za primerno ali celo za potrebno določiti izkušnje glede sodelovanja na področju verskega pouka. Pomembno je, da je katoličanom na drug način s toliko večjo skrbnostjo zagotovljena specifično katoliška kateheza.⁶¹²

Tudi verouk v šoli, kjer so navzoči člani različnih krščanskih veroizpovedi, ima ekumensko vrednost, ko se pristno predstavlja krščanski nauk. Ta namreč daje priložnost za dialog, v katerem lahko premagamo nevednost in predsodke ter se odpremo boljšemu medsebojnemu razumevanju.

Kateheza v odnosu do judovstva

199. Posebno pozornost je treba posvečati katehezi glede judovske vere.⁶¹³ »Ko Cerkev, Božje ljudstvo v novi zavezi, globlje razmišlja o svoji skrivnosti, odkriva svojo vez z judovskim ljudstvom, ki mu je Gospod, naš Bog, najprej govoril«,⁶¹⁴

»Verouk, kateheza in pridiganje morajo vzgajati ne samo k objektivnosti, pravičnosti in strpnosti, temveč tudi k razumevanju in dialogu. Naši dve tradiciji sta preveč sorodni, da bi mogli ne vedeti druga za drugo. Potrebno je spodbujati vzajemno poznavanje na vseh ravneh.«⁶¹⁵ Posebej je cilj kateheze premagovanje vsake oblike antisemitizma.⁶¹⁶

*Kateheza in druga verstva*⁶¹⁷

200. Kristjani danes živijo večinoma na večverskih območjih, kjer so marsikdaj v manjšini. V takem položaju, zlasti, ko gre za islam, je kateheza posebno pomembna in je poklicana, da prevzame občutljivo odgovornost, ki obsega več nalog.

Predvsem pogloblja in krepi identiteto vernikov – zlasti tam, kjer so v manjšini – s primerno prilagoditvijo ali inkulturacijo,

v potrebnem soočenju med evangelijem Jezusa Kristusa in sporočilom drugih religij. Za tak proces so nujne trdne in zavzete krščanske skupnosti in dobro pripravljeni domači kateheti.

Na drugem mestu kateheza vernim pomaga, da se zavedajo navzočnosti drugih verstev. Nujno usposablja vernike, da razlikujejo v teh verstvih prvine, ki so nasprotno krščanskemu oznanilu, navaja pa jih tudi, da v njih razberejo evangeljsko seme (*semina Verbi*), ki so in lahko pomenijo pristno *evangeljsko pripravo*.

Na tretjem mestu kateheza pospešuje v vseh vernikih živ misijonski čut. Ta se razodeva v jasnem pričevanju vere v medsebojnem spoštovanju in razumevanju, z dialogom in sodelovanjem pri obrambi človekovih pravic in v prid ubogim in, kjer je mogoče, z izrecnim oznanjevanjem evangelija.

*Kateheza in »nova verska gibanja«*⁶¹⁸

201. V ozračju verskega in kulturnega relativizma, in včasih tudi zaradi slabega vedenja kristjanov, se danes širijo »nova verska gibanja«, imenovana tudi sekte ali kulti, z mnogimi imeni in težnjami, da jih je težko razporediti v organski in določen okvir. Kolikor se da razbrati, bi mogli razločevati gibanja krščanskega porekla, druga, ki izhajajo iz vzhodnih verstev, in tretja, ki pripadajo ezoteričnim tradicijam. Ta gibanja vzbujajo zaskrbljenost zaradi nauk in načina življenja, ki se večkrat oddaljujejo od vsebin krščanske vere. V prid kristjanov, izpostavljenih nevarnosti za vero, je potrebno pospeševati »prizadevanje za evangelizacijo in celostno in sistematično katehezo, ki ju mora spremljati pričevanje, ki vodi v življenje«. ⁶¹⁹ Gre namreč za to, da se premaga velika nevednost in predsodki. Vernikom je potrebno pomagati, da bodo pravilno poučeni v Svetem pismu, zbujati med njimi živo izkušnjo molitve, jih braniti pred sejavci zmot, vzgajati za odgovornost prejete vere. Z evangeljsko ljubeznijo je treba pomagati posameznikom iz nevarnih položajev osamljenosti, revščine in trpljenja. Zaradi potrebe po veri, ki jo ta gibanja lahko izražajo, in v čemer lahko najbolj občutljiva vprašanja dobijo odgovor, veljajo za »areopag, ki ga je treba evangelizirati«. »Cerkev ima bogato duhovno dediščino, katero lahko ponudi človeštvu v Kristusu, ki se razglša za 'pot, resnico in življenje'« (Jn 14,6). ⁶²⁰

OPOMBE

- ⁶⁰⁰ Prim. OE 51-56; MPD 15.
⁶⁰¹ Prim. Uvodni pregled, 23-24.
⁶⁰² OE 54.
⁶⁰³ Prim. 1 Pt 3,15.
⁶⁰⁴ Prim. SKP (1971) 6; OE 48; OK 54.
⁶⁰⁵ OE 48.
⁶⁰⁶ OE 48.
⁶⁰⁷ Prim. Pavel VI., Apostolska sodbuda *O Marijinem češčenju*, št. 24, 25, 29.
⁶⁰⁸ Prim. SKP (1971) 27; MPD 15; OE 54; OK 32-34; Papeški svet za pospeševanje edinosti kristjanov, *Ekumenski pravilnik*, CD 53, Ljubljana 1994, 61; ZTT 34; JANEZ PAVEL II. okrožnica *Da bi bili eno*, 16.
⁶⁰⁹ OK 32.
⁶¹⁰ Prim. E 11.
⁶¹¹ Prim. *Ekumenski pravilnik*, 190.
⁶¹² Prim. OK 33.
⁶¹³ Prim. N 4. Tajništvo za edinost kristjanov, *Judje in judovstvo v pridigi in v katoliški katehezi* (24. junija 1985).
⁶¹⁴ KKC 839.
⁶¹⁵ *Judje in judovstvo*, št. VII.
⁶¹⁶ Prim. N 4.
⁶¹⁷ Prim. OE 53; MPD 15; KL. 35; OP 55-57; KKC 839-845; ZTT 53; Papeški svet za medverski dialog in Kongregacija za evangelizacijo narodov, navodilo *Dialog in oznanilo* AAS 84 (1992), 414-446; 1263.
⁶¹⁸ Tajništvo za edinost kristjanov – Tajništvo za nekristjane – Tajništvo za neverne – Papeški svet za kulturo, Poročilo *Il fenomeno delle sette o nuovi movimenti religiosi; sfida pastorale*: »L'Osservatore Romano«, 7. maja 1986.
⁶¹⁹ *Pojav sekt ali novih verskih gibanj: pastoralni izziv*, nav. št. 5.4.
⁶²⁰ OP 38.

Peto poglavje

KATEHEZA V DRUŽBENO-KULTURNEM KONTEKSTU⁶²¹

*Kateheza in sodobna kultura*⁶²²

202. »O katehezi in prav tako o evangelizaciji moremo na splošno reči: Poklicana je, da vsadi moč evangelija v srce človeške kulture in posameznih kultur.«⁶²³ Načela katehetskega prilagajanja in inkulturacije so bila že razložena.⁶²⁴ Tu naj zadostuje ponoviti, da ima katehetski govor za nujno in odločilno vodilo »pravilo vere« (*regula fidei*), ki jo je osvetlilo učiteljstvo in poglobila teologija. Tudi se ne sme pozabiti, da je zgodovina kateheze, zlasti v času očetov, iz mnogih vidikov zgodovina inkulturacije vere in kot taka zasluži, da jo preučujemo in meditiramo; z druge strani pa zgodovina, ki se nikoli ne zaustavi in zahteva mnogo časa za nenehno usvajanja evangelija.

V tem poglavju so razložena navodila glede metode za nalogo, ki je tako potrebna kot zahtevna, res nič lahkega, izpostavljena pa je nevarnosti sinkretizma in drugih nesporazumov. Lahko rečemo, da je o tej, zlasti danes pomembni temi potrebno več načrtovanega in univerzalnega razmišljanja glede katehetske izkušnje.

*Naloge kateheze za inkulturacijo vere*⁶²⁵

203. Te naloge sestavljajo organsko celoto in jih tu navajamo v povzetku:

- poznati v globino kulturo ljudi in stopnjo njenega prodora v njihovo življenje;
- odkriti navzočnost kulturne razsežnosti v samem evangeliju, potrditi, da ta ne izhaja iz kakšne človeške kulturne prsti, in z druge strani priznati, kako evangelija ni mogoče ločiti od kulture, v katero se je v začetku vcepil in se je izražal v stoletjih;
- oznanjati globoko spremembo, to je spreobrnjenje, ki ga evangelij kot »preobrazna in prerajajoča« moč⁶²⁶ opravlja v kulturah;

– pričevati za transcendenco in neizčrpnost evangelija v kulturi in hkrati razločevati evangelijske kalí, ki so lahko navzoče v njej;

– pospeševati novo izražanje evangelija po evangelizirani kulturi in iskati jezik (govorico) vere, ki je skupna dediščina med verniki in torej temeljni dejavnik občestva;

– ohranjati celotno vsebino vere Cerkve in skrbeti, da se razlaga in osvetljevanje obrazcev verskega izročila predlagata ob upoštevanju kulturnih in zgodovinskih razmer ljudi, vedno pa se je treba izogibati sprememb in ponarejanja vsebin.

Metodološki proces

204. Kateheza se mora seveda izogibati manipuliranja s kulturo, ne sme pa se omejiti na to, da bi evangelij postavila ob njej »kot okras«, temveč ga mora predložiti »življenjsko, globoko povezano«⁶²⁷ do korenin človekove kulture in kultur.

To določa dinamičen proces, sestavljen iz različnih trenutkov, ki družno sodelujejo: v kulturi ljudi je potrebno prisluhniti kot nekakšnemu odmevu (slutnji, klicu, znamenju ...) Božje besede; razločevati to, kar je pristna evangelijska vrednota ali vsaj odprto za evangelij; očistiti to, kar nosi obeležje greha (strasti, strukture zla ...) ali človeške krhkosti; odpreti prehod v srca ljudi in jih spodbuditi h koreniti spreobrnitvi k Bogu, k dialogu z drugimi, k potrpežljivemu notranjemu zorenju.

Potreba in merila vrednotenja

205. V času vrednotenja, ki je posebno potrebno v primeru začetnega poskusa in / ali preizkusa, je treba pozorno preveriti, ali se v katehetski proces niso morda vtihotapile prvine sinkretizma. V tem primeru bi poskusi inkulturacije postali nevarni iz zmotni in jih je treba prečistiti.

Pristna kateheza ne vodi samo k umskemu usvajanju vsebine vere, temveč gane tudi srce in preoblikuje vedenje. Kateheza tako poraja dinamično in poenoteno življenje iz vere, izpolni prepad med verovanjem in živetjem, med krščanskim sporočilom in kulturnim okoljem ter spodbuja sadove svetosti.

Odgovorni za potek inkulturacije

206. »Inkulturacija mora zajeti vse Božje ljudstvo in se ne sme omejiti na nekatere izvedence, kajti znano je, da narod odseva tisti pristni občutek vere, ki ga ne smemo nikoli izgubiti izpred oči. Vero je treba oblikovati in spodbujati, toda ne vsiljevati, da ne vzbudimo negativnih reakcij pri kristjanih: mora biti izraz življenja v občestvu, to se pravi dozorevati mora v srcu občestva, na pa biti sad izključno znanstvenih raziskav.«⁶²⁸ Prizadevanje za utelešenje evangelija, ki je posebna naloga inkulturacije, zahteva udeležbo pri katehezi vseh tistih, ki živijo v istem kulturnem okolju: duhovniki, pastoralni delavci in svet laikov.

Prednostne oblike in poti

207. Med najpripravljenimi oblikami inkulturacije vere velja omeniti katehezo mladih in odraslih zaradi možnosti, da se vplivneje uskladi vero in življenje. Inkulturacija vere se pri uvajanju otrok v krščanstvo ne sme zanemarjati prav zaradi pomembnih kulturnih povezav tega procesa: pridobitev novih pobud za življenje, vzgoja vesti, učenje svetopisemske in zakramentalne govorice, poznanje zgodovinske vrednosti krščanstva.

Prednostna pot je liturgična kateheza zaradi bogastva znamenj, s katerimi se izraža sporočilo, in zaradi tega, ker je dostopna velikemu delu Božjega ljudstva; treba pa je ponovno ovrednotiti vsebino beril, ureditev cerkvenega (liturgičnega) leta, nedeljsko homilijo in druge posebno pomembne priložnosti za katehezo (*poroke, pogrebi, obiski bolnikov, prazniki svetih zavetnikov itd.*); osrednja pozornost velja družini, ki je prvi dejavnik za posredovanje življenjske vere; posebno zanimanje dobi kateheza v večnarodnostnem in večkulturnem okolju, ker še pozorneje vodi k temu, da se odkrijejo in upoštevajo sposobnosti različnih skupin pri sprejemanju in izražanju vere.

*Govorica*⁶²⁹

208. Inkulturacija vere je v nekaterih vidikih delo govorice (jezika). Zato mora kateheza upoštevati in vrednotiti jezik, lasten sporočilu, predvsem svetopisemskemu, pa tudi zgodovinsko tradicionalnemu jeziku Cerkve (*simbol, liturgija*) in tako imenovanemu jeziku verskega nauka (*dogmatični obrazci*);

potrebno je tudi, da se kateheza poveže z oblikami in izrazi, lastnimi kulturi tistega, kateremu je namenjena; končno je potrebno, da kateheza spodbuja nove izraze evangelija v kulturi, v katero je bil vsajen.

Pri procesu inkulturacije evangelija se kateheza ne sme bati uporabljati tradicionalnih vzorcev in tehničnih izrazov vere, temveč jim mora dati njihov pomen in pokazati njihovo bistveno pomembnost, z druge strani pa je dolžnost kateheze, da »odkrije otrokom in mladini našega časa in tudi drugim prilagojeno govorico: govorico za študente, izobražence in znanstvenike, govorico za nepismene ali preproste ljudi, govorico za prizadete itd.«⁶³⁰

Družbena občila

209. Z govorico so tesno povezani načini komunikacije. Eden od najučinkovitejših in najbolj razširjenih so družbena občila (*mass media*). »Sama evangelizacija je v veliki meri odvisna od njihovega vpliva.«⁶³¹

O družbenih obćilih smo govorili že na drugem mestu tega Pravilnika,⁶³² zato tu omenjamo nekatera navodila, koristna za učinkovito inkulturacijo, za širše vrednotenje družbenih obćil zaradi njihove posebne komunikativne vloge, ko se prav uravnoteži govorica slike z govorico besede; ohranitev pristnega verskega čuta v naprej izbranih izraznih obćilah; pospeševanje kritične zrelosti sprejemalcev in spodbuda za osebno poglobitev tega, kar se sprejema po družbenih obćilih; priprava katehetstih pripomočkov za družbena obćila, ustreznih v ta namen; koristno sodelovanje med pastoralnimi delavci.⁶³³

210. Sredstvo, ki zavzema središčno mesto v procesu inkulturacije, je katekizem. Predvsem *Katekizem katoliške Cerkve*, o katerem je treba znati »pokazati široko lestvico uslug ... tudi za inkulturacijo, ki ne sme nikoli nehati biti resnična, da bi bila učinkovita.«⁶³⁴

Katekizem katoliške Cerkve izrecno zahteva pripravo prilagojenih krajevnih katekizmov, v katerih je treba »uresničiti tiste prilagoditve ... ki jih zahtevajo razlike kultur, starosti, duhovnega življenja, družbenih in cerkvenih razmer ljudi, ki jim je kateheza namenjena.«⁶³⁵

Atropološka območja in kulturne težnje

211. Evangelij spodbuja odprto, velikodušno in pogumno katehezo, da doseže osebe, kjer živijo, posebno ob srečevanju tistih bivanjskih vozlov, kjer se dogajajo prve temeljne kulturne izmenjave, kot so družina, šola, delovno okolje in prosti čas.

Za katehezo je tudi pomembno, da zna prepoznavati in proreti v tista človeška okolja, v katerih imajo kulturne težnje večji vpliv na ustvarjanje ali razširjanje vzorcev življenja, na primer v meščanski svet, turistični ali selitveni tok, v svet mladih in druge socialno pomembne pojave ...

Končno »je še toliko kulturnih področij, ki jih je treba razsvetliti z lučjo evangelija«, ⁶³⁶ kot so področja kulture, imenovana »moderni areopagi«, področje komunikacije, področje civilnih prizadevanj za mir, razvoj, osvoboditev ljudstev, ohranjanje stvarstva; področje obrambe človekovih pravic, predvsem pravic mladih, žene in otroka; področje znanstvenega raziskovanja in mednarodnih odnosov.

Poseg v konkretne razmere

212. Proces inkulturacije, ki ga opravlja kateheza, je poklican, da se nenehno sooča s konkretnimi mnogovrstnimi in različnimi razmerami. Tu omenjamo nekatere pomembnejše in pogostejše.

Na prvem mestu je potrebno razlikovati inkulturacijo v deželah novejšega krščanskega izvora, kjer se mora prvo misijonsko oznanilo še utrditi, od inkulturacije v deželah s krščanskim izročilom, ki so potrebne nove evangelizacije.

Ponekod je potrebno upoštevati razmere, ki so izpostavljene napetostim in sporom, povezanim z dejavniki kot so etnični in verski pluralizem, včasih zelo kričeče razlike v razvoju, značaj meščanskega in podeželskega življenja. Pomembni sistemi so v nekaterih deželah pod vplivom množične sekularizacije, v drugih pa močne religioznosti.

Končno je treba biti pozoren na kulturno pomembne težnje na območju, ki jih predstavljajo različni socialni in poklicni sloji, kot so ljudje znanosti in kulture, delavski svet, mladi ljudje z roba družbe, tujci, prizadeti ...

Splošno rečeno: »Vzgoja krščanskih laikov mora kar najbolj spoštovati kulturo posameznega kraja. Ta namreč pri vgoji pomaga presojati vrednote tradicionalne in moderne kulture. Spoštovati je treba tudi sonavzočnost različnih kultur med istim ljudstvom ali v isti deželi.«⁶³⁷

*Naloge krajevnih Cerkva*⁶³⁸

213. Inkulturacija je naloga delnih Cerkva in zadeva vsa področja krščanskega življenja. Kateheza je eden od teh vidikov. Prav zaradi narave inkulturacije, ki se izraža v konkretnih in posebnih okoliščinah, »upravičena pozornost na delne Cerkve more Cerkev samo obogatiti. Ta pozornost je nujno potrebna in neodložljiva.«⁶³⁹

V ta namen škofovske konference zelo upravičeno malone povsod predlagajo Pravilnike za katehezo (in podobna sredstva), katekizme in pripomočke, delavnice in izobraževalna središča. V luči tega, kar je bilo izraženo v tem Pravilniku, je potrebno pregledati in posodobiti krajevna navodila, spodbujati natečaje raziskovalnih središč, upoštevati izkušnje katehetov in pospeševati udeležbo samega Božjega ljudstva.

Vodene iniciative

214. Zaradi pomembnosti vprašanja, z druge strani pa zaradi nujnosti raziskovalne faze in faze preizkušanja morajo biti iniciative vodene s strani zakonitih predstavnikov Cerkve. Njihove naloge so:

- podpirati široko in kapilarno katehezo, da bi presegli predvsem veliko oviro vsake inkulturacije, ki je v nevednosti ali zmotni informaciji. To omogoča dialog in neposredno vključitev ljudi, ki bolje poznajo učinkovite poti oznanjevanja;
- uporabiti temeljne izkušnje inkulturacije vere v programih, ki jih je določila Cerkev. Posebno vplivno vlogo ima pri tem katehumenat odraslih po sistemu Reda uvajanja odraslih v krščanstvo;
- če je na cerkvenem območju več narodnih in jezikovnih skupin, je primerno pripraviti priročnike in navodila v njihovih jezikih ter spodbujati homogeno katehetsko službo za vsako skupino po katehetskih središčih;

– določiti dialog vzajemnega poslušanja in občestva med krajevnimi Cerkvami in med temi in Svetim sedežem. To je pot za preverjanje izkušenj, meril, itinerarijev in delovnih pripomočkov za inkulturacijo, ki bodo najboljši in najsodobnejši.

OPOMBE

⁶²¹ Prim. II. del, 1. pogl.; SKP (1971) 8; OE 20; 63; OK 53; OP 52-54; Janez Pavel II., Nagovor članom mednarodnega sveta za katehezo: »L'Osservatore Romano«, 27. sept. 1992; Kongregacija za bogoslužje in zakramente, Navodilo *La liturgia romana e l'inculturazione* (25. jan 1985: AAS 87, str. 288-319; Mednarodna teološka komisija, Dokument o veri in inkulturaciji (okt. 1988); prim. tudi Janez Pavel II., Posinodalna spodbuda *Ecclesia in Africa*, l.c.; Nagovori pri pastoralnih obiskih.

⁶²² Prim. OE 20; 63; OK 53; OP 52-54; KKC 172-175.

⁶²³ OK 53.

⁶²⁴ Prim. II. del., 1. pogl.

⁶²⁵ Prim. OK 53.

⁶²⁶ OK 53.

⁶²⁷ OE 20.

⁶²⁸ OP 54.

⁶²⁹ Prim. OK 59.

⁶³⁰ OK 59.

⁶³¹ OP 37.

⁶³² Prim. II. del, 2. pogl.

⁶³³ Prim. SKP (1971) 123.

⁶³⁴ Janez Pavel II., Nagovor članom Coincat, n. m.

⁶³⁵ KKC 24; prim. ZV 4.

⁶³⁶ OP 37.

⁶³⁷ KL 63.

⁶³⁸ Prim. V. del, 4. pogl.

⁶³⁹ OE 63.

Peti del

KATEHEZA V DELNI CERKVI

»Nato je šel na goro in poklical k sebi, katere je sam hotel. In odšli so k njemu. Postavil jih je dvanajst, ki jih je imenoval tudi apostole, da bi bili z njim in bi jih pošiljal oznanjat ter bi imeli oblast izganjati demone« (Mr 3,13–15).

»Blagor ti, Simon, Jonov sin, kajti tega ti nista razodela meso in kri, ampak moj Oče, ki je v nebesih. Jaz pa ti povem: Ti si Peter in na tej skali bom sezidal svojo Cerkev« (Mt 16,17–18).

Cerkev v Jeruzalemu pod spodbudo Svetega Duha rodi Cerkve: »Cerkev v Jeruzalemu« (Apd 8,1); »Cerkev Božjo, ki je v Korintu« (1 Kor 1,2); »Cerkve Azije« (1 Kor 16,19); »Cerkev v Judeji« (Gal 1,22); »Sedem Cerkva: Efez, Smirna, Pergamon, Tiatira, Sardi, Filadelfija, Laodiceja« (prim. Apd 2,1–3,22).

Pomen in namen tega dela

215. Iz tega, kar je bilo doslej povedano o naravi kateheze, njeni vsebini, pedagogiki in o tistih, ki jim je namenjena, izvira katehetska pastoral, ki se uresničuje v delni Cerkvi.

Peti del razlaga njene najpomembnejše prvine.

216. V prvem poglavju razmišljamo o katehetski službi in katehetih. Kateheza je skupna odgovornost, toda na različen način. Škofje, duhovniki, diakoni, redovniki in verni laiki delujejo v njej skladno s svojo odgovornostjo in karizmami.

Vzgoja (oblikovanje) katehetov, o čemer govori drugo poglavje, je odločilna prvina pri katehetski dejavnosti. Pomembno je opremiti katehezo z ustreznimi sredstvi, še bolj pomembno pa je pripraviti dobre katehete. V tretjem poglavju obravnavamo *kraje*, kjer se kateheza uresničuje.

Četrto poglavje preučuje organizacijske vidike kateheze: odgovorne ustanove, usklajevanje kateheze in nekaterih nalog, lastnih katehetski službi.

Navodil in nasvetov, danih v teh poglavjih, ni mogoče uporabiti v vseh delih Cerkvah. Za tiste države ali pokrajine, kjer se katehetska dejavnost še ni razvila, so ta navodila in nasveti samo cilji, ki jih je treba postopno doseči.

Prvo poglavje

KATEHETSKA SLUŽBA IN KATEHETI V DELNI CERKVI

*Delna Cerkev*⁶⁴⁰

217. Oznanjevanje, posredovanje in življenjska izkušnja evangelija se uresničujejo v delni Cerkvi⁶⁴¹ ali škofiji.⁶⁴² Delno Cerkev sestavljajo učenci Jezusa Kristusa,⁶⁴³ ki živijo v določenem družbeno-kulturnem prostoru. V vsaki delni Cerkvi »je navzoča vesoljna Cerkev z vsemi svojimi bistvenimi prvinami«. ⁶⁴⁴ Vesoljna Cerkev, ki je na binkošti po Svetem Duhu postala prva celica, »poraja delne Cerkve kot hčerke in se izraža v njih«. ⁶⁴⁵ »Vesoljna Cerkev kot Kristusovo telo pa se razodeva kot Telo Cerkva«. ⁶⁴⁶

218. Evangelij in evharistija sta dva stebra, na katerih se gradi in okrog katerih se zbira delna Cerkev. Kot vesoljna Cerkev, tudi »ta (krajevna) obstaja, da bi evangelizirala«. ⁶⁴⁷

Kateheza je temeljno delovanje evangelizacije vsake delne Cerkve. Po njej škofija daje vernikom in tistim, ki se ji približajo z željo, da bi se izročili Jezusu Kristusu, pouk in vzgojo, ki omogoča spoznavati, obhajati, živeti in oznanjati evangelij znotraj svojega kulturnega obzorja. Na ta način lahko Kristusovi učenci izražajo izpoved vere, ki je cilj kateheze, – »v svojih jezikih«. ⁶⁴⁸ Kot o binkošti tudi danes Kristusova Cerkev, »navzoča in dejavna«⁶⁴⁹ v delni Cerkvi, »govori v vseh jezikih«⁶⁵⁰ kot živo drevo poganja korenine v vse kulture.

Katehetska služba v delni Cerkvi

219. Med različnimi službami in načini služenja, s katerimi delna Cerkev udejanja svoje evangelizacijsko poslanstvo, zavzema kateheza posebno mesto. ⁶⁵¹ Navajamo nekaj izhodišč:

a) V škofiji je kateheza enkratno služenje, ⁶⁵² ki ga usklajeno opravljajo duhovniki, diakoni, redovniki in laiki v občestvu s škofom. Vsa krščanska skupnost se mora čutiti odgovorno za to

službo. Tudi če duhovniki, redovniki in laiki skupaj opravljajo katehetsko dejavnost, vendar delajo to na različnih način, vsak po svojem posebnem položaju v Cerkvi (*kot duhovniki, redovniki in redovnice, verni kristjani*).⁶⁵³ Po njih in njihovih različnih vlogah katehetska služba prepričljivo pričuje o Besedi in Cerkvi. Če ne bi bilo katere od teh oblik navzočnosti, bi kateheza izgubila del svojega bogastva in svoje pomembnosti.

b) Z druge strani je kateheza nepogrešljiva v službi Cerkve. To ni nekaj zasebnega, niti ni stvar osebne pobude. Katehet deluje v imenu Cerkve, v moči poslanstva, ki mu je zaupano.

c) V celoti cerkvenih služb in uslug ima katehetska služba lasten značaj, ki izhaja iz posebnosti katehetskega delovanja znotraj evangelizacije. Naloga kateheta, vzgojitelja vere, je drugačna od nalog drugih pastoralnih delavcev (*liturgične, karitativne, socialne ...*), čeprav seveda mora delati v soglasju z njimi.

d) Za uspešno katehetsko delo v škofiji je potrebna podpora drugih delavcev, med katerimi niso izključno le kateheti, ki podpirajo in vzdržujejo katehetsko dejavnost s tem, ko uresničujejo neobhodne naloge, kot so: oblikovanje katehistov, priprava pripomočkov, refleksija o delu, organizacija in načrtovanje. Ti delavci so skupaj s kateheti v službi istega škofijskega poslanstva, čeprav ne opravljajo vsi istih vlog niti pod istim naslovom.

Krščanska skupnost in odgovornost katehiziranja

220. Kateheza je odgovornost vse krščanske skupnosti. »Za uvajanje v krščanstvo naj skrbe ne samo kateheti ali duhovniki, marveč vse občestvo vernikov.«⁶⁵⁴ Trajna vzgoja v veri zadeva vso skupnost. Zato je kateheza vzgojna dejavnost, ki jo opravlja vsak član skupnosti iz naslova odgovornosti posameznega člana in v zvezi ali v okolju skupnosti, bogate v odnosih, da bi se katehumeni in katehiziranci dejavno vključili v življenje skupnosti.

Krščanska skupnost sprejmlja razvoj katehetskega procesa z otroki, z mladimi ali odraslimi kot dejstvo, ki jo vključuje in neposredno obvezuje.⁶⁵⁵ Krščanska skupnost na koncu katehetskega procesa tudi sprejme katehizirance v bratsko okolje, »v katerem morejo čim polneje živeti po tistem, kar so se naučili.«⁶⁵⁶

221. Krščanska skupnost mnogo daje skupini katehizirancev, hkrati pa od njih mnogo prejema. Spreobrnjenci, zlasti mladi in odrasli, s tem, da pripadajo Jezusu Kristusu, pri našajo v skupnost, ki jih sprejema, novo človeško in versko bogastvo. Tako skupnost raste in se razvija, kajti kateheza ne vodi k zrelosti vere samo katehizirance, temveč tudi samo skupnost.

Četudi je vsa krščanska skupnost odgovorna za katehezo in morajo vsi njeni člani pričevati za vero, samo nekateri postanejo po volji Cerkve kateheti. Poleg izvirnega poslanstva staršev do otrok Cerkev podeljuje nekaterim posebej poklicanim članom božjega ljudstva še posebno nalogo verske vzgoje v skupnosti.⁶⁵⁷

Škof, prvi odgovorni za katehezo v delni Cerkvi

222. Drugi vatikanski koncil poudarja izredni pomen, ki ga imata v škofovski službi oznanjevanje in posredovanje evangelija: »Med glavnimi nalogami škofov zavzema prvo mesto oznanjevanje evangelija.«⁶⁵⁸ Pri uresničevanju te naloge so škofje predvsem »glasniki vere«,⁶⁵⁹ ki pridobivajo nove učence za Kristusa. Hkrati so »verodostojni učitelji«,⁶⁶⁰ ki posredujejo ljudstvu vero, ki jo je treba izpovedovati in po njej živeti. Pri preroški službi škofov sta misijonsko oznanjevanje in kateheza tesno povezana. Da bi opravljali to svojo vlogo, škofje prejmejo »zanesljivo karizmo resnice«. ⁶⁶¹

Škofje so »prvi odgovorni za katehezo, so kateheti v polnem pomenu besede«, ⁶⁶² V zgodovini Cerkve je očitna vloga velikih in svetih škofov, ki s svojimi pobudami in spisi označujejo cve-točo dobo katehumenatske ustanove. Katehezo so pojmovali za eno temeljnih nalog svojega služenja. ⁶⁶³

223. Skrb za katehetsko dejavnost bo škofa priganjala, naj prevzame »vrhovno vodstvo kateheze«⁶⁶⁴ v delni Cerkvi. To med drugim pomeni:

- Zagotoviti svoji Cerkvi *stvarno prvenstvo* dejavne in učinkovite kateheze, »ki naj vključi v delo osebe, sredstva in pripomočke, kot tudi potrebna finančna sredstva«. ⁶⁶⁵

- Skrbeti za katehezo z *neposrednim posegom* pri predajanju evangelija vernikom, hkrati bdeti nad pristnostjo izpo-

vedi vere in nad kakovostjo besedil in pripomočkov, ki naj se porabljajo.⁶⁶⁶

– »Zbuditi in gojiti *pravo navdušenje za katehezo*; navdušenje, ki si v primerni in učinkoviti organizaciji privzame določeno podobo«,⁶⁶⁷ in deluje z globokim prepričanjem o pomembnosti kateheze za krščansko življenje v škofiji.

– Skrbeti, »da bodo kateheti za svojo službo primerno usposobljeni; tako da bodo temeljito poznali nauk Cerkve in se tudi teoretično in praktično naučili pedagoških zakonitosti in pedagoških ved«.⁶⁶⁸

– Določiti v škofiji *celosten, urejen in skladen načrt kateheze*, ki bo ustrezal dejanskim potrebam vernikov in bo primerno vključen v škofijske pastoralne načrte. Tak načrt je v pripravi lahko usklajen z načrti škofovske konference.

Duhovniki, pastirji in vzgojitelji krščanske skupnosti

224. Duhovnikova vloga pri katehetski nalogi izvira iz zakramenta svetega reda, ki ga je prejel. Po zakramentu svetega reda so duhovniki v moči maziljenja s Svetim Duhom upodobljeni po Kristusu, duhovniku, kot služabniki Glave, da bi kot sodelavci škofovskega reda gradili in izgrajevali njegovo Telo, ki je Cerkev.⁶⁶⁹ Po tej ontološki upodobitvi po Kristusu je služba duhovnikov služba, ki oblikuje skupnost, usklajuje in daje moč drugim službam in karizmam. V zvezi s katehezo zakrament svetega reda postavlja duhovnike za »vzgojitelje vere«.⁶⁷⁰ Zato si prizadevajo, da se verniki v skupnosti primerno oblikujejo in dosežejo krščansko zrelost.⁶⁷¹ Z druge strani pa se zavedajo, da je njihovo »službeno duhovništvo«⁶⁷² v službi »skupnega duhovništva vernikov«.⁶⁷³ Duhovniki spodbujajo poklic in delo katehetov ter jim pomagajo uresničevati vlogo, ki izhaja iz krsta, in jo opravljati v moči poslanstva, ki jim ga zaupa Cerkev. Duhovniki tako uresničujejo priporočilo 2. vatikanskega koncila, ki pričakuje, da »priznajo in uveljavljajo dostojanstvo laikov in posebno vlogo, ki jim pripada v poslanstvu Cerkve«.⁶⁷⁴

225. Naloge duhovnika, posebno župnika,⁶⁷⁵ glede kateheze so:

– zbujaati v krščanski skupnosti čut *skupne odgovornosti* za katehezo kot nalogo, ki je stvar vseh, priznavati in vrednotiti katehete in njihovo poslanstvo;

– skrbeti za *temeljno organizacijo kateheze* in njenega ustreznega načrtovanja; pritegniti k sodelovanju same katehete in paziti na to, da je kateheza »dobro zgrajena in pravilno usmerjena«,⁶⁷⁶

– zbuhati in odkrivati *poklice za katehetsko službo* in kot katehet katehetov paziti na njihovo oblikovanje; in tej nalogi posvečati največjo skrb;

– povezovati katehetsko dejavnost v celoto z *evangelizacijskim načrtom skupnosti* in posebno skrbeti za povezavo med katehezo, zakramenti in liturgijo;

– zagotoviti povezavo kateheze župnijske skupnosti s *pastoralnimi škofijskimi načrti* in pomagati katehetom, da postanejo dejavni sodelavci pri skupnem škofijskem načrtu.

Izkušnja potrjuje, da je kakovost kateheze neke skupnosti v veliki meri odvisna od duhovnikove navzočnosti in njegovega delovanja.

*Starši, prvi vzgojitelji vere svojih otrok*⁶⁷⁷

226. Pričevanje krščanskega življenja, ki ga starši dajejo v krogu družine, je za otroka odeto v nežnost in materinsko in očetovsko spoštovanje. Tako otroci dojemajo in veselo živijo Božjo in Jezusovo bližino, ki jo razodevajo starši. Ta prva krščanska izkušnja pogosto pušča odločilno sled, ki traja vse življenje. Otroško versko prebujenje v družinskem okolju je »nenadomestljivo«. ⁶⁷⁸

To prvo uvajanje se utrdi, ko se ob določenih družinskih dogodkih ali praznikih »v družini skrbno razloži krščanski ali religiozni smisel teh dogodkov«. ⁶⁷⁹ Uvajanje se še bolj pogloblja, če starši razlagajo in pomagajo tudi metodično katehezo, ki jo njihovi že bolj odrasli otroci prejmejo v krščanski skupnosti, kajti »družinska kateheza prehiteva, spremlja in bogati vsako drugo obliko kateheze«. ⁶⁸⁰

227. Starši prejmejo v zakramentu zakona milost in odgovornost za krščansko vzgojo svojih otrok, ⁶⁸¹ katerim pričujejo in hkrati posredujejo človeške in verske vrednote. Taka hkrati človeška in verska dejavnost je »resnična skrivnost«, ⁶⁸² po kateri se posreduje in izžareva evangelij vse do tega, da samo življenje družine postane pot vere in šola krščanskega življenja. Ko

otroci rastejo, postaja izmenjava vzajemna in »v takšnem katehetskem pogovoru vsak prejema in daje.«⁶⁸³

Zato je potrebno, da vsaka krščanska skupnost namenja prav posebno pozornost staršem. Po osebnih stikih, srečanjih, tečajih in tudi po katehezi za odrasle, namenjeni staršem, jim je treba pomagati, da prevzemajo nalogo – danes še posebno občutljivo – vzgajanja otrok v veri. To je še toliko bolj nujno v krajih, kjer civilna zakonodaja ne dovoljuje svobodne vzgoje v veri ali jo otežuje.⁶⁸⁴ V takih primerih je »domača cerkev«⁶⁸⁵ praktično edino okolje, kjer otroci in mladi lahko prejemajo pristno katehezo.

Redovniki – kateheti

228. Cerkev na poseben način kliče osebe posvečenega življenja h katehetski dejavnosti in želi »da bi redovniške skupnosti posvečale kar največ svojih sposobnosti in zmožnosti posebni nalogi kateheze«.⁶⁸⁶

Posebni prispevek redovnikov, redovnic in članov družb apostolskega življenja za katehezo prihaja iz njihovega posebnega položaja. Izpoved evangeljskih svetov, ki označuje redovniško življenje, je dar za vso krščansko skupnost. Pri škofijski katehetski dejavnosti ne bodo mogli nadomestiti njihovega izvirnega in posebnega prispevka ne duhovniki ne laiki. Ta prispevek namreč izhaja iz javnega pričevanja njihove posvečenosti, ki jih naredi za živo znamenje stvarnosti Kraljestva: »Zaobljubitev spolnjevanja teh svetov v trajnem stanu življenja, odobrenem od Cerkve, je tisto, kar je značilno za Bogu posvečeno življenje.«⁶⁸⁷ Čeprav je vsak kristjan poklican, da živi evangeljske vrednote, osebe posvečenega življenja »utelešajo Cerkev v njeni želji, da se prepusti radikalnosti blagrov«.⁶⁸⁸ Pričevanje redovnikov, združeno s pričevanjem laikov, kaže enkratno obraz Cerkve, ki je znamenje Božjega kraljestva.⁶⁸⁹

229. »Mnoge moške in ženske redovniške skupnosti so bile ustanovljene za krščansko vzgojo otrok in mladine, zlasti najbolj zapuščenih.«⁶⁹⁰ V duhu karizme ustanoviteljev mnogi redovniki in redovnice danes sodelujejo pri škofijski katehezi odraslih. V zgodovini »so se prizadevno trudili v katehetski dejavnosti Cerkve«.⁶⁹¹

Ko redovniki prevzemajo katehetsko nalogo, ustanovne karizme⁶⁹² ne obstanejo ob robu. Lastni značaj kateheze ohranjajo nedotaknjen, karizme različnih redovniških skupnosti pa dajejo tej skupni nalogi posebne poudarke, večkrat velike verske, socialne in pedagoške globine. Zgodovina kateheze dokazuje vitalnost, ki so jo te karizme vnašale v vzgojno dejavnost Cerkve.

Laiški kateheti

230. Tudi katehetska dejavnost laikov ima poseben značaj zaradi njihovega položaja v Cerkvi: »Laikom pripada posebna, njim lastna svetnost«,⁶⁹³ Laiki opravljajo katehezo, začeniši s svojo vključitvijo v svet, sodeležni vseh oblik prizadevanja z drugimi moškimi in ženskami in prispevajo pri posredovanju evangelija poseben čut in značilnosti: »Ta evangelizacija (...) dobiva neki svojevrsten pečat in posebno učinkovitost iz tega, ker poteka v navadnih razmerah sveta«,⁶⁹⁴

Laiški kateheti so namreč soudeleženi pri isti obliki življenja kot tisti, katere katehizirajo, zato imajo poseben čut za utelešanje evangelija v konkretnem življenju ljudi. Katehumeni in katehiziranci lahko najdejo v njih vzor kristjana, po katerem lahko zasnujejo svojo prihodnost kot verniki.

231. Poklicanost laika za katehezo izvira iz zakramenta krsta in je okrepljena po birmi. Po teh dveh zakramentih je deležen »Kristusove duhovniške, preroške in kraljevske službe«,⁶⁹⁵ Poleg skupne poklicanosti k apostolatu se nekateri laiki notranje čutijo poklicane od Boga, da prevzamejo nalogo katehetov. Cerkve spodbuja in razpoznava to Božjo poklicanost in podeli poslanstvo za katehiziranje. Jezus Kristus tako na poseben način kliče može in žene, naj gredo za njim, učiteljem in vzgojiteljem učencev. Osebni klic Jezusa Kristusa in odnos do njega sta resnično gibalno katehetove dejavnosti. »Iz tega ljubečega poznanja Kristusa izvira hrepenenje, da bi ga oznanjali, da bi evangelizirali in še druge vodili k pritrditvi vere v Jezusa Kristusa.«⁶⁹⁶

Če se človek čuti poklicanega za kateheta in prejme od Cerkve poslanstvo za to nalogo, lahko to prebudi v njem različne stopnje predanosti, odvisno od posameznika. Včasih lahko

katehet sodeluje v katehezi le nekaj časa, morda tudi le priložnostno, vendar gre vedno za službo in dragoceno sodelovanje. Zaradi pomena kateheze pa je primerno, da je v škofiji določeno število redovnikov in laikov, stalno in velikodušno predanih katehezi; v občestvu z duhovniki in s škofom dajejo tej škofijski službi cerkvenostno podobo, ki ji je lastna.⁶⁹⁷

Različne, danes posebno potrebne vrste katehetov

232. Cerkev potrebuje različne vrste katehetov, ker so potrebe kateheze različne.

»*Katehetom v misijonskih deželah*«⁶⁹⁸ se ta naslov določa na čisto poseben način. »Danes bi brez njih Cerkve tako ne cvelele.«⁶⁹⁹ To so tisti, ki »imajo posebno nalogo kateheze«⁷⁰⁰ in so tisti, ki sodelujejo pri različnih oblikah apostolata.«⁷⁰¹

– V posameznih Cerkvah stare krščanske tradicije, kjer primanjkuje duhovnikov, so potrebe po katehetih na neki način podobne kot v misijonskih deželah. Treba se je namreč spoprijeti z nujnimi nalogami: z animacijo *majhnih podeželskih skupnosti*, ki so brez duhovnika in z misijonskim delovanjem »v ljudskih četrtnih *velikih metropol*«⁷⁰²

– V deželah s krščansko tradicijo, ki potrebujejo »novo evangelizacijo«,⁷⁰³ sta *katehet mladih* in *katehet odraslih* nepogrešljiva za katehezo uvajanja. Ti kateheti morajo poskrbeti tudi za nenehno katehezo. Pri takih nalogah bo vloga duhovnika prav tako poglobitna.

– Še vedno je izjemno pomemben *katehet majhnih otrok, otrok in mladih*, ki mu pripada občutljivo poslanstvo, da razlaga »prve pojme katekizma in priprave na zakrament sprave, na prvo obhajilo in na birmo«⁷⁰⁴ Ta naloga je danes še bolj potrebna, ko otroci in mladi »ne dobivajo primerne verske vzgoje v krogu svojih družin«⁷⁰⁵

– Vzgojiti je potrebno *kateheta za predzakramentalna srečanja*.⁷⁰⁶ Deloval bo v svetu odraslih ob krstu ali prvem obhajilu njihovih otrok, ali ob sklenitvi zakona. Ta naloga je nekaj posebnega, ker združuje sprejem, prvo oznanilo in priložnost postati smeriljevalec na poti k veri.

– Spet druge vrste katehetov so nujno potrebne na posebnih občutljivih področjih: *nekatero osebo tretje dobe*⁷⁰⁷ so potrebne ustrezne predstavitve evangelija, *težko vzgojljivi in pri-*

zadeti potrebujejo posebno katehetsko pedagogiko⁷⁰⁸ in polno vključitev v skupnost; prav tako *migranti* in tisti, ki jih je moderni razvoj izrinil *na rob*.⁷⁰⁹

– Možno bi bilo svetovati še druge vrste katehetov. Vsaka delna Cerkev bo ob analizi kulturnega in verskega položaja odkrila svoje potrebe in bo z realizmom poskrbela za vrste katehetov, ki jih potrebuje. Njena temeljna naloga bo usmeriti in organizirati formacijo katehetov.

OPOMBE

⁶⁴⁰ V tem petem delu, kot sicer v tem dokumentu, se izraz »delna Cerkev« nanaša na škofijo in njej podobne (ZCP 368). Izraz »krajevna Cerkev« se nanaša na pridružitve delnih Cerkev, dobro utrjene v kaki pokrajini ali narodu, ali tudi na več narodov, združenih med seboj po posebnih vezeh. Prim. I. del, 3. pogl.: »Kateheza je dejanje cerkvenostne narave« in II. del, 1. pogl.: »Eklezialnost evangeljskega sporočila».

⁶⁴¹ Kot pravi C 26a, se zakonita krajevna občestva vernih imenujejo »Cerkev« v NZ; prim. svetopisemska besedila, s katerimi se začenja ta del.

⁶⁴² Prim. Š 11.

⁶⁴³ Delna Cerkev je predvsem opisana kot »del Božjega ljudstva« (Š 11). Kongregacija za nauk vere, Pismo *Communio* Notio 7.

⁶⁴⁵ Prav tam, 9b.

⁶⁴⁶ C 23b navaja pričevanje sv. Hilarija iz Poitiersa: In Ps. 14,3 in sv. Gregorija Velikega: Moral. IV., 7, 12.

⁶⁴⁷ OE 14.

⁶⁴⁸ Prim. Apd 2,11.

⁶⁴⁹ »Communio notio«, 7, n. m. 842.

⁶⁵⁰ Prav. tam, 9b; prim. M 4.

⁶⁵¹ Izraz *služba kateheze* je uporabljen v OK 13.

⁶⁵² Pomembno je poudariti značaj *enkratnega služenja*, ki ga ima kateheza v delni Cerkvi. »Subjekt« velikih evangelizacijskih del je delna Cerkev: oznanja, posreduje evangelij in ga obhaja. Dejavniki »služijo« v tej službi in delujejo »v imenu Cerkve«. Teološke, duhovne in pastoralne povezave te »cerkvenosti« kateheze so velike.

⁶⁵³ Prim. OK 16: Je različna, toda skupna odgovornost. Prim. tudi pripono 54 pri št. 50 kot pojasnilo izraza »služba Besede«.

⁶⁵⁴ M 14. V tem smislu se izraža OK 16: »Kateheza je bila vedno in bo ostala dejavnost, za katero vsa Cerkev mora in hoče čutiti odgovornost.« Prim. tudi: MPD 12; RICA 41; ZCP 774,1.

⁶⁵⁵ »Kateheza se mora opirati na *pričevanje* cerkvene skupnosti« (SKP (1971 35); prim. IV. del, 2. pogl.

⁶⁵⁶ OK 24.

- ⁶⁵⁷ »Razen tega apostolata, ki je naloga prav vseh vernikov, morejo biti laiki poklicani še na različne načine k bolj neposrednemu sodelovanju pri hierarhičnem apostolatu, podobno tistim možem in ženam, ki so apostola Pavla podpirali pri oznanjevanju evangelija in ki so se mnogo trudili v Gospodu.« (C 33). Ta koncilski nauk je bil zbran iz ZCP 228 in 759.
- ⁶⁵⁸ C 25; prim Š 12a; OE 68c.
- ⁶⁵⁹ C 25,
- ⁶⁶⁰ *Prav tam.*
- ⁶⁶¹ BR 8.
- ⁶⁶² OK 63b.
- ⁶⁶³ Prim. OK 12a.
- ⁶⁶⁴ OK 63c.
- ⁶⁶⁵ OK 63d; prim. ZCP 775, § 1.
- ⁶⁶⁶ Prim. OK 63c; ZCP 823 § 1.
- ⁶⁶⁷ OK 63d.
- ⁶⁶⁸ Š 14b; prim. ZCP 780.
- ⁶⁶⁹ Prim. D 8; 6; 12a; Janez Pavel II., Apostolska spodbuda *Dal vam bom pastirjev*, 12.
- ⁶⁷⁰ D 6b.
- ⁶⁷¹ Prim. ZCP 773.
- ⁶⁷² C 10.
- ⁶⁷³ C 10. O »dveh načinih udeležbe pri enkratnem Kristusovem duhovništvu«, prim. KKC 1546-1547.
- ⁶⁷⁴ D 9b.
- ⁶⁷⁵ Prim. ZCP 776-777.
- ⁶⁷⁶ OK 64. Glede tega temeljnega navodila, da morajo duhovniki sodelovati pri katehezi, 2. vatikanski koncil navaja dve temeljni zahtevi: »da ne učijo svoje modrosti, marveč božjo besedo« (D 4) in »ne samo na splošno in abstraktno, marveč ... jo obračati na dejanske življenjske okoliščine« (*prav tam*).
- ⁶⁷⁷ Prim. v 3. pogl. tega dela številko, posvečeno »družini kot okolju ali sredstvu za rast v veri«, kjer se analizirajo značilnosti družinske kateheze. Ta številka pa se bolj ozira na starše kot dejavnike kateheze; prim. ZCP 226, § 2; 774, § 2.
- ⁶⁷⁸ OK 68
- ⁶⁷⁹ *Prav tam.*
- ⁶⁸⁰ *Prav tam.*
- ⁶⁸¹ Prim. KL 62; OD 38.
- ⁶⁸² OD 38.
- ⁶⁸³ OK 68; Prim. OE 71b.
- ⁶⁸⁴ Prim. OK 68.
- ⁶⁸⁵ C 11; prim. EC 36b.
- ⁶⁸⁶ OK 65; prim. ZCP 778.
- ⁶⁸⁷ KKC 915; prim. C 44.

688 OE 69, prim. VC 33.
 689 Prim. VC 31 o »o odnosih med različimi kristjanovimi dobami
 življenja«; prim. KKC 932.
 690 OK 65; prim. OP 69.
 691 OK 65.
 692 Prim. 1 Kor 12,4; C 12b.
 693 C 31. V KL 15 se podrobneje analiza ta »svetni značaj«.
 694 C 35.
 695 LA 2b; prim. *Rimski obrednik, Obred krsta otrok*, št. 62.
 696 KKC 429.
 697 ZCP določa, da oblast Cerkve lahko službeno zaupa cerkveno službo
 ali opravilo laikom, ne glede na dejstvo, da je ta služba ali ni »služba«
 formalno ustanovljeno kot taka: »Laiki, ki se izkažejo za sposobne, so
 primerni, da jih posvečeni pastirji privzamejo v tiste cerkvene službe in
 naloge (officia ecclesiastica et munera), ki jih po pravnih predpisih lahko
 opravljajo« (ZCP 228, § 1); prim.
 698 OK 66b; prim. GCM.
 699 OK 66b.
 700 GCM 4.
 701 *Prav. tam.*
 702 OK 45; prim. OP 37, a/b, par 2.
 703 OP 33.
 704 OK 66a.
 705 *Prav. tam*; prim. OK 42.
 706 Prim SKP (1971) 96c.
 707 Prim. OK 45; prim. SKP (1971) 95.
 708 Prim. SKP (1971) 91; prim. OK. 41.
 709 OK 45a.

Drugo poglavje

USPOSABLJANJE ZA KATEHETSKO SLUŽBO

Pastorala katehetov v delni Cerkvi

233. Za dobro delovanje katehetske službe v delni Cerkvi je pomembno, da predvsem lahko računa na ustrezno pastoralo katehetov. Pri tem je potrebno upoštevati več vidikov. Potrebno je namreč:

- Zbujati v župnijah in v krščanskih skupnostih *katehetske poklice*. Dejstvo je, da so sedaj potrebe kateheze vedno bolj različne, zato je potrebno pospeševati različne vrste katehetov. »Zato bo potrebno, da so kateheti specializirani«. ⁷¹⁰ Glede tega bo primerno določiti merila za izbiro.

- Pripraviti določeno število *katehetov s polnim delovnim časom*, tako da se lahko bolj intenzivno in stalno posvečajo katehezi, ⁷¹¹ poleg pospeševanja števila *katehetov z delnim delovnim časom*, ki bodo navadno bolj številni.

- Določiti *bolj uravnoteženo razdelitev katehetov* med področja naslovljencev, ki so potrebni kateheze. Zavest potrebe po katehezi za mlade in za odrasle, na primer, bo vodila k temu, da se določi boljša uravnoteženost števila katehetov, ki se posvečajo otroški in pubertetni dobi.

- Pospešeno pripravljati *odgovorne animatorje* katehetske dejavnosti, ki prevzamejo delo na škofijski, področni in župnijski ravni. ⁷¹²

- Primerno organizirati *usposabljanje katehetov* za to, kar spada tako k osnovnemu kot k nenehnemu oblikovanju.

- Skrbeti za *osebno in duhovno spremljanje katehetov in skupine katehetov*. Ta dejavnost prvenstveno in v osnovi pripada duhovnikom posameznih krščanskih skupnosti.

- *Skrbeti za koordinacijo med kateheti* in drugimi pastoralnimi delavci v krščanskih skupnostih, da bi bilo celotno evangelizacijsko delovanje skladno in bi skupina katehetov ne ostala osamljena in zunaj življenja skupnosti.

Pomen usposabljanja katehetov

234. Vse te naloge izhajajo iz prepričanja, da bi pastoralno delovanje, ki se za svoje uresničenje ne bi moglo zanesti na pripravljene in usposobljene osebe, spravilo v nevarnost svojo kakovost. Tudi najboljša sredstva za delovanje ne morejo biti res učinkovita, če jih uporabljajo nesposobni kateheti. Zato se ustrezno *usposabljanje katehetov* ne sme zanemariti na račun posodabljanja besedil in boljše organizacije kateheze.⁷¹³

Zato mora škofijska katehetska pastoralna dat absolutno prednost *usposabljanju laičnih katehetov*. Hkrati je treba kot zares odločilno prvo posvečati pozornost *katehetskemu usposabljanju duhovnikov*, tako v študijskih načrtih semeniške vzgoje, kot v času nenehnega oblikovanja. Škofje morajo zelo vestno skrbeti za to oblikovanje.

Cilji in narava usposabljanja katehetov

235. Formacija skuša usposobiti katehete za posredovanje evangelija tistim, ki se želijo zaupati Jezusu Kristusu. Cilj usposabljanja zato zahteva, da katehet postane čim bolj usposobljen za prenos komunikacije: »Glavni namen katehetskega oblikovanja je, da bi usposabljali za komunikacijo s krščanskim oznanilom.«⁷¹⁴

Kristocentrična namembnost kateheze, ki skuša podpirati občestvo spreobrnjenca z Jezusom Kristusom, preveva vse usposabljanje katehetov.⁷¹⁵ Celotno usposabljanje teži le za tem, da kateheta usposobi, da bo učinkovito animiral katehetsko pot, na kateri bo po potrebnih stopnjah oznanjal Jezusa Kristusa, pomagal spoznati njegovo življenje in ga uokviriti v vso odrešitveno zgodovino, razložil skrivnost Božjega Sina, ki je postal človek za nas; končno bo pomagal katehumentu ali katehizirancu, da se bo z zakramenti uvajanja poistovetil z Jezusom Kristusom.⁷¹⁶ V trajni katehezi katehet le pogloblja te temeljne vidike.

Ta kristološki vidik neposredno vpliva na identiteto kateheta in na njegovo pripravo. »*Katehetova enovitost in skladnost morata biti razvidni prav v tej kristocentrični luči in zgrajeni v globoki domačnosti s Kristusom in z Očetom v Duhu.*«⁷¹⁷

236. Dejstvo, da usposabljanje skuša napraviti kateheta sposobnega za posredovanje evangelija v imenu Cerkve, daje vsemu usposabljanju cerkvenostno naravo. Formacija katehetov je le pomoč, da se globoko in dejavno vživijo v zavest, ki jo ima Cerkev o evangeliju, in se tako usposobijo, da ga posredujejo v njenem imenu.

Bolj konkretno, katehet – v svoji formaciji – vstopa v občestvo s tisto težnjo Cerkve, ki kot nevesta, »neokrnjeno in čisto ohranja Ženinu dano besedo«⁷¹⁸ in kot »mati in učiteljica« želi posredovati evangelij v vsej njegovi pristnosti, tako da ga prilagodi vsem kulturam, starostim in razmeram. Ta *eklezijskost* posredovanja evangelija prežema vso formacijo katehetov in ji daje njeno pravo naravo.

Osnovna merila za usposabljanje katehetov

237. Da bi dojeli ustrezen način za usposabljanje katehetov, je treba naprej upoštevati nekatera merila, ki z različnimi poudarki oblikujejo to usposabljanje.

– Potrebno je usposablјati katehete za *evangelizacijske potrebe* tega zgodovinskega trenutka z njegovimi vrednotami, izrazi in sencami. Za izpolnjevanje te naloge so potrebni kateheti z globoko vero,⁷¹⁹ jasno krščansko in cerkveno identiteto⁷²⁰ in globokim socialnim čutom.⁷²¹ Vsak načrt usposabljanja mora upoštevati te vidike.

– Upoštevati je treba tudi *pojmovanje kateheze*, za kakršno se danes zavzema Cerkev. Gre za takšno usposabljanje katehetov, da bodo mogli poučevati in krščansko vzgajati, tako da »istočasno uvajajo, vzgajajo in učijo«,⁷²² Potrebni so kateheti, ki so hkrati učitelji, vzgojitelji in pričevalci.

– *Katehetski trenutek*, ki ga živi Cerkev, je klic za vzgojo katehetov, ki bodo mogli premagati »razhajajoča se enostranska mnenja«⁷²³ in podajati polno in celotno katehezo. Morajo znati povezovati razsežnost resničnosti in pomembnosti vere, pravo-vernost in pravo izpolnjevanje, cerkven in socialen čut. Oblikovanje mora prispevati k vzajemnemu bogatenju teh pojmov, pri katerih bi lahko prišlo do napetosti.

– Usposabljanje katehetov laikov ne sme prezreti *lastnega značaja laika v Cerkvi* in ne sme veljati samo za sintezo oblikovanja, ki ga prejema redovniki in duhovniki. Potrebno

bo tudi upoštevati, da »svetni značaj in duhovnost, ki sta lastna laškemu stanu, dajeta njihovemu oblikovanju poseben pečat« (LA 29a).

– *Pedagogika*, ki jo uporabljamo pri tem usposabljanju, je zelo pomembna. Kot splošno merilo je treba poudariti nujnost skladnosti med celotno pedagogiko oblikovanja katehetov in pedagogiko, lastno katehetskemu procesu. Zelo težko bi bilo za kateheta, da bi pri svojem delovanju improviziral slog in čut, ki ju ni bil deležen pri svojem oblikovanju.

Razsežnosti oblikovanja: biti, znati, znati delovati

238. Oblikovanje katehetov ima več razsežnosti. Najgloblja se nanaša na katehetov *biti*, na njegovo človeško in krščansko razsežnost. Oblikovanje mu mora namreč pomagati, da predvsem zori kot oseba, kot vernik in apostol. Sledi to, kar mora katehet *znati*, da bo dobro opravljal svojo nalogo. Ta razsežnost, prežeta z dvojno zvestobo do sporočila in do človekove osebe, zahteva, da katehet primerno pozna sporočilo, ki ga posreduje, tistega, ki sporočilo prejema, in tudi njegovo življenjsko okolje. Tretja je razsežnost *znati napraviti*, saj je kateheza dejanje komunikacije. Oblikovanje teži za tem, da napravi kateheta vzgojitelja človeka in človekovega življenja.⁷²⁴

Človeška, krščanska in apostolska zrelost katehetov

239. Na podlagi začetne človeške zrelosti⁷²⁵ bo katehetsko delo ob nenehnem preverjanju in vrednotenju katehetu omogočalo, da bo rasel v čustvenem ravnotežju, v kritičnem čutu, v notranji enotnosti, v sposobnosti odnosov in dialoga, v konstruktivnem duhu in skupinskem delu.⁷²⁶ Predvsem bo skrbel, da bo razvijal te kakovosti v spoštovanju in ljubezni do katehumenov in katehizirancev: »Kakšna ljubezen je to? Veliko večja kakor ljubezen vzgojitelja; to je ljubezen očeta; še več, to je materinska ljubezen. Gospod pričakuje takšno ljubezen od vsakega označevalca blagosti in od vsakogar, ko hoče graditi Cerkev.«⁷²⁷

Hkrati bo oblikovanje skrbelo, da bo katehetsko delo hranilo in krepilo vero kateheta, ter mu pomagalo, da bo rasel v veri. Zato prava formacija krepi predvsem katehetovo *duhovnost*,⁷²⁸ tako da njegovo delo v resnici izvira iz pričevanja

samega njegovega življenja. Vsaka katehetska tema, ki jo razlaga, mora v prvi vrsti hraniti vero samega kateheta. Dejansko katehet katehizira druge tako, da katehizira predvsem samega sebe.

Poleg tega bo oblikovanje nenehno hranilo katehetovo *apostolsko zavest*, njegov evangelizatorski čut. Zato mora poznati in živeti konkreten načrt evangelizacije domače škofijske Cerkve in načrt domače župnije, da bi usvojil zavest, ki jo ima delna Cerkev o lastnem poslanstvu. Najboljši način krepitve te apostolske zavesti je, da se poistoveti z likom Jezusa Kristusa, učitelja in vzgojitelja učencev, in skrbi, da usvoji vnemo za Božje kraljestvo, ki jo je razodeval Jezus. Ob katehetskem delu bo katehetov apostolski poklic – hranjen s trajno formacijo – postopno zorel.

Svetopisemsko-teološka formacija kateheta

240. Poleg tega, da je pričevalec, mora katehet biti učitelj, ki poučuje vero. Svetopisemsko-teološka formacija mu bo omogočila organsko poznanje krščanskega sporočila, ki se izraža v središčni skrivnosti vere, ki je Jezus Kristus.

Vsebina te verske formacije je zahteva od različnih vidikov, ki sestavljajo vsak organičen načrt kateheze. To so:

- tri velika obdobja zgodovine odrešenja: stara zaveza, življenje Jezusa Kristusa in zgodovina Cerkve;
- velika jedra krščanskega sporočila: simbol (veroizpoved), liturgija, moralno življenje in molitev.

Na ravni teološkega pouka je vsebina verskega nauka, ki oblikuje kateheta, ista kot vsebina, ki jo mora kateheza podajati. S svoje strani bo Sveto pismo moralo biti »kot duša tega oblikovanja«. ⁷²⁹ *Katekizem katoliške Cerkve* bo predstavljal osnovno teološko primerjavo skupaj s katekizmom domače delne ali krajevne Cerkve.

241. Svetopisemsko-teološka formacija mora imeti nekatere lastnosti:

- a) V prvi vrsti je potrebno, da je oblikovanje sintetično urejeno, da ustreza oznanilu, ki ga je treba posredovati, kjer so različne prvine krščanske vere pravilno urejene in skladne med seboj v organski viziji, ki naj upošteva »lestvico (hierarhijo) resnic«.

b) Sinteza vere mora biti taka, da pomaga katehetu zoreti v lastni veri in ga hkrati usposablja, da daje razloge za upanje, navzoče v času poslanstva. »Danes postaja vedno bolj nujno izobraževanje krščanskih laikov v verskem nauku. Ne samo v prid naravne razgibanosti in poglobitve njihove vere, ampak tudi zato, da bi izkusili »izročanje razloga upanja«, ki ga imajo, svetu z njegovimi težkimi in zapletenimi problemi.«⁷³⁰

c) Teološka formacija mora biti zelo blizu človeški izkušnji, zmožna povezovati različne vidike krščanskega sporočila s konkretnim življenjem ljudi »bodisi, da ga navdihuje, bodisi, da ga preverja v luči evangelija«. ⁷³¹ Čeprav gre za teološki pouk, mora na neki način sprejeti katehetski slog.

d) Končno mora biti taka, »da more katehet ne samo točno podajati evangelijsko oznanilo, ampak more tudi usposobiti katehizirance, da bodo sami aktivno sprejemali oznanilo; mora tudi razpoznavati, kaj je v duhovnem življenju katehizirancev v skladu z vero«. ⁷³²

Človeške vede v formaciji katehetov

242. Katehet pridobiva poznanje človeka in stvarnosti, v kateri živi, tudi s pomočjo človeških ved, ki so v našem času dosegle izredno stopnjo razvoja. »V dušnem pastirstvu je treba v zadostni meri poznati in uporabljati ne le teološka načela, ampak tudi izsledke svetnih znanosti, zlasti psihologije in sociologije, tako da bo tudi vernike mogoče voditi k čistejšemu in bolj zrelemu verskemu življenju.«⁷³³

Katehet mora spoznati vsaj nekatere temeljne prvine psihologije: psihološke dinamizme, ki nagibajo človeka; strukturo osebnosti; potrebe in nagloblje težnje človeškega srca; razvojno psihologijo in stopnje človeškega življenjskega cikla, versko psihologijo in izkušnje, ki odpirajo človeka za skrivnost svetega.

Socialne vede skrbijo za poznanje socio-kulturnega okolja, v katerem človek živi in ki nanj močno vpliva. Zato je potrebno pri formaciji kateheta napraviti »analizo družbenih, kulturnih in ekonomskih okoliščin, kolikor ta dejstva družbenega življenja lahko odločilno vplivajo na oznanjevanje evangelija«. ⁷³⁴

Skupaj s temi vedami, ki jih je izrecno priporočil 2. vatičanski koncil, morajo biti pri formaciji katehetov na en ali drug način navzoče druge vede, zlasti vzgoje in komunikološke vede.

Razna merila, ki lahko navdihujejo uporabo človeških ved pri formaciji katehetov

243. Ta merila so:

a) Spoštovanje avtonomije ved: »Cerkev potrjuje zakonito avtonomijo človeške kulture in zlasti avtonomijo znanosti.«⁷³⁵

b) Evangeljsko razločevanje raznih teženj ali psiholoških, socioloških in pedagoških šol: njihove vrednote in njihove meje.

c) Študij človeških ved – pri formaciji kateheta – ni cilj samemu sebi. Zavedanje bivanjskega, psihološkega, kulturnega in socialnega človekovega položaja gre prek gledanja na vero, h kateri ga je treba vzgajati.⁷³⁶

d) Teologija in človeške vede se morajo pri formaciji katehetov medsebojno bogatiti. Zato se je treba izogibati, da bi se te vede spremenile v edino pravilo za pedagogiko vere, mimo teoloških meril, ki izhajajo iz same Božje pedagogike. Gre za temeljne in potrebne vede, ki so vedno v službi evangelizacijskega dela, ki ni samo človeško.⁷³⁷

Pedagoška formacija

244. Skupaj z razsežnostmi, povezanimi z biti in znati, mora katehetova formacija gojiti tudi *znati napraviti*. Katehet je vzgojitelj, ki olajšuje zorenje vere, ki jo katehumen ali katehiziranec uresničuje s pomočjo Svetega Duha.⁷³⁸

Prva stvarnost, ki jo je treba upoštevati na tem odločilnem področju formacije, je to, da se upošteva izvirna pedagogika vere. Katehet se namreč pripravlja na to, da bi olajšal rast izkušnje vere, ki je ni on vsadil. Bog sam jo je vsejal v človekovo srce. Katehetova naloga je samo, da ta dar goji, ga hrani in mu pomaga zoreti.⁷³⁹

Formacija bo skušala razvijati v katehetu vzgojno zmožnost, ki obsega: zmožnost pozornosti do osebe, usposobljenost za razlaganje in odgovor na vzgojno vprašanje, pobudo pri poživljanju procesov učne dobe in umetnost voditi človeško skupino k zrelosti. Kot pri vsaki umetnosti je tudi tu najpomembnejša naloga, da si katehet pridobi lasten slog podajanja kateheze in svoji osebnosti prilagodi splošna načela katehetske pedagogike.⁷⁴⁰

245. Bolj konkretno: Kateheta, predvsem tistega, ki ves svoj čas posveča katehezi, je treba usposobiti, da zna v skupini katehetov načrtovati vzgojno delo ter oceniti okoliščine, izdelati realističen načrt in ga, ko je uresničen, kritično oceniti.⁷⁴¹ Biti mora zmožen animirati skupino in pri tem uporabiti tehnike animacije skupine, ki jih daje psihologija.

Vzgojna zmožnost in zmožnost *znati napraviti* s spoznanji, s sposobnostmi in tehnikami, »se lažje pridobita s tem, da se apostolsko udejstvujejo (npr. pri zborovanjih, na katerih se pripravljajo in tudi praktično presojuje posamezne kateheze)«, ⁷⁴²

Idealno bi bilo, če bi bili kateheti protagonisti svoje učne dobe, se pravi, da bi bila njihova formacija ustvarjalna in ne samo usvajanje zunanjih pravil. Zato mora biti formacija zelo blizu prakse: izhajati mora iz prakse, da bi prišla do formacije.⁷⁴³

Formacija katehetov znotraj krščanskih skupnosti

246. Najpomembnejša pot za katehetovo formacijo je njegova lastna krščanska skupnost. V njej katehet doživlja svojo poklicanost in nenehno hrani svoj apostolski čut. Pri nalogi, ki naj katehetom zagotovi njihovo postopno zorenje vernikov in pričevalcev, je duhovnikov lik temeljnega pomena.⁷⁴⁴

247. Krščanska skupnost lahko uresniči različne vrste oblikovalne dejavnosti v prid svojih katehetov:

a) Ena od oblik je v tem, da nenehno hrani cerkvenostno policanost katehetov, tako da ohranja v njih živo zavest, da jih pošilja njihova lastna Cerkev.

b) Prav tako je zelo pomembno poskrbeti za zorenje vere katehetov po redni poti, s katero krščanska skupnost vzgaja v veri svoje pastoralne delavce in bolj zavzete laike.⁷⁴⁵

Dokler vera katehetov še ni zrela, je svetovati, naj se udeležujejo poti (itinerarija) katehumenskega značaja za mlade in odrasle. Lahko je to redna pot lastne skupnosti ali pot, ustvarjena posebej zanje.

c) Neposredna priprava na katehezo, opravljena s skupino katehetov, je odlično sredstvo formacije, zlasti če jo spremlja vrednotenje vsega, kar se je preizkusilo na katehetskih srečanjih.

d) Na področju skupnosti se lahko uresničuje tudi druge formativne dejavnosti: tečaji senzibilizacije za katehezo, npr. za začetek pastoralnega leta, duhovne obnove in skupno bivanje v močnih časih cerkvenega leta;⁷⁴⁶ monografski tečaji o bolj potrebnih in nujnejših temah; bolj sistematična formacija glede verskega nauka, npr. ob preučevanju *Katekizma katoliške Cerkve*.

Gre za dejavnosti trajne formacije, ki se skupaj z osebnim katehetovim delom zdijo zelo primerne.⁷⁴⁷

Šole za katehete in višji centri za izvedence v katehezi

248. Obiskovanje šole za katehete⁷⁴⁸ je zelo pomemben trenutek pri oblikovalnem procesu kateheta. Na mnogih krajih so take šole organizirane na dveh ravneh: na ravni »navadnih katehetov«⁷⁴⁹ in na ravni »odgovornih za katehezo«.

a) Šole za navadne katehete

249. Te šole imajo namen omogočiti organsko in sistematično katehetsko formacijo osnovnega značaja. V daljšem časovnem razdobju se pospešujejo specifično katehetske razsežnosti formacije: krščansko sporočilo, poznanje človeka in družbenih ter kulturnih razmer in pedagogika vere.

Koristi te organske formacije so pomembne in zadevajo:

- njeno sistematičnost, pri kateri gre bolj za pridobivanje kot za delovanje;
- njeno kvaliteto, ki jo zagotavljajo usposobljeni oblikovalci;
- povezanost s kateheti drugih skupnosti, kar krepi cerkveno občestvo.

b) Šole za odgovorne za katehezo

250. Z namenom, da bi podpirali pripravo odgovornih za katehezo v župnijah ali na pastoralnih območjih ali tudi za tiste katehete, ki se bodo stalno in v celoti posvečali katehezi,⁷⁵⁰ je primerno na škofijski ali medškofijski ravni pospeševati šole za odgovorne.

Jasno je, da bo raven teh šol bolj zahtevna. V njih bodo poleg programa osnovne katehetske formacije gojili tiste ka-

tehetske specializacije, ki jih ima škofija glede na posebne okoliščine za najbolj potrebne.

Morda bo primerno, da se zaradi zbiranja finančnih sredstev in vzdrževanja usmerjenost teh šol razširi na odgovorne v različnih pastoralnih dejavnostih in se preoblikujejo v *Centre za formacijo pastoralnih delavcev*. Začenši s splošno formativno osnovo (teološko in antropološko) se bodo specializacije izražale v skladu z zahtevami različnih pastoralnih ali apostolskih dejavnosti, ki bodo zaupane tem delavcem.

c) Višji centri za izvedence v katehezi

251. Katehetska formacija na višji ravni, katere so lahko deležni tudi duhovniki, redovniki in laiki, je življenjsko pomembna za katehezo. Zato obnavljamo željo, naj »se pospešujejo ali pa ustanovijo višji inštituti za katehetsko pastoralo z namenom, da bi vzgajali katehete, ki bi bili zmožni voditi katehetsko delo v škofijskem obsegu ali v okviru redovnih družb. Taki inštituti imajo lahko narodni pa tudi mednarodni značaj. Kar zadeva študij, naj bodo urejeni kot univerzitetni inštituti z ustrežno organizacijo, trajanjem študija in pogoji za sprejem.«⁷⁵¹

Poleg formacije tistih, ki bodo morali prevzeti vodstveno odgovornost pri katehezi, bodo ti inštituti pripravljali docente za katehetiko v semeniščih, v ustanovah za formacijo ali v šolah za katehete. Taki inštituti se bodo prav tako posvečali pospeševanju ustreznih katehetskih raziskav.

252. Ta raven formacije je zelo pripravna za uspešno sodelovanje med Cerkvami: »V tem more postati bolj učinkovita tudi gnotna pomoč bogatejših Cerkva revnejšim. Ali sploh more kakšna Cerkev bolj pomagati drugi, kakor tako, da sama raste kot Cerkev?«⁷⁵² Jasno je, da se mora to sodelovanje navdihovati ob obzirnem spoštovanju posebnosti revnejših Cerkva in njihove odgovornosti.

Zelo je primerno, da se v škofijskem ali medškofijskem območju upošteva potreba po oblikovanju oseb na višji ravni, kot se skrbi za druge cerkvene dejavnosti ali za poučevanje drugih ved.

- ⁷¹⁰ GCM 5.
- ⁷¹¹ Drugi vatikanski koncil razlikuje dve vrsti katehetov: »*kateheti v celoti posvečeni katehezi*« in »*pomožni kateheti*« (prim. M 17). To razliko povzema GCM 4 z izrazom »kateheti s polnim časom« in »kateheti z delnim časom«.
- ⁷¹² Prim. GCM 5.
- ⁷¹³ Prim. SKP (1971) 108a.
- ⁷¹⁴ SKP (1971) 111.
- ⁷¹⁵ Prim. OK 5. To besedilo označuje kristocentrično namembnost kateheze. To dejstvo določa kristocentričnost vsebine kateheze, kristocentričnost človekovega odgovora, 'da' Jezusu Kristusu, in kristocentričnost katehetove duhovnosti in njegove formacije.
- ⁷¹⁶ Tu se označajo štiri stopnje krstnega katehumenata, vzete v kristocentrični vidik.
- ⁷¹⁷ GCM 2o
- ⁷¹⁸ C 64.
- ⁷¹⁹ Prim. SKP (1971) 114.
- ⁷²⁰ Prim. GCM 7.
- ⁷²¹ Prim. GCM 13.
- ⁷²² SKP (1971) 31.
- ⁷²³ OK 52; prim. OK 22.
- ⁷²⁴ Prim. OK 22d.
- ⁷²⁵ Prim. GCM 21.
- ⁷²⁶ Človeške lastnosti, ki jih spodbuja GCM so: lahkota človeških odnosov in dialoga, sposobnost za komunikacijo, pripravljenost za sodelovanje, vloga vodnika, vedrost v presojanju, razumevanje in realizem, zmožnost dati tolažbo in upanje ... (prim. 21).
- ⁷²⁷ OE 79.
- ⁷²⁸ Prim. KL 60.
- ⁷²⁹ Prim. SKP (1971) 112. GCM 23 poudarja prvenstveno pomembnost Svetega pisma pri oblikovanju katehetov: »Sveto pismo naj bo še naprej glavni predmet pouka in naj bo duša vsega teološkega študija. Kjer je potrebno, naj se okrepi.«
- ⁷³⁰ KL 60c.
- ⁷³¹ OK 22.
- ⁷³² SKP (1971) 112.
- ⁷³³ CS 62b.
- ⁷³⁴ SKP (1971) 100.
- ⁷³⁵ CS 59.
- ⁷³⁶ »Poučevanje znanosti o človeku povzroča resne probleme, ker so številne in različne. Težko je odločiti, katere izbrati in kako jih poučevati. Ker ne gre za usposabljanje izvedencev v psihologiji, pač pa za katehete, je treba izbrati tisto, kar jim lahko neposredno pomaga, da se usposobijo za posredovanje nauka« (SKP, 1971, 112).

- ⁷³⁷ Temeljni tekst za uporabo človeških ved pri oblikovanju katehetov ostane priporočilo 2. vatikanskega koncila v CS 62: »Verniki naj torej živijo v kar najtesnejši povezanosti z drugimi ljudmi svoje dobe, prizadevajo naj si, da bi docela razumeli način njihovega mišljenja in čustvovanja, kakršen se izraža v duhovni kulturi. Poznanje novih ved in novih naukov kakor tudi poznanje najnovejših odkritij naj povezujejo s krščansko pravnostjo in s poučenostjo v naukih krščanstva, tako da bosta praktična vernost in iskrena poštenost pri njih napredovali vštric s poznanjem znanosti in vsak dan večjim napredkom tehnike; tako bodo mogli vse stvari presojati in razlagati z neokrnjenim krščanskim čutom.«
- ⁷³⁸ Pomembnost pedagogike je poudarjena v OK 58: »Med številnimi in uglednimi vedami o človeku, ki so v naših dneh silno napredovale, je gotovo pedagogika ena najpomembnejših. Znanost o vzgoji in poučevanju s kaj različnimi uspehi nenehno kritično preverjajo, da bi ju bolje prilagodili ali bi bili bolj učinkoviti.«
- ⁷³⁹ Prim. OK 58.
- ⁷⁴⁰ Prim. SKP (1971) 113.
- ⁷⁴¹ *Prav tam.*
- ⁷⁴² SKP (1971) 112.
- ⁷⁴³ Prim. GCM 28.
- ⁷⁴⁴ Duhovniki in redovniki morajo pomagati krščanskim laikom pri njihovi vzgoji. V tem smislu so sinodalni očetje povabili duhovnike in kandidate za sveti red, naj se skrbno pripravijo, da bodo zmožni pospeševati poklicanost in poslanstvo laikov« (KL 61).
- ⁷⁴⁵ Prim. KL 61.
- ⁷⁴⁶ Priporočiti pa je treba tudi župnijske pobude ... za globlje oblikovanje katehetov, kot šole molitve, bratskega sožitja in duhovne soudeležbe, duhovne vaje. Te pobude katehetov ne osamijo, temveč jim pomagajo, da rastejo v lastni duhovnosti in v občestvu med njimi« (GCM 22).
- ⁷⁴⁷ Prim. SKP (1971) 110.
- ⁷⁴⁸ Glede šol za katehete v misijonih: M 17c; OP 73; ZCP 785 in GCM 30. Za Cerkev na splošno glej SKP (1971) 109.
- ⁷⁴⁹ Izraz *navadni katehetje* je uporabljen v SKP (1971) 112c.
- ⁷⁵⁰ Prim. SKP (1971) 109b.
- ⁷⁵¹ SKP (1971) 109a.
- ⁷⁵² OK 71a.
- ⁷⁵³ Glej V. del, 1. pogl. : »Krščanska skupnost in odgovornost katehizacije«, kjer se govori o skupnosti kot odgovorni za katehezo. Skupnost tu velja kot »kraj« katehizacije.

Tretje poglavje

KRAJI IN POTÍ KATEHEZE

*Krščanska skupnost kot ognjišče kateheze*⁷⁵³

253. Krščanska skupnost je zgodovinska uresničitev daru »občestva« (*koinonia*),⁷⁵⁴ ki je sad Duha.

»Občestvo« izraža globoko jedro vesoljne Cerkve in delnih Cerkva, ki sestavljajo zadevno krščansko skupnost. Ta skupnost postane bližja in vidna v bogati različnosti osnovnih krščanskih skupnosti, v katerih se kristjani rojevajo za vero, se v njej vzgajajo in jo živijo. To so: družina, župnija, katoliška šola, krščanska združenja in gibanja, temeljna cerkvena občestva ... To so »kraji« kateheze, namreč tisti skupni prostor, kjer se uresničujeta kateheza katehumenskega značaja in trajna kateheza.⁷⁵⁵

254. Krščanska skupnost je vir, kraj in cilj kateheze. Vedno se iz krščanske skupnosti poraja oznanjevanje evangelija, ki kliče ljudi, da se spreobrnejo in sledijo Kristusu. Ista skupnost tudi sprejema tiste, ki želijo spoznati Gospoda in zaživijo novo življenje. Ta skupnost spremlja katehumene in katehizirance na njihovi poti kateheze in jih z materinsko skrbjo napravi deležne lastne izkušnje vere in jih uteleša v svoje okrilje.⁷⁵⁶

Kateheza je vedno ista. Toda ti »kraji«⁷⁵⁷ katehizacije ji dajejo vsak svoje izvirne poteze. Pomembno je vedeti, kakšna je vloga vsakega od njih glede na katehezo.

Družina kot okolje ali sredstvo rasti v veri

255. Starši so prvi vzgojitelji v veri. Skupaj z njimi, zlasti v nekaterih kulturah, imajo vsi člani družine dejavno nalogo pri vzgoji mlajših članov. Potrebno je bolj konkretno določiti, v kakšnem smislu je družinska krščanska skupnost »kraj« kateheze.

Družina je označena za »domačo Cerkev«, ⁷⁵⁸ to pomeni, da morajo v vsaki krščanski družini odsevati različni vidiki ali vloge življenja vse Cerkve: poslanstvo, kateheza, pričevanje, molitev itd. ... Družina je namreč, tako kot Cerkev, »kraj, kjer evangelij izročajo naprej poznejšim rodovom in od koder evangelij izžareva v okolje«. ⁷⁵⁹ Družina ima kot »kraj« kateheze enkratno prednost: izroča evangelij tako, da ga ukoreninja v povezavo (kontekst) globokih človeških vrednot. ⁷⁶⁰ Na tej človeški podlagi gradi tudi globoko uvajanje v krščansko življenje: prebujanje čuta za Boga, prvi koraki v molitvi, vzgoja moralne vesti in oblikovanje človeške ljubezni v krščanskem smislu, dojete kot odsev ljubezni Boga Stvarnika in Očeta. Skratka, gre za krščansko vzgojo, ki bolj pričuje kot poučuje; je bolj priložnostna kot sistematična, trajnejša in vsakodnevna, manj pa urejena po dobah. V tej družinski katehezi je vedno bolj pomemben prispevek starih staršev. Njihova modrost in njihov verski čut sta mnogokrat odločilna za ustvarjanje zares krščanskega ozračja.

Krstni katehumenat odraslih ⁷⁶¹

256. Krstni katehumenat je značilen *kraj* katehizacije, ki ga je Cerkev postavila kot ustanovo za pripravo odraslih, ki želijo postati kristjani, da prejmejo zakramente uvajanja. ⁷⁶² V katehumenatu se dejansko uresničuje tista »posebna formacija, ki odraslega, spreobrnjenca k veri vodi k izpovedi krstne vere med velikonočno vigilijo«. ⁷⁶³

Kateheza, ki se opravlja v krstnem katehumenatu, je tesno povezana s krščansko skupnostjo. ⁷⁶⁴ Od trenutka njihovega vstopa v katehumenat, Cerkev obda katehumene »s svojo ljubeznijo in svojimi skrbmi kot svoje in sebi pridružene otroke: že namreč pripadajo Kristusovi družini...«. ⁷⁶⁵ Zato krščanska skupnost pomaga »kandidatom in katehumenom med celotnim potekom uvajanja, od predkatehumenata do katehumenata in v času uvajanja v skrivnost (mistagogije)«. ⁷⁶⁶

Nenehna navzočnost krščanske skupnosti se izraža na različne načine, ustrezno predpisom v *Redu uvajanja odraslih v krščanstvo*. ⁷⁶⁷

Župnija kot okolje kateheze

257. Župnija je brez dvoma najpomembnejši kraj, v katerem se oblikuje in izraža krščanska skupnost. Poklicana je, da bo bratska in prijazna družinska hiša, kjer se kristjani zavedo, da so Božje ljudstvo.⁷⁶⁸ V župniji se namreč skupaj zlivajo vse človeške razlike, ki so v njej, in se vključujejo v vesoljnost Cerkve.⁷⁶⁹ Z druge strani je župnija redno okolje, kjer se ljudje rojevajo in rastejo v veri. Zato je zelo primeren skupnostni prostor, da je služba Besede, ki se v njej uresničuje, hkrati pouk, vzgoja in življenjska izkušnja.

Danes župnija v mnogih deželah doživlja globoke spremembe. Socialne spremembe močno vplivajo nanjo. V velikih mestih »je kot pretresena od pojava urbanizacije«.⁷⁷⁰ Kljub temu »je župnija glavna oporna točka za krščansko ljudstvo in tudi za tiste, ki ne prakticirajo vere«.⁷⁷¹ Vendar mora še nadalje ostati gibalno kateheze in njen »prednostni kraj«,⁷⁷² priznati pa mora, da v določenih razmerah ne more biti težišče vse cerkvene funkcije glede katehiziranja in je potrebno, da se poveže z drugimi ustanovami.

258. Da bi kateheza pri evangelizacijskem poslanstvu župnije mogla razviti vso svojo učinkovitost, mora izpolniti nekaj zahtev:

a) Kateheza odraslih⁷⁷³ mora vedno bolj dobivati prednostno mesto. Gre za pospeševanje »kateheze po krstu na način katehumenata s pomočjo uporabe nekaterih prvin 'Reda uva-
janja odraslih v krščanstvo'. Te kateheze imajo namen pomagati črpati in živeti neizmerna in izredna bogastva in odgovornosti iz prejetega krsta.«⁷⁷⁴

b) Z obnovljenim pogumom je treba načrtovati oznanjevanje oddaljenim in tistim, ki živijo v razmerah verske indiferentnosti.⁷⁷⁵ Pri tem prizadevanju so lahko predzakramentalna srečanja bistvenega pomena (*priprava na zakon, na krst in prvo obhajilo otrok ...*).⁷⁷⁶

c) Kot trdna oporna točka za župnijsko katehezo se zahteva obstoj občestva zrelih kristjanov, že uvedenih v vero, za ktere je treba pridržati primerno in različno pastoralno skrb. Ta cilj bo lažje doseči, če se bo v župnijah pospeševalo oblikovanje malih cerkvenih občestev.⁷⁷⁷

d) Če se uresničijo navedene zahteve, ki zadevajo predvsem odrasle, bo to v veliko korist za katehezo otrok, pubertetnikov in mladih – kar je vedno neizogibno potrebno.

Katoliška šola

259. Katoliška šola⁷⁷⁸ je zelo pomemben *kraj* za človeško in krščansko formacijo. Izjava 2. vatikanskega koncila O krščanski vzgoji »označuje odločilno spremembo v zgodovini katoliške šole: prehod od šole-ustanove k šoli-skupnosti«. ⁷⁷⁹ Katoliška šola ima kot vsaka druga šola kulturne cilje in človeško oblikovanje mladih. Njene značilne prvine pa so:

- »da v šolski skupnosti ustvarja ozračje, ki ga oživlja evangeljski duh svobode in ljubezni,
- da mladim pomaga, da ob razvijanju osebnosti obenem rastejo tudi kot nova stvar, kar so postali pri krstu,
- in da končno vso človeško kulturo usmerja k blagovesti odrešenja«. ⁷⁸⁰

Vzgojni načrt katoliške šole se mora razvijati na podlagi pojmovanja, ki ga je predložil 2. vatikanski koncil.

Ta vzgojni načrt se opravlja v šolski skupnosti, ki jo sestavljajo vsi tisti, ki so v njej neposredno vključeni: »učitelji, vodstveno, upravno in pomožno osebje, starši, ki so kot naravni in nezamenljivi vzgojitelji svojih otrok središnji lik, in učenci, soudeleženi in odgovorni kot resnični protagonisti in dejavni subjekti vzgojnega procesa«. ⁷⁸¹

260. Kadar gojenci katoliške šole v večini pripadajo družinam, ki se povezujejo s to šolo zaradi njenega katoliškega značaja, se služba Besede v njej lahko opravlja v mnogovrstnih oblikah: prvo oznanilo, šolski verouk, kateheza in homilija. Dva od teh načinov imata v katoliški šoli poseben poudarek: šolski verouk in kateheza, katere lastni značaj je že bil nakazan. ⁷⁸²

Kadar gojenci in njihove družine obiskujejo katoliško šolo zaradi njene vzgojne kakovosti ali zaradi morebitnih drugih okoliščin, je katehetska dejavnost nujno omejena in pravi verski pouk – kadar je mogoč – poudarja kulturni značaj. Prispevek te šole je vedno »nadvse dragoceno služenje ljudem« ⁷⁸³ in je notranja prvina pri evangelizaciji Cerkve.

Zaradi večvrstnosti socialno-kulturnih verskih okoliščin, v katerih opravljajo delo katoliške šole v različnih deželah, bo primerno, da škofje in škofovske konference določijo način katehetske dejavnosti, ki ga mora katoliška šola uresničevati.

Združenja, gibanja in skupine vernikov

261. Različna »združenja, gibanja in skupine vernikov«, ⁷⁸⁴ ki se razvijajo v delni Cerkvi, imajo za cilj, da pomagajo učencem Jezusa Kristusa izpolnjevati njihovo laiško poslanstvo v svetu in v sami Cerkvi. V takih združenjih se kristjani posvečajo »pobožnosti, neposrednemu apostolatu, delom ljubezni ter krščanski navzočnosti v zemeljskih resničnostih«, ⁷⁸⁵

V vseh teh združenjih in gibanjih se z namenom, gojiti globoko temeljne razsežnosti krščanskega življenja, podaja na en ali drug način potrebno oblikovanje: »Te skupine, združenja in gibanja imajo svoje mesto pri vzgoji krščanskih laikov. Vsako ima po svoji metodi možnost izvajati vzgojo, ki je globoko zakoreninjena v samem izkustvu apostolskega življenja. Primerno je, da pri tem integrirajo, konkretizirajo in specificirajo vzgojo, ki jo njihovi člani prejemajo s strani drugih oseb in občestev.« ⁷⁸⁶

Kateheza je vedno temeljna razsežnost pri formaciji vsakega laika. Zato si ta združenja in gibanja redno pridržijo »posebne čase za katehezo«, ⁷⁸⁷ Dejansko to ni alternativa za krščansko oblikovanje, temveč je ena od bistvenih razsežnosti oblikovanja.

262. Kadar se kateheza opravlja znotraj teh združenj in gibanj, je treba upoštevati nekatere vidike. Posebej:

a) Potrebno je upoštevati »lastno naravo« ⁷⁸⁸ kateheze ter razvijati vse bogastvo njene zasnove v trojni razsežnosti besede, spomina in pričevanja (*nauk, liturgično obhajanje in zavzetost v življenju*). ⁷⁸⁹ Naj bo že kakršen koli »kraj«, kjer se opravlja, je kateheza predvsem organska in temeljna formacija vere. Zato mora vsebovati »resen študij krščanskega nauka« ⁷⁹⁰ in mora skrbeti za resno versko formacijo, »odprto za vse komponente krščanskega življenja«, ⁷⁹¹

b) To ni ovira, da ne bi mogla namembnost združenj in gibanj z njihovimi karizmami, z določenimi poudarki izražati katehezo, ki bo vsekakor morala ostati zvesta svojemu značaju. Vzgoja po predlogu duhovnosti združenja ali gibanja – ki je ven-

darle eno od velikih bogastev za Cerkev – bo tipična za čas; sledila bo času osnovne krščanske formacije, ki je skupna vsakemu kristjanu. Najprej je treba vzgajati za to, kar je skupno vsem članom Cerkve, bolj kot za to, kar je posebno ali kar vnaša razlike.

c) Podobno je treba reči, da gibanja in združenja glede kateheze niso navadna alternativa za župnijo, ker je ravno župnija tista vzgojna skupnost, na katero se je treba sklicevati.⁷⁹²

Temeljna cerkvena občestva

263. Temeljna cerkvena občestva so se v zadnjih desetletjih zelo razširila.⁷⁹³ Gre za skupine kristjanov, ki »nastajajo iz potrebe, da bi še bolj intenzivno živele cerkveno življenje; ali pa zato, ker si žele in iščejo bolj človeškega ozračja, kakršnega večje cerkvene skupnosti težko nudijo ...«⁷⁹⁴

Temeljna cerkvena občestva so »znamenje vitalnosti Cerkve«.⁷⁹⁵ Kristusovi učenci se zbirajo v njih za pozorno poslušanje Božje besede, za iskanje bolj bratskih odnosov, za obhajanje krščanskih skrivnosti v svojem življenju in za prevzemanje naloge preoblikovanja družbe. Skupaj s temi pristno krščanskimi razsežnostmi nastopajo tudi pomembne človeške vrednote: prijateljstvo in osebno priznavanje, duh soodgovornosti, ustvarjalnost, odgovor na poklicanost, zanimanje za probleme sveta in Cerkve. Iz tega lahko izhaja skupnostno obogatena izkušnja, »resničen izraz povezanosti in sredstvo za gradnjo še globlje povezave«.⁷⁹⁶

Da bi bila pristna, »mora vsaka skupnost ... živeti v edinosti z veseljno in delno Cerkvijo, v iskreni povezanosti s pastirji in učiteljstvom, se pri tem zavzemati za misijonsko izžarevanje in se izogibati vsake zaprtosti in ideološke popredmetenosti«.⁷⁹⁷

264. V temeljnih cerkvenih občestvih se lahko razvija uspešna in koristna kateheza:

- Bratsko ozračje, v katerem občestva živijo, je primerno okolje za celostno katehetsko delovanje, vedno pa je treba upoštevati lastno naravo in značaj kateheze.

- Z druge strani kateheza služi za poglobljanje skupnostnega življenja, kajti zagotavlja temelje krščanskega življenja vernikov. Brez nje bi bila temeljna cerkvena občestvai težko trdna.

– Majhna skupnost je končno primeren prostor za sprejemanje tistih, ki so opravili pot kateheze.

OPOMBE

- ⁷⁵⁴ Prim Kongregacija za nauk vere, pismo *Communiois notio*, št. 1, n. d., 838.
- ⁷⁵⁵ Prim. MPD 13.
- ⁷⁵⁶ Prim. OK 24.
- ⁷⁵⁷ OK 67a. Gre za klasičen izraz v katehezi. Apostolska spodbuda govori o *krajih* kateheze.
- ⁷⁵⁸ Prim. C 11; prim LA 11; OD 49.
- ⁷⁵⁹ OE 71.
- ⁷⁶⁰ Prim. CS 52; OD 37a.
- ⁷⁶¹ Glej I. del, 3. pogl.: »Krstni katehumenat: struktura in postopnost«. Tu gledamo na krstni katehumenat kot na *kraj* kateheze in v odnosu do nenehne navzočnosti skupnosti v njem.
- ⁷⁶² prim. SKP (1971) 130, kjer se opisuje namen krstnega katehumenata. Prim. RICA 4 (OUOK), kjer se govori o povezavi krstnega katehumenata s krščansko skupnostjo.
- ⁷⁶³ Sinoda 1977, MPD 8c.
- ⁷⁶⁴ Prim. RICA 4 (OUOK), 41.
- ⁷⁶⁵ RICA 18.
- ⁷⁶⁶ RICA 41.
- ⁷⁶⁷ Prim. RICA (OUOK) 41.
- ⁷⁶⁸ Prim. OK 67c.
- ⁷⁶⁹ Prim. LA 10.
- ⁷⁷⁰ OK 67b.
- ⁷⁷¹ *Prav tam.*
- ⁷⁷² *Prav tam.*
- ⁷⁷³ Pomembnost kateheze za odrasle je bila poudarjena v OK 43 in v SKP (1971) 20.
- ⁷⁷⁴ KL 61.
- ⁷⁷⁵ Prim. OE 52.
- ⁷⁷⁶ Prim. SKP (1971) 96c.
- ⁷⁷⁷ Pomembno je ugotoviti, kako Janez Pavel II. v KL 61 postavlja sožitje malih cerkvenih skupnosti v kontekst župnij in ne kot vzporedno gibanje, ki bi použilo njihove najboljše člane: »Znotraj posamezne župnije ... so obstoječa mala cerkvena občestva lahko pomembna pomoč pri vzgoji kristjanov. Ta lahko na oprijemljiv in kapilaren način posredujejo zavest ter izkustvo občestva in poslanstva Cerkve.«
- ⁷⁷⁸ Prim. Kongregacija za katoliško vzgojo, *L'école catholique*: n. m.
- ⁷⁷⁹ Kongregacija za katoliško vzgojo, *Verska razsežnost vzgoje v katoliški šoli. Smernice za razmišljanje in preverjanje*, 31.

- 780 KV 8.
- 781 Kongregacija za katoliško vzgojo, *Verska razsežnost vzgoje ...*, št. 32
- 782 »Posebna značilnost in utemeljen razlog, zakaj naj bi katoliški starši katoliški šoli dajali prednost, je ravno v kakovosti verskega poučevanja, ki je vključeno v celotno vzgojo učencev.« (OK 69); prim. I. del, 2.pogl., št 73-76.
- 783 M 12.
- 784 Prim. OK 70.
- 785 OK 70. Tu se govori o tistih združenjih, gibanjih ali skupinah vernih, v katerih se upoštevajo katehetski vidiki v njihovih oblikovnih ciljih, ki pa ne nastajajo prav za oblikovanje na področjih katehizacije.
- 786 KL 62.
- 787 OK 67.
- 788 OK 47b.
- 789 Prim. OK 47b.
- 790 OK 47. Janez Pavel II. govori o različnih skupinah mladih: skupine katoliške akcije, karitativne skupine, skupine molitve, krščanskega razmišljanja ... Pravi, naj v njih ne bo brez »resnega študija krščanskega nauka«. Kateheza je razsežnost, ki mora vedno biti navzoča v apostolskem življenju laišta.
- 791 OK 21.
- 792 Prim. OK 67b-c.
- 793 OE 58 pove, kako temeljne cerkvene skupnosti cvetejo pomalem povsod v Cerkvi. OP 51 pravi, da gre za »pojav hitre rasti.«
- 794 OE 58c.
- 795 OP 51a; prim. OE 58f; KS 69.
- 796 OP 51c.
- 797 Prav tam. prim. OE 58; KS 69.

Četrto poglavje

ORGANIZACIJA KATEHETSKE PASTORALE V DELNI CERKVI

ORGANIZACIJA IN URESNIČEVANJE ODGOVORNOSTI

Škofijska katehetska služba

265. Organizacija katehetske pastorela ima za izhodišče škofa in škofijo. Škofijski katehetski urad (*Officium Catecheticum*) je »organ, s katerim škof kot glava skupnosti in učitelj nauka vodi in usmerja vse katehetske dejavnosti v škofiji«. ⁷⁹⁸

266. Glavne naloge škofijskega katehetskega urada so:

a) Napraviti analizo stanja ⁷⁹⁹ v škofiji glede verske vzgoje. Pri tej analizi bi bilo treba med drugim ugotoviti stvarne potrebe škofije, kar zadeva katehetsko prakso.

b) Izdelati načrt dela, ⁸⁰⁰ ki naj nakaže jasne cilje, predlaga usmeritve in pokaže konkretna dejanja.

c) Promocija in oblikovanje katehetov. V ta namen je treba ustanoviti središča, ki bi se zdela najbolj primerna. ⁸⁰¹

d) Izdelati ali vsaj označiti potrebna sredstva za katehetsko delo župnij in katehetov: katekizme, pravilnike, programe za različne starosti, priročnike za katehete, snov za katehizirance, audiovizualna sredstva ... ⁸⁰²

e) Spodbujati in pospeševati škofijske katehetske ustanove (*krstni katehumenat, župnijska kateheza, skupine odgovornih za katehezo*), ki so »osnovne celice« ⁸⁰³ katehetske dejavnosti.

f) Skrbeti predvsem za izboljšanje osebnih in materialnih virov na škofijski, župnijski ali dekanjski ravni. ⁸⁰⁴

g) Sodelovati z uradom za liturgijo, ki velja za bistveno pomembno za katehezo, posebno za katehezo uvajanja in za katehumensko katehezo.

267. Da bi urad za katehezo mogel opravljati te naloge, mora računati na »skupino oseb, ki so za to posebno kompetentne. Obsežnost in različnost nalog, ki jih je treba opravljati, zahtevata, da so odgovornosti razdeljene med več resnično sposobnih ljudi.«⁸⁰⁵ Prav je, da to škofijsko službo redno sestavljajo duhovniki, redovniki in laiki.

Kateheza je tako temeljna dejavnost v življenju delne Cerkve, da »nobena škofija ne more biti brez svojega urada za katehezo.«⁸⁰⁶

Službe za medškofijsko sodelovanje

268. To sodelovanje je v našem času izredno koristno. Razlogi, ne samo zemljepisne bližine, temveč tudi kulturne enotnosti svetujejo skupno katehetsko delo. Dejansko »je koristno, da razne škofije povezujejo svoje delovanje ter dajejo v skupno korist na razpolago raziskovanja in pobude, dejavnosti, urade in pripomočke. Tako bolj oskrbljene škofije lahko pomagajo drugim ter je mogoče izdelati načrte za vso pokrajino.«⁸⁰⁷

Služba škofovske konference

269. »Pri škofovski konferenci se lahko ustanovi katehetska služba z glavno nalogo pomagati posameznim škofijam pri katehetskem delu.«⁸⁰⁸

Ta možnost, ki jo določa Zakonik cerkvenega prava, je stvarnost, obstoječa v večini škofovskih konferenc. Katehetski urad ali narodno središče za katehezo škofovske konference ima dvojno nalogo.⁸⁰⁹

- Biti na voljo katehetskim potrebam, ki zadevajo škofije nekega ozemlja. Ukvarja se z objavami, ki imajo narodni doseg, z narodnimi kongresi, odnosi z družbenimi občili (»mass media«) in na splošno z vsemi tistimi deli in nalogami, ki prese-gajo možnosti vsake škofije ali pokrajine.

- Biti na voljo škofijam in pokrajinam za razširjanje obve-stil in katehetskih načrtov, za usklajevanje delovanja in za po-moč škofijam, ki so v katehetskih stvareh manj oskrbljene.

Če ima episkopat za primerno, je v pristojnosti katehet-skega urada ali narodnega središča tudi usklajevanje lastne dejavnosti z dejavnostmi drugih narodnih uradov škofije in

drugih katehetskih ustanov; prav tako sodelovanje z drugimi katehetskimi dejavnostmi na mednarodni ravni. Na vse to je treba gledati kot na organizem, ki je v pomoč škofom škofovske konference.

Služba Svetega sedeža

270. »Kristusova zapoved o oznanjevanju evangelija vsem stvarjem prizadeva – skupaj s Petrom in pod Petrom – najprej in neposredno nje (škofe).«⁸¹⁰ Služba Petrovega naslednika – v tem kolegialnem Jezusovem naročilu glede oznanjevanja in izročanja evangelija – dobiva temeljno nalogo. Na to služenje je namreč treba gledati »ne samo kot na *globalno (celotno)* služenje, ki dosega vso Cerkev *od zunaj*, temveč kot služenje, ki že pripada bistvu vsake delne Cerkve *od znotraj*.«⁸¹¹

Petrova služba v katehezi se na odličen način opravlja po njegovih naukih. Papež v tem, kar zadeva katehezo, deluje neposredno in posebej po Kongregaciji za duhovščino, ki pomaga »rimskeemu škofu pri opravljanju njegove najvišje pastirske službe«. ⁸¹²

271. »V skladu s svojo nalogo Kongregacija za kler:

- skrbi za pospeševanje verske formacije vernikov vsake starosti in vsakega položaja;
- izdaja primerne predpise, da bi se kateheza opravljala na ustrezen način;
- bedi nad tem, da katehetska formacija pravilno poteka;
- daje predpisano odobritev Svetega sedeža za katekizme in druge spise glede katehetskega pouka v soglasju s Kongregacijo za verski nauk,«⁸¹³
- asistira pri katehetskih uradih in spremlja pobude glede verske formacije in dogodkov mednarodnega značaja, usklajuje njihove dejavnosti in jim nudi pomoč, če je potrebno.«⁸¹⁴

USKLAJEVANJE KATEHEZE

Pomembnost učinkovitega usklajevanja kateheze

272. *Usklajevanje kateheze* je pomembna naloga znotraj delne Cerkve. Nanjo lahko gledamo:

- znotraj same kateheze, med njenimi različnimi oblikami, namenjenimi različnim starostim in družbenim okoljem:

- glede na vezi, ki jih ima kateheza z drugimi oblikami službe Besede in z drugimi evangelizacijskimi dejavnostmi.

Usklajevanje kateheze pa ni zgolj strateško opravilo, namenjeno večji učinkovitosti evangelizacijskega dejanja, temveč ima temeljno teološko razsežnost. Evangelizacijska dejavnost mora biti dobro usklajena, ker ima za cilj *enotnost vere*, ki podpira vse dejavnosti Cerkve.

273. V tem odseku razmišljamo:

- o notranji usklajenosti kateheze, da bi delna Cerkev nudila enotno in skladno službo kateheze;

- o povezanosti med misijonsko dejavnostjo in katehumen-skim delovanjem – ki se med seboj prepletata – v kontekstu odloka o misijonski dejavnosti Cerkve (*ad gentes*)⁸¹⁵ ali »nove evangelizacije«⁸¹⁶

- o potrebi dobro usklajene pastoralne vzgoje, spričo mnogovrstnih vzgojiteljev, ki se obračajo k istim ljudem, predvsem k majhnim otrokom, otrokom in doraščajočim.

Drugi vatikanski koncil je živo priporočil uskladitev vse pastoralne dejavnosti, da bi vedno bolj odsevala enotnost delne Cerkve.⁸¹⁷

Jasno izražen in skladen škofijski katehetski načrt

274. *Škofijski katehetski načrt* je celostna katehetska ponudba delne Cerkve, ki na jasno izražen, skladen in usklajen način povezuje v celoto različne katehetske procese, ki jih predlaga škofija za ljudi v različnih življenjskih obdobjih.⁸¹⁸

V tem smislu mora vsaka delna Cerkev, predvsem glede na uvajanje v krščanstvo, imeti vsaj dvojno službo:

a) Proces enotnega in skladnega uvajanja v krščanstvo za *majhne otroke, otroke, pubertetnike in mlade*, v tesni povezavi z zakramenti uvajanja, ki so jih že ali jih bodo prejeli, in z vzgojno pastoralo.

b) Proces kateheze za *odrasle kristjane*, ki jim je treba dati osnovo za njihovo vero, tako da uresničujejo ali dopolnijo zaželeno uvajanje v krščanstvo, ki se je začelo s krstom ali v pripravi nanj.

V mnogih narodih se danes kaže potreba po katehetskem procesu za *ostarele*, za tiste kristjane, ki so prišli v tretjo in končno dobo človeškega življenja, in želijo, morda prvič, položiti trdne temelje svoji veri.

275. Različni procesi kateheze, z možnimi družbeno-kulturnimi različicami, se ne smejo pripravljati ločeno, kot da bi bili »neprodušno zaprti.«⁸¹⁹ Katehetska ponudba delne Cerkve mora biti dobro usklajena. Med temi različnimi oblikami kateheze »je treba podpirati njihovo popolno dopolnilnost«, ⁸²⁰

Kot je bilo prej navedeno, je *organizacijsko načelo*, ki povezuje različne procese kateheze v delni Cerkvi, skrb za katehezo odraslih. Ta kateheza je nosilna os, okrog katere se vrti in navdihuje kateheza prvih dob in tretje dobe.⁸²¹

Dejstvo, da so dani različni katehetski procesi v enem samem škofijskem načrtu, ne pomeni, da mora človek prehoditi drugega za drugim. Če mlad človek pride na prag odrasle dobe z dobro utemeljeno vero, ne potrebuje kateheze s katehumenško pripravo za odrasle, temveč druge, bolj trdne hrane, ki mu pomaga trajno zoreti v veri. To velja tudi za tiste, ki pridejo v tretjo dobo z dobro ukoreninjeno vero.

Skupaj s to nujno potrebno ponudbo procesov uvajanja mora delna Cerkev omogočati tudi različne procese trajne kateheze za odrasle kristjane.

Katehetska dejavnost v zvezi z novo evangelizacijo

276. Ko katehezo označimo kot *trenutek* celostnega procesa evangelizacije, se nujno postavlja vprašanje uskladitve katehetske dejavnosti z misijonskim dejanjem, ki je pred katehetskim, in s pastoralno dejavnostjo, ki sledi prvi. So namreč prvine, ki »katehezo pripravljajo ali iz nje izhajajo«, ⁸²²

V tem smislu je pri evangelizaciji odločilna povezava med misijonskim oznanilom, ki oskrbi prebujenje vere, in katehezo uvajanja, ki skuša postaviti temelje.

Na neki način je ta povezava bolj razvidna v poslanstvu *misijonske dejavnosti (ad gentes)*.⁸²³ Odrasli spreobrnjeneci od prvega oznanila vstopajo v katehumenat, kjer prejemajo katehezo.

V razmerah, ki zahtevajo »novo evangelizacijo«,⁸²⁴ postane usklajevanje bolj zapleteno, ker se včasih želi posredovati redna kateheza mladim in odraslim, ki pa potrebujejo najprej čas oznanila in prebujanja pripadnosti Kristusu. Podobni problemi se pojavljajo glede kateheze otrok in formacije njihovih staršev.⁸²⁵ Drugikrat se nudijo oblike trajne kateheze odraslim, ki bolj potrebujejo pravo katehezo uvajanja.

277. Sedanje stanje evangelizacije zahteva, da se misijonsko oznanilo in kateheza uvajanja dojemata v usklajeni obliki in se dajeta v delni Cerkvi po evangelizatorskem *misijonskem in enotnem katehumenatskem načrtu*. Kateheza mora danes veljati predvsem kot posledica učinkovitega misijonskega oznanila. Izjava odloka *O misijonski dejavnosti* Cerkve, ki umešča katehumenat v kontekst misijonske dejavnosti Cerkve, je glede tega zelo trdno merilo za katehezo.⁸²⁶

Kateheza v vzgojni pastoral

278. *Vzgojna pastoral* v delni Cerkvi mora določiti potrebno uskladitev med različnimi »kraji«, kjer se odvija vzgoja za vero. Izredno je pomembno, da se vsa katehetska sredstva »resnično usmerjajo k isti izpovedi vere, k isti pripadnosti Cerkvi, k služenju v družbi, ki živi iz istega evangeljskega duha«.⁸²⁷

Vzgojno usklajevanje prvenstveno obsega delo z majhnimi otroci, z otroci, pubertetniki in mladimi. Primerno je, da delna Cerkev poveže v enoten načrt vzgojne pastore različna področja in okolja, ki so v službi krščanske vzgoje mladih. Vsi ti kraji se med seboj dopolnjujejo, medtem ko nobeno od njih, ločeno od drugih, ne more uresničiti celotne krščanske vzgoje.

Ker je ista in enkratna oseba otroka ali mladega človeka, ki prejema te različne vzgojne dejavnosti, je pomembno, da imajo različni vplivi isti temeljni navdih. Vsako nasprotje med

temi dejavnostmi je škodljivo, ker ima vsako od njih lastno posebnost in pomen.

V tem smislu je za delno Cerkev izredno pomembno, da poskrbi za načrt uvajanja v krščanstvo, ki poveže v celoto različne vzgojne naloge in upošteva zahteve nove evangelizacije.

NEKATERE NALOGE, LASTNE KATEHETSKI SLUŽBI

Analiza razmer in potreb

279. Delna Cerkev mora pri organiziranju katehetske dejavnosti imeti za izhodišče *analizo razmer*. »Predmet tega raziskovanja je mnogovrsten. Obsega preverjanje pastoralnega delovanja, analizo religioznega stanja, kakor tudi socioloških, kulturnih in ekonomskih okoliščin, kolikor ta dejstva družbenega življenja lahko odločilno vplivajo na oznanjevanje evangelija.«⁸²⁸ Gre za upoštevanje stvarnosti in potreb kateheze.

Konkretno:

– »*Preverjanje pastoralne dejavnosti*« glede stanja pokaže, kako je kateheza dejansko umeščena v proces evangelizacije; kakšno je ravnotežje in izražanje med različnimi katehetskimi področji (majhni otroci, otroci, pubertetniki, mladi, odrasli ...), kakšno je usklajevanje kateheze s krščansko vzgojo v družini, s šolsko vzgojo, z veroukom v šoli in z drugimi oblikami vzgoje za vero; kakšna je njena notranja kakovost; katere vsebine se podajajo in kakšna metoda se uporablja; značilnosti katehetov in njihova formacija.

»*Analiza verskega položaja*« raziskuje predvsem tri med seboj tesno povezane ravni: *čut za sveto*, to je tistih človeških izkušenj, ki po njihovi globini težijo odkriti človeka za skrivnost; *verski čut*, se pravi konkretni načini dožemanja in občestva z Bogom, z določenim ljudstvom; in *položaji vere*, z različnimi kategorijami vernikov. V zvezi s temi ravnmi je *moralni položaj*, ki ga človek živi, z vrednotami, ki se kažejo, in senca ali bolj razširjenimi antivrednotami.

– »*Družbeno-kulturna analiza*«, o kateri smo govorili ob človeških vedah pri formaciji katehetov,⁸²⁹ je prav tako potrebna. Katehumene in katehizirance je treba pripraviti na krščansko navzočnost v družbi.

280. Analiza stanja na vseh teh ravneh »mora prepričati tudi vse tiste, ki opravljajo službo besede, da je kakršnokoli stanje ambivalentno, kolikor zadeva pastoralno delovanje. Zato naj skušajo oznanjevalci evangelija v novih in drugačnih okoliščinah odkrivati nove možnosti za delovanje ... Kakršnokoli stanje je vedno mogoče spremeniti tako, da se odprejo pota k veri.«⁸³⁰

Analiza stanja je prvo sredstvo, informativnega značaja za delo, ki ga daje katehetska služba duhovnim pastirjem in katehetom.

Načrt dela in katehetske usmeritve

281. Ko smo podrobno spoznali stanje, se moramo lotiti *delovnega načrta*. Ta določa cilje, sredstva za katehetsko pastoralo in pravila, ki jo urejajo v povezanosti s krajevnimi potrebami in hkrati v polnem soglasju z nameni in navodili vesoljne Cerkve.

Program ali delovni načrt mora biti operativen, kajti predlaga usmeritev škofijske ali medškofijske katehetske dejavnosti. Po svoji naravi je navadno veljaven za določen čas, po izteku letga pa se obnovi z novimi poudarki, cilji in novimi sredstvi.

Izkušnja kaže, da je delovni načrt zelo koristen, ker določa nekatere skupne cilje in spodbuja k združevanju naporov in k delovanju pod skupnostnim vidikom. Zato mora biti realen, preprost, jedrnat in jasen.

282. Skupaj s programom delovanja – usredinjenim predvsem v delovne opcije – izdelajo razne škofije na nacionalni ravni pripomočke miselnega in usmeritvenega značaja, ki dajejo merila za pripravno in ustrezno katehezo. Ti imajo različne naslove: Katehetski pravilnik (Direktorij), Katehetska navodila, Temeljni dokument, Izhodiščni dokument itd. Namenjeni so predvsem odgovornim in za katehetom, pojasnjujejo pojem kateheze: njeno naravo in cilje, naloge, vsebine, naslovnike in metodo. Ti pravilniki ali besedila splošnih usmeritev, ki jih določijo škofovske konference ali so izdani v njihovem imenu, se morajo držati istega postopka izdelave in odobritve, ki je predviden za katekizme. To je, pred njihovo proglasitvijo jih je treba predložiti v odobritev Apostolskemu sedežu.⁸³¹

Te direktive ali katehetske usmeritve so navadno velikega pomena za katehezo krajevnih Cerkva. Njihova izdelava je priporočena in primerna, ker so poleg drugega pomembna iz-

hodiščna točka za formacijo katehetov. Ta vrsta sredstev je tesno in neposredno povezana s škofovsko odgovornostjo.

Priprava sredstev in učnih pripomočkov za katehetsko dejavnost

283. Skupaj s sredstvi, namenjenimi za usmeritev in načrtovanje vse katehetske dejavnosti (*analiza starja, načrt delovanja in Katehetski pravilnik*), so še druga sredstva za bolj neposredno uporabo pri katehetskem delu. V prvi vrsti je treba omeniti *didaktična (učna) besedila*,⁸³² ki se dajejo neposredno v roke katehumenom in katehizirancem. Koristni pripomočki so poleg tega *Priročniki* za katehete in v primeru kateheze za majhne otroke, priročniki za starše.⁸³³ Prav tako so pomembna *audiovizualna sredstva*, ki se uporabljajo pri katehezi in pri srečanjih; pri tem pa je treba skrbeti za premišljeno uporabo.⁸³⁴

Merilo v pripravi teh delovnih pripomočkov mora biti merilo dvojne zvestobe: zvestobe Bogu in človeški osebi, ki je temeljni zakon življenja Cerkve. Gre namreč za to, da se povezujeta popolna zvestoba nauku z globokim prilagajanjem človeku, upoštevajoč psihologijo starosti in družbeno-kulturni kontekst, v katerem živi.

Na kratko, treba je reči, da morajo ti katehetski pripomočki

- biti dejansko »povezani s stvarnim življenjem tiste generacije, kateri so namenjeni, in da res dobro poznajo njen notranji nemir in njena vprašanja, njene boje in njene upe«,⁸³⁵

- da si prizadevajo odkriti govorico, ki jo more ta generacija razumeti,«⁸³⁶

- da hočejo pri vseh tistih, ki ta dela uporabljajo, zares prebuditi večje spoznanje Kristusovih skrivnosti, ki vodi do resnične spreobrnitve in življenja, ki je poslej bolj skladno z Božjo voljo.«⁸³⁷

Izdelava krajevnih katekizmov: neposredna odgovornost škofovske službe

284. Med vsemi sredstvi za katehezo se odlikujejo katekizmi.⁸³⁸ Njihov pomen izhaja iz dejstva, da je vsako sporočilo, ki ga podajajo, s strani pastirjev Cerkve priznано kot avtentično (pristno) in pravo.

Če mora celotno katehetsko delo vedno voditi škof, je objava katekizmov odgovornost, ki neposredno zadeva škofovsko službo. Narodni, pokrajinski ali škofijski katekizmi, izdelani ob soudeležbi katehetskih delavcev, so končno odgovornost škofov, prvih katehetov delne Cerkve.

Pri urejanju Katekizma je treba dobro upoštevati predvsem dve merili:

a) popolno skladnost s *Katekizmom katoliške Cerkve*, ki je »zanesljivo in verodostojno besedilo, na katero naj se opirajo ... pri izdelavi krajevnih katekizmov«;⁸³⁹

b) pozorno upoštevanje navodil in meril za predstavitev evangeljskega sporočila, ki jih daje Splošni pravilnik za katehezo, ki je tudi »odločilen napotek«⁸⁴⁰ za katehezo.

285. »Predhodno odobritev Svetega sedeža«, ⁸⁴¹ ki se zahteva za katekizme, izdane od škofovskih konferenc, je treba razumeti v smislu, da so dokumenti, po katerih vesoljna Cerkev v različnih družbeno-kulturnih razmerah, katerim je namenjena, oznanja in posreduje evangelij in rojeva delne Cerkve in se razodeva po njih.⁸⁴² Odobritev nekega katekizma je priznanje dejstva, da gre besedilo vesoljne Cerkve za določene razmere in kulturo.

SKLEP

286. Pri izdelavi teh smernic in navodil se nismo branili nobenih naporov, da bi vsako razmišljanje našlo izvir in temelj v naukih 2. vatikanskega koncila in sledečih in glavnih posegov učiteljstva Cerkve. Poleg tega smo posvečali skrbno pozornost izkušnjam cerkvenega življenja različnih narodov, ki so medtem prišle. V luči zvestobe Božjemu Duhu smo vse skrbno presojali, vedno z namenom prenove Cerkve in za boljše služenje evangelizacije.

287. Splošni pravilnik za katehezo je predložen vsem pastirjem Cerkve, njihovim sodelavcem in katehetom v upanju, da jim bo v spodbudo pri služenju, ki jim ga Cerkev in Duh zaupata: da namreč podpirajo rast vere v tistih, ki so verovali.

Tu vsebovane usmeritve imajo namen ne samo, da navedejo in razjasnijo naravo kateheze, smernice in merila, ki vodijo to evangelizatorsko služenje Cerkve, temveč hočejo tudi hraniti upanje z močjo Božje besede in notranje delovanje Duha v tistih, ki se trudijo na tem prednostnem področju cerkvene dejavnosti.

288. Učinkovitost kateheze je in bo vedno Božji dar po delovanju Duha Očeta In Sina.

To popolno odvisnost kateheze od Božjega posega je označil apostol Pavel Korinčanom, ko jih je spomnil: *»Jaz sem zasal, Apolo je zalil, Bog pa je dal rast, tako da ni nič tisti, ki sadi, in nič tisti, ki zaliva, ampak tisti, ki daje rast, Bog«* (1 Kor 3,6–7).

Ne kateheza ne evangelizacija ni mogoča brez delovanja Boga po njegovem Duhu.⁸⁴³ Pri katehetskem delu ne morejo niti najbolj napredne pedagoške tehnike niti katehet, obdarjen z najbolj privlačno človeško osebnostjo, nadomestiti tihega in nevidnega delovanja Svetega Duha.⁸⁴⁴ On je »zares protagonist vsega cerkvenega poslanstva«;⁸⁴⁵ on je glavni katehet; on je »notranji učitelj« tistih, ki rastejo h Gospodu.⁸⁴⁶ On je namreč »počelo, ki navdihuje vse katehetsko delo in tiste, ki ga opravljajo«.⁸⁴⁷

289. Zato naj v globini katehetove duhovnosti prebivata potrpežljivost in zaupanje, da je Bog tisti, ki daje življenje, rast

in rodovitnost semenu Božje besede, posejanemu v dobro zemljo in obdelovanemu z ljubeznijo! Evangelist Marko je edini, ki navaja priliko, v kateri Jezus razlaga – drugo za drugo – stopnje postopnega in vztrajnega razvoja posejanega semena: »Z Božjim kraljestvom je kakor s človekom, ki vrže seme v zemljo. Spi in vstaja, ponoči in podnevi, seme pa klije in raste, da sam ne ve kako. Zemlja sama od sebe poraja najprej bilko, nato klas in končno živo v klasu. Ko pa sad dozori, hitro zamahne s srpom, kajti prišla je žetev« (Mr 4,26–29).

290. Cerkev, ki je odgovorna, da katehizira tiste, ki verujejo, kliče Duha Očeta in Sina in ga zaupno prosi, naj nakloni rodovitnost in od znotraj okrepi številne napore, ki jih povsod vlagajo v prid rasti vere in hoje za Jezusom Kristusom, Odrešenikom.

291. K Devici Mariji, ki je videla svojega Sina napredovati »v modrosti, rasti in milosti« (Lk 2,52), se tudi danes z zaupanjem zatekajo katehetski delavci za njeno priprošnjo. V Mariji najdejo duhovni vzor, da nadaljujejo in utrjujejo prenovalo sodobne kateheze v veri, upanju in ljubezni. Po priprošnji »Device Binkošti«⁸⁴⁸ naj se rodi v Cerkvi nova moč, da rojeva sinove in hčere v veri in jih vzgaja k polnosti v Kristusu.

Njegova svetost papež Janez Pavel II., 15. avgusta 1997. je odobril ta Splošni pravilnik za katehezo in avtoriziral njegovo objavo.

+ **Dario CASTRILLON HOYOS**
doslužen nadškof Bucaramanga
proprefekt

+ **Crescenzo SEPE**
naslovni škof Gradeža
tajnik

- ⁷⁹⁸ SKP (1971) 126. Škofijsko tajništvo (*officium catechisticum*) je bilo ustanovljeno v vseh škofijah z dekretom *Provido sane*; prim. Sveta kongregacija koncila, odlok *Provido sane* (12. jan. 1935) AAS 27 (1935), str. 151; glej tudi ZCP 777, § 1.
- ⁷⁹⁹ Prim. SKP (1971) 100. Glej smernice, podane v *Uvodnem pregledu* in kar je rečeno v tem poglavju: *Analiza položajev in potreb*.«
- ⁸⁰⁰ Prim. SKP (1971) 193. Glej v tem poglavju: »*Program delovanja in katehetskih smernic*«.
- ⁸⁰¹ Prim. SKP (1971) 108-109. Glej V. del, 2. pogl.: »Šole za katehete in višja središča za izvedence v katehezi«.
- ⁸⁰² Prim. SKP (1971) 116-124.
- ⁸⁰³ SKP (1971) 126.
- ⁸⁰⁴ Prim. OK 63. Papež Janez Pavel II. tudi naroča, da se kateheza skrbi : *da si v primerni in učinkoviti organizaciji privzame določeno podobo in v delo vključi osebe, sredstva in pripomočke, pa tudi potrebna finančna sredstva*« (prav tam).
- ⁸⁰⁵ SKP (1971) 126.
- ⁸⁰⁶ Prav tam.
- ⁸⁰⁷ SKP (1971) 127.
- ⁸⁰⁸ ZCP 775, § 3.
- ⁸⁰⁹ Prim. SKP (1971) 129.
- ⁸¹⁰ M 38a; prim. ZCP 756, § 1-2.
- ⁸¹¹ Janez Pavel II. *Nagovor škofom v ZDA* (Los Angeles, 16. 9. 1987).
- ⁸¹² Konstitucija *Pastor Bonus* 28. junija 1988 obravnava prenovno rimsko kurije, ki jo je zahteval koncil: prim. Š 9. Prvo reformo je razglasil Pavel VI. *Regimen Ecclesiae Universalis*, 15. avgusta 1967: AAS 59 (1967), str. 885-928.
- ⁸¹³ Glej št. 282 in 285 tega poglavja.
- ⁸¹⁴ PB 94.
- ⁸¹⁵ OP 33.
- ⁸¹⁶ Prav tam.
- ⁸¹⁷ Š 17a: »Pospeševati je treba različne oblike apostolata ... naj bodo vse ustanove apostolata nujno usklajene in med seboj tesno povezane pod vodstvom škofa. Tako naj bodo vse pobude in ustanove, katehetske, misijonske, dobrodelnne, socialne, družinske, šolske in vse druge, ki se ukvarjajo s pastoralnimi cilji, zajete v eno samo vzajemno dejavnost, v kateri se bo tudi jasneje pokazala enotnost škofije.«
- ⁸¹⁸ Prim. IV. del, 2. pogl.: »*Kateheza za različne starosti*«.
- ⁸¹⁹ OK 45c.
- ⁸²⁰ Prav tam.
- ⁸²¹ Prim. SKP (1971) 20, kjer je nakazano, kako so druge oblike kateheze *naravnane* na katehezo za odrasle.
- ⁸²² OK 18d.

- 823 OP 33.
- 824 *Prav tm.*
- 825 Prim. OK 19 in 42.
- 826 Prim. M 11-15. Pojem evangelizacije kot procesa, urejenega po stopnjah, je bil analiziran v v I. delu, 1. pogl: »Proces evangelizacije«.
- 827 OK 67b.
- 828 SKP (1971) 100.
- 829 Prim. V. del, 5. pogl.
- 830 SKP (1971) 102; prim. Uvodni pregled, 16.
- 831 Prim SKP (1971) 117 in 134; PB 94.
- 832 Glede *katehetskih knjig* OK (49) pravi: »Eden najpomembnejših vidikov v prenovitvi kateheze je danes v prenavljanju in množenju katehetskih del skoraj povsod v Cerkv. Številna in zelo uspešna dela so že izšla in pomenijo pravo obogatitev v službi katehetskega poučevanja.« SKP (1971) 120 opisuje *didaktična besedila* takole: »Veroučni priročniki so pripomočki za krščansko skupnost, ki je odgovorna za katehezo. Nobena knjiga ne more nadomestiti živega posredovanja krščanskega oznanila. Vendar so priročniki zelo pomembni, ker pripomorejo k obširnejši razlagi krščanskega izročila in drugih sestavin, ki pospešujejo katehezo.«
- 833 Glede *knjig (priročnikov)* SKP (1971) 121 pravi, da morajo vsebovati: »razlago oznanila odrešenja (naj bodo natančno navedeni viri ter naj se dobro razlikuje, kaj spada k veri in izvestnemu nauku, in kaj je le mnenje teologov); psihološke in pedagoške nasvete.«
- 834 Prim II. del, 2. pogl.: »Socialno obveščanje«; prim. SKP (1971) 122.
- 835 OK 49b.
- 836 *Prav tam.*
- 837 *Prav tam.*
- 838 Vprašanje krajevnih katekizmov je bilo obravnavano v II. delu, 2. pogl.: »Katekizmi v krajevni Cerkvi«. Tu so podana samo nekatera merila za njihovo izdelavo. S poimenovanjem »Krajevni katekizmi« se ta dokument nanaša na katekizme, ki jih predlagajo delne Cerkve ali škofovske konference.
- 839 ZV 4c.
- 840 OK 50.
- 841 SKP (1971) 119, 134; ZCP 775 par. 2; PB 94.
- 842 Prim. Kongregacija za nauk vere, Pismo *Communio Notio*. št 9. l.c. 843.
- 843 Prim. OE 75a.
- 844 Prim. OE 75d.
- 845 OP 21.
- 846 Prim. OK 72.
- 847 OK 72.
- 848 OK 73.

KRATICE

I. SVETOPISEMSKE KRATICE

A. Stara zaveza

Abd	Abdija
Ag	Agčj
Am	Amos
Bar	Baruh
Dan	Daniel
Dan	DDodatek k Danielu
EstG	Estera (grška)
Ezk	Ezekiel
Ezr	Ezra
Hab	Habakuk
Iz	Izaija
Jdt	Judita
Jer	Jeremija
JerP	Jeremijevo pismo
Jl	Joel
Job	Job
Jon	Jona
Joz	Jozue
1 Kr	Prva knjiga kraljev
2 Kr	Druga knjiga kraljev
1 Krn	Prva kroniška knjiga
2 Krn	Druga kroniška knjiga
Mal	Malahija
Mdr	Knjiga modrosti
Mih	Mihej
1 Mkb	Prva knjiga Makabejcev
2 Mkb	Druga knjiga Makabejcev
1 Mz	Prva Mojzesova knjiga
2 Mz	Druga Mojzesova knjiga
3 Mz	Tretja Mojzesova knjiga
4 Mz	Četrta Mojzesova knjiga
5 Mz	Peta Mojzesova knjiga
Nah	Nahum
Neh	Nehemija
Oz	Ozej
Prd	Pridigar
Prg	Pregovori
Ps	Psalmi

Rut	Ruta
1 Sam	Prva Samuelova knjiga
2 Sam	Druga Samuelova knjiga
Sir	Sirah
Sod	Sodniki
Sof	Sofonija
Tob	Tobit
Vp	Visoka pesem
Zah	Zaharija
Žal	Žalostinke

B. Nova zaveza

Apd	Apostolska dela
Ef	Pismo Efežanom
Flm	Pismo Filemonu
Flp	Pismo Filipljanom
Gal	Pismo Galačanom
Heb	Pismo Hebrejcem
Jn	Evangelij po Janezu
1 Jn	Prvo Janezovo pismo
2 Jn	Drugo Janezovo pismo
3 Jn	Tretje Janezovo pismo
Jak	Jakobovo pismo
Jud	Judovo pismo
Kol	Pismo Kološanom
1 Kor	Prvo pismo Korinčanom
2 Ko	Drugo pismo Korinčanom
Lk	Evangelij po Luku
Mr	Evangelij po Marku
Mt	Evangelij po Mateju
1 Pt	Prvo Petrovo pismo
2 Pt	Drugo Petrovo pismo
Raz	Razodetje
Rim	Pismo Rimljanom
2 Tes	Drugo pismo Tesaloničanom
1 Tim	Prvo pismo Timoteju
2 Tim	Drugo pismo Timoteju
Tit	Pismo Titu
1 Tes	Prvo pismo Tesaloničanom

II. CERKVENI DOKUMENTI

Drugi vatikanski cerkveni zbor (1962–1965):

- AA – LA Odlok o laiškem apostolatu –
Apostolicam actuositatem (18. 11. 1965).
- AG – M Odlok o misijonski dejavnosti Cerkve –
Ad gentes (7. 12. 1965).
- CD – Š Odlok o pastirski službi škofov –
Christus Dominus (28. 10. 1965).
- DH – VS Izjava o verski svobodi –
Dignitatis humanae (7. 12. 1965).
- DV – BR Dogmatična konstitucija o božjem razodetju –
Dei Verbum (18. 11. 1965).
- GE – KV Izjava o vzgoji –
Gravissimum educationis (18. 10. 1965).
- GS – CS Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu –
Gaudium et spes – (7. 12. 1965).
- LG – C Dogmatična konstitucija o Cerkvi –
Lumen gentium (21. 11. 1964).
- NA – N Izjava o razmerju Cerkev do nekrščanskih verstev –
Nostra aetate (28. 10. 1965).
- PO – D Odlok o službi in življenju duhovnikov –
Presbyterorum ordinis (7. 12. 1965).
- SC – B Konstitucija o svetem bogoslužju –
Sacrosanctum Concilium (4. 12. 1963).
- UR – E Odlok o ekumenizmu –
Unitatis redintegratio (21. 11. 1964).

Okrožnice, apostolska pisma

- CA – OS Janez Pavel II., Okrožnica ob stoletnici –
Centesimus annus – (1. 5. 1991), CD 45, Ljubljana 1991.
- ChL – KL Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda
o krščanskih laikih – *Christifidelles laici* (30. 12. 1988),
CD 41, Ljubljana 1989.
- CT – OK Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o katehezi –
Catechesi tradendae (16. 10. 1979), CD 5, Ljubljana 1980.
- DM – BU Janez Pavel II., Okrožnica o Božjem usmiljenju – *Dives in
misericordia* (30. 11. 1980), CD 10, Ljubljana 1981.
- EA Janez Pavel II., Posinodalna spodbuda –
Ecclesia in Africa (14. 9. 1995).
- EN – OE Pavel VI., Apostolska spodbuda O evangelizaciji –
Evangelii nuntiandi (8. december 1975), Ljubljana 1976.

- EV – EŽ Janez Pavel II., Okrožnica Evangelij življenja – *Evangelium vitae* (25. marec 1995) CD 60, Ljubljana 1995.
- FC – OD Janez Pavel II., Apostolsko pismo o družini – *Familiaris consortio* (22. 11. 1981), CD 40, Ljubljana 1982.
- FD – ZV Apostolska konstitucija Zaklad vere – *Fidei depositum* (11. oktobra 1992), Ljubljana 1993, v KKC.
- LE – ČD Janez Pavel II., Okrožnica o človeškem delu – *Laborem exercens* (14. septembra 1981), CD 13, Ljubljana 1981.
- MM – M Janez XXIII., Okrožnica Mati in učiteljica – *Mater et Magistra* (15. 5. 1961), Tip. Poliglota Vaticana 1962.
- PB Janez Pavel II., Apostolska konstitucija o Dobrem Pastirju – *Pastor Bonus* (28. junija 1988).
- PP – RN Pavel VI., Okrožnica o delu za razvoj narodov – *Populorum progressio* (15. maja 1967), Ljubljana 1967.
- RH – ČO Janez Pavel II., Okrožnica Človekov Odrešenik – *Redemptor Hominis* (4. 3. 1979), CD 2, Ljubljana 1979.
- RM – OP Janez Pavel II., Okrožnica Odrešenikovo poslanstvo – *Redemptoris Missio* (1990), CD 46, Ljubljana 1991.
- SRS – SSV Janez Pavel II., Okrožnica o skrbi za socialno vprašanje – *Sollicitudo rei socialis* (30. dec. 1987), CD 37, Ljubljana 1988.
- TMA – ZTT Janez Pavel II., V zarji tretjega tisočletja – *Tertio Millennio Adveniente* (10. novembra 1994), CD 58, Ljubljana 1995.
- UUS – DBE Janez Pavel II., Okrožnica Da bi bili eno – *Ut unum sint* (25. maja 1995), CD 63, Ljubljana 1996.
- VS – SR Janez Pavel II., Okrožnica Sijaj resnice – *Veritatis splendor* (6. avgust 1993), CD 52, Ljubljana 1994.

Drugi dokumenti:

- CCC – KKC Katekizem katoliške Cerkve, Ljubljana 1993.
- CCL *Corpus Christianorum*, Series Latina, Turnholti 1953 ss.
- CIC – ZCP Zakonik cerkvenega prava – *Codex Iuris Canonici*, Ljubljana 1983.
- COINCAT *Consiglio Internazionale per la Catechesi*, Orientamenti, Librelia Editrice, Vaticana 1990.
- CSEL *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum*, Windobonae 1866 ss.
- DCG – SKP Splošni katehetski pravilnik, Ljubljana 1972.
- DS H. Denzinger – A. Schönmetzer, *Euchiridion Symbolorum Definitionum et Declarationum*, Editio XXXV, Romae 1973.
- GCM Kongregacija za evangelizacijo narodov – *Guida per i catechisti*, Citta di Vaticano 1993.
- LC – KS Kongregacija za nauk vere, Navodilo o krščanski svobodi – *Libertatis Conscientia* (22. marca 1986).

- MPD Škofovsko sinoda, *Messaggio al Popolo di Dio* (28. oktobra 1977).
- OICA – UOK *Ordo Initiationis Christianae Adultorum* – (Ed. Typis Polyglottis Vaticanis) 1972 – Uvajanje odraslih v krščanstvo, Ljubljana 1978.
- PG *Patrologiae Cursus completus*, Series Graeca – ed. Jacques – P. Migne, Pariz 1857 ss.
- PL *Patrologiae Cursus completus*, Series Latina – ed. Jacques – P. Migne, Pariz 1944 ss.
- SINODO Redna škofovsko sinoda – Sklepna beseda 1985.
- SCh *Sources Chrétiennes*, Collection, Paris 1946 ss.

STVARNO KAZALO

Številke tega kazala se nanašajo na številke *Splošnega Pravilnika za ka-tehezo*, kjer se o temi razpravlja. **Krepko** natisnjene številke so temeljne. *Prim.* navaja na sorodne teme.

Apologetika: 110; *prim. poznanje vere, vede – znanosti.*

apostolat: 30; 176; 185; 231; 232; 261; *prim. evangelizacija, krščansko prizadevanja, poslanstvo, nova evangelizacija.*

apostoli: 43; 65; 96; 105; 121; 127; 153; 158; *prim. papež, škof.*

askeza: *prim. pokora.*

ateizem: 22; *prim. indiferentnost (verska), neverujoči, sekularizacija, položaj.*

avdiovizualna sredstva: 160; 266; 283; *prim. komunikacija, občila.*

– **družbenega obveščanja, občila:** 21; 160; 162; 192; **209;** 269; 273; *prim. komunikacija, audiovizualna sredstva.*

Biblija: 149; 151; 154; 188; *prim. Božja beseda, Sveto pismo.*

blagri: 85; 103; 115; 117; 228 *prim. božje kraljestvo, krščanska duhovnost, krščansko življenje.*

binkošti: 117; 164; 217; 218; 290; *prim. Sveti Duh.*

birma: 65; 91; 181; 231; 232 (*prim. krst, evharistija, uvajanje v krščanstvo, zakramenti.*)

Bog: 22-24; 30; 36-41; 55; 81-82; 98-102; 112; 115; 116; 118;

122-123; 139-140; 142-146; 195; **288-289;** *prim. Sveta Trojica.*

Božja beseda: 8; 13; 15; 27; 25; 44; 50; 67; 70; 86; 92; **94;** 95; 96; 98; 99; 109; 116; 125; 128; 132; 142; 143; 146; 148; 150; 151; 170; 176; 204; 225; 263; 289; *prim. razodetje, evangelij.*

Božja ljubezen: **82;** 115; 143; 255.

Božje kraljestvo: 15; 34; 35; 84; 97; **101-102;** 104; 135; 137; 140; 163; 174; 177; *prim. kerigma, evangelij.*

Božje ljudstvo: 27; 51; 65; 95; 105; 109; 119; 121; 143; 176; 199; 206; 207; 213; 217; 221; 257; *prim. Cerkev, krščanska skupnost.*

Božji Sin: 40; 41; 50; 82; 91; 98; 99; 100; 108; 123; 235; *prim. Jezus Kristus.*

Cerkev: 15-19; 21-25; 27; 28; 30; 32-33; **42-45;** 46-51; 53; 55; 58-60; 62-64; 66; 71; 77-79; 81-83; 85-86; **90-91;** 94-95; 97; 100; 102 103; 105; 108; 109; 115; 119; 127-129; 131; 141; 148; 154; 159-161; **167-170;** 197; 199; 216-221; 228-232; 236; 253-257; 263; 270; *prim. krščanska skupnost, cer-*

- kvenost (eklezijskost) kateheze, učiteljstvo, Božje ljudstvo.*
- **krajevna:** 132; 133; 134; *prim. delna Cerkev, škofija, škof.*
 - **delna:** 8; 13; 59; 62; 72; 91; 133; 215; **217-219**; 222; 223; 232; 233; 239; 261; 263; 265; 267; 270; 272-275; 277-279; *prim. krajevna Cerkev, škofija, škof.*
- Credo:** 82-83; 146; *prim. vera, poznanje vere, izpoved vere, simbol vere.*
- Človekova svoboda:** 100; 143; 147; **156-157**; 162; 185.
- človeška oseba:** 18; 19; 20; 23; 36; 38; 39; 41; 49; 50; 53-55; 67; 80; 81; 85; 87; 92; 97; 98; 102; 115; **116-117**; **123**; 131-133; 138-140; 143-147; 150; 152; 158; 159; 161-163; 167; 170; 171; 185; 188-190; 192; 200; 231; 232; 238; 242-244; 259; 261; 263; 278; *prim. izkušnja.*
- človeške pravice:** 18-19; *prim. osvoboditev, razvoj.*
- človeško življenje:** 108; 117; 274.
- Dejavniki (Izvajalci) kateheze:** 8; 178; 216; 217; 219; 250; *prim. katehet, posvečeni, formacija, laiki, prezbiteri, redovniki, duhovniki, škof.*
- dekalog** (deset zapovedi): **85**; **115**; 117; **122**; 129; 130; *prim. blagri, ljubezen (karitas), morala.*
- dela in besede:** 38; 39; 94; 108; *prim. razodetje.*
- drugi vatikanski koncil:** 1-3; 5; 6; 27; 28; 36; 84; 86; 121; 124; 125; 137; 133; 135; 222; 224; 242; 259; 273; 286; *prim. učiteljstvo.*
- družba:** 16; 26; 30; 71; 81; 86; 95; 100; 133; 175-177; 179; 181-183; 185; 186; 263; 278; 279; *prim. družbeno-kulturni kontekst, položaj.*
- družina:** 6; 18; 19; 37; 44; 51; 55; 60; 71; 76; 79; 94; 106; 158; 178; 180; 186; 188; 189; 207; 211; **226-227**; 253; **255**; 257; 273; 279; *prim. starši, zakon.*
- družbeno-kulturni kontekst:** 2; 10; 58; 71; 74; 86; 133; 166; 189; 193; 197; 200; 202; 205; 206; 220; 238; 243; 255; 273; 276; 277; 283; *prim. prilagoditev, kultura, kulture, sekularizacija, položaj, družba.*
- duhovniki:** 11; 29; 30; 51; 71; 73; 91; 216; 219; 220; 228; 231; 233; 237; 251; 267; **224-225**; 232; 234; 246; *prim. dejavniki kateheze, sveti red.*
- Edinost:** 5; 17; 27; 30; 86; 93; 100; 106; 121; 122; 131; 134; 136; 170; 173; 197; 235; 238; 256; 272; 273; *prim. ekumenizem, pluralnost.*
- eklezijskost (cerkvenost) kateheze:** 30; 35; 44; **78-79**; 97; **105-106**; 218; 219; 236; *prim. Cerkev.*
- ekumenizem:** 74; 86; 99; 139; 197; 198; *prim. edinost, medverski dialog.*
- ekumenski dialog:** 197; *prim. ekumenizem.*
- eshatologija:** 69; 102; 115; 117; 122; *prim. sporočilo.*
- evangelij:** 8; 14-16; 21; 30; 31; 33-35; 43; 50; 53; 55; 56; 58; 61-63; 65; 66; 70; 71; 73; 78; 79; 85; 86; 97; **101-102**; 103; 105; 106; 108-111; 113; 115; 117; 125; 131; 134; 138; 143;

- 147; 148; 152; 158-160; 162; 163; 167-169; 175; 181; 183; 185; 194; 200-204; 206; 208; 211; 217; 218; 219; 222; 223; 227; 230; 232; 235; 236; 238; 241; 254; 255; 270; 280; 285; *prim. oznanilo, evangelizacija, Božje kraljestvo.*
- evangelizacija:** 4; 5; 7; 8; 15; 21; 23; 26; 27; 28; 32; 33; 35; 39; **46-49;** 50; 53; 58; 59; 60; 62; 63; 64; 73; 77; 78; 85; 86; 88; 97; 102; 104; 109; 110; 112; 133; 160; 169; 183; 185; 200-202; 209; 212; 219; 221; 230; 232; 233; 239; 243; 273; 276; 277; 279; 286; 288; *prim. poslanstvo, missio ad gentes, nova evangelizacija, evangelij.*
- evangeljska priprava:** 56; 200; *prim. seme Božje besede, vrednote.*
- evharistija:** 51; 65; 70; 82; 85; 91; 115; 159; 218; 232; 258; *prim. krst, birma, uvajanje v krščanstvo, liturgija, zakramenti.*
- Fides qua/quae:** 51; 85; **92;** 93; 144; *prim. poznanje vere, spreobrnjenje, vera.*
- formacija (oblikovanje) katehetov:** 11; 33; 137; 156; 176; 213; 216; 219; 225; 233; 234; **235-237;** 239-247; 249-252; 279; 272; *prim. katehet, sporočilo, pedagogika vere.*
- Govorica (jezik):** 20; 96; 106; 110; 112; 131; 132; 135; 146; 149; 154; 155; 161; 185; 191; 194; 203; 207; **208;** 209; *prim. komunikacija, sredstva komunikacije (občila).*
- greh:** 16; 30; 37; 101; 102; 116; 117; 204; *prim. spreobrnjenje, dekalog, morala.*
- Hierarhija resnic:** 2; 97; 99; **114-115;** 123; 132; 197; 241; *prim. sporočilo, organično sporočilo.*
- hoja za Kristusom:** 51; 53; 56; 63; 67; 69; 70; 78; 80; 81; 85; 86; 89; 96; 98; 100; 103; 104; 111; 112; 116; 135; 177; 187; 235; 240; 244; 254; 282; 290; *prim. spreobrnjenje, učenci Jezusa Kristusa.*
- homilija:** 48; 51; 52; 57; **70;** 207; 260; *prim. kateheza, komunikacija, služba Besede, pridiganje.*
- Inkulturacija:** 8; 21; 91; 97; **109-110;** 111-113; 133; 135; 138; 169; 200; 202; **203-207;** 208-210; 212-214; *prim. prilagajanje, kultura.*
- izkušnja:** 24; 33; 66; 67; 87; 88; 103; 109; **116-117;** 118; 140; 142; 143; 150; **152-153;** 159; 181; 182; 187; 188; 201; 213; 225; 226; 241; 244; 254; 257; 258; 261; 263; 279; 281; *prim. cloveška oseba.*
- izpoved vere:** 56; 66; 67; 78; **82-83;** 97; 99; 105; 106; 107; 122; 123; 218; 223 278; *prim. credo, vera, uvajanje v krščanstvo, simbol vere.*
- itinerarij (potni načrt):** 2; 9; 14; 15; 28; 53; 55; 56; 74; 85; 99; 107-109; 118; 123; 129; 143; 145; 147; 155; 156; 158; 165; 170; 171; 180; 181; 186; 187; 201; 227; 235; 254; 280; *prim. pedagogika vere, proces.*
- Jezus Kristus:** 13; 15; 16; 23; 24; 26; 30; 32; 34-37; 40-43; 46; 48; 50; 51; 53-56; 59-61; 63; 65; 66; 69; 70; 75; 77; 78; 80; 82; 84-86; 92; 94; 96-103; 106-108; 111; 112; 115-117; 121; 123; 130; 137; 138; 140; 143; 145; 147; 152; 158; 159;

- 163; 189-200; 217; 218; 221; 226; 231; 235; 239; 249; 261; 270; 289; 290; *prim. kristocentričnost, Bog, Božji Sin, Sveta Trojica.*
- Karizma** 44; 156; 222; 229; *prim. združenja in gibanja, posvečeni, redovniki.*
- katehet:** 98; 110; 138; 139; 147; 149; 152; **156;** 159; 163; 169; 173; 186; 188; 219; 225; 230; **231-232;** 235; 236; 238; 239; 240; 241; 242; 243; 244; 247; 475; 246; 248; 288; 289; *prim. dejavniki kateheze, oblikovanje katehetov, laiki, učitelj, pedagogika vere.*
- katehetska dejavnost:** 3; 8; 66; 156; 216; 225; 228; 230; 233; 264; 281; 283; 284; *prim. kateheza, usklajevanje kateheze, pedagogika vere.*
- **misijonska:** 49; 58; 59; 64; 90; 276; 277; *prim. oznanilo, katehetska dejavnost, poslanstvo, Misijon ad gentes, nova evangelizacija, predkateheza, prvo oznanilo, pričevanje.*
- **pastoralna:** 9; 49; 58; 59; 64; 276; 279; 280; *prim. pastoralna.*
- kateheza** (lastni značaj in narava): 8; 10; **29-30;** 35; 52; 63-68; 69; 71; 77-78; 80; 82; 84-87; 90; 112; 219; 272; 288; *prim. katehetska dejavnost, naslovljenci, naloge..., nsmrn..., sporočilo, pedagogika vere.*
- **biblična:** **89;** 108; 117; 118; 128; *prim. oblike kateheze, Božja beseda, Sveto pismo.*
- **odraslih:** 29; 51; 59; **171-176;** 179; 258; 275; *prim. odrasli, naslovljenci kateheze.*
- **ostarelih:** 186-188; *prim. ostareli, naslovljenci kateheze.*
- **prizadetih:** 189; *prim. naslovljenci kateheze.*
- **otrok:** 72-73 **177-180;** *prim. majhni otroci, naslovljenci kateheze.*
- **mladih:** **181;** **184-185;** 207; *prim. pubertetniki, naslovljenci kateheze, mladi.*
- **uvajanja:** **67-69;** 72; 82; 89; 130; 232; 276; 277; *prim. trajna kateheza, katehiziranci, katehumenat, katehumeni, uvajanje v krščanstvo.*
- **nauka (doktrinalna):** **89 108** 128; *prim. poznanje vere, credo, nauk, učiteljstvo.*
- **kerigmatična:** 62; *prim. Oznanilo, Kerigma, Predkateheza, Prvo oznanilo)*
- **mistagogična:** **89;** 108; 117; 129; *prim. liturgično slavlje, oblike kateheze, liturgija, molitev, svetost.*
- **trajna:** 51; 69-70; 71-72; 82; 232; 235; *prim. kateheza uvajanja.*
- **sistematična:** **67-68,** 71; 201; 226; 247; *prim. poznanje vere, nauk.*
- katehiziranci:** 16; 29; 66; 78; 90; 91; 104; 106; 108; 110; 133; 145; 157; 165; 220; 221; 230; 239; 241; 257; 165; 220; 221; 230; 239; 241; 254; 266; 283; *prim. katehumenat, katehumeni, naslovljenci kateheze, uvajanje v krščanstvo.*
- katehumenat:** 2; 47; 51; 58; 59; 62; 68; 78; **88-91;** 110; 117; 129; 141; 172; 176; 185; 214; 256; 258; 266; 276; 277; *prim. krst, kateheza uvajanja, birma, evharistija, uvajanje v krščanstvo, zakramenti.*
- katehumeni:** 16; 29; 66; 78; 86; 90; 91; 104; 106; 108; 110; 132; 133; 165; 172; 220; 230;

- 239; 254; 256; 283; *prim. katehiziranci, katehumenat, naslovljenci kateheze, uvajanje v krščanstvo.*
- katekizem katoliške Cerkve:** 6; 7; 8; 93; **119-130;** 131-136; 175; 210; 240; 247; 284; *prim. pravilnik, krajevni katekizmi, učiteljstvo, sredstva za delo.*
- katekizmi:** 3; 8; 9; 11; 30; 93; 110; 118; 119; 121; 122; **130-132;** **134-135;** 136; 141; 175; 210; 213; 266; 271; 282; **284-285;** *prim. pravilnik, sredstva za delo.*
- **krajevni:** 8; 93; 110; 119; 121; 122; 131; 135; 136; 210; **284;** *prim. pravilnik, škofijski načrt za katehezo, sredstva za delo.*
- kerigma:** 56; 62; 88; 102; 277; *prim. oznanilo, kerigmatična kateheza, prvo oznanilo.*
- komunikacija:** 21; 36; 58; 86; 118; 132; 137; 140; 141; 143; 148; 149; 150; 156; 157; **160-162;** 169; 192; 208; 209; 211; 235; 238; 243; 283; *prim. govorica (jezik), avdiovizualna sredstva, občila.*
- kraji kateheze:** 91; 95; 110; 158; 178; 211; 216; **253;** 254-257; 259; 262; 264; 278; *prim. združenja in gibanja, kateheza, krščanska skupnost, temeljna cerkvena skupnost, družina, šola.*
- kristocentričnost:** 29; 41; 80; 97; 98; 99; 100; 123; 235; *prim. Jezus Kristus.*
- Kristus:** *prim. Jezus Kristus.*
- krst:** 25; 27; 65; 66; 82; 89-91; 99; 106; 174; 176-178; 224; 231; 232; 258; 259; 274; *prim. katehumenat, birna, evharistija, uvajanje v krščanstvo, zakramenti.*
- krščanska duhovnost:** 28; 91; 156; 235; 237-239; 247; 262; 289; *prim. ljubezen (karitas), molitev, svetost, krščansko življenje.*
- krščanska identiteta:** 21; 116; 173; 185; 194; 197; 200; 235; 237; *prim. vera, človeška oseba.*
- krščanska skupnost:** 47; 48; 49; 61; 64; 69-72; 84; 91; 195; 141; 158; 168; 171; 180; 189; 191; 197; 219-221; 224-228; 246; 247; **253-257;** *prim. cerkev, kraj kateheze, Božje ljudstvo.*
- krščanska svoboda:** 148; 156; 185.
- krščanska zavzetost:** 185; *prim. apostolat, pričevanje.*
- krščansko življenje:** 25; 30; 48; 50; 51; 56; 57; 63; 67; 68; 69; 84-87; 91; 99; 115; 122; 124; 141; 156; 157; 184; 223; 226; 227; 255; 261; 264; 264; *prim. vera, morala, svetost.*
- kultura:** 20-21; 22; 73; 75; 87; **109-110;** 131; 133; 141; 161; 170; 175; 202-294; 208; 209; 212; 243; 259; 285; *prim. prilagoditev, naslovljenci, sociokulturni kontekst, evangelizacija, inkulturacija.*
- kulture:** **20-21;** 30; 48; 78; 102; **109-110;** 119; 121; 131; 134; 135; 143; 169; **202-204;** 212; 236; 255; *prim. prilagoditev, evangelizacija, inkulturacija, položaj.*
- Laiki:** 19; 29; 32; 86; 174; 176; 184; 206; 216; 219; 221; 224; 228; **230-231;** 234; 237; 241; 246; 247; 251; 261; 267; *prim. dejavniki kateheze, kateheza starši.*
- ljubezen-karitas:** 27; **47-48;** 51; 86;

- 140; 142; 157; 188; 219; 259; 261; 29; *prim. blagri, morala.*
- ljudska vernost:** 25; 133; 193; **195-196;** 212.
- liturgija:** 27; 51; 71; 84-87; 91; 95; 101; 108; 117; 118; 121-123; 135; 151; 154; 155; 157; 174; 176; 202; 207; 208; 219; 240; 247; *prim. mistagoška kateheza, uvajanje v krščanstvo, molitev, zakramenti.*
- majhni otroci** 2; 17; 24; 33; 51; 58; 72; 86; **177-178; 180;** 220; 226; 232; 258; 273; 274; 278; 279; 283; *prim. otroci.*
- Marija:** 55; 78; 154; 196; 291; *prim. Cerkev, Jezus Kristus.*
- mass media:** *prim. sredstva družbenega obveščanja.*
- medverski dialog:** 26; 30; 86; 133; 200; *prim. oznanilo, missio ad gentes, verstva.*
- milost:** 30; 37; 51; 55; 56; 67; 80; 86; 88; 92; 98; 102; 116; 122; 137; 138; 142; 144; 146; 150-152; 156; 161; 175; 177; 188; 227; 290; *prim. zakramenti, svetost, Sveti Duh.*
- misijonski nalog** 4; 5; 34; 51; 59; 62; *prim. misijonsko delovanje, evangelij.*
- mladi:** 2; 25; 26; 30; 33; 51; 58; 60; 66; 72; 73; 76; 159; 162; 176; **181-183;** 184; 185; 188; 191; 197; 207; 208; 211; 212; 220; 221; 227; 229; 232; 233; 242; 247; 255; 258; 259; 262; 274; 276; 278; 279; *prim. pubertetniki, kateheza za mlade, naslovljenci kateheze.*
- miselnost:** 133; 185; 189; *prim. človeška oseba.*
- molitev:** 70; 71; 84-88; 115; 122; 123; 137; 145; 156; 157; 175; 178; 201; 255; *prim. mistagoška kateheza, liturgija.*
- oracija:** 56; 70; 71; 84; **85;** 86; 87; 88; 101; 105; 119; 121-123; 129; 130; 135-137; 144-145; 156; 157; 175; 178; 201; 240; 247; 255; 262; *prim. Očenaš.*
- metoda:** 8; 9; 10; 30; 90; 116; 118; 124; 131; 132; **148-149;** 156; 204; 244; 279; 282; 283; *prim. usklajevanje kateheze, ustvarjalnost, pedagogika, pedagogika vere.*
- morala:** 22; 23; 30; 85; 86; 87; 98; 104; 108; 115; 117; 121; 122; 123; 175; 182; 240; 244; 255; 279; *prim. ljubezen (dejavna), dekalog (deset zapovedi)).*
- Naloge kateheze:** 77; 84; **85-87;** 173; *prim. kateheza, naslovljenci kateheze, učiteljstvo, pedagogika vere, sredstva za delo.*
- naslovljenci kateheze:** 8; 11; 33; 35; 58; 86; 112; 118; 130; 132; 133; 135; 138; 148; **163;** 167; 168; 174; 191; 215; 233; 235; 238; 273-275; 282; *prim. pubertetniki, odrasli, ostareli, majhni otroci, katehiziranci, katehumenat, katehumeni, otroci, mladi, krščanska iniciacija.*
- naslovljenci kateheze:** 30; 66; **80-83;** 84; 87; 142; 158; 218; 220; 254; 264; *prim. kateheza.*
- nauk:** 1; 5; 28; 38; 41; 50; 51; 85; 98; 104; 115; 120; 121; 123-125; 131; 135; 136; 151; 185; 109; 217; 221; 223; 244; 253; 262; 265; 270; 271; 283; *prim. kateheza nauka, poznanje vere, fides qualquae, učiteljstvo, sporočilo.*

neverni: 49; 51; 61; 20; *prim. ateizem, verski indiferentizem, položaj.*

nova evangelizacija: 26; **59-59**; 62; 75; 212; 232; 272; 276; *prim. misijonska dejavnost, evangelizacija, poslanstvo.*

nova zaveza: 53; 62; 97; 101; 103-104; *prim. biblija, Sveto pismo.*

Občestvo: 28; 30; 35; 49; 70; 80; 81; 82; 85; 98; 99; 100; 102; 106; 109; 116; 121; 136; 159; 169; 172; 203; 214; 219; 231; 232; 235; 236; 247; 249; 253; 258; 263; *prim. Cerkev, krščanska skupnost, poslanstvo, božje ljudstvo.*

oblike kateheze: 48; 59; 68; 71; 89; 108; 117; 118; 176; 185; 190; 226; 272; 275; *prim. biblična (svetopisemska) kateheza, kateheza uvajanja, kateheza nauka, kerigmatična kateheza, mistagogična kateheza, trajna kateheza)*

obred uvajanja v krščanstvo: 90; 176; 214; 256; 258; *prim. uvajanje v krščanstvo.*

Oče: 15; 25; 32; **36-37**; 43; 54; 56; 70; 81; 82; 84-87; 89; 94; 98-100; **102**; 106; 111; 115; 122; 129; 130; 132; 137; 140-143; 154; 189; 255; 288; 290; *prim. Bog, Sveta Trojica.*

očenaš: 85; 88; 89; 115; 121; 122; 129; 130; 132; 154; *prim. molitev, oracija.*

odrasli: 2; 3; 17; 24; 29; 33; 51; 58; 59; 68; 72; 157; 159; **171-176**; 178; 162; 188; 197; 207; 214; 220; 221; 227; 229; 232; 233; 247; 256; 258; 274; 275; 276; 279; *prim. kateheza za odrasle.*

odrešenje: 8; 23; 29; 37; 38-40; 42; 47; 63; 78; 83; 85; 89; 97; 98; **101-102**; 103; 107; 108; 113; 115; 116; 122; 123; 128-131; 135; 139; 140; 142-144; 152; 157; 175; 189; 235; 240; 259; 283; *prim. eshatologija, osvoboditev, zgodovina odrešjenja.*

organizacija kateheze: 12; 35; 219; 223; 234; **265-266**; *prim. usklajevanje katehez, škofijski načrt.*

ostareli: 17; **186-188**; *prim. kateheza za ostarele.*

osvoboditev: 16; 37; 97; 101; **103-104**; 211; *prim. pravičnost, razvoj.*

otroci: 72; 73; 76; **177-178**; 180; 197; 208; 229; *kateheza za otroke, družina, starši.*

oznanilo: 10; 14; 23; 31; 33; 34; 39; 46; 48; **50-53**; 56; 57; **60-62**; 65; 74; 80; 82; 85; 86; 88; 97; 102; 103; 110; 113; 117; 138; 140; 151; 153; 158; 164; 175; 181; 186; 194; 200; 203; 212; 214; 232; 241; 258; 260; 270; 276; 277; *prim. katehetska dejavnost, misijonska dejavnost, poslanstvo ad gentes, predkateheza, prvo oznanilo.*

Papež: 4; 5; 6; 120; 136; 270; *prim. učiteljstvo, sveti sedež, škof.*

pastorala: 3; 7; 9; 49; 58; 59; 62; 64; 67; 76; 91; 129; 174; 175; 181; 184; 146; 189; 201; 215; 219; 233; 234; 242; 247; 250; 251; 219; 258; 265; 266; 270; 273; 274; 276; 278-281; *prim. pastoralno delovanje.*

pedagogika: 30; 118; 132; 139; 140; 144; 189; 215; 237; 244; *prim. metoda.*

- **Božja:** 8; 100; 112; 129; 131; 137; 138; **139-140;** 142; 143; 146; 148; 152; *prim. zgodovina odrešenja.*
- **vere:** 2; 8; 20; 35; 118; 132; 138-141; **144;** 145-150; 153; 154; 158; 164; 189; 215; 232; 237; 244; 249; *prim. metoda, Božja pedagogika, vede.*
- pokora:** 30; 37; 101; 102; 232; *prim. spreobrnjenje, morala, greh, zakramenti.*
- poslanstvo:** 4; 6; 13; 18; 23; 25; 27; 33; 34; 43; **46;** 48; 58-60; 62; 63; 65; 66; 70; 77; 79; 81; 83; 84; **86;** 87; 90; 103; 104; 107; 111; 113; 137; 138; 140; 141; 164; 174; 175; 179; 219; 221; 224; 225; 231; 232; 233; 239; 241; 246; 248; 255; 258; 261; 270; 273; 276; 288; *prim. misijonsko delovanje, evangeli-zacija.*
- postopnost kateheze:** 47; 77; **88-89;** 91; 109; 112; 129; 289; *prim. potni načrt (itinerarij), proces (potek).*
- **ad gentes (misijonsko delo-vanje):** 58; 59; 62; 66; 90; 273; 276; *prim. misijonsko delo-vanje, evangelizacija, poslanstvo.*
- pravičnost:** 102; 103; 157; 199; *prim. osvoboditev, socialni nauk, uboštvo, svetost*
- pravilnik:** 1; 7-13; 62; 98; **120;** 134; 140; 197; 213; **282;** 283; 284; 287; *prim. škofijski načrt za katehezo, sredstva za delo.*
- praznovernost:** 192; 195.
- prednostna opcija za uboge:** 17; 104; *prim. pravičnost, osvobodi-tev, Božje kraljestvo.*
- prilagajanje:** 7; 10; 112; 119; 133; 134; 143; 156; **166-170;** 185; 200; 202; 283; *prim. naslo-vljenci, inkulturacija, razmere.*
- pripoved:** 89; 107; 115; 128; 129; 130; *prim. metoda, zgodovina odrešenja.*
- pluralizem:** 103; 212; 260; *prim. kultura, inkulturacija, edinost.*
- poklic (poklicanost):** 6; 27; 37; 51; 53; 56; 57; 61; 70; 71; 73; 78; 86; 100; 102; 104; 109; 116; 122; 123; 131; 144; 156; 171; 194; 197; 200; 202; 224; 231; 237; 239; 246; 247; *prim. hoja za Jezusom Kristusom.*
- položaj (razmere):** 7; 8; 10; 12; 17; 22; 23; 25; 26; 29; 32; 33; 47; 50; 58; 59; 62; 76; 102; 103; 118; 119; 121; 124; 131; 133-135; 139; 151; 152; 165-167; 169; 170; 176-178; 184-187; 189-193; 197; 200; 201; 207; 210; 212; 213; 232; 236; 244; 258; 266; 276; 277; **279-280;** 281; 283; 285; *prim. pri-lagajanje, kultura, kulture, zna-menja časov, družba.*
- posredovanje (podajanje):** 8; 20; 42-44; 46; 78; 79; 87; 96; 98; 105; 107; 111; 120; 122; 128; 132; 134; 138; 148; 149; 172; 191; 207; 217; 221-223; 230; 235; 236; 240; 241; 270; *prim. oznanilo, tradicija (izročilo).*
- posvečeni:** 228-229; *prim. dejav-niki, redovniki, posvečeno živ-ljenje.*
- posvečeno življenje:** 228-229; *prim. redovniki, poklic.*
- poznanje vere:** 23; 34; 38; 42; 55; 56; 67; 80; 84; 85; 86; 87; 92; 101; 105; 108; 111; 121; 129; 130; 154; 207; 218; 231; 235; 240; 254; *prim. oznanilo, kate-hetska dejavnost, kateheza,*

- katehumenat, neka vera, itinerarij, sporočilo, nova evangelizacija.*
- predkateheza:** 62 117; *prim. kerigmatična kateheza, predkatehumenat.*
- predkatehumenat:** 62; **88;** 117; 185; 256; *prim. kerigmatična kateheza, predkateheza.*
- predpuberteta:** 181; *prim. mladost, naslovljenci kateheze, mladina.*
- pričevanje:** 13; 23; 26; 28; 39; 41; 46; 47; 48; 50; 58; 85; 87; 95; 102; 103; 129; 141; 143; 156; 158; 175; 187; 194; 200; 201; 203; 217; 219; 220; 221; 226; 228; 238; 255; 262; *prim. oznanilo, krščansko pričevanje.*
- pridiganje:** 3; 79; 101; 133; 153; 169; 199; 222; *prim. služba Božje besede, homilija.*
- proces:** 6; **47-49;** 56; 57; 62; 63; 67; 69; 73; 77; 78; 82; 88; 89; 91; 105; 159; 126; 129; 139; 132; 138; 149; 143; 149; 150; 151; 155-157; 170; 178; 181; 204; 207; 210; 212; 218; 219; 220; 237; 240; 234; 247; 248; 259; 264; 284; 276; 277; 279; 280; 282; *prim. postopnost vere, itinerarij.*
- prvo oznanilo:** 48; 51; 56; 57; 58; 60; **61-62;** 80; 82; 88; 212; 232; 260; 276; *prim. oznanilo, kerigma.*
- pubertetniki:** 33; 58; 76; **161; 184;** 232; 258; 259; 273; 274; 278; 279; *prim. kateheza za mlade, naslovljenci kateheze, mladi.*
- Razvoj:** 18; 20; 21; 22; 26; 87; 92; 146; 148; 157; 159; 165; 171; 181; 211; 212; 220; 242; 259; 289; *prim. človeške pravice, osvoboditev.*
- redovniki:** 29; 216; 219; **228-229;** 231; 237; 246; 251; 467; *prim. dejavniki kateheze, karizma.*
- Razodetje:** 8; 10; 29; 30; 35; **36-45;** 45; 50; 53; 54; 66; 78; 80; 92; 95; 100; 108; 115; 116; 131; 132; 138; 139; 143; 149; 150; 152; 153; 157; 197; *prim. učiteljstvo, Božja beseda, Sveto pismo, zgodovina odrešenja, izročilo.*
- Sekularizacija:** 113; 171; 193; 212; *prim. ateizem, verska indiferečnost.*
- simbol vere (veroizpoved):** 83; 85; 88; 89; 108; 115; 117; 119; 128-130; 132; 146; 149; 154; 208; 240; *prim. credo, vera, izpoved vere.*
- skrivnost:** 20; 28; 30; 36; 38; 41; 50; 63; 67; 78; 80; 84; 85; 91; 99; 100; 105; 107; 108; 114; 116; 122; 123; 132; 133; 142; 150; 152; 156; 169; 199; 235; 240; 242; 279; *prim. sporočilo.*
- služba (služenje):** 3; 50; 51; 52; 163; 219; 224; 227; 231; 270; 284; *prim. služba kateheze, služba Besede.*
- **kateheze:** 13; 59; 216; 219; 231; 233; 287; *prim. kateheza, služba, služba Besede.*
- **Besede:** 9; 25; **51-52;** 57; 61; 64; 69; 71; 73; 77; 79; 82; 93; 97; 108; 121; 127; 146; 148; 169; 170; 222; 257; 260; 272; ~~28~~ *prim. evangelizacija, Božja beseda.*
- skupina:** 7; 50; **159;** 184; 220; 221; 233; 244; 245; 247; 267; *prim. združenja in gibanja, skupnost, metoda.*
- socialni nauk Cerkve:** 17; 30; 71; 133; 175; 285; *prim. sporočilo.*

spomin: 46; 66; 107; 141; 144; 154; 262; *prim. pedagogika vere, človeška oseba, tradicija (izročilo).*

sporočilo: 8; 10; 33; 41; 50; 71; 73; 78; 80; 87; 92-101; 103-105; 107-110; 116-118; 120; 133; 135; 139; 144; 149; 151; 157; 161; 162; 165; 172; 185; 191; 194; 200; 205; 207; 208; 217; 235; 238; 241; 249; 259; 283; *prim. oznanilo, kateheza, poznanje vere, fides qua/quate, nova evangelizacija.*

– **verodostojno:** 44; 79; **111-112;** 125; 134; 169; 175; 198; 223; 236; 284; *prim. sporočilo, celostno sporočilo.*

– **celostno:** 42; 43; 46; 91; 97; **111-113;** 114; 115; 175; 232; *prim. sporočilo, verodostojno sporočilo.*

– **organsko:** 5; 67; 97; **114-115;** 130; 132; 240; *prim. sporočilo.*

– **pomembno:** 55; 102; 103; 107-110; 116-117; 123; 133; 134; 152; 153; *prim. sporočilo, celostno sporočilo.*

sprava: *prim. pokora.*

sredstva za delo: 131; 132; 138; 156; 213; 214; 216; 234; 280; **283;** *prim. katekizmi, pravilnik.*

spreobrnjenje: 30; 47; 48; **53-57;** 61; 62; 63; 69; 80; 82; 85; 88-90; 102; 149; 152; 157; 194; 203; 294; 283; *prim. neka vera, morala, greh, svetost, hoja za Kristusom.*

stara zaveza: 108; 115; 130; 240; *prim. biblija, Sveto pismo.*

starši: 179; 220; 221; **226-227;** 255; 259; 260; 283; *prim. dejavniki kateheze, družina, zakon.*

Sveta Trojica: 81; 82; 86; 97; **99-100;** 114; 122; 123; 135; *prim.*

Bog, Oče, Jezus Kristus, Sveti Duh.

Sveti Duh: 4; 8; 15; 31; 32; 37; **42-45;** 48; 50; 54; 56; 65; 70; 77-82; 86; 94; 96; 99; 100; 105; 107; 117; 123; 127; 128; 134; 137; 138; 142; 143; 146; 152; 156; 158; 164; 189; 197; 217; 235; 244; 253; 286-288; 290; *prim. Bog, binkošti, Sveta Trojica.*

sveti očetje: 2; 33; 44; 89; 96; 107; 126; **129;** 130; 202; *prim. katehumenat, izročilo (tradicija).*

sveti red: 50; 106; **224;** 231; *prim. presbiteri, duhovniki, zakramenti, škof.*

Sveti sedež: 7; 120; 214; 270; 271; 282; *prim. papež.*

Sveto pismo: 27; 29; 30; 71; 95; 96; 115; 120; 126; **127-128;** 132; 139; 175; 178; 197; 240; *prim. stara zaveza, biblija, Božja beseda.*

svetniki: 95; 96; 105; 141; 222; *prim. viri kateheze, svetost, duhovnost, pričevanje.*

svetost: 27; **56;** 70; 123; 174; 189; 205; *prim. svetniki, duhovnost.*

Škof: 3; 4; 6; 7; 11; 76; 119; 131; 136; 198; 216; 219; **222-223;** 224; 231; 234; 260; 265; 269; 270; 273; 282-284; *prim. dejavniki kateheze, učiteljstvo.*

škofija: 29; 59; 76; 131; 135; 136; **217-218;** 219; 223; 225; 228; 229; 231; 233; 234; 239; 250-252; 265-269; 273-275; 291; *prim. krajevna Cerkev, delna Cerkev, škof.*

škofijski katehetski načrt: 225; **274-275;** *prim. dejavniki kateheze, krajevna Cerkev, delna*

- Cerkev, vzgojna pastorala, škof.*
- šola:** 30; 51; 60; 73; 75; 76; 91; 124; 138; 142; 146; 178-180; 185; 211; 227; 248; 253; **259-260**; 273; 279; *prim. vzgoja, verouk v šoli.*
- Temeljna cerkvena občestva:** 253; **263-264**; *prim. združenja in gibanja, krščanska skupnost, kraj kateheze.*
- teologija:** 7; **51**; 71; 105; 202; 283; *prim. služba Besede.*
- tradicija (izročilo):** 26; 30; 35; **42-45**; 44; 58; 76; 78; 89; 94-96; 120; 121; 125-130; 132; 133; 154; 155; 178; 188; 212; 232; 283; *prim. Sveto pismo, podajanje (posredovanje).*
- Uboštvo:** 17; 18; 20; 86; 102-104; 140; 163; 192; 195; 200; 201; 252; *prim. socialni nauk, pravičnost, osvoboditev.*
- učenci Jezusa Kristusa:** 15; 16; 25; 32; 34; 43; 46; 48; 50; 53; 56; 61; 64; 65; 67; 70; 81; 82; **84-86**; 102; 103; 106; 107; 111; 115; 116; 121; 136; 137; 140; 142; 163; 217; 218; 222; 231; 239; 261; 263; *prim. hoja za Kristusom.*
- učitelj:** 43; 78; 85; 103; 116; 134; 137-140; 142; 231; 239; 288; *prim. kateheza, Jezus Kristus, Božja pedagogika, Sveti Duh.*
- učiteljstvo:** 3; 5; 7; 9; 13; 29; 30; 44; 95; 96; 109; 120; 121; 124; 125; 133; 144; 161; 169; 202; 263; 286; *prim. zaklad vere, sporočilo, papež, škof.*
- upanje:** 16; 78; 86; 104; 110; 140; 152; 157; 169; 173; 182; 187; 194; 241; 287; 291.
- usklajanje kateheze:** 216; 219; 269; **271-273**; 276; 278; 279; *prim. dejavniki, katehetska dejavnost, krajevna Cerkev, delna Cerkev, škofija, organizacija kateheze, škofjski načrt kateheze, škof.*
- ustvarjalnost:** 134; 135; 156; 157; 169; 245; 263; *prim. prilagodi-tev, metoda, pedagogika vere.*
- utelešenje:** 30; 91; 109; 117; 143; 152; 169; 206; *prim. Jezus Kristus.*
- uvajanje v krščanstvo:** 3; 47-49; 51; 52; 58; 60; 64; **65-66**; 67-69; 72; 73; 76; 79; 82; 86; 88-91; 104; 119; 129; 130; 144; 149; 165; 172; 176; 178; 180; 181; 185; 207; 214; 220; 226; 235; 237; 253; 255; 256; 258; 274-276; 278; *prim. krst, kateheza uvajanja, katehiziranci, katehumenat, birma, evharistija, zakramenti.*
- Vede (znanosti):** 8; 51; 147; 148; 171; 184; 189; **242-244**; 244; 279; *prim. poznanje vere.*
- velika noč:** 16; 59; 85; 91; 101; 115; 117; 256; *prim. krst, evharistija, Jezus Kristus, vstajenje.*
- vera:** 14; 16; 22; 25; 26; 29; 30; 48; 51; **53-55**; 56-59; 61; 62; 64-71; 78; 79; 82-89; 91; **92**; 94-96; 99; 100; 102; 105-109; 114; 115; 117; 121-123; 125; 127; 128; 130; 133-138; 143; 152; 154; 155; 157; 175; 178; 181; 184; 195; 197; 200; 202; 103; 208; 222; 224; 226; 237; 238; 241; 254; 255; 279; *prim. spreobrnjenje, fides qua/quae, izpoved vere.*
- verouk v šoli:** 51; 60; **73-75**; 76; 179; 199; 260; 276; *prim. vzgoja, šola.*

verska indiferentnost (brezbrižnost, mlačnost): 17; 22; 49; 61; 133; 193; 258; *prim. ateizem, neverujoči.*

verstva: 27 51 73 86 **200** 201; *prim. medverski dialog, ekumenizem, verski čut.*

vir kateheze: 93; **94-96;** 127; 130; 132; 138; 149; 283; *prim. katekizem katoliške Cerkve, učiteljstvo, Sveto pismo, sveti očetje, svetniki, seme Božje besede, zgodovina Cerkve, teologija, tradicija (izročilo), vrednote.*

vrednote: 9; 21; 23; 33; 67; 73; 78; 87; 95; 110; 113; 115; 157; 175; 193; 195; 227; 228; 237; 244; 255; 263; 279; *prim. seme Božje besede.*

vstajenje: 16; 34; 40; 65; 117; *prim. Jezus Kristus, velika noč.*

vzgoja: 18; 60; 68; 73; 74-75; 76; 142; 144; 147; 175; 178; 180; 184; 185; 194; 207; 227; 229; 243; 244; 255; 259; 260; 278; *prim. družina, vzgojna pastoral, šola.*

- **krščanska:** 51; 60; 76; 122; 194; 227; 229; 255; 262; 278; 279; *prim. vzgoja vere, uvajanje v krščanstvo, verouk v šoli.*

- **vere:** 49; 51; 56; 57; 62; 67-71; 76; 84-87; 91; 104; 122; 130; 131; 142; 147; 148; 178; 185; 189; 192; 194; 200; 229; 227; 237; 244; 253; 257; 266; 279; *prim. kateheza, trajna kateheza.*

vzgojna pastoral: 75; 273; 274; 278; *prim. vzgoja vere, krščanska vzgoja.*

Zaklad vere: 94; 112; **125-126;** 129; 135; *prim. katekizem katoliške Cerkve, učiteljstvo, Sveto pismo, izročilo.*

zakon: 176; 228; 232; 258; *prim. družina, starši, zakramenti.*

zakramenti: 17; 30; 39; 46; 48; 50; 51; 56; 60; 65; 66; 71; 80; 83; 85-91; 102; 106; 108; 115; 119; 122; 129; 130; 141; 157; 176; 178; 181; 202; 207; 224; 227; 231; 232; 235; 256; 274; *prim. uvajanje v krščanstvo, liturgija.*

zanimanje za evangelij: 51; 55; **56;** 62; 89; 185; *prim. priprava na evangelij, seme Božje besede.*

združenja in gibanja: 253; 261; 262; *prim. skupnost, skupine, Laiki, neverujoči, sekularizacija, položaj.*

zgodovina Cerkve: 30 35 108 130 1148 222 240.

zgodovina odrešenja: 8; 32; 38; 40; 89; 98; **108;** 115; 128-130; 235; 240.

znamenja časov: 31-32; 39; 108; *prim. seme Božje besede, razmere)*

znanosti: *prim. vede.*

zrelost vere: 2; 47; 51; 56; 58; 61; 74; 75; 80; 82; 88; 89; 92; 139; 142; 143; 148; 155; 156; 159; 167; 173; 204; 206; 209; 221; 224; 238; 241; 243; 244; 246; 247; 275; *prim. odrasli, vera, uvajanje v krščanstvo.*

Župnija: 178; 233; 239; 253; **157-158;** 262; 266; *prim. krščanska skupnost, kraj kateheze.*

KAZALO

Uvodna beseda (Rafko Valenčič)	5
Kongregacija za duhovščino:	
SPLOŠNI PRAVILNIK ZA KATEHEZO	7
PREDGOVOR	7
UVODNI PREGLED	13
OZNANJEVANJE EVANGELIJA V DANAŠNJEM SVETU	13
»Sejalec je šel sejat« (Mr 4,3)	13
Pogled na svet z očmi vere	14
POLJE SVETA	14
Človekove pravice	15
Kultura in kulture	15
Verski in moralni položaj	16
CERKEV NA POLJIH SVETA	17
Vera kristjanov	17
Notranje življenje cerkvene skupnosti	18
Položaj kateheze: vitalnost in vprašanja	19
SEME EVANGELIJA	21
Kako brati znamenja časov	22
Nekaj izzivov za katehezo	22
Prvi del: KATEHEZA V EVANGELIZACIJSKEM	
POSLANSTVU CERKVE	25
Jezusovo misijonsko naročilo	25
Pomen in cilj tega dela	25
1. poglavje: RAZODETJE IN NJEGOVO ŠIRJENJE	
Z EVANGELIZACIJO	27
Razodetje previdnostnega Božjega načrta	27
Razodetje: dejstva in besede	28
Jezus Kristus, posrednik in polnost razodetja	28
Posredovanje razodetja po Cerkvi kot delo Svetega Duha	29

Evangelizacija	30
Proces evangelizacije	30
Služba Božje besede v evangelizaciji	31
Vloge in oblike službe Božje besede	32
Spreobrnjenje in vera	33
Proces nenehnega spreobračanja	35
Evangelizacija in različne družbeno-religiozne razmere	36
Povezanost evangelizacijskih dejavnosti v takih razmerah	37
 2. poglavje: KATEHEZA V PROCESU EVANGELIZACIJE	42
Prvo oznanilo in kateheza	42
 KATEHEZA V SLUŽBI UVAJANJA V KRŠČANSTVO	43
Kateheza, bistveni »trenutek« evangelizacije	43
Kateheza v službi uvajanja v krščanstvo	44
Temeljne značilnosti kateheze uvajanja	45
 KATEHEZA V SLUŽBI TRAJNE VZGOJE ZA VERO	46
Trajna vzgoja za vero v krščanskih skupnostih	46
Številne oblike trajne kateheze	47
 KATEHEZA IN VEROUK V ŠOLI	48
Posebni značaj verouka v šoli	48
Šolsko območje in naslovljenci verouka v šoli	48
Krščanska vzgoja v družini, kateheza in verouk v šoli	50
v službi vzgoje v veri	50
 3. poglavje: NARAVA, NAMENI IN NALOGE KATEHEZE	53
Kateheza kot cerkvenostna dejavnost	53
Namen kateheze: občestvo z Jezusom Kristusom	54
Cilj kateheze se izraža v izpovedi vere v edinega Boga:	
Očeta, Sina in Svetega Duha	55
Naloge kateheze uresničujejo svoj cilj	56
Temeljne naloge kateheze: pomagati pri spoznavanju, obha-	
janju, življenju in premišljevanju Kristusove skrivnosti ...	56
Druge temeljne naloge kateheze: uvajanje in vzgoja za	
skupnostno življenje in poslanstvo	58
Nekaj premislekov o povezanosti teh nalog	59
Krstni katehumenat: struktura in postopnost	61
Krstni katehumenat, navdihovalec kateheze v Cerkvi	62

Drugi del: EVANGELJSKO SPOROČILO	67
Pomen in namen tega dela	67

1. poglavje: NAVODILA IN MERILA ZA PREDSTAVLJANJE EVANGELJSKEGA SPOROČILA V KATEHEZI	69
Božja beseda, vir kateheze	69
Vir in »viri« sporočila kateheze	70
Merila za predstavitev sporočila	71
Kristocentričnost evangeljskega sporočila	71
Trinitarična kristocentričnost evangeljskega sporočila	72
Sporočilo, ki oznanja odrešenje	73
Sporočilo osvoboditve	75
Eklezialnost evangeljskega sporočila	76
Zgodovinski značaj skrivnosti odrešenja	77
Inkulturacija evangeljskega sporočila	78
Celovitost evangeljskega sporočila	79
Organsko in po stopnjah razvrščeno (hierarhizirano) sporočilo	81
Pomembno sporočilo za človeka	82
Metodološko načelo za predstavljanje sporočila	83
2. poglavje: »TO JE NAŠA VERA, TO JE VERA CERKVE« ...	88
Katekizem katoliške Cerkve in Splošni pravilnik za katehezo	89
KATEKIZEM KATOLIŠKE CERKVE	90
Namen in narava Katekizma katoliške Cerkve	90
Razčlenitev Katekizma katoliške Cerkve	90
Navdih Katekizma katoliške Cerkve: trinitarična kristocentričnost in vzvišenost človekove poklicanosti	92
Literarna zvrst Katekizma katoliške Cerkve	92
Zaklad vere in Katekizem katoliške Cerkve	93
Sveto pismo, Katekizem katoliške Cerkve in kateheza	94
Katehetsko izročilo svetih očetov in Katekizem katoliške Cerkve	95
KATEKIZMI KRAJEVNIH CERKVA	96
Krajevni katekizmi: njihova potreba	96
Literarna zvrst krajevnega katekizma	96
Vidiki prilagoditve v krajevnem katekizmu	97

Ustvarjalnost krajevnih Cerkev pri izdelavi katekizmov	98
Katekizem katoliške Cerkve in krajevni katekizmi:	
simfonija vere.....	100
 Tretji del: PEDAGOGIKA VERE	105
»Eden je vaš vodnik, Mesija« (Mt 23.10)	105
Pomen in namen tega dela	105
 1. poglavje: BOŽJA PEDAGOGIKA,	
VIR IN VZOR PEDAGOGIKE VERE	107
Božja pedagogika	107
Kristusova pedagogika	107
Pedagogika Cerkve	108
Božja pedagogika, delovanje Svetega Duha	
v vsakem kristjanu	108
Božja pedagogika in kateheza	109
Izvirna pedagogika vere	110
Zvestoba Bogu in zvestoba človeku	110
Božji »sestop«, šola za človeka	110
Evangelizirati z vzgojo in vzgajati z evangeliziranjem	111
 2. poglavje: METODOLOŠKE PRVINE	113
Različne metode pri katehezi	113
Odnos med vsebino in metodo pri katehezi	113
Induktivna in deduktivna metoda	114
Človeško izkustvo v katehezi	115
Učenje na pamet pri katehezi	115
Katehetova vloga	116
Dejavnost in ustvarjalnost katehizirancev	117
Skupnost, oseba in kateheza	118
Pomen skupine	118
Družbena občila	118
 Četrty del: NASLOVLJENCI KATEHEZE	121
»Kraljestvo je zadeva vseh«	121
Pomen in namen tega dela	122
 1. poglavje: PRILAGODITEV NASLOVLJENCU –	
SPLOŠNI VIDIKI	123

Potreba in pravica vsakega vernika, da je deležen	
dobre kateheze.....	123
Potreba in pravica skupnosti	123
Prilagajanje zahteva, da je vsebina kateheze kot zdrava in	
ustrezna hrana	123
Prilagajanje upošteva različne okoliščine	124
 2. poglavje: KATEHEZA ZA STAROSTNE DOBE	125
Splošne informacije	125
 KATEHEZA ODRASLIH	125
Odrasli, na katere se obrača kateheza	125
Prvine in merila za katehezo odraslih	126
Splošne in posebne naloge kateheze odraslih	127
Posebne oblike kateheze odraslih	128
 KATEHEZA DETINSTVA IN OTROŠTVA	129
Položaj in pomen detinstva in otroštva	129
Značilnosti kateheze detinske in otroško dobe	129
Predšolski otroci in otroci, ki nimajo družinske	
verske podpore ali ki ne obiskujejo šole	130
 KATEHEZA MLADIH	130
Predpuberteta, puberteta in mladost	130
Pomembnost mladine za družbo in Cerkev	131
Značilnosti kateheze za mlade	132
 KATEHEZA OSTARELIH	133
Tretja doba, Božji dar Cerkvi	133
Kateheza polnosti in upanja	134
Modrost in dialog	134
 3. poglavje: KATEHEZA ZA POSEBNE PRIMERE,	
MISELNOSTI, OKOLJA	136
Kateheza prizadetih in neprilagodljivih	136
Kateheza ljudi na družbenem robu	136
Kateheza različnih skupin	137
Kateheza življenjskega okolja	137
 4. poglavje: KATEHEZA V DRUŽBENO-VERSKEM	
KONTEKSTU	138

Kateheza v pluralizmu in kompleksnosti	138
Kateheza v odnosu do ljudske vernosti	138
Kateheza v ekumenskem kontekstu	139
Kateheza v odnosu do judovstva	140
Kateheza in druga verstva	140
Kateheza in »nova verska gibanja«	141

5. poglavje: KATEHEZA V DRUŽBENO-KULTURNEM

KONTEKSTU	143
Kateheza in sodobna kultura	143
Naloge kateheze za inkulturacijo vere	143
Metodološki proces	144
Potreba in merila vrednotenja	144
Odgovorni za potek inkulturacije	145
Prednostne oblike in poti	145
Govorica	145
Družbena občila	146
Atropološka območja in kulturne težnje	147
Poseg v konkretne razmere	147
Naloge krajevnih Cerkva	148
Vodene iniciative	148

Peti del: KATEHEZA V DELNI CERKVI	151
Pomen in namen tega dela	151

1. poglavje: KATEHETSKA SLUŽBA IN KATEHETI

V DELNI CERKVI	153
Delna Cerkev	153
Katehetska služba v delni Cerkvi	153
Krščanska skupnost in odgovornost katehiziranja	154
Škof, prvi odgovorni za katehezo v delni Cerkvi	155
Duhovniki, pastirji in vzgojitelji krščanske skupnosti	156
Starši, prvi vzgojitelji vere svojih otrok	157
Redovniki – kateheti	158
Laiški kateheti	159
Različne, danes posebno potrebne vrste katehetov	160

2. poglavje: USPOSABLJANJE ZA KATEHETSKO

SLUŽBO	164
--------------	-----

Pastorala katehetov v delni Cerkvi	164
Pomen usposabljanja katehetov	165
Cilji in narava usposabljanja katehetov	165
Osnovna merila za usposabljanje katehetov	166
Razsežnosti oblikovanja: biti, znati, znati delovati	167
Človeška, krščanska in apostolska zrelost katehetov	167
Svetopisemsko-teološka formacija kateheta	168
Človeške vede v formaciji katehetov	169
Razna merila, ki lahko navdihujejo uporabo človeških ved pri formaciji katehetov	170
Pedagoška formacija	170
Formacija katehetov znotraj krščanskih skupnosti	171
a) Šole za katehete in višji centri za izvedence v katehezi	172
b) Šole za navadne katehete	172
c) Šole za odgovorne za katehezo	172
Višji centri za izvedence v katehezi	173
 3. poglavje: KRAJI IN POTÍ KATEHEZE	176
Krščanska skupnost kot ognjišče kateheze	176
Družina kot okolje ali sredstvo rasti v veri	176
Krstni katehumenat odraslih	177
Župnija kot okolje kateheze	178
Katoliška šola	179
Združenja, gibanja in skupine vernikov	180
Temeljna cerkvena občestva	181
 4. poglavje: ORGANIZACIJA KATEHETSKE PASTORALE V DELNI CERKVI	184
ORGANIZACIJA IN URESNIČEVANJE ODGOVORNOSTI ...	184
Škofijska katehetska služba	184
Službe za medškofijsko sodelovanje	185
Služba škofovske konference	185
Služba Svetega sedeža	186
 USKLAJEVANJE KATEHEZE	187
Pomembnost učinkovitega usklajevanja kateheze	187
Jasno izražen in skladen škofijski katehetski načrt	187
Katehetska dejavnost v zvezi z novo evangelizacijo	188
Kateheza v vzgojni pastoralni	189

NEKATERE NALOGE, LASTNE KATEHETSKI SLUŽBI	190
Analiza razmer in potreb	190
Načrt dela in katehetske usmeritve	191
Priprava sredstev in učnih pripomočkov	192
za katehetsko dejavnost	192
Izdelava krajevnih katekizmov:	192
neposredna odgovornost škofovske službe	192
SKLEP	194
KRATICE	199
I. Svetopisemske kratice	199
II. Cerkveni dokumenti	200
Drugi vatikanski cerkveni zbor:	200
Okrožnice, apostolska pisma	200
Drugi dokumenti:	201
STVARNO KAZALO	203
KAZALO	215

Zbirka CERKVENI DOKUMENTI

Številka

naslov

1. Papeški govori v Mehiki. Poslanica škofov iz Pueble (1979)
2. Janez Pavel II., Okrožnica Človekov Odrešenik (1979)
3. Papež Janez Pavel II., Na Poljskem (1979)
4. Veselje in veličina življenja (1980)
5. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o katezezi (1980)
6. Janez Pavel II., Na Irskem in v ZDA (1980)
7. Janez Pavel II., Afriški govori (1980)
8. Janez Pavel II., Govor v UNESCO (1980)
9. Janez Pavel II., Sveti Benedikt (1981)
10. Janez Pavel II., Okrožnica o božjem usmiljenju (1981)
11. Janez Pavel II., V ZR Nemčiji (1981)
12. Janez Pavel II., Na daljnem Vzhodu (1981)
13. Janez Pavel II., Okrožnica o človeškem delu (1981)
14. Mednarodno leto prizadetih (1982)
15. Redovniki v Cerkvi (1982)
16. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o družini (1982)
17. Janez Pavel II., Sveto leto odrešenja (1983)
18. Duhovni poklici (1983)
19. Nemški in francoski škofje o miru (1984)
20. Janez Pavel II., V Avstriji (1984)
21. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o odrešenjskem trpljenju (1984)
22. Smernice za vzgojo človeške ljubezni (1984)
23. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o redovništvu (1984)
24. Navodilo o teologiji osvoboditve (1984)
25. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o pokori in spravi (1985)
26. Janez Pavel II., Apostolsko pismo vsem mladim sveta (1985)
27. Janez Pavel II., Okrožnica apostola Slovanov (1985)
28. Dostojanstvo človeka, Bioetika (1985)
29. VI. simpozij evropskih škofov (1986)
30. Škofovska sinoda: 20 let koncila (1986)
31. Navodila o krščanski svobodi in osvoboditvi (1986)
32. Janez Pavel II., Okrožnica o Svetem Duhu (1986)
33. Kristološka vprašanja (1987)
34. Janez Pavel II., Okrožnica o Odrešenikovi Materi (1987)
35. Ekleziološka vprašanja (1987)
36. Navodilo o Daru življenja (1987)
37. Janez Pavel II., Okrožnica o skrbi za socialno vprašanje (1988)
38. Tisoč let krščanstva v Rusiji (1988)
39. Veselo oznanilo evangelija in vzgoja v veri (1989)
40. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o dostojanstvu žene (1989)
41. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o krščanskih laikih (1989)

42. Mir v pravičnosti (1989)
43. Škofje ZDA – Papeški svet: AIDS (1990)
44. O meditaciji: Študij cerkvenih očetov (1990)
45. Janez Pavel II., Okrožnica Ob stoletnici (1991)
46. Janez Pavel II., Okrožnica Odrešenikovo poslanstvo (1991)
47. MSK: Kateheza odraslih v krščanski skupnosti (1991)
48. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda Dal vam bom pastirjev (1992)
49. Škofovska sinoda o Evropi: Katoličani v Evropi (1992)
50. Papeški svet za družbeno obveščanje: Na pragu novih časov (1992)
51. Mednarodna teološka komisija: Eshatološka vprašanja (1993)
52. Janez Pavel II., Okrožnica Sijaj resnice (1994)
53. Ekumenski pravilnik (1994)
54. Janez Pavel II., Pismo družinam (1994)
55. Carlo Maria Martini, Cerkev in javna glasila (1994)
56. Direktorij za službo in življenje duhovnikov (1994)
57. Bratsko življenje v skupnosti (1994)
58. Janez Pavel II., Apostolsko pismo V zarji tretjega tisočletja (1995)
59. Cerkev in kultura (1995)
60. Janez Pavel II., Okrožnica Evangelij življenja (1995)
61. Komisija Pravičnost in mir pri SŠK, Izjave (1995)
62. Mednarodno leto žensk (1996)
63. Janez Pavel II., Okrožnica Da bi bili eno (1996)
64. Janez Pavel II., Govori v Sloveniji (1996)
65. Janez Pavel II., Posinodalna apost. spodbuda Posvečeno življenje (1996)
66. Papeški svet za družino, Človeška spolnost – resnica in pomen (1996)
67. Janez Pavel II., Govor na 50. generalni skupščini OZN (1996)
68. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Luč z Vzhoda (1996)
69. Papeški odbor za medn. evhar. kongrese: Evharistija in svoboda (1997)
70. Janez Pavel II., Papeški svet za družino, Zakrament sprave (1997)
71. Papeški svet za družino, Priprava na zakon (1997)
72. Papeški svet za družbeno obveščanje, Etika oglaševanja (1997)
73. CEI, Direktorij družinske pastorale za Cerkev v Italiji (1997)
74. Navodilo o sodelovanju laikov pri službi duhovnikov (1998)
75. Kongregacija za duhovščino, Splošni pravilnik za katehezo (1998)